

Diplomer og runeinnskrifter fra Trøndelag ca. 1150-1310

*En studie av vokalharmoni og
fonologisk u-omlyd*

Sirje Marie Haugen

Masteravhandling i norrøn filologi
Institutt for lingvistiske og nordiske studier

UNIVERSITETET I OSLO

Våren 2015

Diplomer og runeinnskrifter fra Trøndelag ca. 1150-1310

*En studie av vokalharmoni og
fonologisk u-omlyd*

Sirje Marie Haugen

Masteravhandling i norrøn filologi

Universitetet i Oslo
Institutt for lingvistiske og nordiske studier

Våren 2015

© Sirje Marie Haugen

2015

Diplomer og runeinnskrifter fra Trøndelag ca. 1150-1310: En studie av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd

Sirje Marie Haugen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

Denne avhandlingen tar for seg vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i diplomer og runeinnskrifter fra Trøndelag ca. 1150-1310. Ved å foreta en analyse av de to fenomenene i diplomene og runeinnskriftene undersøker jeg hvordan de to dialekttrekkene kommer til uttrykk og om de samme tendensene gjør seg gjeldende i de to materialgruppene.

Vokalharmoni regnes gjerne som en progressiv fjernassimilasjon, der trykksterke høye vokaler følges av de høye trykklette vokalene [i] og [u], mens de trykksterke ikke-høye vokalene følges av de ikke-høye trykklette vokalene [e] og [o]. Analysen av vokalharmoni viser at både diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag i hovedsak følger disse reglene for vokalharmoni. Etter de korte, lave trykksterke vokalene er distribusjonsmønsteret noe annerledes enn ved de øvrige trykksterke vokalene, og i disse formene er det hovedsakelig ingen assimilasjon. På den måten representerer dette unntak fra hovedregelen om vokalharmoni. Mønsteret etter de korte, lave vokalene følges også i stor grad i diplomene og runeinnskriftene. I runeinnskriftene er det allikevel forholdsvis flere unntak fra de antatte reglene etter de trykksterke lave vokalene, både korte og lange, enn i diplomene. På dette punktet skiller altså diplomene og runeinnskriftene seg mest fra hverandre. Forholdene rundt trykksterk /e/ er ellers kompliserte i begge materialgruppene.

Fonologisk u-omlyd markeres som regel ikke i diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag som jeg har undersøkt, og vi finner dermed oftest skrivemåte <a> om /a/ før stående /u/. Tendensen er allikevel sterkest i diplomene, der vi også har flest former å ta utgangspunkt i. Runematerialet oppviser totalt få forekomster av /a/ før stående /u/, og det er derfor vanskelig å trekke sikre slutninger om disse formene.

Analysene av de to språklige fenomenene tyder ellers på at det er en mulig forbindelse mellom fonologisk u-omlyd og unntakene fra vokalharmoni. I former der /a/ følges av /u/, vil i utgangspunktet både fonologisk u-omlyd og vokalharmoni kunne gjøre seg gjeldende, men siden prosessene virker i hver sin retning, synes det som om de «kjemper» om det samme virkningsfeltet.

Undersøkelsene av de to materialgruppene viser at det i stor utstrekning er mulig å sammenligne diplomer og runer som språklige kilder, men at det er helt nødvendig med mange nok data. For runeinnskriftenes tilfelle vil det ofte ikke være mange nok forekomster til at det er mulig å trekke konklusjoner om formene vi finner.

Forord

Å bli ferdig med masteravhandlingen representerer en milepæl i livet, og det er både med glede og vemod avhandlingen nå leveres. Underveis i arbeidsprosessen har jeg lært ufattelig mye, både når det gjelder det rent faglige, men også hvordan det er å fordype seg i et tema over en lengre periode.

Den som først og fremst fortjener en stor takk for at denne avhandlingen ble til, er veilederen min, Terje Spurkland. Gjennom undervisning i runologi åpnet han øynene mine for toskriftkulturen i middelalderen, som førte til at jeg bestemte meg for å skrive masteravhandling om diplomer og runeinnskrifter. Takk for god veiledning og rask tilbakemelding underveis!

Jeg vil også benytte anledningen til å takke Karl Gunnar Johansson for å arrangere lesegruppe i *Konungs skuggsjá* og på den måten skape et samlende fellesskap rundt studiene.

Mine medstudenter har dessuten vært uunnværlige i løpet av masterstudiene. I stressende perioder, da livet stort sett bare handlet om masteravhandlingen, var det fint å ha noen å dele frustrasjoner og erfaringer med. Runa Karmhus og Inger Helene Solvin, takk for hyggelige frokostavtaler og lunsjpauser! Dere har gjort det utrolig mye lettere å komme seg på lesesalen. Takk også for et godt redaksjonelt samarbeid i Vellum. Jeg vil i tillegg rette en spesiell takk til Maria Granly Meldalen, som lærte meg filtreringsfunksjoner i Excel. Uten din hjelp ville jeg ha druknet i store datamengder og brukt resten av året på å telle ord!

Ikke minst vil jeg takke pappa, Per Haugen, som i den siste hektiske perioden tok seg tid til å korrekturlese. For en vilje til å sette seg inn nye ting! Dine norskkunnskaper og innsikt i kommareglene er helt utrolige. Takk til mamma, Hellevi Haugen, som alltid oppmuntrer meg til å gjøre mitt beste og aldri lar meg gi opp. Du har lært meg at hardt arbeid lønner seg! Katten Sylvester fortjener også en takk for å ha bidratt med kos og sjelero. Til slutt vil jeg takke Andreas Orlam for god støtte og forståelse gjennom hele studiet.

Sirje M. Haugen

Oslo, mai 2015

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	1
1.1	Generelt	1
1.2	Problemstilling.....	2
1.3	Avhandlingens mål	3
1.4	Avhandlingens oppbygning	4
2	Det norrøne vokalsystemet.....	6
2.1	Norrønt språk	6
2.1.1	Trykk	6
2.2	Vokaler i norrønt	7
2.2.1	Trykksterke vokaler.....	7
2.2.2	Trykklette vokaler	9
2.3	Regler for vokalharmoni.....	10
2.4	Morfologisk og fonologisk u-omlyd.....	12
2.4.1	Arkifonem og nøytralisering	13
3	Forskningshistorie	14
3.1	Språklige studier av håndskrifter	14
3.2	Språklige studier av runeinnskrifter	24
4	Teori og metode	28
4.1	Diplomer og runeinnskrifter som språklige kilder	28
4.2	Materialutvalg.....	30
4.2.1	Geografisk avgrensning.....	30
4.2.2	Tidsavgrensning	31
4.2.3	Videre avgrensninger	33
4.3	Utgaver	34
4.4	Utvalg av ord for analysene.....	36
4.5	Fonologisk fortolkningsmetode.....	38
4.6	Fremstilling og analyse.....	40
5	Analyse.....	42
5.1	Vokalharmoni i diplomene	42

5.1.1	Datafremlegg.....	42
5.1.2	Generelt.....	45
5.1.3	Høye vokaler.....	46
5.1.4	Mellomhøye vokaler.....	47
5.1.5	Belegg med /e/.....	49
5.1.6	Lave vokaler.....	56
5.1.7	Lange, lave vokaler.....	56
5.1.8	Korte, lave vokaler.....	58
5.2	Vokalharmoni i runeinnskriftene.....	60
5.2.1	Datafremlegg.....	60
5.2.2	Generelt.....	63
5.2.3	Høye vokaler.....	64
5.2.4	Mellomhøye vokaler.....	66
5.2.5	Belegg med /e/.....	66
5.2.6	Lave vokaler.....	71
5.2.7	Lange, lave vokaler.....	72
5.2.8	Korte, lave vokaler.....	73
5.3	Sammenligning av vokalharmoni i diplomene og runeinnskriftene.....	75
5.4	Fonologisk u-omlyd.....	81
5.4.1	Datafremlegg.....	81
5.4.2	Fonologisk u-omlyd i diplomene.....	82
5.4.3	Trykksterke former i diplomene.....	82
5.4.4	Trykklette former i diplomene.....	85
5.4.5	Fonologisk u-omlyd i runeinnskriftene.....	86
5.5	Sammenligning av fonologisk u-omlyd i diplomene og runeinnskriftene.....	89
6	Konklusjon og perspektiv.....	90
6.1	Konklusjon.....	90
6.2	Perspektiv.....	94
	Litteraturliste.....	97
	Vedlegg.....	101

Tabeller

Tabell 1: Trykksterke vokaler i norrønt.....	7
Tabell 2: Diftonger i norrønt.....	7
Tabell 3: Vokalharmoni ved høye, mellomhøye og lange, lave vokaler.....	10
Tabell 4: Realisering av /i/ og /u/ ved korte, lave vokaler	11
Tabell 5: Haglands regler for vokalharmoni	20
Tabell 6: Grafemer som brukes om trykksterke vokaler.....	39
Tabell 7: Grafemer som brukes om diftonger	39
Tabell 8: Fordelingen av [i] og [e] i diplomene	43
Tabell 9: Fordelingen av [u] og [o] i diplomene	44
Tabell 10: «Regelrett» og «uregelrett» fordeling av /i/ og /u/ i diplomene	46
Tabell 11: Fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> i diplomene	50
Tabell 12: «Regelrett» og «uregelrett» fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> i diplomene... ..	50
Tabell 13: Konsonantomgivelser for <e>/<æ> og fordelingen av [i] og [e] i diplomene.....	52
Tabell 14: Konsonantomgivelser for <e>/<æ> og fordelingen av [u] og [o] i diplomene....	52
Tabell 15: Fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> før 1300	54
Tabell 16: Fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> etter 1300	55
Tabell 17: Fordelingen av [i] og [e] i runeinnskriftene.....	61
Tabell 18: Fordelingen av [u] og [o] i runeinnskriftene.....	62
Tabell 19: «Regelrett» og «uregelrett» fordeling av /i/ og /u/ i runeinnskriftene	63
Tabell 20: Fordeling av trykklett /i/ og /u/ etter <e>/<æ>/<i> i runeinnskriftene.....	67
Tabell 21: «Regelrett» og «ikke-regelrett» fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> i runeinnskriftene.....	68
Tabell 22: Konsonantomgivelser for <e>/<æ> og fordelingen av [i] og [e] i runeinnskriftene.....	70
Tabell 23: Konsonantomgivelser for <e>/<æ> og fordelingen av [u] og [o] i runeinnskriftene.....	70
Tabell 24: Markert og umarkert u-omlyd av /a/ før stående /u/ i trykksterk stilling.....	81
Tabell 25: Markert og umarkert u-omlyd av /a/ før stående /u/ i trykksvak stilling	81

Tegnforklaring og forkortelser

- // fonem
- [] allofon
- < > grafem, ordformer fra diplomer
- ˘ ˘ uteglemte tegn i diplomene som er plassert over linjen i teksten
- * foran et ord indikerer rekonstruert form. I translitterering av runeinnskrifter brukes tegnet også om uleselige runer
- . under en rune betyr at lesningen er usikker
- over to eller flere runer markerer at runene er bundet sammen til binderuner
- () innskutt tegn som er lagt til av utgiver og som ikke forekommer i selve runeinnskriften
- > utvikler seg til
- korrelasjon mellom rune og fonem

Skrift i *kursiv* markerer normaliserte ordformer, morfologiske formativer og forkortelser som er løst opp i diplomene

Fet skrift markerer translitterering av runeinnskrifter

STORE BOKSTAVER viser til ordformer i innskrifter med latinsk skrift

akk.	=	akkusativ	p.	=	person
dat.	=	dativ	pl.	=	pluralis
DN	=	<i>Diplomatarium Norvegicum</i>	pres.	=	presens
f.	=	femininum	pret.	=	preteritum
ind.	=	indikativ	sg.	=	singular
konj.	=	konjunktiv			
m.	=	maskulinum			
n.	=	nøytrum			
NIyR	=	<i>Norges Innskrifter med de yngre Runer</i>			
nom.	=	nominativ			
ONP	=	<i>Ordbog over det norrøne prosasprog</i>			

1 Innledning

1.1 Generelt

Språket i middelalderens¹ Norge var ikke like enhetlig som vi kan få inntrykk av ved å studere moderne, generaliserte grammatikker, og på flere punkter synes det å ha vært geografisk avgrenset språklig variasjon innad i det norrøne området. Ettersom vi ikke lenger kan observere det talte språket direkte, må vi ta utgangspunkt i de overleverte skriftlige kildene vi har, for å kunne utlede noe om språket og variasjonene i det. Fra middelalderens Norge har vi bevart skriftlige kilder fra to ulike skriftkulturer, latinsk skrift og runer, som eksisterte side om side i omtrent 300 år.

Da det latinske alfabetet, og skriftkulturen som hørte med, ble innført sammen med kristendommen, hadde runene allerede blitt benyttet i mange hundre år. Runeinnskrifter er altså de eldste kildene vi har til norrønt språk, og det er først etter ca. 1150 at vi har overleverte tekster med latinsk skrift (Haugen 2001: 20). Runene ble allikevel ikke fortrent med innførselen av det latinske alfabetet. Arkeologiske utgravninger av middelalderbyene har derimot vist at runene levde i beste velgående i en god stund etter at det nye alfabetet og skriftkulturen etablerte seg. Bruksområdene til de to skriftsystemene var noe forskjellig, og den kommunikative sammenhengen avgjorde i stor grad hvilket av dem som ble brukt. På den måten kan vi si at det var en toskriftkultur i middelalderens Norge. Skriftsystemene skilte seg ikke bare fra hverandre gjennom utformingen av de enkelte skrifttegnene, men det var i tillegg ulike skriftradisjoner forbundet med runene og det latinske alfabetet.

Trøndelag regnes tradisjonelt som et dialektområde i gammelnorsk, og fra denne regionen er det bevart tekster skrevet både med det latinske alfabetet og runeinnskrifter. Toskriftkulturen i middelalderen illustreres dermed godt gjennom denne kildesituasjonen. En av håndskriftstypene vi møter i Trøndelagsmaterialet, er diplomer. Dette er en samlebetegnelse for flere typer forholdsvis korte dokumenter og brev fra middelalderen, som bl.a. omfatter testamenter, domsavsigelser, skjøter, avtaler osv. (Jørgensen 2004: 71). Både

¹ Middelalder brukes her om perioden etter vikingtiden, dvs. ca. 1050-1500 (Haugen 2004: 23).

runeinnskrifter og diplomer representerer nærmest alltid originaler som ofte kan dateres relativt nøyaktig, og av den grunn er de verdifulle som språklige kilder.

1.2 Problemstilling

Latinsk skrift og runer skal i stor grad ha vært uavhengige skriftkulturer. I denne avhandlingen ønsker jeg derfor å ta utgangspunkt i de to skriftkulturene, representert gjennom diplomer og runeinnskrifter, og undersøke om noen av de samme språklige tendensene blir reflektert i de to skriftmediene. For å kunne foreta en sammenligning av de to materialtypene har jeg valgt å fokusere på et geografisk avgrenset område der vi har begge kildetyperne overlevert og antatte dialekttrekk som skal ha kjennetegnet språket i regionen. I denne avhandlingen omfatter dette Trøndelag inkludert Nordmøre, og to av hovedmålmerkene som skal ha kjennetegnet gammeltrøndsk, er vokalharmoni og manglende markering av fonologisk u-omlyd. Med utgangspunkt i diplomer og runeinnskrifter fra Trøndelag ca. 1150-1310 vil jeg foreta en analyse av hvordan av de trykklette vokalene /i/ og /u/ realiseres i materialet og om u-omlyd av /a/ før stående /u/ markeres eller ikke. Problemstillingen for denne avhandlingen er dermed følgende:

I hvilken grad og på hvilken måte kommer vokalharmoni og fonologisk u-omlyd til uttrykk i diplomer og runeinnskrifter fra Trøndelag ca. 1150-1310?

Både vokalharmoni og fonologisk u-omlyd er prosesser som gjør seg gjeldende i gammelnorsk ved at en vokal påvirker en annen vokal og dermed gjør dem mer like hverandre. Begge fenomenene kan på den måten betraktes som vokalassimilasjoner, men de virker i hver sin retning: Vokalharmoni er en progressiv assimilasjon, mens u-omlyd er en regressiv assimilasjon. Analysene i denne avhandlingen vil konsentrere seg om hvordan disse dialekttrekkene kommer til uttrykk i materialet, om det er unntak fra de antatte tendensene og om det er forskjeller eller likheter mellom diplomene og runeinnskriftene. Trykklett /u/ er dessuten sentral for begge målmerkene, og jeg vil derfor forsøke å undersøke om det kan være noen sammenheng mellom fonologisk u-omlyd og vokalharmoni.

Ettersom både diplomer og runeinnskrifter nærmest alltid er originaler, er det grunn til å tro at kildeverdien deres til språket i middelalderen stiller forholdsvis likt. Diplomer og

runeinnskrifter representerer imidlertid to ulike skriftradisjoner som i tillegg er skrevet med forskjellige skriftsystemer. Tekstene vi møter i diplomene og runeinnskriftene, er dessuten av svært ulik karakter. Vil det uten videre være mulig å sammenligne resultatene fra disse materialtypene? I avhandlingen vil jeg derfor også komme inn på hvilke utfordringer som reiser seg ved å foreta en analyse av de to språklige fenomenene i diplomene og runeinnskriftene.

1.3 Avhandlingens mål

Målet med avhandlingen er å undersøke om et språklig studium av et materiale med to uavhengige skriftkulturer oppviser de samme tendensene eller skiller seg fra hverandre. Hvorvidt resultatene av analysene sammenfaller eller ikke, vil i sterkere grad kunne indikere om trekkene vi finner i materialet, hadde grunnlag i talemålet. Dersom det er store avvik mellom de to materialgruppene, vil dette på sin side kunne bety at fenomenene var skriftspråklige med utgangspunkt i de ulike skriftkulturene, eller at den ene skriftkulturen hadde et nærere forhold til talemålet enn den andre. En undersøkelse av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i diplomer og runeinnskrifter fra Trøndelag vil dermed kunne belyse den språklige situasjonen i middelalderen fra flere sider.

Dialektvariasjoner innenfor det norrøne området har opptatt forskere i lang tid. Det er særlig språket i håndskrifter og diplomer som er underlagt systematiske undersøkelser, og resultatene av slike granskninger ligger til grunn for det som er utledet om den språklige variasjonen. Språket i runeinnskrifter fra middelalderen har derimot ikke blitt behandlet i like stor grad. Hovedgrunnen til dette er antakeligvis at runeinnskriftene inneholder mye kortere tekster enn de andre skriftlige kildene vi har bevart. Dessuten ble store deler av runematerialet i Norge fra ca. 1150 og senere først oppdaget godt ut på 1900-tallet i forbindelse med arkeologiske utgravninger av middelalderbyene, noe som også bidro til å kaste nytt lys over runetradisjonen. Resultatene av analysene i denne avhandlingen vil forhåpentligvis kunne tilføre ny kunnskap om språket i runeinnskrifter fra Trøndelag.

Diplomene fra Trøndelag har i flere omganger vært underlagt analyser der både vokalharmoni og fonologisk u-omlyd er viet oppmerksomhet. Runeinnskriftene har i noen grad vært undersøkt fra et språklig perspektiv, men i mye mindre utstrekning enn diplomene. Det er således ikke et helt nytt materiale som presenteres i denne avhandlingen. Formålet er i

stedet å foreta en analyse av et materiale med de to skriftkulturene fra en avgrenset region der både diplomer og runeinnskifter inkluderes. Jeg har altså tatt utgangspunkt i et datagrunnlag fra begge materialtypene. Etter det jeg vet, har ikke en slik undersøkelse av diplomer og runeinnskifter blitt foretatt før. Tidligere analyser har gjerne konsentrert seg om én materialgruppe: diplomer, andre håndskriftstyper eller runeinnskifter. Resultater fra diplomer og andre typer håndskrifter har ofte blitt sammenlignet med hverandre, og det er slike undersøkelser som ligger til grunn for det som er utledet om gammeltrøndsk. Undersøkelser av runeinnskifter har gjerne hatt andre hovedformål enn å kommentere språket. I de språklige analysene som er foretatt av runeinnskifter, har imidlertid resultatene blitt sammenlignet med tidligere forskningsresultater fra håndskrifter og diplomer (jf. 3.2). Analysene i denne avhandlingen vil dermed skille seg fra tidligere undersøkelser ved at data fra både diplomer og runeinnskifter ligger til grunn, og at det er funnene fra disse analysene som sammenlignes med hverandre. Ved å ta utgangspunkt i tidligere forskningsresultater vil man ikke nødvendigvis ha mulighet til å undersøke materialet for alle ønskede faktorer, og det kan i mange tilfeller være vanskelig å vite hvilke kriterier som ligger til grunn for de tidligere analysene. I tillegg foreligger det som regel ikke en fullstendig oversikt over alle data som analysene bygger på, og det vil dermed være vanskelig å etterprøve resultatene. Av den grunn har jeg sett det som mest hensiktsmessig å foreta en egen analyse av diplomene og runeinnskiftene fra Trøndelag for å kunne benytte samme kriterier og metode på materialet og dermed ha et best mulig utgangspunkt for en undersøkelse av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i de to materialtypene.

1.4 Avhandlingens oppbygning

Fremstillingen i denne avhandlingen begynner med en oversikt over det norrøne vokalsystemet i kapittel 2 slik det skal ha vært i tiden diplomene og runeinnskiftene som ligger til grunn for denne avhandlingen, er fra. Både vokalharmoni og fonologisk u-omlyd er prosesser der vokaler blir berørt, og i dette kapitlet kommer jeg også nærmere inn på de to fenomenene.

Forskningshistorien blir deretter presentert i kapittel 3. Ettersom det er skrevet mye om vokalharmoni og fonologisk u-omlyd, vil jeg i hovedsak fokusere på det som er skrevet om hvordan disse fenomenene artet seg i gammeltrøndsk. Forskningen på språk i

runeinnskifter fra middelalderen behandles separat. Denne delen omfatter også forskning på runeinnskifter fra andre regioner enn Trøndelag ettersom det sammenlagt er foretatt få språklige undersøkelser av runeinnskifter fra geografisk avgrensede områder.

Teori og metode behandles i kapittel 4. Kildeverdien til diplomer og runeinnskifter drøftes i dette kapitlet, og utfordringer som melder seg ved å bruke diplomer og runeinnskifter som språklige kilder, står også sentralt. Avgrensninger for materialet som ligger til grunn for avhandlingen og kriterier jeg har valgt for ordene som analysen bygger på, gjøres rede for i dette kapitlet. De fonologiske fortolkningene som jeg tar utgangspunkt i for å undersøke vokalharmoni og fonologisk u-omlyd, blir dessuten presentert.

Analysen av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i diplomene og runeinnskiftene foretas i kapittel 5. Ettersom jeg har valgt å fokusere på to ulike fenomener, vokalharmoni og fonologisk u-omlyd, er analysen todelt. Diplomene og runeinnskiftene behandles først hver for seg. Deretter sammenlignes resultatene med hverandre.

I kapittel 6 oppsummerer jeg funnene fra analysene og drøfter problemstillingen for avhandlingen.

2 Det norrøne vokalsystemet

2.1 Norrønt språk

Termen «norrønt språk», eller bare «norrønt», brukes gjerne om språket i Norge og på Island i tidsrommet ca. 700 til ca. 1350. Språket i disse områdene utviklet etter hvert enkelte dialektforskjeller, som har gjort det vanlig å skille mellom gammelnorsk og gammelislandsk (Hagland 2004: 376). I denne avhandlingen vil jeg altså benytte termen «norrønt» når jeg kommer inn på forhold ved språket som var relativt likt i gammelnorsk og gammelislandsk, mens jeg vil bruke henholdsvis «gammelnorsk» og «gammelislandsk» når jeg ønsker å spesifisere språktrekk som var typiske for den ene eller andre varianten.

Fremstillingen av det norrøne vokalsystemet vil ta utgangspunkt i det generaliserte språksystemet for perioden ca. 1200-1350, som gjerne omtales som «klassisk norrøn tid» (Hagland 2004: 376). Både diplom- og runematerialet fra Trøndelag som jeg har arbeidet med, faller dermed i stor grad inn under denne periodeinndelingen.

2.1.1 Trykk

I norrønt er det et hovedskille mellom trykksterke og trykklette stavelser. Normalt ligger trykket på rotstavelsen, og øvrige stavelser i et ord har mindre trykk enn denne. Rotstavelsen er som regel første stavelse i ordet ettersom det er få trykklette prefikser i norrønt, og primærtrykket ligger derfor normalt på første stavelse. Enkelte avledningssuffikser, som *-and*² og *-ótt*, hadde antakeligvis sekundærtrykk. Det samme gjaldt trolig for den andre rotstavelsen i sammensetninger, slik som for *-heill* i *jafnheill*. Alle bøyningssuffixer og en del avledningssuffikser var trykklette (Haugen 2001: 48).

² Morfologiske formativer vil i denne avhandlingen settes i kursiv. Dette gjelder f. eks. avledningssuffikser som *-and* og bøyningssuffixer som *-um*.

2.2 Vokaler i norrønt

2.2.1 Trykksterke vokaler

Det er stor forskjell på hvilke vokalfonemer som opptrer i trykksterk og trykklett stilling i norrønt. Hele 16 vokalfonemer kan opptre i trykksterk stilling, der åtte av dem er korte og åtte lange. Dessuten har norrønt de tre diftongene /ei/, /øy/ og /ɔu/³. Det trykksterke vokalsystemet i norrønt er skjematisk satt opp i tabell 1 og 2 under, etter fremstilling hos Spurkland (2009a: 19-20). Vokalfonemene kjennetegnes av fire distinktive trekk som avgjør hvilken plass i vokalsystemet de har: Kvantiteten avgjør om fonemet er kort eller langt, artikulasjonsstedet om fonemet uttales i den fremre eller bakre delen av munnen, lepperunding om fonemet er rundet eller urundet og artikulasjonshøyden om fonemet er høyt, mellomhøyt eller lavt (Spurkland 2009a: 19).

Tabell 1: Trykksterke vokaler i norrønt

	Korte				Lange			
	Fremre		Bakre		Fremre		Bakre	
	Urundet	Rundet	Urundet	Rundet	Urundet	Rundet	Urundet	Rundet
Høy	/i/	/y/		/u/	/i:/	/y:/		/u:/
Mellom- høy	/e/	/ø/		/o/	/e:/	/ø:/		/o:/
Lav			/a/ ⁴	/ɔ/	/æ:/			/ɔ:/

Tabell 2: Diftonger i norrønt

	Fremre		Bakre	
	Urundet	Rundet	Urundet	Rundet
Høy	/ei/	/øy/		/ɔu/

³ Det er ulik praksis for fonemisk transkripsjon av diftongene i norrønt. I normalisert skrift gjengis disse med grafemene <ei>, <ey> og <au>. Jeg har valgt å følge den fonemiske transkripsjonen til Spurkland (2009a). Fonetisk realitet kommer bare delvis frem i en fonemisk transkripsjon. Jeg har allikevel valgt å transkribere <au> som /ɔu/, til tross for at denne i flere andre fremstillinger transkriberes som /au/ (Hægstad 1899; Iversen 1973; Haugen 2001). I norrønt var u-omlyd av /a/ før stående /u/ produktiv, noe jeg også kommer nærmere inn på under 2.4. Jeg har derfor valgt å benytte formen /ɔu/ ettersom det er grunn til å tro at /u/-en i diftongen ville ha en rundende effekt på den foregående /a/-en.

⁴ Det kan argumenteres for at /a/ er en lavere vokal enn de øvrige lave vokalene, og at denne i utgangspunktet burde ha sin egen høyde. Dette kommer jeg tilbake til under 3.1. Jeg allikevel valgt å behandle /a/ sammen med de øvrige lave vokalene.

Til tross for at det er like mange korte og lange vokalfonemer i det trykksterke vokalsystemet, korresponderer ikke disse fullstendig med hverandre. Det er altså ikke bare kvantiteten som skiller de korte og lange vokalfonemene fra hverandre. De fleste fonemene kan være både korte og lange, men det er to unntak: /æ:/ er bare lang mens /a/ bare er kort.

I løpet av den siste halvdel av 1100-tallet falt kort /e/ og /æ/ sammen i gammelisländsk, og vi finner derfor ikke et eget kort fonem /æ/ i det trykksterke vokalsystemet. Sammenfallet skjedde også i gammelnorsk, men ble trolig ikke gjennomført over hele landet samtidig. I det gammelnorske håndskriftsmaterialet blir sammenfallsproduktet både markert som <e> og <æ>, og det er ofte ikke noe synlig mønster for fordelingen (Hagland 2004: 394). Undersøkelser har vist at det antakeligvis var et fonemisk skille mellom kort /e/ og /æ/ i de tidligste håndskriftene fra Trøndelag og at sammenfallet ikke var helt gjennomført før midten av 1200-tallet (Hreinn Benediktsson 1964: 139). Etter sammenfallet er det også mye som tyder på at fonemet /e/ hadde de kombinatoriske allofoniske variantene [e] og [æ] avhengig av posisjonen de stod i som kunne markeres som <e> og <æ> i skrift.

Rundt midten av 1200-tallet falt dessuten de lange vokalfonemene /a:/ og /ɔ:/, ofte skrevet <á> og <ǫ> i normalisert ortografi, sammen. Dette førte til at det ikke lenger var noen fonemisk opposisjon mellom rundede og urundede bakre vokaler. I det korte systemet derimot forekommer både den rundede /ɔ/ og den urundede /a/. I den tradisjonelle forskningen har det vært vanlig å regne med at sammenfallsproduktet av /a:/ og /ɔ:/ var en lav, rundet vokal /ɔ:/ (Hægstad 1899; Noreen 1923; Seip 1955), og de fleste senere fremstillinger har også tatt utgangspunkt i denne oppfatningen. Én av årsakene til dette er at <á> har utviklet seg til en rundet vokal i moderne nordiske språk, i norsk og svensk til /o:/ (<å>) (Spurkland 2009a: 20). Sammenfallsproduktet behøver allikevel ikke å ha vært rundet. Eyvind Fjeld Halvorsen argumenterer på sin side for at sammenfallsproduktet var urundet /a:/, som først senere i språkhistorien ble rundet. Han påpeker bl.a. at /a:/ ble rundet til en å-lyd først etter 1300 i dansk og svensk og at det ville være usannsynlig at denne utviklingen skulle ha begynt i Norge og spredd seg derfra (Halvorsen 1984: 244). Problemet med en slik innfallsvinkel er at det først må skjedd en «urunding» av vokalen og senere i språkhistorien en ny rounding. Videre trekker Halvorsen frem grafemer som argumenter for at sammenfallsproduktet må ha vært urundet. Før sammenfallet ble <a> brukt for å uttrykke lav urundet vokal, både kort og lang. I det korte vokalsystemet, der den distinktive opposisjonen mellom de lave rundede og urundede vokalene ble opprettholdt, ble den urundede vokalen uttrykt med <a> også etter at sammenfallet hadde skjedd i det lange vokalsystemet. Dersom sammenfallsproduktet av de

lange, lave vokalene var rundet, ville det være usannsynlig at det ble markert med et grafem som tidligere hadde betegnet en urundet vokal og som fortsatt betegnet en urundet vokal i det korte systemet (Halvorsen 1984: 246-247).

Argumentene til Halvorsen er interessante og får frem at vi ikke uten videre sikkert kan konkludere med hvordan uttalen av de enkelte fonemene var i gammelnorsk. Forholdet mellom grafem og fonem er heller ikke konstant, og det er derfor ikke umulig at /ɔ:/ ville bli skrevet <a>. Runenavnene kan illustrere dette forholdet på en god måte, der noen av runenavnene etter hvert ble endret, og runene gikk over til å betegne nye fonemer⁵. Ettersom det er vanskelig å si noe sikkert om sammenfallsproduktet av /a:/ og /ɔ:/ var rundet eller urundet, har jeg av praktiske årsaker valgt å gjengi sammenfallsproduktet som /ɔ:/ i avhandlingen fordi dette er den vanligste måten å gjøre det på, men jeg utelukker allikevel ikke at sammenfallsproduktet kan ha vært urundet.

2.2.2 Trykklette vokaler

I trykklett stilling er det imidlertid bare tre vokalfonemer som kan opptre i norrønt: /i/, /u/ og /a/. Vi finner altså et høyt, fremre, urundet fonem /i/, et høyt bakre, rundet fonem /u/ og et lavt bakre, urundet fonem /a/. Trykklette fonemer er i utgangspunktet alltid korte, og det distinktive trekket kvantitet vil derfor ikke spille inn.

Når det gjelder de trykklette vokalene /i/ og /u/, er det en del variasjon i hvordan disse markeres i skrift innenfor det norrøne området. I de eldste gammelisländske håndskriftene før ca. 1250 ble de trykklette vokalene skrevet <e> og <o>, i en overgangsperiode <i> og <o> og til slutt <i> og <u> etter ca. 1250, slik de for øvrig skrives i moderne isländsk (Hagland 2004: 391). I det gammelnorske håndskriftsmaterialet kan også de trykklette vokalene /i/ og /u/ uttrykkes som henholdsvis <i>/<e> og <u>/<o>, men vi ser at det er større variasjon i måten de trykklette vokalene markeres på i skrift enn i gammelisländsk. I enkelte gammelnorske håndskrifter finnes det lignende systemer som i gammelisländsk, der enten <i> og <u> benyttes eller <e> og <o>, mens andre håndskrifter oppviser en veksling mellom <i>/<e> og <u>/<o>. På grunnlag av tendenser i håndskriftsmaterialet har det derfor blitt forsøkt å utlede regler for vekslingen av trykklett /i/ og /u/. Én av disse reglene har fått navnet

⁵ Runen **jāra* markerte /j/ i den eldre fuþarken, men pga. språklige endringer fikk runen det nye navnet *ár* og gikk over til å betegne /a/. Runenavnet **ansuR* gjennomgikk enda flere språklige endringer som førte til at navnet endte opp med formen *óss*. Runen gikk dermed over fra å betegne /a/ til /o/ (Spurkland 2009b: 93).

«vokalharmoni» og beskriver den systematiske vekslingen avhengig av kvaliteten på den foregående trykksterke vokalen. Det er antatt at denne vekslingen hadde fonetisk realitet, der trykklett /i/ kunne ha allofonene [i] og [e] og trykklett /u/ [u] og [o].

2.3 Regler for vokalharmoni

Vokalharmoni anses gjerne som en progressiv fjernassimilasjon der vokalkvaliteten til den foregående trykksterke stavelsen er avgjørende for vokalen i trykklett stilling. Assimilasjonen er ikke total, men fører til at vokalene i trykksterk og trykksvak stilling kommer på samme høyde eller nærmere hverandre i høyde. Hovedtendensen er at høye vokaler og diftonger med høyt sistelement i trykksterk stilling vil gi de høye, trykklette vokalene [i] og [u], mens ikke-høye vokaler i trykksterk stilling vil gi de ikke-høye trykklette vokalene [e] og [o].

Forholdene etter korte, lave trykksterke vokaler er allikevel annerledes, noe jeg også vil komme nærmere inn på. I undersøkelsen av vokalharmoni vil jeg altså ta utgangspunkt i den tradisjonelle oppfatningen av fenomenet som en assimilasjon. Skjematisk kan reglene for vokalharmoni settes opp på følgende måte (hovedsakelig etter Hægstad 1899: 78-79⁶):

Tabell 3: Vokalharmoni ved høye, mellomhøye og lange, lave vokaler

Trykksterk høyde	Trykksterk vokal	Trykksterk diftong	Trykklett vokal
Høy	/i/, /i:/, /y/, /y:/, /u/, /u:/	/ei/, /ɔu/, /øy/	[i] – [u]
Mellomhøy	/e/, /e:/, /ø/, /ø:/, /o/, /o:/		[e] – [o]
Lang, lav	/ɔ:/, /æ:/		[e] – [o]

Når det gjelder realiseringen av de trykklette vokalene etter de trykksterke korte, lave vokalene, gjør vokalharmonien seg hovedsakelig ikke gjeldende. Vi får allikevel også en regelmessig fordeling av de trykklette vokalene etter dem:

⁶ Oversikten er noe tilpasset de lydendringene som skal ha funnet sted frem til «klassisk» norrøn tid som jeg gjør rede for i 2.2.1. Hægstad operer dessuten med to ulike korte /ø/-er, en trang ø og en åpen ø, som fikk de samme trykklette vokalene etter seg (Hægstad 1899: 34; 78). Jeg tar bare utgangspunkt i én kort /ø/ i min fremstilling.

Tabell 4: Realisering av /i/ og /u/ ved korte, lave vokaler

Trykksterk høyde	Trykksterk vokal	Trykklett vokal
Kort, lav	[æ], /ɔ/	[i] – [u]
	/a/	[e] – [u]

I tabell 3 ser vi at hovedreglene for vokalharmoni følges. De høye trykksterke vokaler blir fulgt av høye trykksvake vokaler, [i] og [u], og de mellomhøye trykksterke vokaler følger på tilsvarende måte av de mellomhøye trykksvake vokaler [e] og [o]. I et materiale med et slikt vokalharmonisystem vil det derfor finnes en mer eller mindre systematisk veksling av de trykksvake vokaler. Dette kan illustreres gjennom ulike bøyingsformer av ordene *lif* og *lof*. Etter høy trykksterk vokal /i/ vil vi få de høye trykksvake vokaler [i] og [u] i formene <lifi> *lifi* og <lifum> *lifum*. Den trykksterke ikke-høye vokalen /o/ følger på sin side av de ikke-høye trykksterke vokaler [e] og [o] i <lofe> *lofi* og <lofom> *lofum* (Hagland 2004: 390).

Forholdene etter lave vokaler er mer kompliserte enn etter høye og mellomhøye vokaler, som vist i tabell 3 og 4. Lange, lave vokaler følger det forventede mønsteret ved at de fremkaller allofonene [e] og [o] av henholdsvis /i/ og /u/. I håndskrifter med vokalharmoni kan vi derfor finne former som <naðe> *náði* og <naðom> *náðum* etter /ɔ:/ og <lærðe> *lærði* og <lærðom> *lærðum* etter /æ:/ (Hagland 2004: 390).

Ettersom hovedtendensen om at ikke-høye trykksterke vokaler følges av ikke-høye trykksvake vokaler, ikke gjelder etter korte, lave, trykksterke vokaler, har dette skapt mye hodebry for forskere og generelt vært et stort problem for forståelsen av fenomenet vokalharmoni. De korte, lave trykksterke vokalfonemene følges nemlig av både høye og ikke-høye trykklette vokaler, som vist i tabell 4. I avhandlingen vil jeg derfor omtale dette distribusjonsmønsteret som «regler for realisering av /i/ og /u/ etter korte, lave vokaler» og kalle former som følger denne tendensen for «regelrette». Former som følger mønsteret som er satt opp i tabell 3 vil derimot refereres til som vokalharmoniske. Det vil i noen tilfeller være hensiktsmessig å behandle former som følger de vokalharmoniske reglene sammen med former som følger distribusjonsmønsteret i tabell 4. Jeg vil i de tilfellene kommentere dette og bruke «regler for realisering av /i/ og /u/» som en fellesbetegnelse for distribusjonsmønstrene i tabell 3 og 4.

2.4 Morfologisk og fonologisk u-omlyd

U-omlyd er i motsetning til vokalharmoni en regressiv assimilasjon der den trykklette vokalen /u/ fører til en runding av vokalen i den foregående trykksterke stavelsen, slik at vokalene blir mer like hverandre. Det blir gjerne skilt mellom såkalt «eldre» og «yngre» u-omlyd avhengig av om den omlydsskapende /u/-en har falt bort pga. av synkope eller fortsatt står i ordet. Den «eldre» u-omlyden oppstod i urnordisk og førte til at /a/ som stod før /u/ ble labialisert. På den måten oppstod det en ny allofon av /a/, [ɔ], som bare opptrådte foran /u/. Allofonene [a] og [ɔ] kunne aldri opptre i samme omgivelse, og man kunne derfor få bøyninger som *[landa] i entall mot *[lɔndu] i flertall. Synkopen førte til at korte, ikke-nasale, trykklette vokaler forsvant og dermed til at omgivelsen som avgjorde fordelingen av [a] og [ɔ], var borte. Bøyningsendelsene /a/ og /u/ i henholdsvis entall og flertall forsvant i ordet *land*, og formene ble dermed til /land/ i entall mot /lɔnd/ i flertall. Det hadde altså blitt en distinktiv opposisjon mellom /a/ og /ɔ/, som hadde blitt separate fonemer (Hreinn Benediktsson 1963: 148). I norrønt er altså den «eldre» u-omlyden morfologisk og må forklares historisk (Haugen 2001: 85-86).

Den «yngre» u-omlyden er derimot en fonologisk regel i norrønt og fører til at en /a/ før stående /u/ blir rundet, og vi kan derfor kalle fenomenet for fonologisk u-omlyd (Haugen 2001: 74). I trykksterk stilling gjør rundingen at /a/ går over til /ɔ/. Rotstavelsen har alltid trykk i norrønt, og det samme gjelder for enkelte avledningssuffikser, som f. eks. *-and* i svake hankjønnsord (jf. 2.1.1). Av den grunn finner vi former som *sǫgur* (f. nom./akk. pl.) av *saga* og *gefǫndum* (m. dat. pl.) av *gefandi* i normalisert norrønt (Haugen 2001: 74). I håndskriftene blir allikevel ikke alltid omlyden markert, og håndskrifter som markerer eller ikke markerer omlyden kan avgrenses geografisk. Markert eller umarkert fonologisk u-omlyd blir derfor sett på som ett av hoveddialekttrekkene i norrønt (Hagland 2004: 389). I tidligere forskning ble det hevdet at u-omlyd av /a/ før stående /u/ ikke hadde virket i østnorsk og trøndsk, en oppfatning Hreinn Benediktsson stilte seg kritisk til (jf. 3.1). Han vektla heller om u-omlydsproduktet ble markert eller ikke i skrift, og at dette varierte fra sted til sted. Trøndelag har tradisjonelt blitt regnet som hovedområdet der fonologisk u-omlyd ikke markeres. I håndskrifter som ikke markerer fonologisk u-omlyd vil vi finne former som <allum> (m./f./n. dat. pl.), <staðum> (m. dat. pl.) og <hafðu> (3. p. pl. pret. ind.) av henholdsvis *allr*, *staðr* og *hafa*.

Utenom trykksterk stilling går /a/ før stående /u/ over til /u/, og ikke til /ɔ/ som i trykksterk stilling. I norrønt er det bare tre vokalfonemer i trykklett stilling, /i/, /u/ og /a/, og

av disse er /u/ den eneste rundede vokalen. Bøyningsendelser og visse avledningssuffikser er som nevnt trykklette i norrønt, og vi får derfor u-omlydte former som *kølluðu* (3. p. pl. pret. ind.) av *kalla* og *spøkustum* (m./f./n. dat. pl.) av *spakr* i normalisert norrønt (Haugen 2001: 74). Etter hvert blir ikke u-omlyd av /a/ før stående /u/ i trykklett stilling markert i gammelnorske håndskrifter i motsetning til i gammelislandske (Hagland 2004: 389). I gammelnorske håndskrifter vil vi derfor kunne finne former som <kallaðu> og <spakastum>.

2.4.1 Arkifonem og nøytralisering

Vokalene /a/ og u-omlydsproduktet av denne, /ɔ/, er begge korte, lave, bakre vokaler som skilles av det distinktive trekket lepperunding, der /a/ er urundet og /ɔ/ er rundet (jf. tabell 1). Ettersom u-omlyd av /a/ før stående /u/ fortsatt var produktiv i norrønt, var det ingen distinktiv motsetning mellom /a/ og /ɔ/ foran /u/. Det var derfor ingen betydningsforskjell mellom former som <allum> og <ɔllum>. Vi kan derfor si at /a/ og /ɔ/ foran /u/ var nøytraliserte og operere med et nøytraliseringsprodukt mellom disse to, et arkifonem /A/⁷ (Hreinn Benediktsson 1963: 154). Et arkifonem har et mye større potensielt fonologisk virkningsområde enn hver av de to fonemene som er nøytraliserte. Arkifonemet /A/ kan altså ha blitt identifisert med /a/ eller /ɔ/, som noe i mellom dem eller ha variert mellom dem avhengig eller uavhengig av posisjonen de står i (Hreinn Benediktsson 1963: 154). Av den grunn kan vi også se at arkifonemet markeres med ulike grafemer. Når det gjelder /a/ før stående /u/ i trykklett stilling, anser jeg ikke dette som arkifonemet /A/, men i stedet som fonemet /u/ eller /a/.

⁷ Hreinn Benediktsson betegner dette arkifonemet *ǰ*. Ettersom symbolet han bruker, har samme utforming som <ǰ> i moderne norsk, velger jeg ikke å bruke dette om nøytraliseringsproduktet mellom /a/ og /ɔ/ før stående /u/. I sin analyse av runematerialet fra Bryggen i Bergen benytter Terje Spurkland heller /A/ om arkifonemet (1991: 155), noe jeg også vil gjøre.

3 Forskningshistorie

3.1 Språklige studier av håndskrifter

Både vokalharmoni og fonologisk u-omlyd er antatte dialekttrekk i gammelnorsk som det har blitt forsket mye på. Manglende markering av fonologisk u-omlyd var dessuten et av de tidligste gammelnorske dialekttrekkene som det ble redegjort for. Allerede i 1768 avdekket den islandske juristen og filologen Jón Eiríksson (1728-1787) at *a* ofte ble brukt i stedet for *ö*, *au* og *u* før stående *u*⁸ i gammelnorske håndskrifter (Holm-Olsen 1982: 3). På dette punktet observerte han altså at den manglende markeringen av fonologisk u-omlyd skilte gammelislandsk og gammelnorsk fra hverandre.

Den danske språkforskeren og historikeren Niels Matthias Petersen (1791-1862) kunne på samme måte som Jón Eiríksson observere at «Omlyden fra *a* til *ö* foran Endelser med *u*» svært ofte ikke fant sted i gammelnorsk (Petersen 1830: 66). I tillegg så Petersen at *e* og *o* ofte forekom for *i* og *u* i trykklette endelser og at «begge Slags Endelser bruges i Flæng» (Petersen 1830: 61-62). Det kommer ikke frem om han undersøkte fordelingen av de trykklette vokalene systematisk, og Petersen nevnte heller ikke det fenomenet vi i dag kaller vokalharmoni.

De første som gjorde rede for reglene for vokalharmoni var derimot filologen Carl Richard Unger (1817-1897) og historikeren Rudolf Keyser (1803-1864) i forordet til utgaven av den legendariske sagaen om Olav den hellige som de gav ut sammen (1849). De forklarte at vekslingen ikke er vilkårlig, men avhengig av rotvokalen: «*i* og *u* efter Rodvokalen *i* (*í*), *u* (*ú*), *y* (*y*), *au*, *æi*, *æy* (...); samt efter *æ* (=e)», «*e* og *o* efter *e* (*é*), *o* (*ó*), *ó* (...); samt efter *á* og dets Omlyd *æ*» og «*e* og *u* efter *a*» (Keyser & Unger 1849: IX). Keyser og Unger var altså med på å formulere reglene for ett av hovedmålmerkene i det norrøne språket.

⁸ Når jeg viser til tidligere forskning, vil jeg holde meg til forskernes transkripsjoner, med mindre noe annet blir spesifisert. Mange forskere har for øvrig vært inkonsekvente i måten de refererer til språket på, og det er ikke alltid klart om det gjelder fonemer, grafemer el. i undersøkelsene. Dette er spesielt relevant for den eldste forskningen.

Fenomenet med de vekslende endelsesvokalene *i*, *e*, *u* og *o* fikk allikevel først navnet «vokalharmoni» av den svenske språkforskeren Axel Kock (1851-1935). Han foretok en tilsvarende undersøkelse av vekslingen av endelsesvokaler i gammelsvensk (Kock 1882: 145). I hans undersøkelser omfattet vokalharmoni i gammelsvensk også en veksling av endelsesvokalene *a* og *æ* (Kock 1882: 116). I denne avhandlingen er det kun vekslingen mellom [i] og [e] på den ene side og [u] og [o] på den annen side som jeg undersøker.

Den svenske språkforskeren Adolf Noreen (1854-1925) gikk videre i forskningen på gammelnorske dialekter og fant frem til en rekke dialekttrekk han kunne stedfeste. Gammelnorsk delte han inn i to hoveddialekter, «westnorwegisch», vestnorsk, og «ostnorwegisch», østnorsk. Det vestnorske området regnet han mellom Langesund og Molde og kunne vise til at dette området hadde flere språklige likheter med islandsk. Østnorsk omfattet både trøndsk («dronthemisch») og østlandsk («ostländisch») og ble bl.a. karakterisert av at det som regel ikke var u-omlyd av *a* før *u* og vokalharmoni. Noreen kommenterte videre at det var to former for vokalharmoni i østnorsk, en progressiv som omfatter vokalharmonien Keyser og Unger også hadde vært inne på, og en regressiv som han kaller «tiljævning» (Noreen 1923: 16). Som eksempler på «tiljævning» trekker han frem former som *á maðal* for *á meðal*. Denne siste formen for vokalharmoni som Noreen operer med, kommer ikke jeg til å ta for meg i behandlingen av fenomenet.

I tillegg kommer Noreen inn på runeinnskrifter i forbindelse med hvilke kilder som finnes til gammelnorsk. Han mente allikevel at runeinnskriftene ikke var spesielt viktige som språklige kilder (Noreen 1923: 20-21). Det forelå bare rundt 300 runeinnskrifter på Noreens tid, og av den grunn er det ikke overraskende at runeinnskriftene ikke ble ansett som gode språklige kilder.

Til tross for at tidligere forskere hadde påpekt dialektvariasjoner i gammelnorsk, var allikevel språkforskeren Marius Hægstad (1850-1927) den første til å foreta en systematisk kartlegging av geografisk avgrensede språklige variasjoner i gammelnorsk før 1350. Som utgangspunkt for analysene sine brukte han i hovedsak diplomer, men han trakk også inn håndskriftmateriale for den tidligste perioden som det ikke er overlevert mange diplomer fra.

I denne avhandlingen er det særlig Hægstads undersøkelser av den gammeltrøndiske dialekten som er av interesse. *Gamalt trøndermaal* (1899) var Hægstads første arbeid om en gammelnorsk dialekt, og i verket gjorde han rede for karakteristiske trekk ved den gammeltrøndiske dialekten. Trøndsk omfattet i hans analyse de geografiske områdene Trøndelag og Nordmøre. For å avgrense det geografiske området for dialekten brukte han diplommateriale fra de omkringliggende områdene til å argumentere for at grensene for det

gamle trøndermålet måtte ha gått til Dovre i sør, til Romsdalen i vest og til Jämtland i øst. Grensen i nord kunne han ikke uttale seg om, ettersom det ikke var noe brevmateriale fra området (Hægstad 1899: 23). Det geografiske området han kom frem til, sammenfaller i stor grad med det trøndske området i moderne norske dialekter (Skjekkeland 2005: 167-168). Mesteparten av diplomaterialet Hægstad undersøkte, stammer fra Nidaros, og han mente at dialekten i Nidaros må ha hatt stor påvirkning på det skrevne språket ellers i landet ettersom det var kirkelig maktsentrum (Hægstad 1899: 25).

Hægstad var spesielt opptatt av vokalismen i analysen sin av gammeltrøndsk, og blant de mest fremtredende målmerkene i denne dialekten mente han at var vokalharmoni, og at det ikke var u-omlyd av *a* før *u* (Hægstad 1899: 14). Vokalharmoni, eller *ljodsamhøve* som Hægstad kalte fenomenet, forklarte han ved at de trykklette vokalene *i* og *e* og *u* og *o* ble fordelt etter kvaliteten til den trykksterke stavelsen i forveien. Mønsteret for fordelingen av de trykklette vokalene hadde blitt avdekket av tidligere forskere, men Hægstad var antakeligvis den første som identifiserte vokalharmonien som en veksling avhengig av vokalhøyden til den trykksterke vokalen (Myrvoll 2014: 7). I redegjørelsen for vokalharmoni finner vi i stor grad de samme reglene for fordeling av de trykklette vokalene som hos Keyser og Unger nesten 50 år tidligere. Fordelingen av de trykklette vokalene forklarte Hægstad på følgende måte (Hægstad 1899: 18, 78):

- e* ble brukt etter: *o, ó, (ø), e, é, ö, ø, ó, a, á, é*
- i* ble brukt etter: *u, ú, au, i, í, y, ý, æi, öy, ø, æ*
- o* ble brukt etter: *o, ó, (ø), e, é, ö, ø, ó, á, é*
- u* ble brukt etter: *u, ú, au, i, í, y, ý, æi, öy, ø, æ, a*

Til tross for at Hægstad observerte at vokalhøyden av den trykksterke vokalen var av betydning for vekslingen av de trykklette vokalene, påpekte han at etter de korte, lave vokalene ble ikke det vokalharmoniske hovedmønsteret fulgt om at trykksterke høye vokaler skulle følges av høye trykklette vokaler og ikke-høye trykksterke vokaler skulle følges av ikke-høye trykklette vokaler (Hægstad 1899: 78). Etter de korte, lave vokalene fulgte allikevel de trykklette vokalene et regelmessig mønster som han presiserte: *a* ble fulgt av *e* og *u*, mens *ø* og *æ* ble fulgt av *i* og *u*. Hægstads redegjørelse av vokalharmoni har i stor grad blitt stående til i dag.

U-omlyd av *a* ved stående *u* mente Hægstad hadde spredd seg og gjort seg gjeldende i mange gammelnorske dialekter på 1000- og 1100-tallet. I gammeltrøndsk hadde derimot ikke slik u-omlyd virket, og former som *allum* og *mannum* opptrådte derfor i materialet fra

Trøndelag (Hægstad 1899: 50). I diplomene fra Trøndelag etter 1325 kunne han allikevel finne flere former der u-omlyden av *a* var markert før stående *u*, men han hevdet at slike former ikke kunne ha trengt seg inn i talemålet, men måtte være et resultat av påvirkning fra fremmede skriftmønstre (Hægstad 1899: 15).

Allerede i det eldste bevarte diplommet fra Trøndelag, DN XIII 1 fra ca. 1200, kunne Hægstad finne vokalharmoni og at u-omlyd av *a* før stående *u* ikke var gjennomført. Han sammenlignet det eldste diplommet med andre bevarte diplomer fra området, og i materialet frem til ca. 1325 fant han de samme trekkene tydelig uttrykt og mente på grunnlag av dette at trekkene hadde grunnlag i talemålet (Hægstad 1899: 15).

Hægstad nevner ellers så vidt runematerialet fra Trøndelag som forelå på hans tid. Innskrifter med latinske bokstaver og runer behandles samlet, men det er tydelig at han også undersøkte innskrifter med runer. Ordformen *hiælgj* trekkes spesielt frem, og Hægstad kommenterer at det er en merkelig brutt form (Hægstad 1899: 23). Denne formen opptrer i runeinnskriften som i senere tid har fått nummeret N478, og Hægstad påpeker at innskriften er på gammeltrøndsk. Han skriver videre at innskriftene i Nidaros domkirke i stor grad inneholder ikke-trøndiske former som tilreisende antakeligvis har ristet. Ellers påpeker han at innskriftene på liksteiner har typisk trøndiske språkformer, men forklarer ikke disse nøyere (Hægstad 1899: 23-24).

Både vokalharmoni og fonologisk u-omlyd blir behandlet av Didrik Arup Seip (1884-1963) i hans samlede fremstilling av gammelnorsk språkhistorie. Seip mente at vokalharmoni hadde opptrådt i hele det norske området, men at det tidlig i ytre sørvestnorsk måtte ha skjedd en utjamning til *e* og *o* (Seip 1955: 131). Enkelte faktorer kunne allikevel føre til at vokalharmonien ble ulikt gjennomført, som f. eks. vokalreduksjon og at *u* ofte forekom i stedet for *o* i endelsen *-um* (Seip 1955: 129-130). Seip trekker også frem et sitat av Trygve Knudsen om en tendens til at enkelte grammatiske endelser ikke ble berørt, slik som *-it* i perfektum partisipp (Seip 1955: 130; Knudsen 1936: 199). Seip nevner ellers så vidt en såkalt «regressiv» vokalharmoni som han finner i et håndskrift, Sth. 34 4°, der omlyds-*e* skrives som *æ* i enstavelsesord og foran *a* i neste stavelse, men som *e* foran *i* og *u* (Seip 1955: 131). Denne formen for vokalharmoni kommer jeg ikke til å ta for meg videre i avhandlingen. Seip kommer også inn på ulik gjennomføring av fonologisk u-omlyd i gammelnorske dialekter. Han mente at det var sannsynlig at fonologisk u-omlyd ble brukt i hele det norske området, men at «utjamning» kunne virke samtidig og hindre gjennomføringen i enkelte områder. Ytre Trøndelag med Trondheim og deler av Nordland var slike områder der fonologisk u-omlyd muligens ikke hadde virket (Seip 1955: 125).

Den islandske språkforskeren Hreinn Benediktsson (1928-2005) kommer også inn på fonologisk u-omlyd og vokalharmoni. I artikkelen «Some Aspects of Nordic Umlaut and Breaking» (1963, opptrykket i 2002) stiller han seg kritisk til oppfatningen om at u-omlyd av /a/ før stående /u/ ikke hadde virket i østnorsk, derunder i Trøndelag, noe flere forskere hadde ment før ham. Han pekte heller på at før stående /u/ ble den fonemiske motsetningen mellom /a/ og /ɔ/⁹ nøytralisert, slik at det ikke var noen distinktiv forskjell mellom fonemene i denne posisjonen. Han opererer med arkifonemet /å/ om nøytraliseringsproduktet mellom /a/ og /ɔ/ og påpeker at /å/ kunne identifiseres som /a/ og /ɔ/ eller nærmere /a/ eller /ɔ/ (Hreinn Benediktsson 1963: 153-155). Det var altså ingen betydningsforskjell mellom former som <allum> og <ɔllum>. I diplomer fra Trøndelag ble nøytraliseringsproduktet ofte gjengitt <a> i skrift. Hreinn Benediktsson utelukker allikevel ikke at det kan ha vært uttalesforskjeller, der nøytraliseringsproduktet ikke ble rundet i gammeltrøndsk, men han gjør også oppmerksom på at forskjellen kan være rent ortografisk som følge av to ulike skriftradisjoner (Hreinn Benediktsson 1963: 157).

Et annet språklig trekk Hreinn Benediktsson redegjør for, er fordelingen av <e> og <æ>¹⁰ for /e/. I artikkelen «Old Norse Short e: One Phoneme or Two?» (1964, opptrykket i 2002) tar han blant annet utgangspunkt i håndskrifter og diplomer fra Norge og undersøker om fordelingen av <e> og <æ> er avhengig av det språkhistoriske opphavet til /e/ og hvilken omgivelse de ulike grafemene som brukes om /e/, opptrer i. Utgangspunktet for analysene hans er at /e/ har minst tre ulike opphav: den opprinnelige /e/ som kan føres tilbake til urnordisk, /e/ som et resultat av i-omlyd av /a/ og monoftongering av /ei/. I de to gammelnorske håndskriftene som han spesielt undersøker, *Gammelnorsk Homiliebok* og *Legendariske Olavssaga*, mener han å finne to ulike tendenser representert når det gjelder fordelingen av grafemene for /e/ og bruker resultatene til å relatere resten av materialet til de to tekstene. I *Gammelnorsk Homiliebok* er det ikke samsvar mellom tegnene <e> og <æ> og den språkhistoriske opprinnelsen til vokalen de betegner og heller ikke fonemisk motsetning mellom /e/ og /æ/. I *Legendariske Olavssaga*, på den annen side, er /e/ og /æ/ skilte fonemer i enkelte omgivelser, der <e> blir brukt om opprinnelig /e/ og <æ> om monoftongert /ei/ og i-omlydsproduktet av /a/. Materialet som oppviser samme tendenser som *Gammelnorsk Homiliebok*, mener Hreinn Benediktsson å kunne knytte til vestlandsk, mens det som ligner *Legendariske Olavssaga*, stedfester han til Trøndelag (Hreinn Benediktsson 1964: 139). Den vekslende bruken av de ulike grafemene for /e/ i tekstene mener han at henger sammen med at

⁹ Hreinn Benediktsson bruker *a* og *o* i fremstilling sin som jeg her tolker som /a/ og /ɔ/.

¹⁰ Hreinn Benediktsson opererer med *ę*. Jeg har valgt å bruke <æ>.

/e/ og /æ/ gradvis falt sammen til ett fonem. Tekstene representerer på den måten en overgangsfase der de to fonemene i økende grad falt sammen. Materialet tilsier at det ikke var noen distinksjon mellom /e/ og /æ/ lenger enn til midten av 1200-tallet (Hreinn Benediktsson 1964: 141). I diplomene fra Trøndelag kunne ikke Hreinn Benediktsson finne evidens for at det var fonemisk skille mellom /e/ og /æ/, selv ikke i de tidligste diplomene. Han mente allikevel at det er mye som tyder på at det var en allofonisk veksling mellom [e] og [æ] i enkelte konsonantomgivelser, særlig foran likvid + konsonant, der han oftest finner skrivemåten <æ> (Hreinn Benediktsson 1964: 136).

I artikkelen kommer også Hreinn Benediktsson inn på spørsmålet om fordelingen av de trykklette vokalene /i/ og /u/ etter det vokalharmoniske prinsipp. Her forklarer han at utviklingen av vokalharmoni kan brukes til å vise distinksjonen mellom /e/ og /æ/ i gammelnorsk, ettersom man etter trykksterk /e/ etter regelen vil få de trykklette vokalene [e] og [o], mens man etter trykksterk /æ/ vil få endelsene [i] og [u]. Dette blir gjerne sett som et bevis for at /e/ og /æ/ fortsatt var skilte fonem da vokalharmonien oppstod (Hreinn Benediktsson 1964: 136).

Den som i nyere tid har foretatt grundige analyser av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i gammeltrøndsk er Jan Ragnar Hagland. I *Studiar i trøndsk diplomspråk: ei revurdering av brevmaterialet frå tida før 1350* (1978) foretok han en ny analyse av diplommaterialet Hægstad hadde arbeidet med, der han blant annet stilte seg kritisk til fremgangsmåten hans. Haglands formål var i hovedsak å finne ut av skriftspråksformen i trøndske diplomer fra før 1350 og dermed ikke nødvendigvis talemålet fra området (Hagland 1978a: 1-2). Diplomene som ligger til grunn for Haglands undersøkelse, er alle overleverte diplomer som direkte eller indirekte kan stedfestes til Trøndelag, der de fleste er fra Nidaros og stammer fra perioden 1200-1350.

Ettersom vokalharmoni blir ansett som en assimilasjonsprosess som gjør at høy vokal i trykksterk stilling blir fulgt av de høye trykklette vokalene [i] og [u] og ikke-høy vokal i trykksterk stilling blir fulgt av de ikke-høye trykklette vokalene [e] og [o], blir fordelingen av de trykklette vokalene etter de korte, lave vokalene /a/, [æ] og /ɔ/ unntak fra assimilasjonstendensen. Jan Ragnar Hagland har forsøkt å forklare disse unntakene fra vokalharmonien ved å kombinere én regel om vokalharmoni med tre ulike regler for vokalreduksjon (Hagland 1978a: 85-93). Han mener at vokalharmonien bare virker ved fonologisk nært relaterte vokaler (Hagland 1978b: 143). Ved høye og mellomhøye vokaler virker vokalharmonien, men ved de lave vokalene er det i stedet vokalreduksjon som gjør seg gjeldende. Etter de lange, lave vokalene er det altså vokalreduksjon av trykklett /i/ til [e] og

/u/ til [o]. Ved de korte, lave vokalene vil vokalreduksjonen bare gjøre seg gjeldende om de trykksterke og trykklette vokalene ikke har noen felles fonetiske trekk (Hagland 1978b: 145). Haglands måte å se vokalharmoni på skiller seg på dette punktet fra den tradisjonelle oppfatningen, og han setter også opp et noe annet mønster for fordelingen av de trykklette vokalene etter de trykksterke korte, lave vokalene. Ifølge Hagland ville den fremre trykklette /i/ bli redusert til [e] etter de bakre vokalene /a/ og /ɔ/, mens den bakre /u/ ville bli beholdt som [u] etter de to trykksterke bakre vokalene. Etter den fremre trykksterke [æ] ville den fremre trykklette /i/ bli beholdt som [i], mens den trykklette bakre /u/ ville bli redusert til [o]. Hægstad på sin side mente at /ɔ/ og /æ/ blir fulgt av [i] og [u]. Dersom vi setter opp Haglands regler for vokalharmoni skjematisk, får vi følgende fordeling av trykklett /i/ og /u/ (Hagland 2004: 390-391):

Tabell 5: Haglands regler for vokalharmoni

Vokalhøyde	Trykksterk vokal	Trykklett vokal
Høye vokaler	/i/, /i:/, /y/, /y:/, /u/, /u:/	[i] – [u]
Mellomhøye vokaler	/e/, /e/, /ø/, /ø:/, /o/, /o:/	[e] – [o]
Lange, lave vokaler	/a:/, /æ:/	[i] – [o]
Korte, lave vokaler	/a/, /ɔ/ [æ]	[e] – [u] [i] – [o]

Ut fra disse reglene, fant Hagland at de trykklette vokalene i diplomene fra Trøndelag i svært stor grad ble fordelt etter det forventede distribusjonsmønsteret i enda større grad enn det Hægstad gjorde i sine undersøkelser. Hægstad undersøkte diplomene slik de var gitt ut i *Diplomatarium Norvegicum*, der forkortelsene ofte var løst opp av utgiverne uten at dette er markert og ofte uten hensyn til fordelingen av vokaler i forhold til det vokalharmoniske prinsipp (Hagland 1978a: 65-66; Hægstad 1899: 3). Hagland baserte seg derimot på formene slik de er i diplomene. I materialet frem til 1345 skjer fordelingen av skrivemåten av endelsesvokalene <i>/<e> og <u>/<o> i stor overensstemmelse med reglene slik de er definert ovenfor i tabell 5, og Hagland finner kun avvik i 43 av 3130 tilfeller (Hagland 1978a: 67). Det vil altså si at 98,6 % av formene følger disse reglene. I enkelte diplomer observerer han at det er det flere avvik fra den vokalharmoniske fordelingen av de trykklette vokalene i bøyningsendelsen *-um* (Hagland 1978a: 19). Han kommenterer ellers at to av de eldste diplomene oppviser større avvik fra prinsippet om vokalharmoni enn de øvrige diplomene, men forklarer ikke om resultatene fra disse diplomene er med i tallene for avvik han oppgir. I diplomene fra etter 1345 er det generelt større avvik fra reglene han opererer med enn i de de

eldste diplomene, og tendensen går i retning av å skrive <e> og <o> i alle tilfellene, uansett hvilken trykksterk vokal som kommer før (Hagland 1978a: 23). Mot slutten av perioden Hagland undersøker, synes han derfor å kunne se en tendens til oppløsning av vokalharmonisystemet.

Forholdene rundt trykksterk /e/ og fordelingen av de trykklette vokalene /i/ og /u/ etter denne er allikevel mindre oversiktlige enn for de øvrige trykksterke vokalene. Grafemene <e> og <æ> brukes begge for å uttrykke trykksterk /e/ i diplomene fra Trøndelag, noe som kan være et resultat av et tidligere distinktivt skille mellom /e/ og /æ/. Hagland regner med at det har skjedd et fonologisk sammenfall mellom /e/ og /æ/ i perioden diplomene som han undersøker, er fra, men at han kan se et tydelig mønster i fordelingen av de trykklette vokalene avhengig av det språkhistoriske opphavet til /e/. Han tar spesielt for seg de to største språkhistoriske gruppene av /e/, «opphavlig /e/» (dvs. /e/ videreført fra urnordisk /e/) og «i-omlyd av /a/» (dvs. i-omlydsproduktet av urnordisk /a/), og hvilke trykklette vokaler de følges av. I materialet ser han at det er en tendens til at «opphavlig /e/» følges av <e>, noe som gjør seg gjeldende i 67,9 % av tilfellene (53 av 78 former) (Hagland 1978a: 71). Flere av unntaksformene, der den trykklette vokalen blir skrevet <i> etter «opphavlig /e/», er antakeligvis skrevet av samme hånd, og det kan derfor være et særdrag hos denne skriveren. «I-omlyd av /a/» følges på sin side av <i> i 88 % av beleggene (190 av 216 former) (Hagland 1978a: 71). Flesteparten av unntaksformene, der «i-omlyd av /a/» følges av <e> opptrer i forbindelse med en <n>. Hagland forklarer ikke dette videre, men Seip kommenterer i sin redegjørelse av vokalharmoni at i *n*-forbindelser har det ofte ikke vært en æ-lyd av denne vokalen, og dermed vil den samme trykklette vokalen som etter «opphavlig /e/» opptre (Seip 1955: 128). Når det gjelder fordelingen av grafemene som brukes om trykklett /u/, dvs. <u> og <o>, etter /e/, blir den trykklette vokalen skrevet <o> svært konsekvent etter «opphavlig /e/» gjennom hele perioden. Det ser ut til å være en forskjell i hvordan de trykklette vokalene skrives etter «i-omlyd av /a/» i diplomene fra tiden før 1300 og etter 1300. I diplomene frem til 1300 blir den trykklette vokalen skrevet <u> i 60,4 % av tilfellene, og som <o> i 39,6 %. Etter 1300 snur denne tendensen, og den trykklette vokalen blir skrevet <o> i 83,3 % av tilfellene og <u> i 16,7 %. Etter 1300 følges dermed /e/ av <o> uansett hvilket språkhistorisk opphav den har (Hagland 1978a: 74).

U-omlyd av /a/ før stående /u/ er stort sett ikke markert i diplomene fra Trøndelag før 1310 (Hagland 1978a: 24). Hagland kommer frem til at det er 223 former der /a/ står i trykksterk stilling før /u/ og at u-omlyden er ikke markert i 220 av dem. Det er altså manglende markering av fonologisk u-omlyd i 98,7 % av formene. På denne måten stemmer

observasjonene hans godt overens med resultatene til Hægstad. Fra 1310 og utover er ikke tendensen like sterk lenger (Hagland 1978a: 25). I analysen etter 1310 er det med 47 brev, og kun 13 av disse har ikke markering av u-omlyd av /a/ før stående /u/. I 20 av diplomene blir omlyden markert, mens det i 15 er blanding av former med og uten markering eller for få former til at det er mulig å si noe om mønsteret.

Ljubiša Rajić (1947-2012) forsøker i sin hovedoppgave fra 1975 og en artikkel fra 1980 å gi en forklaring på hvordan vokalharmonien virker i gammelnorsk og hvorfor forholdene etter de lave vokalene er annerledes enn for høye og mellomhøye vokaler. Han forklarer vokalharmonien ved at det er større artikulatorisk likhet mellom vokalen i første stavelse og stavelsen etter som ligger i at vokalene har minst én relevant distinktiv faktor til felles (Rajić 1975: 147). Etter høye vokaler skjer det ingen vokalharmonisk endring ettersom de allerede har felles distinktiv faktor med de trykklette vokalene, dvs. at de er høye. Ved mellomhøye vokaler virker vokalharmonien så lenge vokalen har trykk. De mellomhøye vokalene «trekker» de høye ned til den mellomhøye etasjen og får dermed en felles distinktiv faktor. Ved lave vokaler inntreer vokalharmonisk endring ved de lange vokalene, men ikke ved de korte (Rajić 1975: 149-150). For unntakene ved de lave vokalene kommer Rajić med en artikulatorisk forklaring. De lange vokalene ligger to høyder fra de trykklette vokalene de skal assimilere i motsetning til de mellomhøye som bare ligger én høyde fra. Han tenker seg at denne ekstra avstanden kan ha virket hindrende på vokalharmonien (Rajić 1980: 319). Av den grunn mener han at også trykkforhold og kvantitet har spilt inn: «Artikulasjonsintensiteten i både trykk og lengde var ved de lange stor nok til at den kunne virke vokalharmonisk. Ved de korte var den imidlertid ikke sterk nok til å virke vokalharmonisk» (Rajić 1980: 319).

Dersom vi følger Rajićs tankegang om at artikulasjonsintensiteten av de lave vokalene har betydning for hvilke trykksvake vokaler de fremkaller, kan også unntakene ved lave, korte vokaler i noen grad forklares. Klaus Johan Myrvoll har fulgt Rajićs argumentasjon videre i sin artikkel «Fråværet av vokalharmoni i gamalnorsk etter stutt /æ/ og /ɔ/» (2014). Han påpeker at en høy vokal vil være kortere enn en lav vokal samt at det er større artikulatorisk intensitet ved uttalen av lave vokaler (Myrvoll 2014: 16). I gammelnorsk var /a/ den laveste vokalen, og /a/ var derfor noe lengre i uttalen enn andre korte vokaler, inkludert [æ] og /ɔ/. Denne lengden kan ha vært nok til at vokalharmonien virket etter /a/ i realiseringen av /i/ som [e], men ikke etter [æ] og /ɔ/ (Myrvoll 2014: 16). De lave [æ] og /ɔ/ er for korte fordi de ligger såpass langt fra i høyde fra de trykklette vokalene som de skal virke på (Myrvoll 2014: 17). Det er altså en kombinasjon av trykk, høyde og lengde som styrer vokalharmonien, der trykk og høyde er grunnleggende, og lengde kommer inn som et tilleggskriterium når avstanden i høyde mellom

den trykksterke og den trykklette vokalen blir for stor, dvs. mer enn én høyde i vokalsystemet (Myrvoll 2014: 17).

En alternativ teori for å forstå unntakene fra vokalharmonien ved [æ] og /ɔ/ har blitt lagt frem av Ottar Grønvik (1916-2008). Han bygger på forslag av Trygve Knudsen (1897-1968) og Eyvind Fjell Halvorsen (1922-2013) om at disse omlydsvokalene i en periode var kortdiftonger med høyt sisteelement, /aⁱ, æⁱ/ og /a^u, ɔ^u/ (Grønvik 1998: 28). Han tar spesielt utgangspunkt i urnordiske runeinnskrifter og enkelte håndskrifter fra middelalderen, der han finner digrafisk stavemåte for disse vokalene (Grønvik 1998: 29-34). Dette illustrerer han bl.a. gjennom formene <heivir> og <gaurðum> som Halvorsen også hadde påpekt. Kortdiftongene ville dermed få høye trykklette vokaler etter seg, på samme måte som normaldiftongene. I de lange variantene, /æ:/ og /ɔ:/, må det høye sisteelementet i så fall ha falt bort tidligere. Grønvik påpeker at et slikt element lettere vil falle bort gjennom assimilasjon ved lange enn korte vokaler (Grønvik 1998: 29).

I masteravhandlingen *Old Norwegian Vowel Harmony. A Quantitative Graphemic-Phonological Analysis* (2014) legger Jade Jørgen Sandstedt også frem et forslag til hvordan man kan forstå unntakene etter de korte, lave vokalene. I motsetning til det som vanligvis har blitt gjort, tar han ikke utgangspunkt i et geografisk avgrenset område for sine undersøkelser. Han analyserer i stedet 31 kongebrev skrevet av fire navngitte skrivere i perioden 1309-1340 både fonologisk og ortografisk. På denne måten forsøker han å avdekke hva som er fonologiske mønstre og hva som kun er ortografisk praksis. Ved de korte, lave vokalene avdekker han at en såkalt «anti-identity effect» må gjøre seg gjeldende for at vokalharmonien skal virke. Dette innebærer at den trykksterke korte, lave vokalen og den trykklette vokalen må være ulike når det gjelder faktoren fremre/bakre for at vokalene skal bli assimilert (Sandstedt 2014: 26). Sandstedt avdekker altså et mønster der vi får en veksling mellom former som [ɔllum] og [aller]. I det første tilfellet er begge vokalene bakre, og vokalharmonien gjør seg derfor ikke gjeldende. I det andre tilfellet er derimot /a/ en bakre vokal, mens den trykklette /i/ er fremre som blir realisert som [e], og vokalharmonien virker dermed. I materialet Sandstedt undersøker, har /e/ og /æ/ falt sammen. Grafemene <e> og <æ> brukes begge om sammenfallsproduktet, og det synes å være noe ulikt hvordan de trykklette vokalene skrives etter disse to grafemene (Sandstedt 2014: 29). Sandstedt konkluderer allikevel med at formene der de trykklette vokalene tilsynelatende blir assimilert ved at de skrives med de mellomhøye <e> og <o>, skyldes ortografisk praksis, mens formene der vokalharmonien ikke gjør seg gjeldende, er de fonologiske. Det virker altså som om det «blokkerende» mønsteret etter den korte, lave /æ/ har blitt generalisert for

sammenfallsproduktet mellom /e/ og /æ/ (Sandstedt 2014: 34). Sandstedt går i sine analyser ut fra at /ɔ/ følges av [e] og [u], mens sammenfallsproduktet av /e/ og /æ/ følges av [i] og [o]. Dette mønsteret skiller seg dermed fra reglene Hægstad satte opp, men tilsvarer det Hagland formulerte (jf. tabell 5). Ettersom unntaksformene der vi får høye realiseringer av de trykklette vokalene, forekommer etter /ɔ/ og sammenfallsproduktet mellom /e/ og /æ/, kan Sandstedt konkludere med at i- og u-omlydsprosesser er forbundet med formene der vokalharmonien bare delvis gjør seg gjeldende (Sandstedt 2014: 34).

3.2 Språklige studier av runeinnskifter

Runematerialet har ikke i like stor grad som håndskrifts- og diplomaterialet vært underlagt grundig dialektforskning. I runologiske studier har hovedfokuset gjerne ligget på tyding og tolking av enkeltinnskifter og å plassere dem i en kulturhistorisk kontekst. Som nevnt innledningsvis i 1.3, førte også store mengder med nyfunn av runeinnskifter i middelalderbyene til et nytt blikk på runetradisjonen. Etter hvert som nye runefunn er gjort, har innskiftene fra vikingtid og middelalder blitt registrert og store deler utgitt i korpusverket *Norges Innskifter med de yngre Runer* (NIyR). I behandlingen av de enkelte innskiftene kommenteres ofte relevante dialekttrekk, der slike antatte målmerker gjerne er utledet av håndskrifts- og diplomaterialet. I verket er allikevel formålet selve utgivelsen av innskiftene, og ikke en samlet analyse av innskifter fra et konkret område.

En pioner i lingvistiske studier av et avgrenset runemateriale fra middelalderen er Terje Spurkland. I doktoravhandlingen *En fonografematisk analyse av runematerialet fra Bryggen i Bergen* (1991) blir innskiftene, som stammer fra 1100-1400-tallet, systematisk analysert og resultatene sammenlignet med forskningen på håndskrifter fra det samme geografiske området. Utgangspunktet for avhandlingen er tre teser om skriftkulturen i middelalderen som spesielt kommer inn på forholdet mellom runeskrift og latinsk skrift. Etter å ha gjort rede for forholdene mellom fonemer og grafemer i de ca. 330 runeinnskiftene fra Bryggen som er aktuelle for avhandlingen, prøver han tesene mot den fonografematiske analysen. Han kommer frem til at bruken og utviklingen av runeskriften i stor grad var uavhengig av den latinske skriften. Spørsmålet om runeskrift er mer ortofon enn latinsk skrift blir derimot stående mer åpent ettersom det ikke er nok bevis for å kunne påvise dette med sikkerhet (Spurkland 1991: 264).

I den fonografematiske analysen blir bl.a. vokalharmoni og fonologisk u-omlyd trukket frem. I runematerialet fra Bryggen er det innslag av vokalharmoni, men graden varierer i de ulike periodene innskriftene stammer fra. Spurkland tar utgangspunkt i den tradisjonelle forståelsen av vokalharmoni som en høydeassimilasjon av vokaler. I perioden 1198-1248 er det flest innskrifter som oppviser en tendens til fordeling av de trykklette endelsesvokalene etter det vokalharmoniske prinsipp med 27 %, mens det er færrest forekomster i perioden etter 1332 med 8 %. En del av materialet er allikevel tvetydig og viser ikke tydelig om innskriftene representerte et språk med vokalharmoni. Av innskriftene som tydelig viste tendens til vokalharmoni eller ikke, varierer forekomstene mellom 47 % og 20 %. Etter 1248 blir det færre innskrifter med vokalharmoni, og det synes derfor som om fenomenet var på retur. Den store vekslingen i materialet kan tyde på at innskriftene ikke representerer én dialekt. I materialet er det ellers få spor av reduksjon eller utjevning av endevokalismen.

Fonemet /e/ og representasjonene av det i skrift har vært underlagt mye forskning. Spurkland tar også for seg dette spørsmålet i runematerialet og finner at fonemet /e/ er representert av runene <æ>, <e> og <i> (Spurkland 1991: 102). Videre påpeker han at det ikke er usannsynlig at de tre grafemene representerer ulike allofoner av /e/, [æ] og [e] (evt. [i]), og foretar en analyse av fordelingen av de ulike tegnene avhengig av hvilken konsonantomgivelse de forekommer i. Han grupperer i stor grad omgivelsene på samme måte som Hreinn Benediktsson gjorde i sin artikkel (1964) for å kunne sammenligne med hans resultater. Spurkland kommer frem til at fordelingen av tegnene ikke var språkhistorisk bestemt, men at det heller er snakk om en allofonisk veksling (Spurkland 1991: 110-111). I analysen kommer det frem at i åtte av ti omgivelser blir det ene eller andre grafemet foretrukket (Spurkland 1991: 111-114). Han konkluderer med at fonemet /e/ har de kombinatoriske variantene [æ] og [e] (evt. [i]) som kunne representeres med grafemene <æ>, <e> og <i>. Noen runeristere benyttet bare to grafemer for de tre allofonene, <i> for [i] og [e]. Ut fra dette ser han at resultatene sammenfaller godt med resultatene fra håndskriftsmaterialet, særlig med håndskrifter som blir ansett som vestlandske. Unntaket er at /ei/ uttrykkes som <æi>, et trekk som går igjen i Bryggenmaterialet, men som i håndskriftsmaterialet er identifisert som et trøndsk trekk som senere spredte seg sørover på bekostning av <ei> (Spurkland 1991: 119).

Markering eller manglende markering av fonologisk u-omlyd har, som tidligere nevnt, blitt ansett som ett av hovedmålmerkene i norrønt. I analysen opererer Spurkland med arkifonemet /A/ for nøytraliseringsproduktet mellom /ɔ/ og /a/, og han finner 17 sikre belegg

på /A/ i runematerialet. 10 ganger blir /A/ uttrykt <a> og fem ganger <o>. I 59 % av tilfellene er det altså manglende markering av u-omlydsproduktet av /a/ (Spurkland 1991: 155). Spurkland konkluderer derfor med at det er sannsynlig at manglende u-omlyd av /a/ ved stående /u/ var et dialekttrekk i Bergen som skilte det fra områdene omkring (Spurkland 1991: 273).

Den nyligste språklige analysen av runematerialet fra middelalderen er foretatt av Alexander Kristoffersen Lykke i masteravhandlingen *Trykklett /i/ og /u/ i gammelnorsk: En studie av runematerialet etter år 1050* (2012). Hans masteravhandling handler altså om vokalharmoni i norske runeinnskrifter. Fokuset for avhandlingen er i hvilken grad resultatene fra runeinnskriftene stemmer overens med de antatte reglene for vokalharmoni og den geografiske utbredelsen av fenomenet. I undersøkelsen tar han utgangspunkt i reglene for vokalharmoni slik de er definert av Hagland (jf. tabell 5) og undersøker i hvilken grad trykklett /i/ og /u/ fordeles etter dette distribusjonsmønsteret. Lykke tar systematisk for seg den vokalharmoniske distribusjonen i runematerialet i geografiske områder som har blitt regnet som ulike dialektområder i gammelnorsk og har totalt med 158 runeinnskrifter i analysen. Videre sammenligner han resultatene sine fra runeinnskriftene med studier som er gjort av diplomer fra de aktuelle dialektområdene. I analysen kommer han frem til at det er tendens til vokalharmonisk distribusjon av de trykklette vokalene i runeinnskriftene i alle områdene der det er forventet etter de tidligere forskningsresultatene, med unntak av Opplandene. Resultatene fra runeinnskriftene passer dermed godt med de tidligere forskningsresultatene.

Når det gjelder runematerialets overensstemmelse med de antatte reglene for vokalharmoni, kommer Lykke frem til at dataene fra områdene med vokalharmoni i stor grad følger det antatte distribusjonsmønsteret. Det er allikevel noen unntak som går igjen i materialet som han kommer nøyere inn på. Trykksterk /a/ skulle i overensstemmelse med det forventede mønsteret følges av [e], men Lykke observerer at det er en betydelig andel former som i stedet følges av [i]. I de fleste av disse unntaksformene er det dessuten en konsonant med koronal artikulasjon som kommer rett før den trykklette vokalen. Han trekker frem at en slik artikulasjon kan virke hevende på tungestillingen og dermed føre til at den trykklette vokalen får en høy realisering (Lykke 2012: 105). Det kan dermed synes som om det ikke bare er vokalkvaliteten i forveien som har betydning for realiseringen av den trykklette vokalen, men muligens også enkelte konsonantomgivelser.

Det er ellers flere unntak fra regelen om vokalharmoni etter /e/ enn etter de øvrige trykksterke vokalene. Av den grunn analyserer Lykke beleggene med /e/ separat og tar

utgangspunkt i at former med skrivemåten <e> representerer allofonen [e] av /e/ og skrivemåten <æ> allofonen [æ] av /e/. Han påpeker allikevel at en slik inndeling vil være unøyaktig ettersom forholdene rundt /e/ er kompliserte og undersøker derfor hvilke grafemer som opptrer foran de trykklette vokalene. Ifølge definisjonen av vokalharmoni som Lykke benytter, vil altså <e> følges av de trykklette [e] og [o] og <æ> av de trykklette [i] og [o]. I materialet synes det å være en sterk tendens til at /i/ realiseres som [i] etter <æ>, mens det ikke er et like tydelig mønster etter <e>. Realiseringen av /u/ gir ikke noe entydig svar i runematerialet. Der har halvparten av beleggene henholdsvis [u] og [o] (Lykke 2012: 105). På dette punktet skiller runeinnskriftene seg altså fra definisjonen av vokalharmoni som Lykke tar utgangspunkt i. Videre er det forholdsvis få former med trykksterk /ɔ/ i runeinnskriftene, og ingen av disse følges av /i/. Av den grunn vil det ikke være mulig å si noe om realiseringen av /i/ etter /ɔ/ med utgangspunkt i runematerialet han har arbeidet med. I formene der /ɔ/ følges av /u/ blir den trykklette vokalen realisert som [u] i de fleste tilfellene.

4 Teori og metode

4.1 Diplomer og runeinnskrifter som språklige kilder

Det språklige materialet fra middelalderens Norge som vi kan forholde oss til i dag, er skriftlige kilder fra to skriftkulturer, latinsk skrift og runer, som levde side om side i noen hundre år. De to skriftsystemene var langt på vei komplementære, og kommunikasjonssituasjonen avgjorde i stor grad hvilket av de to systemene som ble foretrukket (Spurkland 1998: 593). Latinsk skrift ble gjerne brukt til offisielle dokumenter av mer varig karakter som var ment for en større mottakergruppe, slik som religiøse, historiske og litterære tekster, lover og diplomer. Dette hang bl.a. sammen med materialet som ble brukt til å skrive på. Pergament, som oftest ble benyttet da man skrev med latinsk skrift, var dyrt å få tak i, og man var også avhengig av å ha blekk og penn å skrive med. Runer var derimot utformet for å bli risset inn i et hardt materiale, spesielt tre. Man var altså bare avhengig av å ha en kniv eller en annen skarp gjenstand for å risse inn runer. Meddelelser med runer ble derfor ofte brukt til mer hverdagslige beskjeder som kunne kastes etter bruk. Det finnes allikevel også noen eksempler på overlappende bruk av de to skriftsystemene.

De fleste håndskriftene vi har bevart, er avskrifter, og tekstene vil derfor inneholde språkformer både fra forelegget og fra avskriveren. Noen tekster er skrevet av i mange omganger og inneholder derfor blandede former. Både diplomer og runeinnskrifter er som regel originaler, og det er derfor grunn til å tro at disse teksttypene i større grad reflekterer språket til skriverne og risterne. Diplomene inneholder lengre tekster enn runeinnskriftene, og de vil derfor ofte kunne gi informasjon om flere ulike språktrekk. Av den grunn har diplomer også blitt brukt i mange språklige studier. Det er allikevel mye som tyder på at diplomene i stor grad var knyttet opp mot en litterær tradisjon, og at skriverne ikke nødvendigvis skrev slik de talte (Seip 1955: 101). I tillegg var det antakeligvis også flere ulike «skoler» eller skriftradisjoner som var knyttet opp mot ulike regioner. Ulike dialekttrekk vil derfor i varierende grad kunne komme frem i diplomene.

Man antar at runeinnskriftene gjerne var mer uavhengig den litterære tradisjonen og at veien fra tale til skrift var kortere enn ved bruk av latinske bokstaver (Spurkland 1998: 595). På enkelte punkter er det grunn til å tro at ortografien som ble brukt i forbindelse med runer

var mer ortofon enn ved bruk av latinsk skrift. Undersøkelser av runeinnskrifter på latin har særlig vist at ortografien skiller seg ut fra tekster skrevet på latin med det latinske alfabetet, og det har derfor blitt antatt at ortografien i større grad er tilpasset uttalen. Et eksempel på dette er at trykklett /t/ ofte skrives <þ>. Et særdrag i runeortografien som vi også finner i runeinnskrifter på norrønt er at det ofte skilles mellom to ulike allofoner av /g/, plosiv [g] som bl.a. forekom i fremlyd og frikativ [ɣ] som bl.a. forekom mellom vokaler. For plosiv [g] finner vi ofte runen <ǰ> (evt. den ikke-punkterte <ǰ̇>), mens frikativ [ɣ] ofte uttrykkes med <ʁ>. Dette kan vi også se eksempler på i runeinnskriftene fra Trøndelag, der vi bl.a. finner formene **gærþi** for *gerði* (N446) og **kuþ** for *Guð* (N494) med [g] og **hæilahu** for *heilagu* (N478) og **iluhi** for *Illugi* (N793) med [ɣ]. Dette har også vært med på å styrke antakelsen om at runeinnskriftene i stor grad var ortofone. I latinsk skrift blir <g> gjerne brukt om både [g] og [ɣ], men <gh> kan også brukes om frikativ [ɣ]. Det er få eksempler på at <gh> brukes om frikativ [ɣ] i det eldste diplomaterialet fra Trøndelag. I diplommet DN III 88 fra 1310 finner vi allikevel en vekslende skrivemåte av /g/ i ordene <godom> *góðum* (14,4) og <dagha> *daga* (11,3), der <g> brukes om plosiv [g] og <gh> om frikativ [ɣ].

Til tross for at runeinnskriftene i stor grad var uavhengig av den latinske skriftradisjonen, var det også egne trekk som kjennetegnet runetradisjonen. Det var f. eks. ikke uvanlig å utelate nasal før konsonant, og dobbelt konsonant ble gjerne ikke markert. Selv etter at fuparken hadde blitt utvidet med nye tegn, slik at det ble et én-til-én forhold mellom fonem og grafem, var det fortsatt en tendens til å ta utgangspunkt i de 16 primærtegnene fuparken bestod av. Dette er spesielt en utfordring når det gjelder hvordan trykklett /i/ markeres i materialet, ettersom det var mulig å bruke <|> om både [i] og [e].

I tillegg må det også ha vært noen grad av påvirkning mellom de to skriftsystemene. Etter hvert er det nemlig tydelig at flere må ha vært kyndige i begge skriftsystemene. I runeinnskriftene kan vi f. eks. observere påvirkning fra latinsk skrift gjennom markering av dobbelt konsonant og utstrakt bruk av binderuner etter mønster av forkortelser i håndskrifter. Påvirkningen gikk også i noen grad den andre veien, der vi f. eks. finner begrepsruner brukt som forkortelser i manuskripter, slik som <ʁ> for *maðr*, og <h> om frikativ [ɣ].

Ellers er runeinnskriftene ofte svært korte, og det vil i mange tilfeller ikke være mulig å utlede flere dialekttrekk fra samme runeinnskrift. For denne avhandlingen er det spesielt relevant å se på hvilken måte trykklett /i/ og /u/ og /a/ før stående /u/ blir uttrykt i materialet. Når det gjelder undersøkelse av fordelingen av de trykklette vokalene /i/ og /u/, vil innskrifter sjelden inneholde belegg av begge to. I en undersøkelse av fonologisk u-omlyd vil det

dessuten svært sjelden være eksempler på /a/ før stående /u/ i trykklett stilling. Av den grunn kan det være problematisk å undersøke runeinnskrifter hver for seg ettersom det er få som gir et helhetlig bilde.

4.2 Materialutvalg

4.2.1 Geografisk avgrensning

For å kunne sammenligne resultatene i materialet har jeg valgt å fokusere på diplomer og runeinnskrifter fra et geografisk avgrenset område. Materialet som ligger til grunn for analysen, er diplomer og runeinnskrifter fra dagens Trøndelag inkludert Nordmøre. Denne regionen har tradisjonelt blitt ansett som det geografiske området for den gammeltrønderske dialekten og har i stor grad blitt stående siden Marius Hægstad gjorde rede for det gamle trøndermålet (jf. 3.1). Den tradisjonelle regioninndelingen av gammelnorske dialekter har i stor grad tatt utgangspunkt i moderne norske dialektforhold, men det behøver allikevel ikke å tilsi at det er direkte sammenheng mellom gammelnorske og moderne dialekter. De fleste tidligere studier av gammelnorske dialekter har grunnlag i materiale fra avgrensede geografiske områder. Til tross for at det er praktisk å foreta en slik geografisk inndeling av materialet for å kunne foreta generaliseringer om språket i regionen, er det også en del viktige spørsmål som reiser seg i den forbindelse. Ett av hovedproblemene er at vi som oftest ikke vet om språket til den som skrev diplommet eller risset runeinnskriften, representerte talemålet i regionen. Dette problemet er aktuelt både når det gjelder diplom- og runematerialet. Av den grunn vil jeg ikke automatisk regne med at språket i materialet kan knyttes til talemålet i området, men heller undersøke om jeg finner noen tendenser i analysene.

I undersøkelsen har jeg tatt med diplomer som direkte eller indirekte kan stedfestes til Trøndelag og runeinnskrifter som er funnet i regionen. De fleste diplomer inneholder en stedfesting i formelverket, og i de tilfellene dette ikke finnes, kommer gjerne stedet frem av innholdet. I mine analyser har jeg ikke hatt mulighet til å behandle alle diplomene fra Trøndelagsregionen, og jeg kommer nærmere inn på avgrensningen av materialet i underkapitlene som følger. Utgangspunktet for mine analyser er 27 diplomer, der 26 av dem er stedfestet til Sør-Trøndelag (Nidaros) og ett fra Nord-Trøndelag (Lyng i Verdalen).

Trondheim er en av middelalderbyene der det er funnet mange runeinnskifter. Ettersom mange av runeinnskriftene som er funnet i Trondheim, representerer typiske «urbane» runepinneinnskifter, som f. eks. eierinnskifter, har jeg også innlemmet flere områder i Trøndelag og Nordmøre i analysen for å få et mer heterogent utvalg av innskifter. Ved å ta med materialet fra utenfor selve byen Trondheim har også innskifter fra kirker og innskifter på løsfunn i større grad blitt inkludert og vil dermed også reflektere et større språkregister. Fra disse områdene er det funnet 211 runeinnskifter med de yngre runer. Dette materialet har også ytterligere blitt avgrenset, noe jeg vil gjøre rede for i de neste underkapitlene. Runeinnskriftenes geografiske spredning innenfor Trøndelagsregionen er mye større enn diplomenes. Av runeinnskriftene som står igjen etter avgrensningene som gjøres i denne avhandlingen, er seks fra Nord-Trøndelag, 31 fra Sør-Trøndelag og to fra Nordmøre. De fleste runeinnskriftene fra Sør-Trøndelag er fra dagens Trondheim. At den geografiske spredningen av materialet innenfor regionen ikke er den samme i diplom- og runematerialet kan også føre til noen avvik i resultatene, særlig med tanke på den store overvekten av diplomer som er stedfestet til Nidaros.

4.2.2 Tidsavgrensning

Det ville ha vært ideelt om runeinnskriftene og diplomene stammer fra omtrent samme tid for å få et best mulig sammenligningsgrunnlag for analysen. En utfordring når det gjelder akkurat dette aspektet, er at store deler av runeinnskriftene er fra tiden før 1300, mens hovedvekten av diplomene er fra etter 1300. Tiden jeg har tatt utgangspunkt i, er perioden ca. 1150-1310. Denne tidsavgrensningen er i hovedsak satt for å kunne behandle en overlappende periode i diplom- og runematerialet. Det tidligste årstallet er valgt for å få tilstrekkelig med runeinnskifter til en analyse, samtidig som årstallet ikke skal avvike for mye fra diplommaterialet. Det eldste diplommet som er bevart fra Trøndelag, DN XIII 1, er nemlig fra år 1200. Året 1310 er satt som øvre grense for å avgrense diplommaterialet. Etter dette årstallet ser vi en eksplosjon av antall bevarte diplomer, og det er derfor naturlig å begrense materialet ved å sette en grense ved dette årstallet. Av diplomene jeg har benyttet i avhandlingen, er 14 fra tiden før 1300 og 13 fra etter 1300.

Ettersom diplomene som regel er daterte, ofte på dagen, har disse blitt ansett som gode språklige og historiske kilder, og den kronologiske avgrensningen av dette materialet har dermed vært relativt grei. Den kronologiske avgrensningen av runeinnskriftene er derimot mye

mer problematisk enn for diplomenes vedkommende. Flere av runeinnskriftene har nemlig usikker datering. I noen tilfeller har det bare vært mulig å plassere en innskrift innenfor en lengre periode, som for eksempel en hundreårsperiode. Dersom konteksten for funnet ikke kan gi mer nøyaktig informasjon om datering, vil ikke dateringen av runeinnskriftene bli like nøyaktig som dateringen av diplomene. Arkeologisk datering vil ofte kunne gi mer informasjon, men også med en slik datering vil innskriftene som regel settes inn i en større periode. En måte å datere runeinnskrifter arkeologisk på, er gjennom ulike kulturlag. Slike kulturlag består av organisk materiale, som planterester, gjødsel, håndverksavfall osv., og i varierende grad av sot, kull, sand, stein osv. (Christophersen 1998: 22). Runeinnskrifter som er funnet i forbindelse med arkeologiske utgravninger, har altså ligget i slike kulturlag. Sammensetningen av kulturlagene og deres forhold til faste konstruksjoner kan bl.a. brukes til å dele kulturlagene inn i faser som kan gi informasjon om den relative kronologien mellom dem. Branner setter også spor etter seg i kulturlagene. Dersom man har informasjon om når en by brant, vil man kunne relatere kulturlagene til brannen og dermed få en *terminus post quem* eller *terminus ante quem* av gjenstandene som er funnet i de ulike kulturlagene avhengig av om funnstedet lokaliseres over eller under det aktuelle laget (Spurkland 1998: 598). I forbindelse med innskriftene fra selve Trondheim foreligger bare arkeologisk datering av funnene fra Folkebibliotekstomten (Hagland 2011: 7). Flere av runeinnskriftene må derfor kronologisk relateres til absolutt daterte innskrifter. Alle innskriftene som er tatt med i analysen, er risset med de yngre runer, men ut fra grafiske hensyn vil det i noen tilfeller ikke være mulig å datere innskriftene mer nøyaktig enn at de stammer fra tiden mellom ca. 1050 og 1400. Til tross for innovasjoner i runenes grafiske system over tid, kunne også eldre skrivekonvensjoner fortsatt brukes. Et godt eksempel på dette er punktering av runer. Selv etter at runeinventaret hadde økt som en følge av punktering, kunne også ikke-punkterte runer fortsatt benyttes. Dette ser vi eksempel på i en av de senere runeinnskriftene fra Trondheim som arkeologisk er datert mellom 1275-1325, der vi finner formen **kirpi** for *gerði* (N803). I denne innskriften er verken <l> eller <ʀ> punktert, selv om punkterte runer var en del av det grafiske runesystemet på den tiden. Av den grunn vil noen av runeinnskriftene kunne være eldre eller yngre enn tidsavgrensningen 1150-1310, som er satt her.

Ettersom flere av runeinnskriftene ikke kan dateres absolutt, vil undersøkelsen av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i hovedsak være synkron. Det kan ha skjedd språklige endringer i løpet av perioden ca. 1150-1310, men på grunn av kildesituasjonen har jeg altså valgt å undersøke materialet synkront.

4.2.3 Videre avgrensninger

Diplomene inneholder lengre tekster enn runeinnskriftene og vil derfor også kunne gi mer informasjon om dialekttrekk. Det totale antallet diplomer fra Trøndelag er for stort for mitt arbeid med masteravhandlingen, og jeg har derfor vært nødt til å foreta en seleksjon av diplommaterialet. Alle diplomene som er med i analysen, er skrevet på norrønt, og, som nevnt ovenfor, er diplomene også direkte eller indirekte stedfestet til Trøndelag i perioden frem til 1310. Jeg har ellers valgt å ta utgangspunkt i originale diplomer og for eksempel ikke vidisser eller diplomer som det refereres til i sagaer eller andre tekster for å ha et best mulig utgangspunkt til å si noe om språkformen i tiden diplomene er datert til og området de er stedfestet til. Mange av diplomene vi har overlevert, er dessuten kongebrev som i stor grad ble skrevet i miljøet rundt kanselliet i Oslo. Disse brevene har gjerne en sterk konservativ språkform (Seip 1955: 218). I slike brev er det derfor sannsynlig at vi ved siden av tidstypiske språktrekk vil finne eksempler på arkaiske trekk. Av den grunn har jeg valgt ikke å ta med kongebrev i analysen. I tillegg finnes tre av diplomene i to versjoner hver som nærmest er identiske. Dette gjelder DN III 47, DN II 68 og DN III 88. I utgaven *Norske diplom 1301-1310* er disse trykket som versjon A og B, og i alle tilfellene har jeg tatt utgangspunkt i A-versjonen. Etter at alle vidisser, avskrifter og kongebrev er tatt bort fra materialet, er det 27 diplomer igjen fra tiden før 1310 fra Trøndelag.

For utvelgelsen av runeinnskrifter har det også vært viktig å ha noen kriterier. Runeinnskriftene skal også være på norrønt språk og ha blitt funnet i Trøndelag, som definert ovenfor. Innskrifter som er uforståelige når det kommer til lesing og tolkning, er ikke innlemmet i analysen. Det vil si at enkelte runetegn, runelignende tegn eller sekvenser av tegn som ikke gir mening, ikke er inkludert. I tilfeller der runeinnskrifter er dokumentert, men gjenstanden har gått tapt, har det vært nødvendig å vurdere om dokumentasjonen av innskriften er god nok for om innskriften skal bli med i analysen. Dokumentasjonen av slike innskrifter er av varierende kvalitet og alder. I enkelte innskrifter er noen av runene skadet, og utgiverne av innskriftene har ofte foretatt rekonstruksjoner av formene. I slike former har jeg bare tatt utgangspunkt i rekonstruksjonene, dersom det fortsatt er rester av runene som står igjen og om disse tolkningene virker sannsynlige. Jeg vil kommentere slike tilfeller. Én innskrift som er inkludert i analysen, inneholder både runer og latinske bokstaver, N457.

Ettersom innskriften bytter fra det ene skriftsystemet til det andre midt i et ord, FA**per**¹¹, er det mest naturlig å inkludere hele innskriften i analysen. Innskrifter som bare består av ett ord, er inkludert dersom de gir mening og om språkformen kan gi informasjon om fordelingen av de trykklette vokalene /i/ og /u/ eller fonologisk u-omlyd. Ellers står også fuþark-innskrifter utenfor denne avhandlingen ettersom disse ikke gir noen språklig informasjon, men er opplisting av runer. Flere av runeinnskriftene er allikevel korte, inneholder bare ett navn eller gir ikke nødvendigvis informasjon om de språklige trekkene vi et ute etter i denne avhandlingen. Totalt er 39 innskrifter relevante for undersøkelsen av trykklett /i/ og /u/ og fonologisk u-omlyd.

4.3 Utgaver

For å analysere diplomene og runeinnskriftene har jeg benyttet publiserte utgaver av materialet. Ettersom det er nødvendig med nøyaktige gjengivelser for å kunne foreta en grundig analyse av språkformene, har jeg benyttet faksimileutgaver av diplomene. Utgavene av diplomene jeg har brukt, er *Norske diplomer til og med år 1300* (1960) utgitt av Finn Hødnebø og *Norske diplom 1301-1310* (2002) utgitt av Erik Simensen. I disse utgavene er teksten i diplomene utgitt diplomatarisk sammen med en faksimile i form av et fotografi av dokumentet. Fordelen med å benytte en slik utgave er at forkortelser som er løst opp, er markert i kursiv, og det er lett å kontrollere formene i den diplomatariske gjengivelsen av teksten med fotografiene. Til tross for at den diplomatariske utgivelsen av teksten er god, vil det også være nødvendig å kunne sjekke om aktuelle former faktisk stemmer overens med faksimilen ettersom det lett kan snike seg inn feil i utgaver. I *Norske diplomer til og med år 1300* ser vi bl.a. at oppløsning av forkortelser noen ganger ikke er satt i kursiv, som f. eks. i ordet <kirkiu> i den diplomatariske utgivelsen av teksten med nummer 38 i utgaven (s. 75), mens vi i faksimilen finner forkortelsen <kkiu> (s. 73, linje 38, ord 6). Tilsvarende kan vi se at den siste bokstaven <m> er forkortet med nasalstrek i <allū> i diplom nummer 6 i utgaven (s. 33, linje 7, ord 18) og <havū> i diplom nummer 10 i utgaven (s. 37, linje 3, ord 14) ved å se på fotografiene av diplomene, men at oppløsningene av disse forkortelsene ikke er markert i kursiv i den diplomatariske utgaven, der vi finner formene <allum> (s. 32) og <havum> (s.

¹¹ Innskrifter med latinske skrift gjengis med store bokstaver på samme måte som det gjøres i NIyR (V: 21). Translitterasjoner av runer blir gjort med fete bokstaver, og i gjengivelsen av innskrifter med både latinske bokstaver og runer vil derfor både store bokstaver og bokstaver uthevet med fet skrift forekomme.

36). Andre former for trykkfeil kan også forekomme i den diplomatariske utgaven, slik som i diplom nummer 28 i utgaven i <atfr> (s. 58) for <aftr> som vi ser på fotografiet (s. 59, linje 22, ord 2) og i diplom nummer 38 i utgaven i <nonnum> (s. 74) for <monnum> (s. 73, linje 29, ord 25). Ikke alle disse feilene er av betydning for undersøkelsen av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd, men det viser viktigheten av å kontrollere formene i utgavene.

Diplommaterialet er ellers gitt ut i *Diplomatarium Norvegicum* (DN) (1847-), som finnes både som trykte bøker og som nettutgave. Til tross for at diplomene er gitt ut i dette store verket, har jeg sett det som nødvendig å benytte faksimileutgavene som grunnlag for analysen i stedet. I de eldre bindene av DN er blant annet forkortelser løst opp uten at dette er markert i utgaven, noe som er av betydning for en analyse av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd. Forkortelser i diplomene går ofte utover fenomener som regnes som dialekttrekk i norrønt, slik som for eksempel svarabhaktivokal eller fordelingen av trykklette vokaler etter det vokalharmoniske prinsipp. Tolkninger av slike forkortelser gjort av utgiverne av DN, der forkortelsene er oppløst uten at dette er markert, vil kunne føre til svært feilaktige resultater i en analyse av språkformene.

Ettersom DN inneholder den mest helhetlige fremstillingen av norske diplomer, tar jeg utgangspunkt i numrene de har fått i dette verket når jeg refererer til former fra de enkelte diplomene. Det ville også vært mulig å bruke numrene diplomene har fått i faksimileutgavene. I de to utgavene jeg har brukt, er diplomene ordnet kronologisk, og hver av utgavene begynner med «nr. 1». Noen av diplomene ville derfor ende opp med samme nummer dersom jeg hadde benyttet numrene de har i de to trykte utgavene. Av den grunn har jeg heller valgt å forholde meg til DN-nummeret diplomene har, noe som for øvrig er vanlig praksis. I vedlegget til denne avhandlingen er numrene som diplomene har fått i faksimileutgavene, oppgitt i en kolonne ved siden av DN-nummeret. Når jeg viser til former fra diplomene, vil jeg sette dem i vinkelparentes, < >. Jeg vil ofte sette den normaliserte formen av ordet ved siden av formen vi finner i faksimileutgaven for å klargjøre hvilket ord vi har med å gjøre, og denne vil da stå i kursiv. Referansen til diplommet står i parentes med DN-nummeret først, og etter kolon oppgir jeg linje i diplommet og ordet i linjen. Formene vil altså bli referert til på følgende måte: <allum> *øllum* (DN III 36: 1,3). Dette betyr altså at vi finner ordformen <allum> i den diplomatariske teksten, og at *øllum* er den normaliserte versjonen av ordet. Videre viser innholdet i parentes at formen finnes i diplommet med nummer DN III 36 i linje én og ord tre. I avhandlingen følger jeg for øvrig transkripsjonspraksisen i *Norske diplom 1301-1310*, også i formene som er hentet fra *Norske diplomer til og med år 1300*. Dette

innebærer bl.a. at jeg ikke skiller mellom <s> og <f> og <f> og <þ> osv., men betegner disse som henholdsvis <s> og <f>.

Litt under halvparten av runeinnskriftene er gitt ut i korpusverket *Norges Innskrifter med de yngre Runer* (NIyR) (1941-1990). Her finnes innskriftene fra Trøndelagsområdet og Nordmøre i henholdsvis bind V og IV. Runeinnskriftene som er gitt ut i dette verket, har N-nummer. Allikevel er det også en del runeinnskrifter som ikke er gitt ut i NIyR, som har A-nummer. Disse runeinnskriftene er lagt ut elektronisk i *Samnordisk Runtextdatabas* (SR). Størsteparten av runematerialet fra selve Trondheim er ikke gitt ut i NIyR, men Jan Ragnar Hagland har skrevet et utkast til bind nr. VII av NIyR som tar for seg disse innskriftene. Utkastet ligger tilgjengelig på nettet, og jeg vil referere til dette utkastet som Hagland 2011 (www.hf.ntnu.no/nor/Publik/RUNER/RUNER.doc)¹². Jeg har altså benyttet disse tre utgavene for å undersøke runeinnskriftene fra Trøndelag.

Når jeg refererer til runeinnskrifter, vil translittereringene stå i fet skrift. På samme måte som med former fra diplomene vil jeg som regel oppgi den normaliserte formen av ordet i kursiv ved siden av den translittererte formen fra runeinnskriften. I tillegg oppgir jeg hvilken runeinnskrift formen er hentet fra med N-nummeret det har i parentes. I utkastet til Hagland har innskriftene fra Trondheim fått N-nummeret de vil få i utgaven, og jeg vil referere til innskriftene med dette nummeret. Aktuelle former fra runeinnskriftene vil altså bli oppgitt på følgende måte: **hælgum** *helgum* (N446).

På samme måte som med diplommaterialet har det også vært relevant å sammenligne de utgitte runeinnskriftene med fotografier av innskriftene der slike foreligger i utgavene for å kontrollere aktuelle språkformer. I runeinnskriftenes tilfelle er dette spesielt aktuelt når det gjelder punktering eller ikke-punktering av runer, f. eks. <|> eller <†> i trykklett stilling.

4.4 Utvalg av ord for analysene

For analysene av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd har jeg altså plukket ut relevante ord fra diplomene og runeinnskriftene. Ettersom materialet jeg har arbeidet med er forholdsvis stort og jeg har valgt ut ordene manuelt, tar jeg derfor forbehold om at enkelte ord kan ha blitt oversatt i datainnsamlingsprosessen. Analysene i denne avhandlingen bygger på totalt 1662

¹² Det er ikke gjennomført sidetallsmarkering i utkastet. Av den grunn har jeg tatt utgangspunkt i sidetallene i pdf-dokumentet i referansene til dette utkastet. Dette innebærer at sidetellingen begynner med forsiden til dokumentet.

ord fra diplomene og 73 fra runeinnskriftene som er valgt ut med de avgrensninger det blir gjort rede for nedenfor. Enkelte av dataene blir benyttet i begge analysene, og de er inkludert i tallene jeg opererer med for de ulike fenomenene. En fullstendig oversikt over alle ordformene jeg har benyttet, er listet opp i vedlegget til denne avhandlingen. Ordformene jeg har brukt i forbindelse med analysen av vokalharmoni, kommer først, der jeg begynner med dataene fra diplomene og deretter lister opp formene fra runeinnskriftene. Dataene fra henholdsvis diplomene og runeinnskriftene er sortert etter den trykksterke og trykklette vokalhøyden de har. Høye, trykksterke vokaler listes først, og deretter kommer mellomhøye vokaler. Belegg med /e/ står oppført separat og til slutt kommer de lave vokalene. Formene jeg har tatt utgangspunkt i for å undersøke fonologisk u-omlyd, er satt opp etter dataene for undersøkelsen av vokalharmoni. Også her begynner jeg med beleggene fra diplomene og går til slutt over på runeinnskriftene.

I undersøkelsen av vokalharmoni har jeg valgt ut tostavellesord der /i/ og /u/ forekommer i trykklett stilling. I materialet fra Trøndelag er det etter de avgrensninger det gjøres rede for 1599 tostavellesformer med trykklett /i/ og /u/ i diplomene og 71 former i runeinnskriftene. Runematerialet inneholder få ord med flere stavelser enn to med de trykklette vokalene /i/ og /u/, og sammenligningsgrunnlaget for diplomene og runeinnskriftene blir best om vi undersøker materialet for de samme faktorene. Trykkforholdene i flerstavellesord blir dessuten gjerne mer kompliserte, og det kan derfor være vanskelig å avgjøre hvilken trykksterk vokal som har innvirkning på den trykklette vokalen. På den måten vil jeg unngå å ta stilling til spørsmålet om trykk og vokalharmoni i flerstavellesord, både når det gjelder sammensatte og usammensatte former. Sammensatte ord med to stavelser er heller ikke tatt med ettersom det kan være vanskelig å avgjøre trykk i slike sammensetninger. Egennavn som består av to stavelser der ett av eller begge leddene kan identifiseres med egne leksemer, er ansett som sammensetninger og er derfor ikke innlemmet i analysen av vokalharmoni. Dette gjelder bl.a. navn som *Høskuldr* som opprinnelig har bestått av leddene *hōss* og *kollr* (Lind 1905-15: 611) og *Geirmundr* som består av leddene *geirr* og *mundr*. Andre navn med to stavelser, som f. eks. *Auðun* og *Erlingr*, som ikke er sammensetninger, vil derimot være med i analysen. I slike former vil den første vokalen, eller diftongen, bli analysert som den trykksterke vokalen og den etterfølgende vokalen som et uttrykk for den trykklette vokalen. Ettersom vokalharmoni skal være en høydeassimilasjon, der den trykksterke vokalen påvirker den trykklette vokalen, vil altså disse formene ha en ordstruktur der vokalharmoni vil kunne gjøre seg gjeldende.

Forkortede former som går ut over vokalene i et ord, er ikke tatt med i analysen av vokalharmoni ettersom vi er avhengig av at både den trykksterke og trykksvake vokalen skal være belagt for å kunne si noe om vokalene som påvirker hverandre. Av den grunn er former som <gerir> *gerir* (DN II 70: 1,14) og <firir> *firir* (DN III 56: 2,14) som belegg for hvordan trykklett /i/ realiseres ekskludert, og det samme gjelder for former som <konongr> *konungr* (DN II 87: 3,7) og <varo> *váru* (DN III 34: 5,24) som belegg for hvordan trykklett /u/ realiseres.

Analysen av fonologisk u-omlyd bygger på samtlige belegg der /A/ forekommer i diplomene og runeinnskriftene. Forkortede former som ikke kan gi informasjon om hvordan /A/ blir uttrykt, er følgelig ikke tatt med. I tillegg til tostavelesformer, som f. eks. <allum> *øllum* (DN I 59: 1,15), er også flerstavete og sammensatte ord inkludert, som f. eks. <verandom> *verøndum* (DN I 8: 1,11) og <læikmannum> *leikmønnum* (DN II 42: 16,9). I tillegg er også former der /a/ opptrer før /u/ i trykklett stilling tatt med. Dette er former vi finner i forbindelse med de trykklette bøyningssendelsene *-að* og *-ast* (jf. 2.1.1), som f. eks. i <kalladom> *kølluðum* (DN III 30: 2,17) og <vítrazto> *vitrustu* (DN II 63: 28,10).

4.5 Fonologisk fortolkningsmetode

I undersøkelsen av diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag har jeg altså tatt utgangspunkt i to ulike skriftsystemer for å kunne redegjøre for fenomenene vokalharmoni og fonologisk u-omlyd. Begge fenomenene anses som fonologiske prosesser i gammelnorsk, og ettersom det ikke lenger er mulig å observere dette språket direkte, må vi ta utgangspunkt i de skriftlige kildene vi har bevart for å utlede noe om det talte språket. Mange språklige studier av norrønt er foretatt, og ut fra funnene opereres det gjerne med et generalisert fonemsystem for den «klassiske» norrøne perioden (jf. 2.1). Det har ellers vært antatt at skriftfestningen av det norrøne språket med det latinske alfabetet førte frem til et ortofont skriftspråk (Haugen 2001: 22). Allikevel har runeortografien blitt ansett som mer ortofon enn tekster med latinsk skrift (jf. 4.1).

For å undersøke diplom- og runematerialet fra Trøndelag har jeg tatt utgangspunkt i det generaliserte fonemsystemet for «klassisk» norrønt, slik det er fremstilt i 2.2.1 og 2.2.2. Jeg har altså basert meg på grafemene som benyttes i materialet og fortolket disse fonologisk ut fra fonemene de er antatt å representere. Under har jeg satt opp en oversikt over

fortolkningene jeg har gjort i tabell 6 og 7. Vokalfonemene er satt opp på samme måte som i tabell 1 og 2 i kapittel 2.2.1, og grafemene som brukes, står under de enkelte fonemene i vinkelparenteser, < >. Grafemene som benyttes i diplomene, står listet først, og deretter kommer grafemene fra runeinnskriftene. Grafemsystemet som er satt opp under tar utgangspunkt i diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag som jeg har arbeidet med, og varianter av de enkelte grafemene vil bare bli kommentert i den grad de er relevante for analysen.

Tabell 6: Grafemer som brukes om trykksterke vokaler

	Korte			
	Fremre		Bakre	
	Urundet	Rundet	Urundet	Rundet
Høy	/i/ <i> <l>	/y/ <y> <h>		/u/ <u> <ŋ>
Mellomhøy	/e/ <e>/<æ> <t>/<l>/<t>	/ø/ <ø> <f>		/o/ <o> <t>
Lav			/a/ <a> <t>	/ɔ/ <o>/<a> <t>/<t>
	Lange			
	Fremre		Bakre	
	Urundet	Rundet	Urundet	Rundet
Høy	/i:/ <i> <l>	/y:/ <y> <h>		/u:/ <u> <ŋ>
Mellomhøy	/e:/ <e> <t>/<l>	/ø:/ <ø> <f>		/o:/ <o> <t>
Lav	/æ:/ <æ> <t>			/ɔ:/ <a> <t>

Tabell 7: Grafemer som brukes om diftonger

	Fremre		Bakre	
	Urundet	Rundet	Urundet	Rundet
Høy	/ei/ <ei>/<æi> <t>/<t>	/øy/ <øy>/<æy> <f>/<t>		/ɔu/ <au> <t>/<t>

Vokallengde markeres sjelden i diplomene og ikke i runeinnskriftene. Av den grunn finner vi stort sett de samme grafemene brukt om korte og lange vokaler. I diplomene blir lange vokaler sporadisk markert med aksent, men bruken er ikke gjennomført, og vi finner også eksempler på at korte vokaler markeres på samme måte. Jeg har ikke latt en slik markering være avgjørende for fortolkningen, men tatt utgangspunkt i normalisert norrønt, slik det er generalisert i ordbøker som *Ordbog over det norrøne prosasprog* (ONP) (1989-2004) og *Norrøn ordbok* (2008).

I det trykksterke systemet tolker jeg belegg av /a/ foran stående /u/ som nøytraliseringsproduktet /A/, uansett om skrivemåten er <a> eller <o> (jf. 2.4.1). Dette gjør jeg både i analysen av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd. Når /a/ opptrer før /u/ i trykklett stilling anser jeg dette som fonemet /u/ eller /a/.

De trykklette vokalene /i/ og /u/ som blir undersøkt i forbindelse med vokalharmoni går jeg ut fra at har allofonene [i]/[e] og [u]/[o]. I diplomene skrives /i/ og /u/ som henholdsvis <i>/<e> og <u>/<o>. I runeinnskriftene finner vi runene <l>/<t> og <ŋ>/<ɰ>. Jeg tolker altså disse skrivemåtene som at skriverne og risterne har identifisert de trykklette vokalene med allofonene [i] og [e] av /i/ og allofonene [u] og [o] av /u/, der <i> og <l> representerer [i], <e> og <t> [e], <u> og <ŋ> [u] og <o> og <ɰ> [o]. I runeinnskriftene observerer vi allikevel at det ikke var nødvendig å punktere runen <l> for at den skulle betegne [e], og <l> kunne brukes om både [i] og [e]. Av den grunn vil det kunne være flere belegg med <l> i materialet enn det som lå til grunn for det fonologiske systemet til runeristerne.

4.6 Fremstilling og analyse

Analysen i denne avhandlingen er todelt, der den første delen tar for seg fordelingen av de trykklette vokalene /i/ og /u/ og den andre fonologisk u-omlyd. I undersøkelsene har jeg valgt å analysere alle dataene fra henholdsvis diplomene og runeinnskriftene samlet. Jeg har valgt denne analysemetoden for å få et helhetlige bilde av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i diplomene og runeinnskriftene og undersøke om vi finner de samme tendensene i disse to materialgruppene fra Trøndelag ca. 1150-1310.

I analysen av vokalharmoni undersøker jeg alle beleggene av trykklett /i/ og /u/ fra diplomene og foretar deretter en tilsvarende undersøkelse av runematerialet. Alle dataene fra henholdsvis diplomene og runeinnskriftene sees først samlet, og jeg undersøker i hvilken grad

de antatte reglene for vokalharmoni blir fulgt. Ettersom de forskjellige vokalhøydene fremkaller ulike realiseringer av de trykklette vokalene, behandler jeg deretter vokalhøydene separat og kommer nærmere inn på unntaksformer. Det er særlig trykklette former etter trykksterk /e/ og korte, lave vokaler som skiller seg ut fra hovedtendensen om vokalharmoni som en assimilasjon (jf. 2.3), og disse formene får derfor egne underkapitler i analysen.

Alle formene der /a/ opptrer før stående /u/ behandles også samlet, der jeg først tar for meg beleggene fra diplomene og deretter fra runeinnskriftene. I undersøkelsen behandles først trykksterke former med /A/, deretter trykklette former der /a/ opptrer før /u/. I runeinnskriftene er det kun eksempler på trykksterke former med /A/.

En alternativ måte å analysere materialet på, ville være å anse hvert diplom og hver runeinnskrift for seg som eksempler på ulike skriftideolekter (Spurkland 1991: 13). Til tross for at to skrivere var opplært i samme skrifttradisjon eller hadde samme talespråk, behøver ikke det å bety at ortografien deres var helt lik. Ved å foreta en slik analyse av hvert diplom og hver runeinnskrift, ville man i større grad omgå problemet om at vi ikke kan vite om talemålet til de enkelte skriversne hadde utgangspunkt i regionen materialet er fra. Diplomene inneholder gjerne mer tekst, og for diplomenes vedkommende ville det antakeligvis være mulig å utlede noe om skriftideolekten til den enkelte skriveren ut fra teksten i diplommet. Runeinnskriftene inneholder ofte korte tekster, og i flesteparten av tilfellene vil det ikke være mulig å utlede et språkssystem for en runerister med utgangspunkt i én innskrift. Spesielt når det gjelder vokalharmoni, ville det være en fordel om innskriftene inneholder flere belegg av trykklett /i/ og /u/ for å kunne undersøke om innskriften oppviser en vokalharmonisk veksling av de trykklette vokalene eller om disse vokalene veksler etter et annet mønster, eventuelt en veksling av [i] og [u] slik det gammelislandske har (Hagland 2004: 391). Ved å undersøke runeinnskriftene på denne måten vil vi få svært mange belegg som er intetsigende, men veldig få former som faktisk kan gi oss informasjon. Det er forholdsvis få belegg av fonologisk u-omlyd i runematerialet. Å sammenligne alle dataene av ett fenomen samlet er særlig en fordel når det gjelder runeinnskriftene, og jeg har derfor ansett det som mest hensiktsmessig å analysere hele materialet samlet. Av den grunn har jeg også analysert alle formene fra diplomene samlet.

I analysene oppgir jeg en del av funnene i prosenter og antall forekomster av de ulike formene i parentes. Det kan i runeinnskriftenes tilfelle være noe problematisk å oppgi antall belegg i prosenter ettersom vi har såpass få former å forholde oss til, og enkelte belegg vil derfor kunne få stor innvirkning på resultatene. Dette er allikevel gjort for at det skal være lettere å sammenligne med resultatene fra diplommaterialet.

5 Analyse

5.1 Vokalharmoni i diplomene

5.1.1 Datafremlegg

Analysen av fordelingen av trykklett /i/ og /u/ i diplomene tar utgangspunkt dataene som er satt opp i tabell 8 og 9. Fordelingen av allofonene [i] og [e] av /i/ er vist i tabell 8, mens fordelingen av allofonene [u] og [o] av /u/ er fremstilt i tabell 9. I hver av tabellene er de trykksterke vokalfonemene sortert etter høyden de har: høy, mellomhøy og lav. Ettersom forholdene er mer innfløkte etter lave vokaler, har jeg spesifisert vokallengden av de lave vokalene i tabellene. Ellers har jeg satt opp antall forekomster av de enkelte vokalfonemene og hvordan disse fordeler seg på henholdsvis [i]/[e] og [u]/[o]. Den nederste linjen under de ulike vokalhøydenes oppsummerer hvor mange former det totalt er av de ulike vokalhøydenes. I tabellene indikerer en strek, -, at det ikke er noen eksempler i materialet. «Total» oppsummerer hvor mange former det er til sammen av de ulike beleggene. Feltene som er skyggelagt i tabellene, indikerer hvilke realiseringer av de trykklette vokalene som i utgangspunktet forventes etter reglene for fordelingen av /i/ og /u/. Lys skyggelegging viser til realiseringene vi forventer etter de vokalharmoniske reglene, mens mørkere skyggelegging viser hvilke realiseringer som forventes etter de korte, lave vokalene.

I undersøkelsen har jeg analysert belegg av trykksterk /a/ før stående /u/ som et uttrykk for arkifonemet /A/. Dette har jeg valgt å gjøre fordi det ikke skal være noen fonologisk opposisjon mellom /a/ og /ɔ/ i denne posisjonen (jf. 2.4.1). Av den grunn har ikke /a/ og /ɔ/ egne linjer i tabell 9, men de er slått sammen til én felles linje: /A/.

Tabell 8: Fordelingen av [i] og [e] i diplomene

	Trykksterk vokal	Former med [i]	Former med [e]	Total	
Høy	/i/	103	-	103	
	/i:/	3	-	3	
	/y/	43	-	43	
	/y:/	2	-	2	
	/u/	53	2	55	
	/u:/	7	-	7	
	/ei/	28 ¹³	-	28	
	/ø̯y/	9	-	9	
	/ɔ̯u/	6	-	6	
Total		254	2	256	
Mellomhøy	/ø/	1	1	2	
	/ø:/	-	12	12	
	/o/	2	57	59	
	/o:/	-	58	58	
	/e/	132	48	180	
	/e:/	-	12	12	
Total		135	188	323	
Lav	Lang	/æ:/	2	45	47
		/ɔ:/	-	43 ¹⁴	43
	Kort	/a/	2	164 ¹⁵	166
		/ɔ/	1	-	1
Total		5	252	257	

¹³ Inkludert formen <þæri> þeirri (DN II 87: 9,2), der vi finner den monoftongiske skrivemåten <æ> om /ei/.

¹⁴ I én av forekomstene finner vi <æ> brukt om trykklett /i/, <áttæ> átti (DN III 90: 6,7). Denne formen vil bli nærmere behandlet i underkapitlet 5.1.7.

¹⁵ Ni former med markert progressiv j-omlyd er inkludert. Dette kommer jeg nærmere inn på i 5.1.8.

Tabell 9: Fordelingen av [u] og [o] i diplomene

	Trykksterk vokal	Former med [u]	Former med [o]	Total	
Høy	/i/	77	-	77	
	/i:/	23	1	24	
	/y/	14	-	14	
	/y:/	5	-	5	
	/u/	46	-	46	
	/u:/	10	-	10	
	/ei/	33	-	33	
	/ø̥y/	13	-	13	
	/ɔ̥u/	10	-	10	
Total		231	1	232	
Mellomhøy	/ø/	-	18	18	
	/ø:/	3	17	20	
	/o/	1	47	48	
	/o:/	-	27	27	
	/e/	34	91	125	
	/e:/	-	10	10	
Total		38	210	248	
Lav	Lang	/æ:/	-	17	17
		/ɔ:/	3	75	78
	Kort	/A/	184 ¹⁶	4	188
Total		187	96	283	

¹⁶ Formene <hanum> *honom* (DN I 59: 8,2), <Scalu> *skulu* (DN II 10: 7,16), <skalu> *skulu* (DN II 17: 12,8) og <skolu> *skulu* (DN I 59: 4,17: 6,17: 7,14; DN II 63: 28,1) er inkludert. Disse kommenteres nærmere i underkapitlet 5.4.3 om fonologisk u-omlyd.

5.1.2 Generelt

Vokalharmoni regnes som tidligere nevnt som en progressiv voklassimilasjon, der hovedtendensen er at trykksterke høye vokaler følges av høye trykklette vokaler og trykksterke ikke-høye vokaler følges av ikke-høye trykklette vokaler. Dersom vi analyserer alle dataene fra diplomene samlet med denne definisjonen av begrepet vokalharmoni, er 77 % av beleggene vokalharmoniske (1231 av 1599 former). Etter de korte, lave vokalene får vi allikevel et annet distribusjonsmønster enn etter de høye, mellomhøye og lange, lave vokalene, og samlet sett gir dette et stort utslag i antall vokalharmoniske former i diplommaterialet. Realiseringen av de trykklette vokalene etter de korte, lave vokalene kan nemlig ikke betraktes som en assimilasjon, med unntak av at /a/ følges av [e]. Av den grunn vil det gi et riktigere bilde å undersøke i hvilken grad materialet samlet følger de vokalharmoniske reglene og reglene for realisering av /i/ og /u/ etter korte, lave vokaler. Formene som følger de respektive mønstrene kalles her «regelrette», mens de som ikke gjør det omtales som «uregelrette». Når alle dataene undersøkes på denne måten, er 88,3 % av beleggene «regelrette» (1412 av 1599 former). En oppsummering av dataene fra tabell 8 og 9 er satt opp i tabell 10, der jeg har sortert beleggene etter vokalhøyden de har og om de følger de antatte reglene for realiseringen av /i/ og /u/. Beleggene med trykksterk /e/ skiller seg allikevel ut fra resten av materialet, ettersom det er svært mange former der de trykklette vokalene ikke realiseres som [e] og [o]. Jeg har derfor valgt å skille ut forekomstene med trykksterk /e/ og sette dem opp i en egen rad i oppsummeringstabellen. Formene med trykksterk /e/ blir dessuten behandlet separat i underkapitlet 5.1.5. Når beleggene med /e/ holdes utenom, følger hele 98,4 % av beleggene reglene for realisering av /i/ og /u/ (1273 av 1294 former). Lave vokaler er ellers delt opp i korte og lange som også er satt opp for seg i oppsummeringstabellen. De korte og lange, lave vokalene behandles dessuten separat i analysen under kapitlene 5.1.7 og 5.1.8.

Tabell 10: «Regelrett» og «uregelrett» fordeling av /i/ og /u/ i diplomene

Trykksterk vokal	«Regelrette» former	«Uregelrette» former	Total
Høy	485	3	488
Mellomhøy	259	7	266
/e/	139	166	305
Lang, lav	180	5	185
Kort, lav	349	6	355
Total	1412	187	1599
Total uten /e/	1273	21	1294

5.1.3 Høye vokaler

Formene etter de høye trykksterke vokaler følger i svært stor grad de oppsatte reglene for vokalharmoni, der hele 99,4 % er vokalharmoniske (485 av 488 former). I fordelingen av [i] og [e] for trykklett /i/ er det bare to unntak fra det antatte distribusjonsmønsteret. Begge unntakene forekommer etter en foregående trykksterk /u/, der vi får realiseringen [e] for trykklett /i/: <kunnekt> *kunnigt* (DN II 10: 2,12) og <under> *undir* (DN I 59: 2,5). I realiseringen av /u/ er det bare ett unntak i materialet der, /i:/ følges av [o] <sinom> *sinum* (DN III 90: 4,8). Det er altså veldig få unntak fra den vokalharmoniske hovedregelen om at høye, trykksterke vokaler følges av høye trykklette vokaler. I alle de tre avvikene følges den trykksterke vokalen av nasal, men det er få unntak og vanskelig å utlede noen absolutt regel basert på formene. I utgangspunktet har der blitt hevdet at nasal omgivelse vil ha en hevende effekt på den trykksterke vokalen (Hagland 1978a: 89), men ettersom vokalene allerede er høye, spiller dette antakeligvis ingen rolle. Ordene *kunnigt*, *undir* og *sinum* forekommer dessuten flere ganger i diplomene, henholdsvis 21, 10 og 9 ganger, og i alle de øvrige beleggene realiseres de trykklette vokalene med de høye variantene. Unntakene forekommer i tillegg i forskjellige diplomer, og det er mulig at det er tilfeldig at skriverne har valgt å realisere trykklett /i/ og /u/ som henholdsvis [e] og [o] i disse forekomstene.

5.1.4 Mellomhøye vokaler

Ettersom forholdene etter trykksterk /e/ er noe annerledes enn etter de øvrige mellomhøye vokalene, vil undersøkelsen av fordelingen av de trykklette vokalene som følger /e/ behandles separat i neste underkapittel, 5.1.5. De øvrige mellomhøye vokalene følger hovedsakelig den oppsatte regelen om vokalharmoni som en assimilasjon. Når /e/ holdes utenom, er 97,4 % av beleggene vokalharmoniske (259 av 266 former).

I analysen av mellomhøye vokaler, har jeg valgt å inkludere ulike bøyninger av pronomenet *nokkurr* som forekommer 14 ganger i materialet. Kvaliteten på den trykksterke vokalen er diskuterbar, og språkhistorisk har den gjerne blitt kategorisert som /ɔ/. Tidligere var det derfor vanlig å normalisere pronomenet *nokkurr* (Iversen 1973: 91; Noreen 1923: 321-322; Heggstad, Hødnebo & Simensen 1975: 318; Haugen 2001: 155 osv.). Det er grunn til å tro at det har skjedd et sammenfall av /ɔ/ og /o/ i denne formen, og i den nyeste utgaven av *Norrøn ordbok* blir pronomenet derimot normalisert *nokkurr* med trykksterk /o/ (Heggstad, Hødnebo & Simensen 2008: 457). I alle forekomstene av dette pronomenet i diplommaterialet fra Trøndelag blir den trykklette vokalen realisert [o], som f. eks. i belegget <nockor> (DN III 34: 20,5), og ikke [u] som vi ville forvente etter den korte, lave vokalen /ɔ/. Jeg har av den grunn valgt å analysere forekomstene av *nokkurr* som belegg av trykksterk /o/ som følges av trykklett [o].

Trykklett /i/ realiseres som [i] tre ganger etter de mellomhøye vokalene, og disse formene er derfor unntak fra den vokalharmoniske regelen. Én gang følges /ø/ av [i], <øxi> *øxi* (DN II 45: 2,23). I diplommaterialet er det bare to belegg der /ø/ følges av /i/, og den andre gangen realiseres /i/ som [e] i tråd med den vokalharmoniske regel, <øfre> *øfri* (DN II 63: 17,13). Vokalfonemet /ø/ er forholdsvis sjeldent i norrønt, og ut fra diplommaterialet fra Trøndelag kan vi derfor ikke si noe sikkert om realiseringen av trykklett /i/ etter /ø/. De to øvrige avvikene forekommer etter trykksterk /o/. Trykklett /i/ realiseres som [i] i <komít> *komit* (DN III 36: 8,14) og <borkní> *Borkni* (DN II 40: 11,5). Formen <komít> er perfektum partisipp, og som Knudsen og Seip var inne på, er det mulig at endelsen *-it* ikke reguleres etter de vokalharmoniske reglene (jf. 3.1). I diplomene forekommer allikevel perfektum partisippformen *komit* tre øvrige ganger, og den trykklette vokalen realiseres som [e] i alle disse forekomstene, <komet>¹⁷. Det ser derfor ut til at endelsen *-it* i *komit* i diplomene

¹⁷ <komet> (DN III 34: 10,24; DN III 35: 16,16; DN II 56: 12,6)

reguleres etter de forventede reglene, og formen <komít> representerer dermed et unntak der dette ikke er tilfellet.

I realiseringen av trykklett /u/ er det fire unntak fra den vokalharmoniske regelen etter mellomhøye vokaler. Tre av unntakene, der trykklett /u/ realiseres som [u], er etter /ø:/ og forekommer i samme diplom og samme ord, <brøðrum> *bróðrum* (DN II 10: 3,6; 4,15; 5,6). De øvrige åtte beleggene av dette ordet i materialet har den mellomhøye realiseringen [o] av den trykklette vokalen og er dermed vokalharmoniske. Det siste unntaket finner vi etter /o/ i formen <orðum> *orðum* (DN I 59: 6,2).

Tidligere forskning har kommet inn på at enkelte konsonantomgivelser trolig kan føre til høy realisering av den trykklette vokalen der vi i utgangspunktet ikke ville forvente det. Av den grunn vil det være interessant å undersøke om noen av unntakstilfellene etter de trykksterke mellomhøye vokalene oppviser fellestrekk. Hagland påpeker at artikulasjonsmåten nasal kan ha hevende effekt på vokalen (Hagland 1978a: 89), og både i <komít> og <borkní> er konsonanten som kommer før den trykklette vokalen nasal. Lykke trekker ellers frem at artikulasjonsstedet for enkelte konsonanter som kommer rett før den trykklette vokalen muligens kan føre til høy realisering, der det spesielt skal være konsonanter med koronal artikulasjon som skal ha slik hevende effekt (Lykke 2012: 105). I unntaksformene etter de mellomhøye vokalene er artikulasjonen av konsonanten som kommer før den trykklette vokalen labial i <komít>, alveolar i <borkní> og dental i <brøðrum> og <orðum>. Alveolar og dental artikulasjon kan samlet betegnes som koronalt artikulerte konsonanter (Bjerkan 2008: 210). Etersom flere av unntaksformene har samme artikulasjonsmåte og/ eller –sted, kan det være tenkelig at enkelte konsonantomgivelser også har vært utslagsgivende for realiseringen av de trykklette vokalene.

Etter mellomhøye vokaler synes det som om de få unntakene fra det vokalharmoniske distribusjonsmønsteret i stor grad skyldes avvik hos enkelte skrivere, der dette spesielt kommer til uttrykk hos skriveren av DN II 10. Flere av unntakene forekommer dessuten i samme ord hos denne skriveren, noe som kan tyde på det var den foretrukne måten å stave ordet på for ham.

5.1.5 Belegg med /e/

Når det gjelder trykksterk /e/, forholder fordelingen av de trykklette vokalene seg annerledes enn for de øvrige mellomhøye vokalene. Som nevnt i kapitlet 2.2.1, har /e/ allofonene [e] og [æ], og allofonene vil i utgangspunktet følges av ulike realiseringer av de trykklette vokalene. Allofonen [e] kategoriseres som en mellomhøy vokal som etter de vokalharmoniske reglene vil følges av trykklett [e] og [o]. Allofonen [æ] blir derimot sett på som en kort, lav vokal som vokalharmonien ikke vil virke etter, og den vil dermed følges av trykklett [i] og [u]. I diplomene finner vi en veksling i bruk av grafemene <e> og <æ> for /e/, som det er grunn til å tro at i noen utstrekning korresponderer med allofonene [e] og [æ] av /e/. For å undersøke dette nærmere og for å se om disse allofonene har hatt noe å si for distribusjonen av de trykklette vokalene, har jeg analysert former med <e> som den trykksterke vokalen [e] og former med <æ> som den trykksterke vokalen [æ]. Dette er allikevel en noe unøyaktig fonetisk gjengivelse, og jeg vil derfor hovedsakelig gjengi /e/ med grafemene som brukes. I tabell 8 og 9 kommer det frem at det er stor variasjon i hvordan de trykklette vokalene som følger etter trykksterk /e/ uttrykkes. Dette kan bl.a. ha utspring i hvilke allofoner av /e/ som gjør seg gjeldende i de enkelte beleggene. I diplomene fra Trøndelag som jeg har undersøkt, er det totalt 305 tastavelsesformer med /e/ som følges av trykklett /i/ og /u/. Under, i tabell 11, har jeg satt opp en oversikt over fordelingen av realiseringen av de trykklette vokalene etter <e> og <æ>. Lys skyggelegging indikerer former vi ville forvente etter den vokalharmoniske regelen etter [e], dvs. trykklett [e] og [o], mens den mørkere skyggeleggingen uthever formene som vi ville vente etter [æ], dvs. de trykklette vokalene [i] og [u]. Denne skyggeleggingspraksisen vil jeg følge i alle tabellene i dette underkapitlet for å tydeliggjøre forskjellene i hvilke realiseringer av de trykklette vokalene vi vil forvente å få etter <e> og <æ>.

Tabell 11: Fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> i diplomene

Uttrykk for /e/	Former med [i]	Former med [e]	Total
<e>	44	36	80
<æ>	88	12 ¹⁸	100
Total	132	48	180
Uttrykk for /e/	Former med [u]	Former med [o]	Total
<e>	16	50 ¹⁹	66
<æ>	18	41	59
Total	34	91	125

Det problematiske med allofonene av /e/ er altså at vi i formene etter [e] i utgangspunktet ville forvente vokalharmonisk realisering av de trykklette vokalene, mens vi ikke vil det etter [æ]. Jeg ønsker derfor å undersøke i hvilken grad realiseringen av de trykklette vokalene etter disse allofonene følger de oppsatte reglene for henholdsvis [e] og [æ]. For å undersøke i hvilken grad trykklett /i/ og /u/ realiseres «regelrett» etter <e> og <æ>, kan vi sortere dem på følgende måte:

Tabell 12: «Regelrett» og «uregelrett» fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> i diplomene

Uttrykk for /e/	«Regelrett»	«Uregelrett»	Total
<e>	86	60	146
<æ>	106	53	159
Total	192	113	305

Ved å foreta en inndeling av <e> og <æ> som vist over i tabell 12, ser vi at flere av formene blir «regelrette» enn ved å undersøke om alle uttrykkene for trykksterk /e/ er vokalharmoniske. Når alle beleggene med /e/ analyseres samlet, er bare 45,6 % vokalharmoniske (139 av 305 former), mens når vi foretar en sortering etter grafemene som brukes om /e/, som gjort ovenfor, er 63 % «regelrette» (192 av 305 former). Det er noe ulik fordeling mellom de to grafemene, der formene etter <æ> generelt sett er mer «regelrette» enn formene etter <e>. I beleggene med <æ> realiseres de trykklette vokalene som de høye allofonene [i] og [u] i 66,7 % av beleggene (106 av 159 former), mens vi etter <e> får de mellomhøye realiseringene [e] og [o] i 58,9 % av tilfellene (86 av 146 former). At vi får flere

¹⁸ I fire former fra samme diplom, DN II 89, er det digrafisk skrivemåte <æi> for /e/: <æínge> *engi* (21,12) og <sæigir> *segir* (6,14; 8,5; 24,7).

¹⁹ Formen <gíenngo> *gengu* (DN III 56: 5,1) inneholder den digrafisk skrivemåten <ie> om /e/.

«regelrette» former ved å undersøke beleggene av <e> og <æ> separat, kan styrke antakelsen om at [e] og [æ] er allofoner av /e/, som også i noen grad kommer til uttrykk i skrift.

Spesielt i distribusjonen av /i/ er forekomstene med <æ> mer «regelrette» enn beleggene med <e>. I hele 88 % av formene følges <æ> av den trykklette [i] (88 av 100 former). De 12 unntakene der <æ> følges av [e] fordeler seg på ni ulike diplomer, og det er dermed stor spredning av unntakene i materialet. I under halvparten av beleggene følger ikke <e> de antatte reglene for fordelingen av trykklett /i/, og bare i 45 % av tilfellene følges <e> av [e] (36 av 80 forekomster). De 44 unntakene, der <e> følges av [i], fordeler seg på 13 diplomer. I fordelingen av <e> og <æ> og hvilke trykklette realiseringer av /i/ de følges av, er det spesielt to diplomer som skiller seg ut ved at de har flere unntak enn resten, DN II 40 med åtte unntak og DN II 45 med syv unntak.

Når det gjelder fordelingen av [u] og [o], er derimot flere former «regelrette» etter trykksterk <e> enn etter trykksterk <æ>. I 75,8 % av beleggene følges regelen etter <e> (50 av 66 former), men bare i 30,5 % belegg etter <æ> (18 av 59 former). De 16 unntakene, der <e> følges av [u], fordeler seg over fem diplomer, og halvparten av unntakene er i DN III 36. Trykksterk <æ> følges i 41 tilfeller av [o]. Disse unntakene fordeler seg på 13 diplomer, der fem av unntakene finnes i samme diplom, DN II 68. Ettersom enkelte av diplomene oppviser flere uregelrette former, er det grunn til å tro at ortografien til de ulike skriverne har variert i noen grad, eller at skriverne har identifisert /e/ med ulike allofoner.

Dersom det stemmer at <e> og <æ> uttrykker ulike allofoner av /e/, vil det være interessant å undersøke om denne vekslingen kan ha vært bestemt av konsonantomgivelsene allofonene står i. Det er allikevel ikke helt uproblematisk å gjennomføre en gruppering av <e> og <æ> avhengig av konsonantomgivelsen de står i og hvilke trykklette vokaler de følges av ettersom forholdene rundt [e] og [æ] er ganske usikre. I tabellen har jeg, på samme måte som i behandlingen av <e> og <æ> ovenfor, tatt utgangspunkt i grafemene /e/ uttrykkes med i diplomene. Nedenfor, i tabell 13 og 14, har jeg gruppert materialet etter distribusjon, og hvilke trykklette vokaler som følges av <e> og <æ>²⁰.

²⁰ Grupperingen følger Spurkland (1991), som igjen bygger på Hreinn Benediktsson (1964). Inndelingen er noe forenklet i forhold til Hreinn Benediktssons som inneholder flere ulike kategorier. I materialet som jeg har arbeidet med, har jeg ikke sett det som hensiktsmessig å følge en inndeling med så mange ulike kategorier som Hreinn Benediktsson opererer med, særlig med tanke på at runematerialet som behandles senere, er såpass lite og ikke har belegg for alle kategoriene.

Tabell 13: Konsonantomgivelser for <e>/<æ> og fordelingen av [i] og [e] i diplomene

Omgivelse	<e>		Total	<æ>		Total	Total
	[i]	[e]		[i]	[e]		
Foran nas. + kons.	10	4	14	24	3	27	41
Foran kons. + kons. /i/	-	-	-	-	-	-	-
Foran likv. + kons.	5	1	6	9	-	9	15
Foran kons. + likv./nas.	3	1	4	3	1	4	8
Foran andre kons.gr.	6	6	12	26	6	32	44
Foran enk.kons. + vok. /i/	20	24	44	26	2	28	72

Tabell 14: Konsonantomgivelser for <e>/<æ> og fordelingen av [u] og [o] i diplomene

Omgivelse	<e>		Total	<æ>		Total	Total
	[u]	[o]		[u]	[o]		
Foran nas. + kons.	3	9	12	3	11	14	26
Foran kons. + kons. /i/	4	-	4	7	2	9	13
Foran likv. + kons.	1	3	4	-	-	-	4
Foran kons. + likv./nas.	-	-	-	2	3	5	5
Foran andre kons.gr.	8	21	29	6	23	29	58
Foran enk.kons. + /u/	-	17	17	-	2	2	19

En inndeling av konsonantomgivelsene som de to grafemene står i, som gjort ovenfor i tabell 13 og 14, viser at det er noe ulik fordeling av <e> og <æ>. I omgivelsen «foran nasal + konsonant» blir den trykksterke vokalen uttrykt <æ> flest ganger. I tillegg realiseres den trykklette vokalen som [i] i flest tilfeller, både etter <e> og <æ>. Etter <e> ville vi som tidligere nevnt forvente å finne [e] etter den vokalharmoniske regelen, men i denne omgivelsen blir <e> blir fulgt av [i] i 10 av 14 tilfeller. Nasal omgivelse kan føre til heving av vokalen (Hagland 1978a: 89), og dette kan dermed være tilfellet med formene etter <e>. Vi ser allikevel ingen tilsvarende tendens når det gjelder realiseringen av /u/. I nasal omgivelse

finner vi flest belegg med [o] både etter <e> og <æ>. Her er altså formene etter <æ> «uregelrette».

I kategorien «foran konsonant + konsonantisk /i/» er det flest belegg med <æ>, og den trykklette vokalen realiseres oftest som den høye allofonen [u]. Det er ingen eksempler på at kategorien følges av trykklett /i/. Etter <æ> er formene med [u] «regelrette», men /u/ realiseres også som [u] i alle beleggene etter <e>. Konsonantisk /i/ har flere likheter med vokalisk /i/, og det kan derfor være grunn til å anta at den trykklette vokalen er påvirket av vokalhøyden til denne, slik at den trykklette vokalen blir realisert som den høye [u] i stedet for den mellomhøye [o].

«Foran likvid + konsonant» blir /i/ realisert som [i] flest ganger, både etter <e> og <æ>. Det synes derfor ikke som om bare nasal har hevende virkning på den trykksterke vokalen, men muligens også likvid. Allikevel er det overvekt av former der /u/ realiseres som [o], og vi finner dessuten bare <e> i forbindelse med realiseringen av /u/ i denne konsonantomgivelsen. Her skiller dermed funnene seg fra resultatene til Hreinn Benediktsson. I kategorien «likvid + konsonant» fant han nemlig <æ> oftest i denne posisjonen (jf. 3.1), mens materialet jeg har undersøkt har til sammen 10 belegg av <e> og ni av <æ>. Hreinn Benediktsson tok allikevel utgangspunkt i flere ord med /e/, ikke bare tostavellesord der /e/ opptrer før /i/ og /u/, og hadde dermed et større materiale til grunn for sine analyser.

Forholdene etter grupperingen «foran konsonant + likvid/nasal» er ikke entydige. I realiseringen av /i/ er det like mange tilfeller av trykksterk <e> og <æ>, og begge følges flest ganger av [i]. I materialet er det kun eksempler på <e> som følges av /u/ i kategorien, og den trykksvake vokalen blir flest ganger realisert som [o].

I kategorien «foran andre konsonantgrupper» blir /e/ oftest skrevet <æ>, spesielt før trykklett /i/. I denne posisjonen blir dessuten den trykklette vokalen flest ganger uttrykt [i], til tross for at resultatene ikke er like klare etter <e>, der [i] og [e] forekommer like mange ganger. Når det gjelder realisering av /u/ er det klar overvekt av belegg med [o], både etter <e> og <æ>, og det er like mange belegg med <e> og <æ> før /u/ i denne konsonantomgivelsen.

«Foran enkel konsonant + vokalisk /i/» er det en liten overvekt av forekomster med [e] etter <e>, men det er ingen tydelig tendens til fordeling av allofonene av /i/. Når det gjelder <æ> synes det imidlertid å være et klarere distribusjonsmønster, der /i/ realiseres som [i] i flest tilfeller.

I alle beleggene i grupperingen «foran enkel konsonant + /u/» uttrykkes den trykklette vokalen [o], og vi finner ellers klart flest forekomster av <e> i denne posisjonen.

En slik gruppering som er gjort i tabell 13 og 14 kan ikke forklare alle formene som ikke er «regelrette» etter <e> og <æ>, men med en slik innfallsvinkel virker det som om noen av unntakene kan belyses, og da særlig etter <e>. Totalt er det flest belegg der /i/ realiseres som [i], og det er bare i kategorien «foran enkel konsonant + vokalisk /i/» at <e> oftere følges av [e] enn av [i]. <æ> på sin side følges flest ganger av [i] i alle kategorier. Når det gjelder realiseringen av /u/, er det kun i kategorien «foran konsonant + konsonantisk /i/» at den trykklette vokalen realiseres som [u] i flere forekomster enn [o]. I de øvrige grupperingene finner vi flere belegg med [o] enn [u].

I diplomene fra Trøndelag synes det generelt å være en tendens til å realisere de trykklette vokalene etter /e/ som [i] og [o], en tendens som er noe sterkere etter <æ> enn <e>. Hagland har forsøkt å forstå realiseringen av de trykklette vokalene etter trykksterke korte, lave vokaler på en annen måte enn det som er gjort tradisjonelt og har satt opp egne spesialregler etter de korte, lave vokalene (jf. 3.1). I motsetning til Hægstad, som mente at [æ] skulle følges av [i] og [u], hevder Hagland at [æ] i stedet følges av [i] og [o]. Dette stemmer dermed godt overens med tendensen i diplomene fra Trøndelag. Hagland arbeidet selv med diplomer fra Trøndelag fra tiden før 1350, og det kan derfor virke som om han utledet spesialreglene etter de korte, lave vokalene med utgangspunkt i diplomene fra Trøndelag til tross for at dette ikke nødvendigvis vil passe overens med språket i tekster fra andre områder med vokalharmoni.

I materialet kan vi i tillegg observere noen forskjeller over tid i gjengivelsen av /e/ i skrift og hvordan trykklett /i/ og /u/ realiseres. Jeg har foretatt en inndeling av diplomene fra før og etter 1300 og undersøkt fordelingen av grafemene som brukes om /e/ og hvilke realiseringer vi har av de trykklette vokalene. Resultatene av denne undersøkelsen illustreres i tabell 15 og 16 under. I tabell 15 vises uttrykkene for /e/ fra diplomene fra perioden 1200-1300 og i tabell 16 fra perioden 1300-1310.

Tabell 15: Fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> før 1300

Uttrykk for /e/	[i]	[e]	Total
<e>	36	28	64
<æ>	39	8	47
Total	75	36	111
Uttrykk for /e/	[u]	[o]	
<e>	15	30	45
<æ>	15	16	31
Total	30	46	76

Tabell 16: Fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> etter 1300

Uttrykk for /e/	[i]	[e]	Total
<e>	8	8	16
<æ>	49	4	53
Total	57	12	69
Uttrykk for /e/	[u]	[o]	
<e>	1	20	21
<æ>	3	25	28
Total	4	45	49

Det er altså noen forskjeller i diplomene fra før og etter 1300, og noen tendenser blir dessuten sterkere i det senere materialet. Diplomene frem til 1300 oppviser generelt større bruk av <e> enn <æ> for /e/. Dersom vi ser på andelen av forekomstene med <e> av det totale antallet av beleggene med /e/ prosentvis, uttrykkes /e/ med <e> i 58,3 % i materialet før 1300 (109 av 187 former). Etter 1300 snur denne tendensen, og <e> forekommer bare i 31,4 % av beleggene med /e/ (37 av 118 former). Det blir dermed vanligere å uttrykke /e/ med <æ> i tostavellesord med trykklett /i/ eller /u/ i denne perioden. Dette kan illustreres gjennom to belegg av verbet *mega* bøydd i 3. p. sg. pres. konj. som vi finner skrevet <mege> (DN II 17: 12,21) i et diplom før 1300 og <mægi> (DN II 94: 16,7) i et diplom fra etter 1300.

Videre synes det som om tendensen til å realisere trykklett /i/ som [i] og trykklett /u/ som [o] etter /e/ blir sterkere etter 1300, uansett hvilket av de to grafemene som blir brukt. Før 1300 blir /i/ realisert som [i] i 67,6 % av tilfellene (75 av 111 former) og /u/ som [o] i 60,5 % av beleggene (46 av 76 former). I materialet fra etter 1300 realiseres /i/ derimot som [i] i 82,6 % av beleggene (57 av 69 former) og /u/ som [o] i 91,8 % av tilfellene (45 av 49 former). Det er altså en merkbar økning av former med [i] og [o] etter /e/ i den seneste perioden, som er spesielt tydelig når det gjelder realiseringen av /u/. At /u/ oftere realiseres som [o] etter 1300, kan illustreres gjennom verbet *setta* bøydd i 3. p. pl. pres. ind.: før 1300 finner vi et eksempel på at /u/ realiseres som [u] i <sættum> (DN II 17: 13,24) og etter 1300 på at den trykklette vokalen realiseres som [o] i <sættom> (DN II 87: 10,7). Det kan dermed virke som om det etter 1300 ikke er noen forskjell mellom <e> og <æ> og at disse ikke lenger representerer to ulike allofoner av /e/.

5.1.6 Lave vokaler

De lave vokalerne forholder seg som tidligere nevnt noe annerledes til den vokalharmoniske hovedregelen enn de høye og mellomhøye vokalerne. Dersom vi ser både de korte og lange, lave vokalerne under ett, følger 64,4 % av beleggene reglene for vokalharmoni som en assimilasjon (348 av 540 former). Ettersom de korte og lange, lave vokalerne oppfører seg ulikt når det gjelder vokalharmoni, vil det gi et riktigere bilde om vi behandler de korte og lange, lave vokalerne separat. De trykklette vokalerne etter de trykksterke lange, lave vokalerne følger det vokalharmoniske distribusjonsmønsteret. Trykklette vokaler etter trykksterke korte, lave vokaler følger på sin side reglene for fordelingen av /i/ og /u/ etter korte, lave vokaler. Dersom vi heller undersøker i hvilken grad de korte og lange, lave vokalerne følger de forventede distribusjonsmønstrene, er hele 98 % «regelrette» (529 av 540 former).

5.1.7 Lange, lave vokaler

De trykksterke lange, lave vokalerne følges hovedsakelig av de ikke-høye trykklette vokalerne [e] og [o], og 97,3 % av beleggene etter lange, lave vokaler er dermed vokalharmoniske (180 av 185 former). Det er dermed få unntak fra reglene for vokalharmoni ved de lange, lave vokalerne. I realiseringen av trykklett /i/ er det to unntak i diplomene, der vi får den høye realiseringen [i] i stedet for [e]. Begge unntakene forekommer dessuten etter /æ:/: <lærðir> *lærðir* (DN I 59: 6,14) og <gætið> *gætit* (DN II 56: 9,14). Formen <gætið> er perfektum partisipp, og som tidligere nevnt, er det mulig at endelsen *-it* ikke reguleres etter de vokalharmoniske reglene. Etter mellomhøye vokaler er det også ett unntak der den trykklette vokalen blir realisert som [i] i perfektum partisippendelsen *-it*, men ved å sammenligne formen med de øvrige forekomstene av det samme ordet i materialet, kommer det frem at endelsen i de fleste tilfellene følger de vokalharmoniske reglene (jf. 5.1.4). I diplomene er det kun ett eksempel på *gætit*, og vi kan derfor ikke sammenligne formen <gætið> med andre forekomster av det samme ordet i materialet. Ordet *lærðir* forekommer ellers to ganger til i diplomene, og den trykklette vokalen realiseres som [e] i begge tilfellene, <lærðer> (DN I 59: 7,14; DN III 34: 1,31). Vi kan i tillegg observere at unntaksformen <lærðir> opptrer i samme diplom som den vokalharmoniske formen <lærðer>, i DN I 59. Skriveren av dette diplom var altså ikke konsekvent i gjennomføringen av vokalharmoni i dette ordet.

Dersom vi også undersøker artikulasjonsstedet for konsonanten som kommer før den trykklette vokalen i unntaksformene, ser vi at den er dental i <lærðir> og alveolar i <gætið>. Flere av konsonantene i unntaksformene etter de mellomhøye vokalene har også konsonanter med slik artikulasjon før den trykklette vokalen (jf. 5.1.4), og dette kan altså styrke antakelsen om at slike konsonanter har hevende effekt på den trykklette vokalen.

Trykksterk /ɔ:/ følges av [e] i alle tilfellene, utenom i ett belegg som skiller seg ut fra resten av materialet. Her uttrykkes /i/ med grafemet <æ>, <áttæ> *átti* (DN III 90: 6,7). Som skrevet i kapitlet 2.2.1 og 5.1.5 er [e] og [æ] allofoner av /e/. I dette tilfellet har antakeligvis skriveren identifisert trykklett /i/ som [e], men blandet skrivemåten <e> og <æ>. Dersom vi tolker dette belegget som et uttrykk for at /ɔ:/ følges av [e], er formen vokalharmonisk. I de fire øvrige forekomstene av ordet *átti* i diplomene som jeg har arbeidet med, skrives ordet <atte>²¹, og vi ser dermed at også disse formene er vokalharmoniske ettersom /ɔ:/ følges av [e].

I realiseringen av trykklett /u/ etter de lange, lave vokalene er det tre unntak fra den vokalharmoniske regelen, der /ɔ:/ følges av [u]. To av unntakene forekommer i samme diplom, DN II 10, i bøyninger av verbet *gefa* i 1. og 3. p. pl. pret. ind., <gafum> *gáfum* (5,5) og <Gafu> *gáfu* (8,7). Dersom vi også undersøker artikulasjonen av konsonanten som kommer før den trykklette vokalen, ser vi at den labial i disse formene. Bøyningsformene *gáfum* og *gáfu* opptrer ellers også med den vokalharmoniske realiseringen [o] av den trykklette vokalen i <gavom> (DN I 8: 3,18) og <gauo> (DN II 40: 13,6). Igjen kan det dermed synes som om unntaksformene skyldes avvikende praksis hos én enkelt skriver.

Det siste unntaket, der /u/ realiseres som [u] etter /ɔ:/, er i <latum> *látum* (DN III 36: 23,21). I dette ordet er artikulasjonen av konsonanten som kommer før den trykklette vokalen alveolar, som vi også har sett at gjelder for flere konsonanter i unntaksformene. Verbet *láta* forekommer i tillegg i 2. p. pl. pres. ind. i samme diplom med formen <lated> *látid* (DN III 36: 23,7). Her ser vi altså at den trykklette vokalen /i/ er realisert som [e], og ikke den høye varianten [i]. Det kan derfor synes som om skriveren ikke har vært helt konsekvent i hvordan de trykklette vokalene realiseres i dette verbet. Seip kommenterer for øvrig også formen <latum> i forbindelse med vokalharmonisk og påpeker at /ɔ:/ i dette verbet tidlig kan ha blitt forkortet til /a/ (Seip 1955: 129). I så fall er det mulig at det er /A/, nøytraliseringsproduktet mellom /a/ og /ɔ/ foran stående /u/, vi har å gjøre med i dette tilfellet. Ifølge reglene for realiseringen av /i/ og /u/ etter korte, lave vokaler vil denne følges av [u]. Trykksterk /a/

²¹ <atte> (DN II 17: 10,9; DN II 68: 8,15; 18,12; DN II 89: 14,14).

følges også av [e] etter disse reglene. Dersom det er riktig at den trykksterke vokalen i verbet *láta* er forkortet til /a/, følges distribusjonsmønsteret etter de korte, lave vokalene både i <latum> og <lated>.

5.1.8 Korte, lave vokaler

Når det gjelder de korte, lave vokalene, vil jeg her ta for meg /a/ og /ɔ/. Den allofoniske varianten [æ] av /e/ har jeg allerede tatt for meg i underkapitlet 5.1.5. De trykklette vokalene etter de trykksterke korte, lave vokalene følger hovedsakelig ikke reglene for vokalharmoni, men vi finner også et distribusjonsmønster for de trykklette vokalene som kommer etter dem. Trykksterk /a/ følges av trykklett [e] og [u] og trykksterk /ɔ/ av [i] og [u]. I diplomene fra Trøndelag følges dette mønsteret i svært stor grad, der hele 98,3 % av beleggene er «regelrette» (349 av 355 former).

Trykklett /i/ realiseres i all hovedsak som [e] etter trykksterk /a/. Det er to belegg i materialet der /a/ følges av [i], og disse unntakene er <farít> *farit* (DN III 36: 26,16) og <allir> *allir* (DN III 88: 9,10). Igjen kan vi observere at ett av unntakene er en perfektum partisippform, <farít>, men også i dette tilfellet har vi mulighet til å undersøke hvordan den trykklette vokalen realiseres i de øvrige forekomstene av dette ordet. Både *farit* og *allir* opptrer flere ganger i diplomene, henholdsvis fire og syv ganger²², og den trykklette vokalen realiseres [e] i alle disse formene. Det er derfor mulig at de to formene der den trykklette vokalen realiseres [i], er tilfeldige unntak. I begge unntakene kan det dessuten observeres at konsonantene som kommer før den trykklette vokalen, har alveolar artikulasjon.

I undersøkelsen av hvordan de trykklette vokalene realiseres etter /a/, har jeg ellers tatt med ord der progressiv j-omlyd blir markert. Det er ni belegg i materialet med overgangen /a/ > /æ/ etter /j/ eller /i/. Hægstad påpekte at omlydsformen /jæ/ får de samme realiseringene av de trykklette vokalene som /ja/, dvs. [e] og [u] (Hægstad 1899: 79). I materialet jeg har undersøkt, er det kun eksempler på at /jæ/ følges av /i/, og i alle tilfellene realiseres den trykklette vokalen som [e]. Dette stemmer dermed godt overens med Hægstads observasjoner. Ordet *fjarri* forekommer seks ganger i materialet og skrives alle gangene <fíærre>²³. Ellers er det to eksempler på progressiv j-omlyd i navnet *Bjarni*, der vi finner skrivemåtene <bíærne>

²² <faret> (DN II 42: 28,9; DN III 47: 16,3; DN II 63: 26,9; DN III 56: 7,11)

<aller> (DN I 8: 5,8; 9,27; 11,15; DN I 59: 1,8; DN II 56: 17,5; DN III 56: 7,8; 12,9)

²³ <fíærre> (DN III 34: 13,22; 17,18; 25,24; DN III 35: 27,8; 30,15; 40,31)

(DN III 30: 12,2) og <biærne> (DN II 42: 1,14). De seks øvrige beleggene av dette navnet har derimot ikke markert progressiv j-omlyd, men vi får allikevel realiseringen [e] av den trykklette vokalen, <Biarne>²⁴, slik vi også ville vente å få etter /a/. Navnet opptrer dessuten totalt seks ganger i samme diplom, DN III 30, og det er bare i ett av tilfellene at progressiv j-omlyd gjør seg gjeldende. Skriveren av dette diplommet var altså ikke konsekvent i måten navnet ble skrevet på. Det siste tilfellet av markert progressiv j-omlyd finner vi i formen <Jærllsens> *jarlsins* (DN II 10: 5,3).

I ett tilfelle følges /ɔ/ av [i], i navnet <Aulfi> *Qlvi* (DN II 68: 18,2), slik vi også ville forvente etter reglene for realisering av /i/ og /u/ etter korte, lave vokaler. Hagland på sin side mener at /ɔ/ følges av [e] og [u] (jf. tabell 5). I redegjørelsen av hvilke trykklette vokaler som følger etter de trykksterke vokalene, tar allikevel Hagland forbehold om at reguleringen av trykklett /i/ etter /ɔ/ er uviss, ettersom /i/ sjelden forekommer i denne posisjonen (Hagland 2004: 391). Belegget i DN II 68 er dessuten noe tvilsomt, ettersom vi finner skrivemåten <au> i navnet. Realiseringen av den trykksterke vokalen kan like gjerne ha vært diftongen /ɔu/ som ifølge den vokalharmoniske regelen får [i] som uttrykk for den trykklette vokalen. Trøndelagsdiplomene gir derfor ikke noe entydig svar på realiseringen av trykklett /i/ etter trykksterk /ɔ/.

Ettersom /a/ og /ɔ/ blir nøytralisert foran trykklett /u/, er det naturlig å behandle disse sammen og operere med arkifonemet /A/ om nøytraliseringsproduktet (jf. 2.4.1). U-omlyd av /a/ før stående /u/ markeres som regel ikke i Trøndelagsdiplomene som jeg har undersøkt. I tostavellesformene som er inkludert i analysen av fordelingen av /i/ og /u/, er fonologisk u-omlyd ikke markert i 88,3 % av beleggene (166 av 188 former). Trykklett /u/ blir dessuten realisert som [u] i de fleste tilfellene (184 av 188 former), både etter former der fonologisk u-omlyd er markert og der den ikke er det. Reglene for realiseringen av den trykklette vokalen blir dermed fulgt. Det er altså bare fire unntak der /u/ realiseres som [o], og tre av unntakene forekommer dessuten i samme diplom, DN I 8, <allom> *qllum* (1,10), <hafðo> *hofðu* (3,8) og <garðom> *gørðum* (4,7). De to første ordene, *qllum* og *hofðu*, er allikevel svært frekvente i materialet og opptrer henholdsvis 44 og 19 ganger. Det er altså bare ett unntak fra hver av disse formene der /u/ realiseres [o]. Av den grunn er mye som tyder på at skriveren av DN I 8 ikke var like konsekvent i realiseringen av /u/ som [u] etter trykksterk /A/, som en del av de andre skriversne. Det siste unntaket, der den trykklette vokalen realiseres som [o], forekommer etter markert fonologisk u-omlyd, i navnet <ozor> *Qzurr* (DN V 12: 5,19).

²⁴ <Biarne> (DN III 30: 10,39; 12,35; 19,16; DN III 56: 1,1), <Bíarne> (DN III 30: 14,15; 20,18)

Det er ikke flere unntak fra distribusjonsmønsteret i realiseringen av de trykklette vokalene etter /a/ enn etter de andre trykksterke, korte, lave vokalene. Dersom det er slik at /a/ skal ha større artikulasjonsintensitet enn [æ] og /ɔ/ som omtalt i 3.1, kan dette tyde på at vokalharmonien vil virke oftere etter /a/ enn etter de øvrige korte, lave vokalene. Dette ser vi også er tilfellet, ettersom /a/ følges av [e] i mange flere tilfeller enn av [i]. Allikevel vil det kunne tenkes at det vil kunne finnes unntak der artikulasjonen av /a/ ikke var sterk nok til å virke assimilerende på den trykklette vokalen, slik at den blir realisert som [i] (Myrvoll 2014: 16). Lang konsonantisme etter /a/ vil gjøre vokalen kortere og dermed føre til at den får mindre påvirkningskraft på den trykklette vokalen. I det aktuelle diplommaterialiet fra Trøndelag ser dette derimot ikke ut til å ha slått ut noe særlig grad, ettersom det bare er to unntaksformer der /i/ realiseres som [i] etter /a/.

I gammelnorsk var u-omlyd, som vi har sett, fortsatt produktiv, i motsetning til i-omlyd. Både omlyd og vokalharmoni er assimilasjoner som fører til at en vokal i et ord påvirker en annen vokal. Vokalharmoni er en progressiv assimilasjon, der den trykksterke vokalen påvirker vokalkvaliteten i den trykklette stavelsen, mens fonologisk u-omlyd er en regressiv assimilasjon der den trykklette vokalen påvirker vokalen i den foregående trykksterke stavelsen, slik at vokalene blir mer like hverandre. Når det gjelder tostavellesformer med trykksterk /A/ som blir fulgt av trykklett /u/, ser vi at både fonologisk u-omlyd og vokalharmoni i utgangspunktet vil gjøre seg gjeldende. Det er allikevel grunn til å spørre seg om det er rimelig at disse to formene for assimilasjon vil fungere samtidig ettersom de to prosessene vil virke i hver sin retning. Det kan også være en årsak til at vokalharmoni ikke kommer til uttrykk etter /A/, men at vi i stedet får den høye realiseringen [u].

5.2 Vokalharmoni i runeinnskriftene

5.2.1 Datafremlegg

Dataene som ligger til grunn for analysen av vokalharmoni i runeinnskriftene presenteres i tabell 17 og 18 under. I tabell 17 vises fordelingen av allofonene [i] og [e] av /i/ og fordelingen av allofonene [u] og [o] av /u/ fremstilles i tabell 18. Dataene er sortert etter den trykksterke vokalhøyden og er satt opp på samme måte som dataene for undersøkelsen av diplomene i 5.1.1. For å tydeliggjøre hvilke realiseringer som forventes av de trykklette

vokalene indikerer lys skyggelegging realiseringene etter de vokalharmoniske reglene, mens mørkere skyggelegging viser til realiseringene etter de korte, lave vokalene. Ettersom /a/ og /ɔ/ før stående /u/ skal ha blitt nøytralisert, blir beleggene av trykksterk /a/ og /ɔ/ før trykklett /u/ behandlet sammen som et uttrykk for arkifonemet /A/ i tabell 18.

Tabell 17: Fordelingen av [i] og [e] i runeinnskriftene

		Trykksterk vokal	Former med [i]	Former med [e]	Total
Høy		/i/	11	-	11
		/i:/	2	-	2
		/y/	3	-	3
		/y:/	-	-	-
		/u/	4	-	4
		/u:/	1	-	1
		/ei/	1 ²⁵	-	1
		/øy/	-	-	-
	/ɔu/	-	-	-	
Total			22	-	22
Mellomhøy		/ø/	-	-	-
		/ø:/	-	-	-
		/o/	-	3	3
		/o:/	-	1	1
		/e/	9	3	12
		/e:/	-	-	-
Total			9	7	16
Lav	Lang	/æ:/	2	1	3
		/ɔ:/	-	-	-
	Kort	/a/	5	5	10
		/ɔ/	-	-	-
Total			7	6	13

²⁵ Noe usikker forekomst, **st*ni steini** (N524). Jeg kommer nærmere inn på denne formen i 5.2.3.

Tabell 18: Fordelingen av [u] og [o] i runeinnskriftene

	Trykksterk vokal	Former med [u]	Former med [o]	Total
Høy	/i/	1	-	1
	/i:/	2	-	2
	/y/	-	-	-
	/y:/	-	-	-
	/u/	3	-	3
	/u:/	-	-	-
	/ei/	1	-	1
	/ø̥y/	1	-	1
	/ɔ̥u/	-	-	-
Total		8	-	8
Mellomhøy	/ø/	-	-	-
	/ø:/	-	1	1
	/o/	-	-	-
	/o:/	-	-	-
	/e/	4	2	6
	/e:/	-	-	-
Total		4	3	7
Lav	Lang	/æ:/	-	-
		/ɔ:/	-	2
	Kort	/A/	3	-
Total		3	2	5

5.2.2 Generelt

Når alle forekomstene fra runeinnskriftene sees under ett, følger 67,6 % av beleggene de antatte reglene for vokalharmoni som en assimilasjon (48 av 71 former). Andelen «regelrette» former blir allikevel høyere dersom vi i stedet undersøker i hvilken grad reglene for realisering av /i/ og /u/ følges og tar utgangspunkt i distribusjonsmønstrene for de trykklette vokalene etter høye, mellomhøye og lange, lave vokaler på den ene side og etter korte, lave vokaler på den andre. Da er 71,8 % av formene «regelrette» (51 av 71 former). Formene med /e/ oppviser flere unntak enn de øvrige vokalene, og det er derfor hensiktsmessig å behandle disse separat. Uten beleggene av /e/ er 87 % av formene «regelrette» (46 av 53 former).

Dataene fra runeinnskriftene i tabell 17 og 18 er oppsummert og sortert i tabell 19 ut fra om de følger de antatte reglene for realiseringen av /i/ og /u/. Dataene er satt opp på samme måte som oppsummeringen av dataene fra analysen av diplomene og er sortert etter vokalhøyden de har. Uttrykkene for /i/ og /u/ etter /e/ har derfor fått en egen linje i oppsummeringstabellen ettersom disse i stor grad ikke følger de oppsatte reglene, og dataene behandles for seg i analysen i underkapitlet 5.2.5. I tillegg har korte og lange, lave vokaler blitt satt opp hver for seg ettersom de oppfører seg ulikt når det gjelder realiseringen av de trykklette vokalene. De korte og lange, lave vokalene behandles også separat under 5.2.7 og 5.2.8.

Tabell 19: «Regelrett» og «uregelrett» fordeling av /i/ og /u/ i runeinnskriftene

Trykksterk vokal	«Regelrette» former	«Uregelrette» former	Total
Høy	30	-	30
Mellomhøy	5	-	5
/e/	6	13	19
Lang, lav	3	2	5
Kort, lav	8	5	13
Total	52	20	72
Total uten /e/	46	7	53

5.2.3 Høye vokaler

Etter de høye vokalene er det ingen unntak fra de vokalharmoniske reglene i runematerialet, og alle de 30 beleggene har altså de høye realiseringene [i] og [u] av de trykksvake vokalene.

Til tross for at det ikke er noen avvikende former fra vokalharmonien etter trykksterke høye vokaler i runematerialet, er det allikevel noen former som det er grunn til å kommentere. I innskriften N524 finner vi formen **st*ni** *steini* (NIyR V: 95). Aslak Liestøl, som selv undersøkte runeinnskriftene ved «Skrivarberget», kommenterte at rune 19 er skallet av i innskriften (NIyR V: 90). På tegningen hans av innskriften på samme side i NIyR er det tatt med en <l> før <t>, og det er relativt mye mellomrom mellom <l> og <t>. Av den grunn kan det være en rune som mangler mellom disse to, som kan ha vært <t> (eller den ikke-punkterte <l>). Utgiveren av NIyR har i sin videre behandling av innskriften ikke tatt med <l>-en fra tegningen til Liestøl, men opererer bare med formen **st*ni** (NIyR V: 95). I dette belegget er det altså ikke helt sikkert at det er runen <t>, eller evt. både <t> og <l>, som mangler, men det er allikevel stor grunn til å regne med at det er lesningen *steini* vi har med å gjøre i innskriften ut fra den betydningsmessige sammenhengen. Innskriften forteller at det er gjemt en skatt under «denne steinen», skjønt innskriften er ristet på et berg. Dessuten minner innskriften innholdsmessig mye om N521, som også forteller om en skjult skatt (NIyR V: 94). I tillegg er det vokalharmoni i to øvrige tostavellesord med trykklett /i/ og /u/ i N524, **folget** *folgit* og **untir** *undir*. Dersom vi går ut fra at de(n) manglende runen(e) i **st*ni** stod for diftongen /ei/ er den trykklette realiseringen [i] i den trykklette stavelsen vokalharmonisk. Utgiveren har ellers markert at <l>-en i det siste tostavellesordet i innskriften med trykklett /u/, **þessum** *þessum*, er skadet (NIyR V: 95). På tegningen, og i Liestøls kommentar, kommer det frem at runen er skadet, men at det er spor av begge stavene (NIyR V: 90). Dersom lesemåten stemmer, er dette et belegg der den vokalharmoniske regelen ikke følges i innskriften. Av de fire tostavede ordene med trykklett /i/ og /u/ i innskriften følger altså tre former de antatte reglene for vokalharmoni. To av formene inneholder skadde runer, men lesemåtene er allikevel rimelig sikre. Det er dermed grunn til å behandle formen **st*ni** i N524 som et belegg for trykksterk /ei/ som følges av [i], selv om dette bør gjøres med noe forsiktighet ettersom innskriften inneholder skadde runer.

Videre er det én innskrift som har to former med høye trykksterke vokaler som er ristet med latinske bokstaver. Disse formene finnes i N457 (jf. 4.2.3). Formen HVILIR *hvīlir* er ristet med latinske bokstaver og følger den vokalharmoniske regelen, der den høye

trykksterke /i:/ følges av trykklett [i]. I samme innskrift finner vi ellers formen **sY-ggi** *syngi* som er ristet med runer og én latinsk bokstav, <Y>. Ordet er tydelig, og det skal ikke være tvil om lesingen (NIyR V: 21). Også denne formen følger den vokalharmoniske regelen, der /y/ følges av den høye trykklette vokalen [i]. Mellom <Y> og <g> er det en strek som kan tolkes som en nasalstrek for å markere at <n> er utelatt i innskriften. Dette var for øvrig vanlig praksis i håndskrifter, og sammen med bruken av latinske bokstaver i innskriften og dobbeltskriving av konsonanter bærer innskriften et litterært preg. I innskriften finner vi for øvrig fire tostavellesord med trykklett /i/ og /u/ som ikke inneholder skadde tegn, og alle oppviser vokalharmoni.

På side b av runeekjvlet N834 finner vi teksten **ek.hugi:at.firir.sekomet.opt** [...] *Ek hugi at fyrir sé komit opt* [...]. Det andre ordet i innskriften inneholder formen **hugi** *hugi*. Buen på rune to i ordet står et stykke ned på staven, men tegnet blir oppfattet som <ŋ>, <u> (Hagland 2011: 120). Ordet er tolket som verbet *huga*, men dersom det skal stå i 1. p. sg. pres. ind., som sammenhengen i innskriften tyder på, ville vi i utgangspunktet forvente å finne bøyingsformen *huga*. Hagland påpeker at verbet her kanskje kan være analogisk dannet etter *duga* og at vi dermed får en bøyning med endelsen *-i* i 1. p. sg. pres. ind. i stedet for *-a* (Hagland 2011: 122). Det er ellers kun en kvist på venstre side av staven som skiller runene <i>, <l>, og <a>, <ʌ>, fra hverandre. I utgaven blir det ikke kommentert om det finnes noen rester av en slik kvist, og jeg har derfor tatt utgangspunkt i ordformen vi støter på i innskriften som et uttrykk for trykksterk /u/ som følges av trykksvak [i]. Formen er således vokalharmonisk. I samme innskrift finner vi ellers to øvrige vokalharmoniske former, **firir** *fyrir* og **komet** *komit* som styrker antakelsen av at innskriften oppviser vokalharmoni.

N829 inneholder videre en eiendommelig runeform <ʌ>. Denne er tolket som <y> i **skyli** *skyli* og skiller seg dermed fra runeformen <ʌ> som vi vanligvis finner om /y/. Ordet **skyli** oppviser vokalharmoni ved at /y/ følges av den høye realiseringen [i]. I samme innskrift finner vi formen **cunni** *kunni* som også er vokalharmonisk ved at /u/ følges av [i]. Det første tegnet er ristet med en høy <s>, <ʰ>, mens <s> ellers i innskriften er ristet med kort <s>, <ʰ>. Dette tyder på at den høye <s>-en i ordet skal betegne en annen lyd enn /s/. I latinsk skrift kunne både <c> og <k> brukes om /k/. I tidlig norrøn skrift med latinske bokstaver ble disse tegnene fordelt etter den såkalte palatalregelen, der <k> ble brukt foran fremre (palatale) vokaler og <c> i andre posisjoner (Hagland 2011: 105). I N829 virker det som om risteren har hatt kjennskap til denne regelen ettersom <k>, <ʰ>, blir brukt foran den fremre vokalen /y/ og

<c>, <h>, står foran den bakre vokalen /u/. Ettersom vi også finner dobbeltskriving av <n>, kan dette tyde på at risteren av innskriften også hadde god kyndig i latinsk skrift.

5.2.4 Mellomhøye vokaler

Når vi ser bort fra belegg med /e/, er det heller ingen unntak fra den vokalharmoniske regelen etter de mellomhøye vokalene. De mellomhøye, trykksterke vokalene vi finner i materialet, er /ø:/, /o/ og /o:/, og disse følges i alle de fem beleggene av de trykksvake vokalene [e] og [o]. Fire av beleggene er former med trykklett /i/, mens det bare er ett eksempel på trykklett /u/ i materialet. To av formene er dessuten perfektum partisippformer, **folget** *folgite* (N524) og **komet** *komite* (N834). Endelsen *-it* reguleres dermed etter de vokalharmoniske reglene i disse formene. I runeinnskriftene er det riktignok svært få belegg av trykksterke, mellomhøye vokaler. Det er derfor vanskelig å trekke noen sikre konklusjoner på grunnlag av såpass få data, men det synes i alle fall som om en tendens til at de trykklette vokalene som kommer etter de trykksterke mellomhøye vokalene fordeles etter de vokalharmoniske reglene.

5.2.5 Belegg med /e/

På samme måte som i dataene fra diplomene, skiller distribusjonen av de trykklette vokalene etter trykksterk /e/ seg fra de øvrige mellomhøye vokalene. Også i behandlingen av <e> og <æ> i runeinnskriftene tar jeg utgangspunkt i grafemene som brukes for å uttrykke /e/. Det er totalt 18 forekomster av /e/ som trykksterk vokal i runeinnskriftene fra Trøndelag, og grafemene som brukes for å uttrykke denne, er <†> (<e>), <†̆> (<æ>) og <|> (<i>). I tabell 20 vises fordelingen av [i] og [u] etter de ulike uttrykkene av /e/. Lys skyggelegging i tabellen indikerer hvilke former som vil være vokalharmoniske etter <e>, dvs. [e] og [o], mens den mørkere skyggeleggingen viser hvilke trykklette vokaler vi i utgangspunktet vil vente å få etter <æ>, dvs. [i] og [u]. Slik skyggelegging bruker jeg også på de øvrige tabellene i dette kapitlet for å utheve de ulike realiseringene vi får av de trykklette vokalene etter <e> og <æ>.

Tabell 20: Fordeling av trykklett /i/ og /u/ etter <e>/<æ>/<i> i runeinnskriftene

Uttrykk for /e/	Former med [i]	Former med [e]	Total
<e>	2	3	5
<æ>	6 ²⁶	-	6
<i>	1 ²⁷	-	1
Total	9	4	12
Uttrykk for /e/	Former med [u]	Former med [o]	Total
<e>	2	1	3
<æ>	2	1	3
Total	4	2	6

I runematerialet uttrykkes /e/ som <e> åtte ganger, <æ> ni ganger og <i> én gang. I ett av beleggene finner vi den digrafiske skrivemåten <iæ> i **hiælg**i *helgi* (N478). Formen er viet oppmerksomhet i flere omganger, og forskere har hatt ulike teorier om skrivemåten. Hægstad kommenterer at innskriften er på trøndermål, men at den inneholder en merkelig, brutt form, *hiælg*i (Hægstad 1899: 23). Noreen mente også at det var snakk om en brytningsform (Noreen 1923: 87), mens Seip på sin side var av den oppfatning at det var en diftongering av *e* etter *h* (Seip 1955: 266). Etter å ha undersøkt innskriften hevdet Liestøl at <i>-runen syntes å ha blitt tilføyd senere, på feilaktig plass (NIyR: 39; 46-47). På bildet i NIyR ser det ut til å være liten plass mellom <h> og <æ>, noe som kan tyde på at det i utgangspunktet ikke var tenkt at det skulle stå noen rune der. Staven til <i> er også litt mindre rett enn til runene før og etter. Omtalen av innskriften er kort, og det er også mulig at Liestøl observerte noe han ikke tok med i beskrivelsen av innskriften. Formen **hiælg**i har jeg i den videre analysen inkludert under belegg av <æ>.

I ett tilfelle uttrykkes trykksterk /e/ med <i>, **kirþi** *gerði* (N803). I runeortografi kunne også den ikke-punkterte runen <|> brukes om /e/, selv etter at punkterte runer hadde blitt introdusert i det grafiske systemet. Innskriften N803 blir arkeologisk datert til perioden mellom ca. 1275 og 1325 og representerer dermed en sen runeinnskrift fra Trøndelag. Verken den første eller andre forekomsten av <|> i innskriften synes å være punktert. Innskriften inneholder for øvrig ingen punkterte runer, og det er for så vidt bare i dette ene ordet punktering ville forventes. Hagland påpeker ellers at det er en svak fargeforskjell midt på staven på rune to som kunne oppfattes som en rest av punktering, men undersøkelse med

²⁶ Den digrafiske stavemåten <iæ> i **hiælg**i *helgi* (N478) er inkludert.

²⁷ Denne innskriften oppviser korrelasjonen <i> → /e/. Dette kommer jeg nærmere inn på under.

mikroskop viste ingen sikre spor etter det (Hagland 2011: 52-53). Jeg har valgt å tolke det første grafemet som et uttrykk for allofonen [e] av /e/ og har i den videre fremstillingen behandlet denne sammen med forekomstene av <e>. Det andre belegget av <|> i **kirþi** har jeg analysert som allofonen [i] av /i/ ettersom det ikke er noen andre holdepunkter for å analysere den på noen annen måte.

I N446 finner vi ellers en uregelrett bøyning av verbet *gera*. Innskriften inneholder bl.a. teksten [...] **en ek:et:gunnar:ok:gærþi:ek:hus:þætta** [...] [...] *en ek hét Gunnarr, ok gerða ek hús þetta* [...]. Her ville vi vente at verbet skulle være bøyd i 1. p. sg. pret. ind., *gerða*, men i innskriften finner vi derimot formen **gærþi**. Det er mulig at verbformen i innskriften vitner om et tidlig sammenfall av bøyningensformene for 1. og 3. p. sg. pret. ind. av verbet *gera*, der begge hadde endelsen *-i*. Ettersom innskriften er svært godt bevart, er det ingenting som skulle tilsi at det har vært en kvist på <|>, som i så fall ville gitt oss formen <|> i verbendelsen. Innskriften minner på den måten om N834, der vi også finner bøyningensendelsen *-i* i 1. p. i stedet for *-a*. Til tross for at N446 inneholder en avvikende verbform har denne blitt tatt med i analysen ettersom formen inneholder trykklett /i/ og ellers passer godt med kriteriene. Formen er inkludert under beleggene med trykksterk <æ>.

For å oppsummere i hvilken grad de trykklette vokalene /i/ og /u/ fordeles etter de forventede reglene for realiseringen av de trykklette vokalene etter <e> og <æ> i runematerialet, dvs. at <e> følges av [e] og [o] og <æ> av [i] og [u], kan vi sette opp forekomstene skjematisk på følgende måte:

Tabell 21: «Regelrett» og «ikke-regelrett» fordeling av /i/ og /u/ etter <e>/<æ> i runeinnskriftene

Uttrykk for /e/	«Regelrett»	«Ikke-regelrett»	Total
<e>	4	5 ²⁸	9
<æ>	8	1	9
Total	12	6	18

Dersom vi analyserer alle beleggene med /e/ under ett, er bare 27,8 % vokalharmoniske (5 av 18 former). Når vi derimot behandler formene med <e> og <æ> hver for seg, som i tabell 21, og undersøker i hvilken grad de er «regelrette» øker denne andelen til 66,7 % (12 av 18 former). Beleggene med <æ> er generelt sett mer «regelrette» enn de med <e>, noe som særlig sees i realiseringen av /i/ som [i] i alle beleggene etter <æ>. Etter <e> blir /i/ realisert som [e] i tre belegg, men vi finner også tre unntak fra den vokalharmoniske regelen der /i/ blir

²⁸ Inkludert formen **kirþi gerði** (N803).

realisert som [i]: **ketills** *Ketils* (N493), **þessir** *þessir* (N497) og **kirþi** *gerði* (N803).

Konsonantene som opptrer rett før den trykklette vokalen i de to første ordene, /t/ og /s/, har alveolar artikulasjon. Som observert i forbindelse med undersøkelsen av diplomene, opptrer mange av unntaksformene etter konsonanter med slik artikulasjon. I **kirþi** er konsonanten som kommer rett før den trykklette vokalen dental, og også flere av unntaksformene i diplommaterialet har slik artikulasjon. Etter både <e> og <æ> realiseres trykklett /u/ som [u] i to forekomster og som [o] i én. Unntaksformene fra reglene for realisering av /i/ og /u/ blir dermed [u] etter <e> og [o] etter <æ>. Trykklett /u/ realiseres som [u] etter <e> i **erusk** *erust* (N462) og **þessum** *þessum* (N524). Også i disse ordene er konsonanten som kommer før den trykklette vokalen alveolar. Etter <æ> opptrer [o] i **æro** *eru* (N837). I dette ordet har også konsonanten alveolar artikulasjon, men her får vi altså ingen heving av den trykklette vokalen, men tvert imot senking. De «uregelrette» formene etter <e> og <æ> opptrer alle i ulike runeinnskrifter.

På samme måte som i behandlingen av diplomene, har jeg undersøkt om konsonantomgivelse kan ha noe å si for fordelingen av <e> og <æ> og hvilke trykklette vokaler de blir fulgt av. Resultatene er satt opp i tabell 22 og 23. Ettersom det er såpass mange færre belegg i runeinnskriftene enn i diplomene, er det flere kategorier det ikke finnes noen eksempler på. Det er dessuten problematisk å bruke så få data som utgangspunkt for en analyse, ettersom eventuelle avvikende former vil kunne spille en stor rolle. Jeg har allikevel valgt å ta med de samme kategoriene som i analysen av diplommaterialet for å kunne undersøke om noen av de samme tendensene gjør seg gjeldende.

Tabell 22: Konsonantomgivelser for <e>/<æ> og fordelingen av [i] og [e] i runeinnskriftene

Omgivelse	<e>		Total	<æ>		Total	Total
	[i]	[e]		[i]	[e]		
Foran nas. + kons.	-	-	-	-	-	-	-
Foran kons. + kons. /i/	-	-	-	-	-	-	-
Foran likv. + kons.	1	2	3	4	-	4	7
Foran kons. + likv./nas.	-	-	-	-	-	-	-
Foran andre kons.gr.	1	-	1	-	-	-	1
Foran enk.kons. + vok. /i/	1	1	2	2	-	2	4

Tabell 23: Konsonantomgivelser for <e>/<æ> og fordelingen av [u] og [o] i runeinnskriftene

Omgivelse	<e>		Total	<æ>		Total	Total
	[u]	[o]		[u]	[o]		
Foran nas. + kons.	-	-	-	-	-	-	-
Foran kons. + kons. /i/	-	-	-	-	-	-	-
Foran likv. + kons.	-	-	-	2	-	2	2
Foran kons. + likv./nas.	-	-	-	-	-	-	-
Foran andre kons.gr.	1	-	1	-	-	-	1
Foran enk.kons. + //u/	1	1	2	-	1	1	3

I inndelingen i ulike konsonantomgivelser av beleggene med /e/ i runematerialet ser vi at det er overraskende få kategorier vi finner eksempler på. Av totalt syv grupperinger er det kun fire av disse som gjør seg gjeldende i runematerialet. Til gjengjeld er det i det minste et par belegg i hver kategori, og det vil med grunnlag i dette i noen grad være mulig å kommentere formene vi har.

Kategorien «foran likvid + konsonant» har flest belegg, der vi finner <æ> oftere enn <e>. Her følges <æ> av [i] i fire tilfeller og <e> av [i] i én forekomst. Det er ellers to

eksempler på at <e> følges av [e]. I realiseringen av /u/ er det kun eksempler på at <æ> følges av [u]. Det kan synes som en tendens til at de trykklette vokalene oftere realiseres med de høye allofonene [i] og [u] i denne kategorien, noe som antakeligvis henger sammen med at /e/ oftest uttrykkes med <æ>.

Det er bare belegg av <e> i kategorien «foran andre konsonantgrupper» i runematerialet, og de trykklette vokalene blir realisert som de høye [i] og [u]. Det er allikevel bare ett eksempel på hver av disse, og det vil derfor ikke være mulig å trekke noen sikker konklusjon når det gjelder realiseringen av de trykklette vokalene etter <e> som står foran andre konsonantgrupper.

I grupperingen «foran enkel konsonant + vokalisisk /i/» blir /e/ uttrykt <e> og <æ> like mange ganger. Trykklett /i/ blir realisert [i] etter <æ> i de to eksemplene vi har, én gang som henholdsvis [i] og [e] etter <e>. Samlet sett blir /i/ oftere realisert som [i] enn [e] i denne grupperingen.

«Foran enkel konsonant + /u/» er det flest forekomster av <e>. I tillegg realiseres den trykklette vokalen som [o], også etter <æ>. Etter <e> finner vi ett eksempel på [u] og ett på [o].

En inndeling i ulike grupperinger som foretatt ovenfor i tabell 22 og 23 synes ikke å vise noen tydelige tendenser for runematerialets vedkommende til fordelingen av <e> og <æ> og de trykklette vokalene som følger dem. Det er rett og slett for få belegg til å kunne si om konsonantomgivelsene har hatt betydning for fordelingen av <e> og <æ>. I runeinnskriftene er det allikevel en tendens til å realisere de trykklette vokalene som [e] og [u] etter <e> og [i] og [u] etter <æ>. Beleggene etter <æ> er dermed «regelrette» i flest tilfeller.

5.2.6 Lave vokaler

Når alle de trykksterke lave vokalene i runematerialet behandles samlet, følges den vokalharmoniske regelen i 44,4 % av tilfellene (8 av 18 former). Dersom vi heller undersøker i hvilken grad de vokalharmoniske reglene følges etter de lange, lave vokalene og reglene for realiseringen av /i/ og /u/ følges etter de korte, lave vokalene, får vi en noe høyere andel «regelrette» belegg, på 61,2 % (11 av 18 former). Det er allikevel flere unntak etter de lave vokalene enn etter de høye og mellomhøye vokalene, når belegg med /e/ holdes utenom.

5.2.7 Lange, lave vokaler

I runeinnskriftene fra Trøndelag er det få belegg av de trykksterke lange, lave vokalerne. Tre av fem former, dvs. 60 %, følger de antatte reglene for vokalharmoni. I materialet er det tre former med trykksterk /æ:/, der én disse følges av [e] i tråd med den vokalharmoniske regelen og to unntak som følges av [i]. I den vokalharmoniske formen **kiæte** *gæti* (N534) er den siste runen punktert, <|>. Ellers har formen digrafisk skrivemåte <iæ> for /æ:/, som minner om den digrafiske stavemåten <iæ> for /e/ i **hiælg** *helgi* (N478) som er behandlet i 5.2.5. Dersom <iæ> i N534 representerer en palatal eller diftongisk uttale, synes dette ikke å ha hatt innvirkning på vokalharmonien, ettersom den trykksvake vokalen realiseres [e] som ventet.

I N494 finner vi også ordet *gæti*, **kæti**, men her er ikke den siste runen punktert. I hele innskriften forekommer kun én punktert rune, <ʀ>, i navnet **ærlingr** *Erlingr*, selv om ordene **kuþ** *Guð*, **sikmuntarson** *Sigmundarson* og **kæti** *gæti* også kunne ha inneholdt punkterte runer. Aslak Liestøl kommenterer at det er sannsynlig at innskriften ble ristet i to omganger av forskjellige ristere, der **ærlingr** ble ristet først, og bønnen som står rundt navnet, ble lagt til senere (NIyR V: 57). Liestøl påpeker at runene i **ærlingr** er ristet dypere enn de øvrige ordene i innskriften, og dette kan tyde på at det var to hender som ristet innskriften. På fotografiet av innskriften synes dessuten sekvensen **ærlingr** tydeligere enn de øvrige runene, noe som dermed kan støtte en slik oppfatning (NIyR V: III). Både navnet og resten av innskriften kan allikevel være omtrent samtidige, og runeristerne representerer dermed en eldre og en yngre tradisjon med og uten punktering av runer (NIyR V: 57). Dersom det er slik at navnet **ærlingr** og resten av innskriften ble ristet på forskjellige tidspunkter, er det vanskelig å si sikkert om runeristeren eller -risterne praktiserte punktering og om <|> står for [i] eller [e] i innskriften.

Den siste formen med /æ:/ vi finner i materialet, er **bæpi** *bæði* (N886), der /æ:/ følges av trykklett [i]. Innskriften er allikevel ufullstendig og består bare av dette ene ordet sammen med noen uleselige tegn. Innskriften er derfor et noe usikkert belegg på at /æ:/ følges av [i]. I runematerialet er det ingen eksempler på at trykksterk /æ:/ følges av /u/.

Etter trykksterk /ɔ:/ finner vi bare den trykklette vokalen [o] i materialet i formene **sa^o** *sálu* (N446) og **uarom** *várum* (N826), slik vi også ville vente etter den vokalharmoniske regelen.

5.2.8 Korte, lave vokaler

I undersøkelsen av de trykksterke korte, lave vokalene i runematerialet vil jeg ta for meg /a/ og /ɔ/. Allofonen [æ] av /e/ er behandlet under 5.2.5. Ifølge distribusjonsmønsteret for de trykklette vokalene etter de trykksterke korte, lave vokalene ville vi forvente at de trykklette vokalene skulle realiseres som [e] og [u] etter /a/ og [i] og [u] etter og /ɔ/. I 61,5 % av beleggene følger de trykklette vokalene etter de trykksterke korte, lave vokalene dette mønsteret (8 av 13 former).

Den trykklette vokalen blir bare realisert som [e] i halvparten av beleggene etter trykksterk /a/, og alle unntakene etter de korte, lave vokalene forekommer nettopp i realiseringen av /i/ etter /a/. Unntaksformene etter /a/, der den trykklette vokalen blir realisert som [i], er **taki** *taki* (N493), **ari** *Ari* (N781), **arni** *Arni* (N782), **arni** *Arni* (N783) og **manni** *manni* (N829). I disse formene ser vi at det forekommer en konsonant med alveolar artikulasjon rett før den trykklette vokalen i fire av de fem unntaksformene, **ari**, **arni**, **arni** og **manni**. En slik artikulasjon kan muligens ha virket hevende på den trykklette vokalen, ettersom vi har sett at flere av unntaksformene i diplom- og runematerialet fra Trøndelag har slik artikulasjon av konsonanten som kommer før den trykklette vokalen. Konsonanten før den trykklette vokalen i de tre sistnevnte ordene kan i tillegg klassifiseres som nasal, som også kan ha hatt hevende effekt på vokalen. I disse ordene er det for øvrig lang konsonantisme, og som nevnt under 5.1.8 i forbindelse med diplomene, vil dette kunne føre til at /a/ blir kortere og dermed får mindre påvirkningskraft på den trykklette vokalen (Myrvoll 2014: 16). Det kan derfor være grunn til å anta at konsonantomgivelsene i ordene der /i/ blir realisert som [i] etter /a/ har spilt inn, men om det er artikulasjonsstedet, artikulasjonsmåten eller kvantiteten som har vært avgjørende, vil det ut fra disse få formene ikke være mulig å konkludere med.

I N493, som inneholder formen **taki** *taki*, er det mye som tyder på at innskriften er skrevet i to omganger, der den første personen ristet navnet **ketill** *Ketill*, og at en annen person la til en bønn foran navnet og genitivs-⟨s⟩ til navnet (NIyR V: 56). Det er ingen punktering av runene som står før navnet, og ⟨|⟩ er altså ikke punktert i **taki** *taki*. Det er derfor vanskelig med sikkerhet å kunne si om det er korrelasjonen ⟨|⟩ → [i] eller ⟨|⟩ → [e] vi har med å gjøre i innskriften.

Hagland kommenterer formen **ari** i N781 og påpeker at utformingen av ⟨r⟩ i **ari** har en spesiell form, ⟨R⟩, der både toppen av buen og kvisten går ut fra staven (Hagland 2011:

26). Han kommenterer at en åpen variant av denne runen er kjent fra Grønland, Island og Orknøyene. En slik lukket form som vi finner i N781, er allikevel ikke like sikkert knyttet til en runetradisjon vest i havet (Spurkland 1991: 64). Videre trekker Hagland frem at navnet *Ari* ikke er kjent i Norge fra middelalderen fra belegg før ut på 1300-tallet, men at navnet derimot var vanlig på Island gjennom hele middelalderen. Han sammenligner dessuten innskriften med en innskrift fra Bryggen i Bergen (N614) der navnet også forekommer og som inneholder runologiske drag «som peker vestover» (Hagland 2011: 26-27). Det er altså noen trekk som kan hinte om at runeristeren hadde tilknytning til områder i vest, kanskje Island, men det er vanskelig å skulle si noe sikkert om det ut fra en såpass kort innskrift og uten noen nærmere funnkontekst. Det er allikevel interessant at formen ikke har vokalharmoni, noe gammelisländsk som kjent heller ikke hadde.

I N829 som inneholder den «uregelrette» formen **manni manni** er det for øvrig ingen punkterte runer, og det er derfor noe usikkert om <|> skal tolkes som [i] eller [e].

Ett av beleggene der /a/ følges av [e], skiller seg allikevel ut. Innskriften N457 bytter nemlig fra latinske bokstaver til runer midt i ordet **FAþer faðir**. At innskriften bytter fra ett skriftsystem til et annet, har tydeligvis ikke hatt noe å si for vokalharmonien, ettersom /i/ realiseres som [e] i formen.

På samme måte som i diplomaterialet har jeg valgt å analysere belegg med /a/ og /ɔ/ før /u/ samlet. Ettersom disse fonemene blir nøytralisert i denne posisjonen, vil jeg benytte arkifonemet /A/ om /a/ før stående /u/. Det er tre belegg av /A/ i tostavellesord i runematerialet, **sakum sɔkum** (N469), **va(k)tu vɔktu** (N473) og **morkum mɔrgum** (N829). I alle tre formene realiseres trykklett /u/ som [u], og vi ser dermed at formene er «regelrette». Fonologisk u-omlyd er markert i **morkum**, men ikke i **sakum** og **va(k)tu vɔktu**. Det er altså ingen forskjell i hvordan den trykklette vokalen uttrykkes etter former der fonologisk u-omlyd er markert og der den ikke er det.

I runematerialet er det for øvrig ingen eksempler på trykksterk /ɔ/ før /i/.

5.3 Sammenligning av vokalharmoni i diplomene og runeinnskriftene

Realiseringen av trykklett /i/ og /u/ er både i diplomene og runeinnskriftene i stor overensstemmelse med de antatte reglene. Diplommaterialet synes i noe større grad enn runeinnskriftene å følge disse reglene, og når belegg med /e/ ikke regnes med, er 98,4 % formene i diplomene i samsvar med reglene, mens 87 % av formene i runeinnskriftene er det. I diplomene er andelen «regelrette» former forholdsvis lik etter de ulike vokalhøydene, og det er sammenlagt få unntaksformer i materialet. Etter de høye vokalene følges allikevel det forventede mønsteret i størst grad, der de trykklette vokalene får de høye realiseringene [i] og [u]. Runeinnskriftene på sin side oppviser ingen unntak fra det forventede distribusjonsmønsteret etter de høye og mellomhøye vokalene, og alle disse formene er dermed vokalharmoniske. Etter de lave vokalene, både de korte og lange, forekommer allikevel flere former som skiller seg fra de forventede mønstrene. I diplomene er 98 % av formene etter de lave vokalene «regelrette». Sammenlignet gjelder det bare for 61,2 % av formene etter lave vokaler i runeinnskriftene. På dette punktet skiller altså diplomene og runeinnskriftene seg mest fra hverandre. De lange, lave vokalene i diplomene følger hovedsakelig de vokalharmoniske reglene. I runeinnskriftene har vi bare fem belegg av lange, lave vokaler, og de to unntakene vi har fra dette distribusjonsmønsteret slår dermed sterkt ut. Etter de korte, lave vokalene følges ikke de samme reglene som de lange, lave vokalene, men i diplomene følger de trykklette vokalene først og fremst mønsteret som er satt opp for dem. I runeinnskriftene er det forholdsvis flere unntak fra denne tendensen enn i diplommaterialet, og alle unntakene etter de korte, lave vokalene forekommer etter /a/ i realiseringen av /i/.

Unntakene fra reglene for realiseringen av /i/ og /u/ er totalt sett små i diplom- og runematerialet fra Trøndelag. Etersom materialet oppfører seg svært regelrett, er det interessant å undersøke om unntaksformene oppviser likheter. Ved første gjennomgang av unntaksformene kan det synes som om enkelte konsonantomgivelser også kan ha hatt innvirkning på hvordan de trykklette vokalene ble realisert. Artikulasjonsmåten av konsonanten som kommer før den trykklette vokalen kan ha gjort seg gjeldende, slik vi ser at en nasal opptrer før den trykklette vokalen i enkelte av unntaksformene²⁹. Til tross for dette

²⁹ Unntaksformene i materialet der en nasal konsonant opptrer før den trykklette vokalen: <kunnekt> *kunnigt* (DN II 10: 2,12), <under> *under* (DN I 59: 2,5), <sinom> *sinum* (DN III 90: 4,8), <komít> *komit* (DN III 36:8,14), <borkní> *Borkni* (DN II 40: 11,5), **arni** *Arni* (N782), **arni** *Arni* (N783), **manni** *manni* (N829).

synes det som om flere av unntaksformene har samme artikulasjonssted for konsonanten som kommer før den trykklette vokalen. Både alveolare og dentale konsonanter uttales med den fremre delen av tungen som artikulator og betegnes som koronalt artikulerede konsonanter (Bjerkan 2008: 210). Lykke påpeker i sin undersøkelse av trykklett /i/ og /u/ i runeinnskriftene fra etter 1050 at konsonanter med slik artikulasjon kan ha ført til en høy realisering av de trykklette vokalene (Lykke 2012: 105). Også i min undersøkelse diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag har flertallet av konsonantene som kommer rett før den trykklette vokalen i unntaksformene alveolar og dental artikulasjon³⁰. Etter /a/ er dessuten konsonantene som kommer rett før den trykklette vokalen alveolare i alle tilfellene der /i/ blir realisert som [i], både i diplomene og runeinnskriftene. I diplomene fra Trøndelag ser vi allikevel at konsonantene som kommer rett før den trykklette vokalen i unntaksformene etter de høye trykksterke vokalene også er koronalt artikulerede: <kunnekt> *kunnigt* (DN II 10: 2,12), <under> *under* (DN I 59: 2,5) og <sínom> *sínium* (DN III 90: 4,8). I disse tilfellene får vi de mellomhøye realiseringene [e] og [o] av de trykklette vokalene, og her har altså konsonantomgivelsen ingen hevende effekt på vokalen. Det samme ser vi også eksempel på i realiseringen av den trykklette vokalen etter /A/ i <allom> *qllum* (DN I 8: 1,10), <hafðo> *hofðu* (DN I 8: 3,8), <garðom> *gørðum* (DN I 8: 4,7) og <ozor> *Qzurr* (DN V 12: 5,19), der vi i utgangspunktet ville forvente å få høy realisering av den trykklette vokalen. Det ser derfor ikke ut til at artikulasjonsstedet for de foregående konsonantene kan forklare unntakene i materialet. Konsonanter med alveolar og dental artikulasjon er for øvrig svært vanlige i norrønt, og det er derfor ikke overraskende at flere av unntaksformene har slik artikulasjon.

Forholdene rundt /e/ er mer innfløkte enn for de øvrige mellomhøye vokalene i både diplomene og runeinnskriftene. Når alle beleggene med /e/ fra diplomene blir sett under ett, er 45,6 % vokalharmoniske og bare 27,8 % fra runeinnskriftene. Trykksterk /e/ har antakeligvis allofonene [e] og [æ], som i utgangspunktet vil ha ulik innvirkning på de etterfølgende trykklette vokalene. Det er trolig derfor det er så stor variasjon i hvordan de trykklette vokalene realiseres etter /e/. Under 5.1.5 og 5.2.5, som tar for seg beleggene med /e/ i henholdsvis diplomene og runeinnskriftene, behandler jeg allofonen [e] som en mellomhøy

³⁰ Unntaksformene i materialet med alveolar artikulasjon av konsonanten før den trykklette vokalen: <kunnekt> *kunnigt* (DN II 10: 2,12), <under> *under* (DN I 59: 2,5), <sínom> *sínium* (DN III 90: 4,8), <borkní> *Borkni* (DN II 40: 11,5), <gætið> *gætit* (DN II 56: 9,14), <látum> *látum* (DN III 36: 23,21), <farít> *farit* (DN III 36: 26,16), <allir> *allir* (DN III 88: 9,10), <allom> *qllum* (DN I 8: 1,10), **kæti** *gæti* (N494), **ari** *Ari* (N781), **arni** *Arni* (N782), **arni** *Arni* (N783), **manni** *manni* (N829).

Unntaksformene i materialet med dental artikulasjon av konsonanten før den trykklette vokalen: <brøðrum> *brøðrum* (DN II 10: 3,6; 4,15; 5,6), <orðum> *orðum* (DN I 59: 6,2), <lærðir> *lærðir* (DN I 59: 6,14), <hafðo> *hofðu* (DN I 8: 3,8), <garðom> *gørðum* (DN I 8: 4,7), **bæpi** *bæði* (N886).

vokal som følges av de trykklette mellomhøye vokalene [e] og [o] og allofonen [æ] som en kort, lav vokal som følges av de trykklette høye vokalene [i] og [u]. Ettersom vi ikke kan si med sikkerhet om grafemene <e> og <æ>, som brukes om /e/ representerer henholdsvis allofonene [e] og [æ] av /e/, har jeg i undersøkelsen forholdt meg til grafemene /e/ blir uttrykt med. Ved å sortere formene med /e/ etter grafemene som brukes, <e> og <æ>, og realiseringene av de trykklette vokalene vi vil forvente å få etter dem, blir imidlertid andelen «regelrette» former høyere, i diplomenes tilfelle 63 % og i runeinnskriftenes 66,7 %. Generelt sett er flere former «regelrette» etter trykksterk <æ> enn etter <e> både i diplomene og runeinnskriftene. I diplomene er 66,7 % av beleggene etter <æ> «regelrette» og 88,9 % i runeinnskriftene. Etter <e> er derimot 58,9 % av beleggene i diplomene «regelrette» og 44,4 % i runeinnskriftene. Forholdene rundt /e/ ser altså ut til å være relativt like i diplom- og runematerialet.

I behandlingen av beleggene med /e/ i diplomene og runeinnskriftene undersøker jeg om konsonantomgivelsene som den trykksterke vokalen står i, har noe å si for hvilket grafem vokalen blir uttrykt med og om det påvirker realiseringen av de trykklette vokalene. I diplomene ser det ut til at omgivelsene «foran konsonant + konsonantisk /i/», «foran nasal + konsonant» og «foran likvid + konsonant» gir den høye realiseringen av /i/ som [i], og <æ> forekommer dessuten oftest i disse omgivelsene. I runeinnskriftene kan det virke som om de trykklette vokalene oftere realiseres med de høye allofonene [i] og [u] i kategorien «foran likvid + konsonant», og i realiseringen av /i/ ser dette dermed ut til å være en likhet mellom diplom- og runematerialet. I tillegg uttrykkes /e/ med <æ> flest ganger i denne kategorien i runeinnskriftene på samme måte som i diplomene. I runematerialet er det kun eksempler på <e> i kategorien «foran andre konsonantgrupper» som dermed skiller seg fra diplomene, der vi oftest finner <æ>. Kategorien «foran konsonant + konsonantisk /i/» i diplomene er dessuten den eneste der /u/ realiseres som [u] oftere enn [o]. Denne kategorien finner vi ikke eksempler på i runeinnskriftene, og det vil derfor ikke være mulig å sammenligne resultatene for denne konsonantomgivelsen. I grupperingen «foran enkel konsonant + /u/» i diplomene realiseres trykklett /u/ som [o] i alle tilfellene, og <e> forekommer oftest i denne posisjonen. I runeinnskriftene ser vi den samme tendensen, der det er flest tilfeller av <e>, og der den trykklette vokalen realiseres som [o] flest ganger. I diplomene ser det ut til å være en svak tendens til at <æ> forekommer før trykklett /i/ og <e> før trykklett /u/, men i runematerialet fremkommer ingen tilsvarende tendens. Undersøkelsen av de ulike konsonantomgivelsene viser at det i enkelte av kategoriene er likheter mellom diplom- og runematerialet og at det derfor kan være grunn til å anta at grafemene som brukes for å uttrykke /e/ i noen grad

representerer de ulike allofonene av /e/. Gjennom undersøkelsen blir det allikevel klart at det er vanskelig å sammenligne de to materialtypene ettersom det er veldig mange færre belegg fra runeinnskriftene enn diplomene, og at vi derfor ikke vil kunne sammenligne materialet for alle de samme faktorene.

I diplommaterialet kan det ellers observeres en endring over tid i hvordan /e/ uttrykkes i skrift og hvordan trykklett /i/ og /u/ realiseres. Grafemet <æ> brukes oftere om /e/ etter 1300. Tendensen til å realisere de trykklette vokalene som [i] og [o] blir dessuten sterkere etter 1300. Ettersom runematerialet er såpass lite og dateringene av runeinnskriftene gjerne settes til større perioder, vil det ikke være mulig å foreta en tilsvarende undersøkelse av runeinnskriftene. De fleste runeinnskriftene fra Trøndelag er ellers fra tiden før 1300. I tillegg kan det observeres at det er en tendens til å uttrykke de trykklette vokalene etter /e/ som [i] og [u] uavhengig av hvilket grafem som benyttes. Runeinnskriftene skiller seg dermed fra diplomene på dette punktet, også fra de som er fra tiden før 1300.

Enkelte forskere har hevdet at perfektum partisippendelsen *-it* ikke nødvendigvis følger reglene for realiseringen av /i/ og /u/, men at denne grammatiske kategorien har fast endelse *-it* (jf. 3.1). Tre av unntakene i diplomene er av denne typen der vi får den trykklette realiseringen [i], mens vi i utgangspunktet ville forvente å få [e]. Dette gjelder formene <komít> *komit* (DN III 36: 8,14), <gætið> *gætit* (DN II 56: 9,14) og <farít> *farit* (DN III 36: 26,16). Både Knudsen og Seip var inne på at endelsen *-it* ikke nødvendigvis ble regulert etter distribusjonsmønstrene for realiseringen av /i/ og /u/, men observasjonene deres var generelle og gjaldt ikke for et spesifikt geografisk område (Knudsen 1936: 199; Seip 1955: 130). I materialet fra Trøndelag som jeg har arbeidet med, er denne formen for unntak i mindretall, og flesteparten av gangene blir den trykklette vokalen også i perfektum partisipp regulert etter de forventede distribusjonsmønstrene. Utenom former med trykksterk /e/ er det 28 perfektum partisippformer med endelsen *-it* i diplomene, og i 25 av disse reguleres den trykklette vokalen etter de forventede reglene. Vi finner dermed former som <liðit> *liðit* (DN III 88: 2,1), <komet> *komit* (DN III 35: 16,16) og <faret> (DN II 42: 28,9). Etter trykksterk /e/ er det totalt 30 former med perfektum partisippendelsen *-it*. I 11 av formene uttrykkes /e/ med <æ>, og alle disse følges av trykklett [i]. 19 ganger uttrykkes /e/ med <e>, og i 12 tilfeller realiseres den trykklette vokalen som [e] og syv ganger som [i]. I materialet finner vi dermed former som <tækít> *tekit* (DN III 53: 5,4), <leset> *lesit* (DN II 42: 6,9) og <genngít> *gengit* (DN III 35: 15,20) med trykksterk /e/. Bøyningsendelsen *-it* i diplomene fra Trøndelag ser derfor ut til å følge det samme mønsteret som /i/ og /u/ ellers gjør i materialet ved at realiseringen av den trykklette vokalen er avhengig av vokalhøyden til den foregående

trykksterke vokalen. Etter trykksterk /e/ er det på samme måte som for resten av materialet flere unntak, og formene etter <æ> er i større grad «regelrette» enn de som følger etter <e>. I runematerialet er det bare to perfektum partisippformer med endelsen *-it*, **fol̄get folgit** (N524) og **komet komit** (N834), og i begge disse beleggene følges reglene for vokalharmoni ved at den trykklette vokalen realiseres som [e]. Formene i runeinnskriftene støtter dermed opp om en oppfatning om at også perfektum partisippendelsene i materialet fra Trøndelag reguleres etter reglene for realiseringen av /i/ og /u/.

I tidligere forskning har det ellers blitt påpekt at den trykklette vokalen i bøyningendelsen *-um* ofte blir realisert som [u] også i tilfeller der vi ville forvente [o] (jf. 3.1). Seip kommer med en generell kommentar om dette i behandlingen av vokalharmoni (Seip 1955: 129), mens Hagland på sin side påpeker at enkelte av diplomene fra Trøndelag som han undersøker, oppviser unntak i denne bøyningendelsen (Hagland 1978a: 19-21). I analysen jeg har foretatt av diplomer og runeinnskrifter fra Trøndelag, kan det ikke sies å være flest unntak av denne typen. Når vi ser bort fra formene med /e/, er det 297 former med bøyningendelsen *-um* i diplomene, og disse følger hovedsakelig de antatte reglene for fordelingen av [u] og [o]. I diplomene finner vi dermed former som <sínum> *sínum* (DN II 17: 1,16), <brøðrom> *brøðrum* (DN II 94: 6,7) og <mannum> *mønnum* (DN II 42: 2,16). Det er kun fem former i materialet der /u/ realiseres som [u], der vi i utgangspunktet ville forvente [o], og tre av disse opptrer til og med i samme diplom, DN II 10 (jf. 5.1.4). Ellers er det tre former der den trykklette vokalen realiseres som [o], men der vi ifølge reglene ville få [u]. Uten beleggene med /e/ er det totalt 21 avviksformer i diplomene. Hagland arbeidet med et noe større materiale enn det jeg har gjort i denne avhandlingen, siden han inkluderte diplomer frem til 1350 og vidisser, og det er mulig at dette har slått ut i hans resultater. Diplomene med unntak i endelsen *-um* som han spesielt trekker frem, er alle fra tiden etter 1310, og ett av disse er dessuten en vidisse (Hagland 1978a: 21). Runeinnskriftene som jeg har arbeidet med, har syv former med bøyningendelsen *-um*, og den trykklette vokalen reguleres etter de forventede reglene i seks av disse formene. Unntaket er **þessum þessum** (N524), der vi får realiseringen [u] av den trykklette vokalen. Etter trykksterk /e/ ville vi ifølge reglene forvente realiseringen [o], men etter /e/ er det generelt mange unntaksformer i hele materialet. Både i diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag ser altså bøyningendelsen *-um* også ut til å følge reglene for realiseringen av /i/ og /u/.

I diplomene er det, som vist, få unntak fra de antatte reglene for fordelingen av /i/ og /u/. Flere av unntakene forekommer ellers i samme diplom, og det tyder derfor på at ulike skrivere har gjennomført vokalharmoni ulikt.

Hovedutfordringen med runematerialet er at vi støter på en del tolkningsproblemer, enten det gjelder runeformene eller ordene innskriften inneholder. For undersøkelsen av vokalharmoni er særlig punktering av runer avgjørende. I noen tilfeller kan det være vanskelig å avgjøre om en innskrift har hatt punktering, mens andre innskrifter kanskje ikke har gjennomført punktering av runer. Punktering var som tidligere påpekt, heller ikke nødvendig i runeortografien. Det som er påfallende når det gjelder runeinnskriftene fra Trøndelag, er at det ikke er noen avvikende former fra den vokalharmoniske realiseringen av /u/, når vi ser bort fra belegg med /e/. Dette kan henge sammen med at det er et større grafisk skille mellom runene <ŀ> og <ǀ>, som blir brukt for å uttrykke trykklett [u] og [o], enn mellom runene <|> og <ǃ>, som blir brukt om [i] og [e]. I det grafiske runesystemet i middelalderen var det altså forskjell i runeform mellom de to første runene, mens de to siste ble skilt gjennom punktering.

Resultatene av analysene av vokalharmoni i diplomene og runeinnskriftene er altså relativt like, og i begge materialtypene følges de antatte distribusjonsmønstrene i stor grad. Ettersom de to materialgruppene skal ha vært forholdsvis uavhengig av hverandre, kan dette dermed indikere at vokalharmoni hadde grunnlag i talemålet fra Trøndelag.

5.4 Fonologisk u-omlyd

5.4.1 Datafremlegg

I analysen av fonologisk u-omlyd i diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag vil jeg undersøke om u-omlyd av /a/ før stående /u/ markeres eller ikke i materialet. Totalt er det med 251 ord fra diplomene. Syv av ordene i analysen inneholder både /A/ og /a/ før stående /u/ i trykklett stilling og er derfor inkludert i begge tabellene under og behandles både i analysen av trykksterke og trykklette former. I diplomene er det 242 former som opptrer i trykksterk stilling og 16 i trykklett stilling. Fra runeinnskriftene er det bare fem belegg av /A/, og ingen former der /a/ opptrer før /u/ i trykklett stilling. Fordelingen av de ulike grafemene som blir brukt om trykksterk /A/ i materialet er satt opp i tabell 24, og beleggene av /a/ før stående /u/ i trykklett stilling er satt opp i tabell 25.

Tabell 24: Markert og umarkert u-omlyd av /a/ før stående /u/ i trykksterk stilling

	Markert		Umarkert	Total
	<o>	<au>	<a>	
Diplomer	31	1	210	242
Runeinnskrifter	2	-	3	5
Total	33	1	213	247

Tabell 25: Markert og umarkert u-omlyd av /a/ før stående /u/ i trykksvak stilling

	Markert	Umarkert	Total
	<u>	<a>	
Diplomer	-	16	16
Runeinnskrifter	-	-	-
Total	-	16	16

5.4.2 Fonologisk u-omlyd i diplomene

Når alle belegg av /a/ før stående /u/, både i trykksterk og trykklett stilling, sees under ett, er fonologisk u-omlyd ikke markert i 226 av 258 former i diplomene fra Trøndelag, dvs. i 87,6 % av tilfellene. Som nevnt under 5.4.1, inneholder syv av ordene både /a/ før stående /u/ i trykksterk og trykklett stilling, og disse ordene er derfor både inkludert i analysen av trykksterke og trykklette forme. Det er allikevel noe forskjell i den manglende markeringen av fonologisk u-omlyd i de trykksterke og trykklette formene i diplomene. Jeg vil derfor først behandle de trykksterke formene og deretter komme inn på de trykklette.

5.4.3 Trykksterke former i diplomene

Som vist i tabell 24, uttrykkes /A/ i skrift med <a> 210 ganger, <o> 31 ganger og <au> én gang. Fonologisk u-omlyd er altså ikke markert i formene med <a>. Vi ser dermed at fonologisk u-omlyd ikke er markert i 210 av 242 tilfeller, dvs. i 86,8 % av beleggene. I diplomene er det dermed en sterk tendens til ikke å markere u-omlyd av /a/ før stående /u/ i trykksterk stilling.

Til tross for at tendensen til ikke å markere fonologisk u-omlyd i diplomene virker klar, er det noen av beleggene av /A/ som jeg ønsker å vie spesiell oppmerksomhet. Et frekvent ord i diplomene fra Trøndelag er *mōnnum*, m. dat. pl. av *māðr*. I alle beleggene av dette ordet, som ikke er forkortet, finner vi skrivemåte med <a> for /A/. I materialet er det 13 slike former, og vi finner de ulike skrivemåtene <mannum> (f. eks. DN II 10: 2,11), <mannum> (f. eks. DN III 30: 5,37), <mannum> (f. eks. DN II 42: 5,13) og <mannum> (f. eks. DN II 87: 2,5). Ellers er det også tre belegg av det sammensatte ordet *leikmōnnum*, m. dat. pl. av *leikmāðr*, skrevet <læikmannum> (DN III 30: 1,11), <læik mannum> (DN II 42: 1,4,5) og <læikmannum> (DN II 42: 16,9). I noen av forekomstene er altså én <n> eller den siste <m>-en forkortet med nasalstrek, men i disse tilfellene er både den trykksterke og trykklette vokalen skrevet fullt ut. I materialet er det i tillegg 16 forkortede former av *mōnnum*, alle skrevet <mōm>, og to eksempler på *leikmōnnum* skrevet <leikmōm>, der vi ikke får undersøkt uttrykket for både den trykksterke og trykklette vokalen. Disse forkortede formene er derfor ikke inkludert i mine data. Det er ikke utenkelig at skrivemåten <o> i forkortelsene kan være uttrykk for rundet vokal i trykksterk stilling, men som vi ser, blir

mønnum alltid skrevet med <a> der det er skrevet fullt ut. Det vil derfor være problematisk å bruke disse formene som belegg på markering av fonologisk u-omlyd i materialet, spesielt siden vi også observerer at det er såpass få tilfeller der u-omlyd av /a/ før stående /u/ blir markert. Av den grunn vil det være mulig å tolke skrivemåten <mōm> som en fast forkortelse for *mønnum* som også blir brukt til tross for at u-omlyd av /a/ før stående /u/ vanligvis ikke blir markert.

I undersøkelsen har jeg valgt å ta med noen spesielle varianter av verbet *skulu*. Dette verbet klassifiseres gjerne som et preterito-presentisk verb av fjerde avlydsklasse som har avlydsveksling mellom entall og flertall, sg. pres. ind. *skal* mot pl. pres. ind. *skulu* (Iversen 1973: 109). To ganger i diplommaterialet finner vi allikevel flertallsformer av verbet der den trykksterke vokalen blir uttrykt <a>, i <Scalu> (DN II 10: 7,16) og <skalu> (DN II 17: 12,8). I tillegg finner vi fire belegg av formen <skolu>³¹, der den trykksterke vokalen skrives <o>. Hægstad kommenterer begge skrivemåtene i sin behandling av den gammeltrøndske dialekten og påpeker at formene med <a> i flertall kan ha oppstått ved analogi av entallsformene. Skrivemåten <skolu> kan således betraktes som en form der u-omlyd av /a/ før stående /u/ er markert av den analogiske formen <skalu> (Hægstad 1899: 57). I disse variantene av verbet *skulu* er den trykklette vokalen realisert som [u], og som skrevet i 5.1.8, får vi altså den «regelrette» realiseringen [u] av /u/ etter de korte, lave vokalene. Av den grunn kan realiseringen av den trykklette vokalen indikere at den trykksterke vokalen ikke ble realisert som /o/ i <skolu>, men heller /A/. Ellers finner vi også formene <skolo> *skulu* (DN I 59: 5,15), <skoloð> *skuluð* (DN II 56: 4,15) og <skolom> *skulum* (DN II 56: 15,3), der både den trykksterke og trykklette vokalen skrives <o>. Disse variantene har jeg ikke tolket som former der fonologisk u-omlyd er markert, men heller som former der den trykksterke vokalen ble realisert som /o/ og der vi får den vokalharmoniske realiseringen [o] av den trykklette vokalen. Av den grunn er ikke disse formene tatt med her. I diplomene fra Trøndelag er for øvrig <skulu> den vanligste måten å skrive verbet *skulu* på, en form som opptrer 18 ganger i materialet. Beleggene med denne skrivemåten er heller ikke tatt med her i undersøkelsen av hvordan /A/ blir uttrykt i diplomene.

Pronomenet <hanum> (DN I 59: 8,2), gjerne normalisert *honum*, forekommer fullt utskrevet én gang i materialet. Ettersom vi finner skrivemåten <a> for den trykksterke vokalen og [u] som realisering av den trykklette vokalen, har jeg tolket formen som en variant av pronomenet *hann* bøyd i m. dat. sg., *hōnum*, der u-omlyd av /a/ før stående /u/ ikke er

³¹ <skolu> (DN I 59: 4,17: 6,17: 7,14; DN II 63: 28,1)

markert. Dette kan antakeligvis også forklare den høye realiseringen [u] av den trykklette vokalen etter kort, lav, trykksterk vokal. De 17 øvrige forekomstene av ordet er alle forkortet <hm> og gir derfor ingen informasjon om fonologisk u-omlyd er markert eller ikke og er ikke inkludert i mine data.

I diplomene er det dessuten 13 former som inneholder avledningssuffikset *-and*, som skal ha vært trykksterkt (jf. 2.1.1). I alle disse formene markeres /A/ med <a>. I materialet finner vi derfor former som <komandom> *komøndum* (DN I 8: 1,14) og <hæyrandom> *heyrøndum* (DN II 42: 23,8). Åtte av beleggene med *-and* er for øvrig bøyninger av ordet *nærverøndum*. Fonologisk u-omlyd er altså ikke markert i noen av formene med *-and*.

I ett diplom, DN II 42, finner vi seks belegg av navnet *Markús*. Ettersom navnet er latinsk og trolig hadde bitrykk i andre stavelse, ville vi ikke forvente at fonologisk u-omlyd ville gjøre seg gjeldende. I DN II 42 finner vi allikevel navnet skrevet med <o> i fire belegg, <morkusar> (8,11; 21,13) to ganger og videre to former <Morkus> (18,7) og <morkus> (24,4), der endelsen <-us> er forkortet med tegnet <°> i de to siste beleggene. I tillegg opptrer skrivemåte med <a> to ganger, i <markusar> (6,13) og <markus> (9,23), der endelsen <-us> i den siste formen også er forkortet med tegnet <°>. Det er ikke utenkelig at skriveren eller de som uttalte navnet, tilpasset det til gammelnorsk uttale, slik at vokalen i endelsen ble tolket som trykklett /u/ og dermed at u-omlyd av /a/ ville kunne gjøre seg gjeldende. Ettersom skrivemåten med <o> i navnet ikke er helt gjennomført i diplomene, har skriveren i alle fall vaklet i skrivemåten, noe som eventuelt kan ha gjenspeilet en usikkerhet i hvordan navnet skulle uttales. *Markús* var for øvrig ikke et spesielt vanlig navn i Norge i middelalderen (Lind 1905-15: 765; Lind 1931: 614). I DN II 42 er ellers ikke fonologisk u-omlyd markert i noen andre ord, og det er derfor interessant å finne skrivemåte med <o> i de fleste formene av denne utenlandske navneformen.

Beleggene av pronomenet *nokkur* er ikke inkludert i analysen av fonologisk u-omlyd. Som jeg gjør rede for i 5.1.4, tolker jeg den trykksterke vokalen som /o/, og jeg regner derfor ikke med at denne ble oppfattet som en u-omlydt form av /a/.

Det er dessuten syv ord i materialet som inneholder både /A/ og /a/ før stående /u/ i trykklett stilling. I analysen omfatter dette former som <kallaðom> *kølluðum* (DN III 47: 5,6) og <ranzsakadom> *rannsókuðum* (DN III 30: 8,22). Fonologisk u-omlyd er ikke markert i noen av disse tilfellene, verken i trykksterk eller trykklett stilling.

I diplommaterialet blir u-omlyd av /a/ før stående /u/ markert 32 ganger. I 31 av tilfellene blir /A/ markert med <o>. Formene med markert fonologisk u-omlyd er spredt over 11 diplomer. Det er spesielt to av diplomene som har flere markerte omlydsformer enn de

øvrige, DN III 88 med seks former og DN II 63 med fem former. I trykksterk stilling blir /A/ markert med <o> i alle beleggene fra DN III 88, og dette diplommet skiller seg dermed fra resten av diplomene fra Trøndelag i perioden frem til 1310. I DN II 63 er allikevel flertallet av formene ikke markert (13 av 18).

Én gang markeres /A/ som <au>, i <Aulfundýnár> *Qlfundar* (DN II 94: 14,8). I de tre øvrige forekomstene av /A/ i det samme diplommet markeres /A/ som <a>. Ettersom ordet er et stedsnavn, er det mulig at det etter hvert har fått en egen uttale og er grunnen til at markeringen av fonologisk u-omlyd skiller seg fra de øvrige ordene med u-omlyd i diplommet.

5.4.4 Trykklette former i diplomene

Former med /a/ i trykklett stilling før stående /u/ finner vi kun i diplomene fra Trøndelag og ikke i runeinnskriftene. Fonologisk u-omlyd i slike flerstavete ord blir ikke markert i noen av de 16 formene som opptrer i diplomene. Vi finner altså skrivemåten <a> i slik posisjon. I tillegg kan vi observere at det er en sterk tendens til å realisere den trykklette endelsesvokalen som [o] i disse ordene, noe som er tilfelle i 14 av formene. I materialet finner vi altså former som <kallaðom> *kølluðum* (DN II 63: 4,17), <skipaðozt> *skipuðuz* (DN III 34: 24,12) og <vítrazto> *vitrustu* (DN II 63: 28,10). Dersom vi tar utgangspunkt i vokalharmoni som en assimilasjon (jf. 2.3), ville vi i utgangspunktet forvente at trykksterk /a/ følges av den trykklette, mellomhøye [o], men dette ser altså ikke ut til å være tilfellet. I analysen av trykklett /i/ og /u/ tar jeg bare utgangspunkt i tostavellesformer, og dermed bare i former der /a/ står i trykksterk stilling. I trykklett stilling ville vi i utgangspunktet forvente at u-omlydsproduktet av /a/ før stående /u/ skulle være /u/ og at realiseringen av den trykklette vokalen dermed skulle være [u] i tråd med de vokalharmoniske reglene. Markering av fonologisk u-omlyd av trykklette former synes allikevel ikke å være vanlig i gammelnorske håndskrifter (Hagland 2004: 389). Det kan derfor tyde på at u-omlyd ikke virket i en slik posisjon der /a/ står utenom trykksterk stavelse. Med tanke på at vi også i disse formene får realiseringen [o] av den trykklette endelsesvokalen, kan det synes som om uttalen av /a/ før /u/ i slik stilling var /a/³². I tilfellene der /A/ opptrer i trykksterk stilling får vi den høye

³² Robert K. Paulsen gjorde oppmerksom på denne tendensen i det gammelnorske håndskriftet Holm perg 34 4¹⁰ i et foredrag på dagsseminar om vokalharmoni ved Universitetet i Bergen 16.03.2015. Power Point-presentasjonen hans finnes tilgjengelig på <http://folk.uib.no/hnooh/vokalharmoni/presentasjoner/Paulsen-VH-2015-03-16.pdf>, der trykklett /a/ behandles på lysbilde 15.

realiseringen [u] av den trykklette vokalen. Som skrevet under 5.2.8, kan det være slik at fonologisk u-omlyd og vokalharmoni «kjemper» om det samme virkningsfeltet, ettersom de er vokalassimilasjoner som virker i hver sin retning. Det kan derfor synes som om vi får realiseringen [o] av /u/ etter /a/ der u-omlyden av en eller annen grunn ikke virker. På den måten bryter dette med reglene for realiseringen av trykklett /i/ og /u/ etter /a/, men vi får i stedet en vokalharmonisk realisering av den trykklette vokalen i den forstand at den trykksterke og trykklette vokalen kommer nærmere hverandre i høyde. Der fonologisk u-omlyd gjør seg gjeldende, får vi derimot den ikke-vokalharmoniske realiseringen [u] av trykklett /u/ i tråd med de oppsatte reglene for realisering av /i/ og /u/ etter /a/.

5.4.5 Fonologisk u-omlyd i runeinnskriftene

I runeinnskriftene fra middelalderen synes det ikke å ha vært et eget grafem for å betegne /ɔ/, og grafemer som brukes om andre fonemer brukes derfor også om /ɔ/ (Spurkland 1991: 150). Runeinnskriftene fra Trøndelag har i det hele tatt svært få belegg av /ɔ/, og sammenlagt er det kun ni forholdsvis sikre forekomster. I materialet brukes grafemene <ǰ> (<o>), <ǧ> (<a>), <ǰ> (<u>) og <ǧ> (<ü>) om /ɔ/, og vi finner følgende fordeling av grafemene:

<ǰ>: **fiorþ** *ffjorð* (N497), **knör** *knorr* (N527), **hoskult** *Hǫskuldr* (N792), **morkum** *mǫrgum* (N829)

<ǧ>: **sakum** *sǫkum* (N469), **ua(k)tu** *vǫktu* (N473), **olasuakunot** *Ólafsvǫkunótt* (N473)

<ǰ>: **burkr** *Bǫrkr* (N798)

<ǧ>: **külbiörn** *Kolbjörn* (N794)

I innskriftene fra Trøndelag synes <o> og <a> å være de vanligste måtene å uttrykke /ɔ/ på, men vi finner også ett eksempel på henholdsvis <u> og <ü>. I sin utgave av runeinnskriftene fra Trondheim påpeker Hagland at det er trekk ved N794 og N798, som inneholder grafemene <u> og <ü>, som kan tyde på at runeristerne tilhørte en runetradisjon «vest i havet» (Hagland 2011: 39-40; 46-47). Det er allikevel ikke lett å skulle si noe sikkert om det ut fra såpass korte runeinnskrifter og uten noen kontekst som kunne gi mer informasjon. Dersom det allikevel skulle stemme, kan det forklare hvorfor disse to innskriftene skiller seg grafisk fra de resterende med belegg av /ɔ/.

Av runeinnskriftene fra Trøndelag som inneholder /ɔ/, er fire av disse også belegg av /A/, dvs. nøytraliseringsproduktet mellom /a/ og /ɔ/ foran /u/. Formene som kan gi oss informasjon om markeringen av fonologisk u-omlyd i runeinnskriftene, er dermed **sakum** *søkum* (N469), **ua(k)tu** *vøktu* (N473), **olasuakunot** *Ólafsvøkunótt* (N473) og **morkum** *mørgum* (N829). I tillegg kan muligens **hoskulr** *Høskuldr* (N792) også ansees som et belegg av /A/, noe jeg vil komme nærmere inn på under. Dersom vi regner med disse beleggene, ser vi at trykksterk /A/ blir i gjengitt med <a> tre ganger og <o> to ganger. Fonologisk u-omlyd er altså ikke markert i tre av fem forekomster, dvs. i 60 % av tilfellene.

Det er problematisk å foreta en analyse av runematerialet når vi har såpass få belegg av /A/ i runeinnskriftene. I tillegg forvanskes situasjonen ytterligere av at noen av innskriftene er i forholdsvis dårlig stand. Jeg vil derfor kommentere de innskriftene vi har og påpeke utfordringer ved dem.

Innskriften N469 inneholder bare det ene ordet **sakum** *søkum* og fortsetter med en rune <r>. Det synes derfor som om innskriften er påbegynt, men ikke fullført. På bildet av innskriften i NIyR V (s. 39) sees det at det er enkelte riss over <a> som gjør runen noe utydelig. I utgaven blir det allikevel kommentert at ett av rissene som går gjennom staven på <a>, ikke er like dypt skåret som selve staven (NIyR V: 39), noe bildet også gir inntrykk av. Ut fra beskrivelsen virker det derfor sannsynlig at det er korrelasjonen <a> → /A/ vi har med å gjøre i innskriften. At innskriften bare består av ett ord, gjør det dessuten vanskelig å si sikkert hva betydningen av ordet skal være. Utgiverne av NIyR har tatt utgangspunkt i at det enten er snakk om «den vanlige betydningen av *søk*» (dvs. «sak, rettsak, årsak» el.) eller at det blir brukt som preposisjon «på grunn av, formeldest» (NIyR V: 39).

N473 er den eneste av runeinnskriftene fra Trøndelag som inneholder to belegg av /A/. Innskriften er dessverre skadet, og beleggene må sies å være noe tvilsomme. Tolkningene og rekonstruksjonen av innskriften som er gjort av Aslak Liestøl (NIyR V: 42-43), virker i det minste trolige, og jeg har tatt utgangspunkt i lesningene hans. På bildet av innskriften nederst på s. 42 i NIyR V kan man se at kvisten på <a> i **ua(k)tu** er plassert påfallende høyt oppe på venstre side av staven, men allikevel ikke like høyt oppe som kvisten på venstre side av staven til den neste runen, <t>, som fremkommer tydeligere. Den siste runen i ordet, <u>, er skadet nederst, men leses allikevel som en sikker <u>. Ut fra sammenhengen i innskriften har ordet blitt lest som *vøktu*, og <k> må i så fall ha blitt uteglemt eller vært en del av en binderune som ikke lenger er synlig. I innskriften synes det i alle fall som om vi har å gjøre med /a/ før /u/. Det neste belegget av /A/ er enda mer tvilsomt, der bare en stav uten kvist(er) på rune seks i **olasuakunot** er bevart, og den øverste delen av runen har skallet av. Den neste

runen er også skadet øverst og består bare av en stav. Det er allikevel såpass mye avstand mellom runen og runen etter at det kan ha vært en kvist på toppen på høyre side. Siste rune er litt mindre skadd på toppen, og det er allikevel sikker <u>. Dersom tolkningen av innskriften er riktig, synes det i alle fall ikke å ha vært mulig at runen som eventuelt står for /A/ var <o> ettersom det ikke er spor etter en kvist lavere ned på staven på venstre side. Jeg har derfor valgt å se dette som skrivemåte <a> for /A/.

Innskriften N792 inneholder navnet **hoskullr** *Høskuldr*. Grunnformen av navnet er antakeligvis sammensetningen *Høsk-kollr* (Lind: 611), og /ɔ/-en i dette navnet er i så fall ikke et resultat av fonologisk u-omlyd. Etter hvert som navnet også fikk en sideform med /u/, *Høsk-kuldr*, er det allikevel ikke utenkelig at /ɔ/ ble oppfattet som /A/ som følge av fonologisk u-omlyd. Dersom dette er tilfellet, er u-omlyden markert i denne formen. Belegget er altså tvilsomt, men jeg har allikevel valgt å innlemme det i min analyse.

I runeinnskriften N829 er fonologisk u-omlyd markert i formen **morkum** *mørgum*. I denne innskriften finner vi korrelasjonen /A/ → <o>. Ordet i innskriften det forekommer i, synes ikke å være skadet, og lesningen er derfor rimelig sikker.

Det må sies at beleggene med /A/ i runeinnskriftene fra Trøndelag er forholdsvis usikre, og at det er lesnings- eller tolkningsutfordringer med alle forekomstene utenom **morkum**. I seg selv er dette problematisk, ettersom det er markert fonologisk u-omlyd i denne formen mens vi i utgangspunktet har flere belegg der slik omlyd ikke markeres. Vi ser dermed at beleggene fra runeinnskriftene må behandles med varsomhet.

5.5 Sammenligning av fonologisk u-omlyd i diplomene og runeinnskriftene

Etter å ha undersøkt materialet, ser vi at det er en tendens til ikke å markere fonologisk u-omlyd både i diplomene og runeinnskriftene. Resultatene passer dermed godt overens med tidligere undersøkelser av gammeltrøndsk. Tendensen til ikke å markere fonologisk u-omlyd er allikevel sterkere i diplomene enn i runeinnskriftene, der det er manglende markering i 87,6 % av beleggene. Fra Trøndelag er det dessuten bevart få runeinnskrifter med /a/ før stående /u/, og i tillegg er de fleste beleggene usikre, noe som gjør det vanskelig å trekke en sikker konklusjon for runeinnskriftenes vedkommende. De få formene vi har, gir derfor stort utslag i undersøkelsen, og eventuelle unntakstilfeller vil spille en mye større rolle enn dersom vi hadde hatt flere belegg.

I diplomene er det noen eksempler på /a/ før stående /u/ i trykklett stilling, og u-omlyden er ikke markert i noen av tilfellene. Trykklett /a/ før stående /u/ finner vi derimot ikke i runeinnskriftene.

Ved å undersøke de trykksterke og trykklette formene der /a/ opptrer før stående /u/, synes det som om det er en sammenheng mellom vokalharmoni og fonologisk u-omlyd. I de trykksterke formene får vi den høye realiseringen [u] av /u/ som er i overensstemmelse med distribusjonsmønsteret i tabell 4. At /a/ følges av [u], kan allikevel ikke betraktes som en vokalharmonisk realisering av den trykklette vokalen og representerer et av unntakene fra hovedregelen om vokalharmoni. Når /a/ står i trykklett stilling, realiseres imidlertid /u/ som [o]. Dette er ikke det forventede mønsteret etter /a/, men vi ser derimot at en assimilasjonsprosess gjør seg gjeldende. På den måten synes det som om /u/ blir realisert som den vokalharmoniske formen [o] der fonologisk u-omlyd ikke virker, mens vi får den ikke-vokalharmoniske realiseringen [u] der fonologisk u-omlyd fungerer.

6 Konklusjon og perspektiv

6.1 Konklusjon

I utgangspunktet vil både diplomer og runeinnskrifter være gode kilder til språk ettersom de representerer originaler. Analysene av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag ca. 1150-1310 illustrerer at det langt på vei er mulig å sammenligne resultatene fra en slik undersøkelse, men også at enkelte faktorer gjør dette problematisk. Hovedutfordringen med å bruke runeinnskrifter som språklige kilder, er at innskriftene ofte er svært korte. Selv ved å anvende data fra en hel region, slik jeg har gjort med materialet fra Trøndelag i denne avhandlingen, blir sammenligningsgrunnlaget med diplomene svært tynt. Diplomene og runeinnskriftene oppviser allikevel forholdsvis stor likhet i realiseringen av de trykklette vokalene /i/ og /u/, og fonologisk u-omlyd markeres som regel ikke. Det er altså mye som tyder på at vi stort sett finner de samme tendensene reflektert i de to kildegruppene, men det er også noen forskjeller mellom dem.

Analysen av vokalharmoni viser at det med relativt mange forekomster er mulig å utlede tendenser fra materialet, og at resultatene fra de to kildegruppene samsvarer forholdsvis godt. Ettersom diplomene inneholder lengre tekster, er det mange nok data fra denne kildegruppen til å kunne se et tydelig mønster for fordelingen av /i/ og /u/. Runeinnskriftene med færre data vil på sin side vil kunne gi informasjon om tendenser, men unntaksformene fra de antatte reglene byr på utfordringer.

Tradisjonelt har fordelingen av de trykklette vokalene [i]/[e] og [u]/[o] avhengig av vokalhøyden til den foregående trykksterke vokalen i gammelnorsk blitt kalt vokalharmoni, men dersom denne prosessen anses som en assimilasjon, vil realiseringen av de trykklette vokalene etter de trykksterke korte, lave vokalene falle bort fra denne definisjonen. Etter de korte, lave vokalene følger de trykklette vokalene også et regelmessig distribusjonsmønster, men dette er først og fremst ikke vokalharmonisk. Trykksterk /a/ følges av [e] og [u], mens trykksterk /ɔ/ og [æ] følges av [i] og [u]. Av den grunn kan vi si at vokalharmonien bare virker delvis i gammelnorsk. I denne avhandlingen har jeg derfor skilt mellom disse distribusjonsmønstrene, og vi kan se at disse hovedsakelig følges i både diplomene og runeinnskriftene. Spesielt etter høye og mellomhøye vokaler oppfører de trykklette vokalene i

diplom- og runematerialet seg likt der vi får vokalharmonisk regulering av de trykklette vokalene.

I realiseringen av /i/ og /u/ etter trykksterke lave vokaler skiller derimot diplomene og runeinnskriftene seg noe fra hverandre. Dersom vi i første omgang ser bort fra den antatte allofonen [æ] av /e/, følger de trykklette vokalene etter de trykksterke lave vokalene i svært stor grad de antatte reglene i diplomene. I runeinnskriftene oppviser derimot de trykklette vokalene en del unntak både etter de korte og lange, lave vokalene. Det er allikevel få belegg av lange, lave vokaler i runeinnskriftene, og unntaksformene fra det antatte distribusjonsmønsteret slår dermed sterkt ut. Den lave vokalen det ellers er flest eksempler på i runeinnskriftene, er den korte, lave /a/, og trykklett /i/ realiseres som henholdsvis [i] og [e] like mange ganger etter denne. Det kan dermed spørres om det er manglende punktering som har gjort seg gjeldende, om andre faktorer enn vokalhøyde har spilt inn eller om det er tilfeldig at runeinnskriftene vi har bevart fra Trøndelag, oppviser forholdsvis mange unntaksformer fra det antatte distribusjonsmønsteret ved de lave vokalene.

Flere av unntaksformene i materialet der vi får høy realisering av den trykklette vokalen, men reglene ville tilsi mellomhøy realisering, har samme artikulasjonssted for konsonanten som kommer før den trykklette vokalen. I materialet er det flest unntak i forbindelse med alveolar og dental konsonant, og samlet kan disse betegnes som konsonanter med koronal artikulasjon. Det kan derfor være grunn til å spørre om slik artikulasjon har ført til heving av den trykklette vokalen. Koronal artikulasjon av konsonanter er allikevel veldig vanlig i norrønt, og det er mange flere former i materialet som ikke får noen heving av den trykklette vokalen i slik omgivelse enn de som gjør det. Unntakene i diplomene synes ellers å være spredte, og det er ingen frekvente avviksformer. Det viser seg også at de samme ordene som opptrer i unntakene i diplomene, gjerne forekommer i flere belegg, men da med de forventede realiseringene av de trykklette vokalene. I tillegg forekommer noen av unntakene i samme diplom, noe som kan indikere at enkelte skrivere ikke var like konsekvente i gjennomføringen. Til sammen gjør dette at det er vanskelig å utlede noen fellesnevner for unntakene i diplomene, og det er i det hele tatt grunn til å tvile på om konsonantomgivelsen har vært utslagsgivende. I runeinnskriftene er det ved de lave vokalene forholdsvis flere unntak enn i diplomene, men vi har for få data til å kunne trekke noen konklusjon om avviksformene i materialet. Reglene for realiseringen av /i/ og /u/ er i seg selv tendenser, og det vil alltid finnes noen unntak fra reglene. I så måte følger materialet de oppsatte reglene i veldig stor grad.

Både i diplomene og runeinnskriftene er det flest unntak fra den vokalharmoniske regelen etter /e/. Ved å foreta en inndeling av grafemene som brukes om /e/ og hvilke realiseringer av de trykklette vokalene /i/ og /u/ de følges av blir det imidlertid flere «regelrette» former i begge materialtypene enn ved å undersøke om alle beleggene av /e/ samlet er vokalharmoniske. Dette kan indikere at /e/ hadde allofonene [e] og [æ], som i noen grad kommer til uttrykk i skrift med grafemene <e> og <æ>. I diplomene er det allikevel generelt en tendens til å realisere de trykklette vokalene som [i] og [o] uansett om <e> eller <æ> står før den trykklette vokalen, mens det er en liten overvekt av realiseringene [i] og [u] i runeinnskriftene, selv om det riktignok er få belegg. Diplomene og runeinnskriftene skiller seg dermed noe fra hverandre på dette punktet. Dette understreker at forholdene rundt trykksterk /e/ er kompliserte, og at det er nødvendig å få klarhet i disse for å kunne si mer om omstendighetene rundt /e/ og vokalharmoni. Undersøkelsen av konsonantomgivelsene som de to grafemene står i, kan i diplomenes tilfelle tyde på at det ene eller andre grafemet ble foretrukket i enkelte omgivelser. Om konsonantomgivelsene hadde betydning for fordelingen av <e> og <æ>, må i runeinnskriftenes tilfelle bli stående som et mer åpent spørsmål ettersom det er for få data til å kunne trekke noen konklusjon.

Det er allikevel mange unntak etter <e> og <æ> både i diplomene og runeinnskriftene, og det synes derfor ikke som om en inndeling i hvilke grafemer som brukes alene, kan forklare uregelmessighetene i realiseringen av /i/ og /u/ etter /e/. Foreløpig virker det altså ikke som om vi har stor nok oversikt over fordelingen av [e] og [æ] til å kunne forklare hvordan de slår ut i realiseringen av de trykklette vokalene. Vokalkvaliteten til den trykksterke vokalen er avgjørende for fenomenet vokalharmoni, og når vi ikke har fullstendig oversikt over dette forholdet ved /e/, blir det følgelig vanskelig å utlede regler for hvordan de trykklette vokalene reguleres etter denne. De øvrige trykksterke vokalene i diplomene og runeinnskriftene følges i svært stor grad av de trykklette vokalene som forventes etter reglene, og det blir dermed svært tydelig at andre faktorer må ha spilt inn ved /e/.

Analysen av vokalharmoni trekker også frem en annen sentral utfordring ved å bruke runeinnskrifter som kilder, og det gjelder punktering av runer. Runene som antas å representere allofonene [i] og [e] av /i/, <l> og <ʌ>, skiller som sagt bare av ett punkt. Til tross for at punktering av runer var blitt en del av det grafiske systemet, var det allikevel ikke nødvendig å punktere runene. Av den grunn er det vanskelig å få sikre belegg av [i] og [e] for en undersøkelse av hvordan de trykklette vokalene realiseres. I undersøkelsen av runematerialet kommer det dessuten frem at alle unntakene forekommer i forbindelse med

realiseringen av /i/, når man ser bort fra former etter trykksterk /e/. Det er dermed grunn til å tro at noen av disse unntaksformene kan forklares ved manglende punktering.

I diplomene og runeinnskriftene er det forholdsvis godt samsvar mellom resultatene av analysene av realiseringen av de trykklette vokalene /i/ og /u/, og materialet følger dermed hovedsakelig reglene som har blitt utledet for vekslingen av [i]/[e] og [u]/[o]. Det er altså sannsynlig at uttrykkene for /i/ og /u/ vi finner i skrift, representerer allofonene [i]/[e] av /i/ og [u]/[o] av /u/, og at vekslingen kan ha hatt grunnlag i talemålet. En slik undersøkelse av de to materialgruppene kan altså gi verdifull informasjon og sannsynliggjøre trekk ved talemålet.

Undersøkelsen av fonologisk u-omlyd i diplomene og runeinnskriftene kan i motsetning til analysen av vokalharmoni ikke like sikkert gi informasjon om de samme tendensene gjenfinnes i de to materialtypene. Fra diplomene har vi mange belegg av /a/ før stående /u/, og det er dermed en tydelig tendens til ikke å markere fonologisk u-omlyd. Denne tendensen ser vi gjøre seg gjeldende i både trykksterk og trykklett stilling. I de fleste tilfellene finner vi altså skrivemåte <a> om /a/ før stående /u/, og unntakene, der fonologisk u-omlyd er markert med <o> eller <au>, er hovedsakelig spredd utover diplomene.

Problemet med å anvende runeinnskrifter som kilder til språk blir spesielt tydelig i analysen av fonologisk u-omlyd. For dette fenomenet er det bare få og usikre belegg i runeinnskriftene, og de fleste formene inneholder dessuten skadde runer. Det er relativt liten forskjell i utformingen av runene <ᐱ> og <ᐱ>, og dersom runene er skadde, kan det være vanskelig å si hvilken rune som opprinnelig stod der. Det er i tillegg forbundet en del usikkerheter med lesningene og tolkningene av de formene vi har, men dersom vi tar utgangspunkt i disse, er det allikevel bare en liten overvekt av former der fonologisk u-omlyd ikke blir markert. I tillegg er det ingen eksempler på /a/ før stående /u/ i trykklett stilling i runeinnskriftene. I diplomene er det også færre data å ta utgangspunkt i for analysen av fonologisk u-omlyd enn for undersøkelsen av realiseringen av /i/ og /u/, men vi har allikevel mange nok former til å se et tydelig mønster. Det kan vi ikke si er tilfellet for runeinnskriftenes vedkommende.

Den manglende markeringen av fonologisk u-omlyd i Trøndelagsmaterialet har av noen forskere blitt tatt til inntekt for at slik u-omlyd ikke virket i gammeltrøndsk. Dersom vi tar utgangspunkt i reglene for realiseringen av /i/ og /u/, ser vi i det minste at det er forskjell i hvordan dette gjøres etter /a/ før stående /u/ i trykksterk og trykklett stilling. På denne måten synes altså fonologisk u-omlyd og problemene med vokalharmoni å være forbundet. Ved de trykksterke formene blir fonologisk u-omlyd som regel ikke markert, samtidig som vi får den høye realiseringen [u] av /u/ som følger etter /A/. Dette er altså et av unntakene fra regelen om

vokalharmoni, der ikke-høye trykksterke vokaler følges av høye trykklette vokaler. Vekslingen følger allikevel et fast mønster, bare ikke det vokalharmoniske. Fonologisk u-omlyd blir heller ikke markert i de trykklette formene, men der følges heller ikke reglene for realiseringen av /i/ og /u/ etter korte, lave vokaler. I disse formene er det derimot en assimilasjon, og /u/ realiseres som [o]. Dette kan indikere at fonologisk u-omlyd virket i de trykksterke formene, der /a/ ble labialisert av /u/, men at dette ikke var tilfellet når /a/ kom før /u/ i trykklett stilling. I så fall vil det kunne bety at markering eller ikke-markering av fonologisk u-omlyd var et skriftspråklig fenomen. Fonologisk u-omlyd markeres verken i trykksterk eller trykklett stilling, men den ulike realiseringen av etterfølgende trykklett /u/ tilsier forskjellig uttale av /a/ i trykksterk og trykklett stilling. Hvordan runeinnskriftene forholder seg til dette, er derimot et mer åpent spørsmål. Avhengig av hvordan man tolker formene i innskriftene, er det altså ett eller to belegg der fonologisk u-omlyd er markert i trykksterk stilling, og i forhold til de tre formene der fonologisk u-omlyd ikke er markert, blir andelen former med markert omlyd høyere enn i diplomene. Om dette skal tolkes som større inkonsekvens i markering eller manglende markering av fonologisk u-omlyd som følge av påvirkning av uttale eller skriftkultur med latinsk skrift, vil det ikke være mulig å trekke noen sikker konklusjon om.

I avhandlingen har jeg altså kommet frem til at vokalharmoni gjør seg gjeldende i både diplomene og runeinnskriftene, og at resultatene fra disse kildegruppene dermed sammenfaller i stor grad. Det er også en tendens til ikke å markere fonologisk u-omlyd i diplomene og runeinnskriftene, men datagrunnlaget for analysen av runeinnskriftene gjør det her vanskelig å trekke en entydig konklusjon ettersom det er langt færre data for runeinnskriftenes vedkommende enn for diplomenes. Gjennom undersøkelsen av diplomene og runeinnskriftene fra Trøndelag kommer det dermed frem at det langt på vei er mulig å sammenligne resultatene fra de to materialgruppene, så lenge mange nok data ligger til grunn for analysene.

6.2 Perspektiv

Ved å analysere materialet for to språklige fenomener kan vi altså observere at de samme tendensene hovedsakelig kommer til uttrykk, men for å få et bedre helhetsinntrykk av de to skriftkulturene vil antakeligvis en undersøkelse av flere språklige faktorer i større grad gi en

pekepinn om de samme resultatene gjenfinnes i de to materialgruppene. I denne avhandlingen står ulike former for vokalassimilasjoner i fokus, men det kan ellers tenkes at analyser av andre fenomener vil kunne føre til interessante observasjoner. Konsonantforhold i diplomer og runeinnskrifter, som assimilasjoner og dissimilasjoner, er eksempler på andre sider av språket som i større grad bør utforskes.

I tillegg vil det være interessant å gjøre en tilsvarende undersøkelse som den som er foretatt her, av vokalharmoni og fonologisk u-omlyd i diplomer og runeinnskrifter fra andre geografiske områder enn Trøndelag. For en slik undersøkelse vil det f. eks. være mulig å ta utgangspunkt i regioner der andre tendenser har blitt utledet av tidligere forskning, som f. eks. markering av fonologisk u-omlyd, og undersøke om dette reflekteres i diplomene og runeinnskriftene. Slike analyser betinges allikevel av kildesituasjonen, og det vil bare være mulig å foreta en analyse dersom det er bevart nok diplomer og runeinnskrifter fra området.

I undersøkelsen av diplomene og runeinnskriftene forekommer de fleste unntakene fra hovedregelen om vokalharmoni etter /e/. Dette viser at det er nødvendig å få en bedre forståelse av hvilke faktorer som har spilt inn ved dette fonemet. Tidligere har spesielt det språkhistoriske opphavet til /e/ vært i fokus, men i et materiale der /e/ og /æ/ har falt sammen, vil det antakeligvis være like sentralt å finne frem til hvilke kombinatoriske regler som har gjort seg gjeldende for de antatte allofonene [e] og [æ] av /e/.

Det er tydelig at også andre faktorer enn vokalhøyde må ha spilt inn ved realiseringen av de trykklette vokalene /i/ og /u/ etter de trykksterke korte, lave vokalene ettersom en assimilasjonsprosess hovedsakelig ikke gjør seg gjeldende. I denne avhandlingen har jeg kommet inn på en mulig forbindelse mellom vokalharmoni og fonologisk u-omlyd der det ser ut til at fonologisk u-omlyd har virket hindrende på gjennomføringen av vokalharmoni i tilfellene der /a/ opptrer før /u/ i trykksterk stilling. Det er heller ikke utenkelig at andre omlydsprosesser som ikke lengre var produktive i norrønt, kan ha spilt en rolle ved de korte, lave vokalene, men hvorfor det eventuelt kan ha vært slik er fortsatt et uløst spørsmål. Både [æ] og /ɔ/ er resultater av henholdsvis i-omlyd og morfologisk u-omlyd, og ifølge reglene for realiseringen av de trykklette vokalene skal disse vokalene følges av [i] og [u]. Dette er dermed ikke forenlig med oppfatningen av vokalharmoni som en assimilasjon. For å få større forståelse av vokalharmoni er det altså mye som tyder på at det bør forskes mer på forholdet mellom vokalharmoni og ulike omlydsprosesser.

Litteraturliste

- Bjerkan, Kirsten M. (2008). «Fonologi», ss. 198-221 i Kristian E. Kristoffersen, Hanne G. Simonsen & Andreas Sveen (red.). *Språk, en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Christophersen, Axel (1998). «Runeinnskriftene fra Trondheim. Kronologi og kontekst», ss. 17-41 i Audun Dybdahl & Jan Ragnar Hagland (red.). *Innskrifter og datering. Dating Inscriptions*. Senter for middelalderstudier. Trondheim: Tapir.
- DN = *Diplomatarium Norvegicum*. Christiania/ Kristiania/ Bergen 1847-. Nettutgave: http://www.dokpro.uio.no/dipl_norv/diplom_felt.html [sist lest 11.05.2015]
- Grønvik, Ottar (1998). *Untersuchungen zur älteren nordischen und germanischen Sprachgeschichte*. Osloer Beiträge zur Germanistik 18. Frankfurt am Main: Peter Lang. Europäischer Verlag der Wissenschaften.
- Hagland, Jan Ragnar (1978a). *Studiar i trøndsk diplomspråk: ei revurdering av brevmaterialet frå tida før 1350*. Nordisk institutt, Universitetet i Trondheim. Skrifter 2. Trondheim: Tapir.
- Hagland, Jan Ragnar (1978b). «A Note on Old Norwegian Vowel Harmony», *Nordic Journal of Linguistics* 1: 141-147.
- Hagland, Jan Ragnar (2004). «Gammalislandsk og gammalnorsk språk», ss. 375-405 i Odd Einar Haugen (red.). *Handbok i norrøn filologi*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Hagland, Jan Ragnar (2011). *Runer fra utgravingane i Trondheim bygrunn 1971-94*. Hentet fra www.hf.ntnu.no/nor/Publik/RUNER/RUNER.doc [Lastet ned 16.10.2014]
- Halvorsen, Eyvind Fjeld (1984). «Om uttalen av á i gammelnorsk», ss. 239-251 i Bernt Fossetstøl, Kjell Ivar Vannebo, Kjell Venås & Finn-Erik Vinje (red.). *Festskrift til Einar Lundeby*. Oslo: Novus forlag.
- Haugen, Odd Einar (2001). *Grunnbok i norrønt språk*. 4. utg. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Haugen, Odd Einar (2004). «Innledning», ss. 15-25 i Odd Einar Haugen (red.). *Handbok i norrøn filologi*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Heggstad, Leiv, Hødnebo, Finn & Simensen, Erik (1975). *Norrøn ordbok*. 3. utg. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Heggstad, Leiv, Hødnebo, Finn & Simensen, Erik (2008). *Norrøn ordbok*. 5. utg. Oslo: Det Norske Samlaget.
- Holm-Olsen, Ludvig (1982). «Synet på skriftspråk og dialekter i gammelnorsk tid hos 1800-tallets forskere», *Maal og Minne* 1982: 1-32.

- Hreinn Benediktsson (1963). «Some Aspects of Nordic Umlaut and Breaking», *Language* 39: 409-31. Opptrykt i: ss. 142-163 i Guðrún Þórhallsdóttir, Höskuldur Þráinsson, Jón G. Friðjónsson & Kjartan Ottosson (red.). *Linguistic Studies. Historical and Comparative*. 2002. Reykjavík: Institute of Linguistics.
- Hreinn Benediktsson (1964). «Old Norse Short *e*: One Phoneme or Two?», *Arkiv för nordisk filologi* 79: 63-104. Opptrykt i: ss. 111-141 i Guðrún Þórhallsdóttir, Höskuldur Þráinsson, Jón G. Friðjónsson & Kjartan Ottosson (red.). *Linguistic Studies. Historical and Comparative*. 2002. Reykjavík: Institute of Linguistics.
- Hægstad, Marius (1899). *Gamalt trøndermaal. Opplysningar um maalet i Trøndelag fyrr 1350 og ei utgreiding um vokalverket*. Kristiania: Videnskabselskabets Skrifter. II. Historisk-filosofisk klasse. No. 1.
- Hødnebo, Finn (1960). *Norske diplomer til og med år 1300*. Corpus codicum Norvegicorum medii aevi. Folio serie 2. Oslo: Selskapet til utgivelse av gamle norske håndskrifter.
- Iversen, Ragnvald (1973). *Norrøn grammatikk*. 7. utg. Oslo: Aschehoug.
- Jørgensen, Jon Gunnar (2004). «Håndskrift- og arkivkunnskap», ss. 27-79 i Odd Einar Haugen (red.). *Handbok i norrøn filologi*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Keyser, Rudolf & Unger, Carl Richard (1849). «Fortale», ss. III-XI i *Olafs saga hins helga. En kort Saga om Kong Olaf den hellige fra anden Halvdeel af det tolfte Aarhundrede: efter et gammelt Pergaments-Haandskrift i Universitets-Bibliotheket i Uppsala, tilligemed et Anhang, indeholdende Brudstykker af et endnu ældre Haandskrift af samme Konges Saga i Det norske Rikdsarkiv, samt Anmærkninger, Ord- og Navne-Register*. Utgitt av Rudolf Keyser og Carl Richard Unger. Christiania: Feilberg & Landmarks Forlag.
- Knudsen, Trygve (1936). «D.A. Seip: 'Norsk språkhistorie til omkring 1370'», *Maal og Minne* 1936: 177-209.
- Kock, Axel (1882). *Studier öfver fornsvensk ljudlära*. Bind I. Lund: C. W. K. Gleerups Förlag.
- Lind, Erik H. (1905-15). *Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden*. Uppsala: Almqvist & Wiksells boktryckeri - A.-B.
- Lind, Erik H. (1931). *Norsk-isländska dopnamn ock fingerade namn från medeltiden. Supplementband*. Utgitt av Det norske vitenskaps-akademi i Oslo. Oslo: A. W. Brøggers Boktrykkeri A/S.
- Lykke, Alexander K. (2012). *Trykklett /i/ og /u/ i gammelnorsk: En studie av runematerialet etter år 1050* (Masteravhandling). Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/35126> [Lastet ned 15.09.2014]
- Myrvoll, Klaus Johan (2014). «Fråværet av vokalharmoni i gamalnorsk etter stutt /æ/ og /q/», *Arkiv för nordisk filologi* 129: 5-19.

- NIyR IV = Olsen, Magnus red. (1957). *Norges Innskrifter med de yngre Runer*. Bind IV. Under medvirkning av Aslak Liestøl. Norsk historisk kjedeskrift-institutt. Utgitt for Kjeldeskriftfondet. I kommisjon hos A/S Bokcentralen. Oslo: A. W. Brøgges boktrykkeri A/S.
- NIyR V = Olsen, Magnus red. (1960). *Norges Innskrifter med de yngre Runer*. Bind V. Under medvirkning av Aslak Liestøl. Norsk historisk kjedeskrift-institutt. Utgitt for Kjeldeskriftfondet. I kommisjon hos A/S Bokcentralen. Oslo: A. W. Brøgges boktrykkeri A/S.
- Noreen, Adolf (1923). *Altnordische grammatik I. Altisländische und altnorwegische grammatik (laut- und flexionslehre) unter berücksichtigung des urnordischen*. 4. opplag. Sammlung kurzer Grammatiken germanischer Dialekte. Utgitt av Wilhelm Braune. Halle (Saale): Verlag von Max Niemeyer.
- ONP = *Ordbok over det norrøne prosasprog*. Københavns Universitet. Nettressurs: http://dataonp.ad.sc.ku.dk/wordlist_d.html [sist lest 11.05.2015]
- Paulsen, Robert K. (2015). «Vokalharmoni i Holm perg. 34 4to». Foredrag i forbindelse med dagsseminar om vokalharmoni i gammelnorsk ved Universitetet i Bergen 16.03.2015. Power Point-presentasjon lagt ut i etterkant av foredraget. Hentet fra <http://folk.uib.no/hnooh/vokalharmoni/presentasjoner/Paulsen-VH-2015-03-16.pdf> [Lastet ned 20.03.2015]
- Petersen, Niels Matthias (1830). *Det danske, norske og svenske Sprogs historie under deres Udvikling af Stamsproget. Annen del. Det norske og svenske Sprog, samt Sprogprøver*. København: Den Gyldendalske Boghandlings Forlag.
- Rajić, Ljubiša (1975). *Om språket i OUB Ms 4° 317. Noen teoretiske og metodologiske spørsmål i språkhistorisk forskning og deres relevans for analysen a språket i hand e* (Hovedoppgave i nordisk). Universitetet i Oslo.
- Rajić, Ljubiša (1980). «Gammelnorsk vokalharmoni i språktypologisk belysning», ss. 315-322 i Even Hovdhaugen (red.). *The Nordic Languages and Modern Linguistics. Proceedings of the Forth International Conference of Nordic and General Linguistics in Oslo 1980*. Oslo – Bergen – Tromsø: Universitetsforlaget.
- Sandstedt, Jade Jørgen (2014). *Old Norwegian Vowel Harmony. A Quantitative Graphemic-Phonological Analysis* (Masteravhandling). Institutt for lingvistiske og nordiske studier, Universitetet i Oslo. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/40715> [Lastet ned 19.09.2014]
- Seip, Didrik Arup (1955). *Norsk språkhistorie til omkring 1370*. 2. utgave. Oslo: H. Aschehoug & Co (W. Nygaard).
- Simensen, Erik (2002). *Norske diplom 1301-1310*. Corpus codicum Norvegorum medii aevi. Quarto series 10. Oslo: Selskapet til utgivelse av gamle norske håndskrifter.
- Skjekkeland, Martin (2005). *Dialektar i Noreg. Tradisjon og fornying*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Vedlegg

Dataoversikt

Vokalharmoni: Diplomene

Høye vokaler	s. 103
Mellomhøye vokaler	s. 126
Belegg med /e/	s. 139
Lave vokaler	s. 162

Vokalharmoni: Runeinnskriftene

Høye vokaler	s. 187
Mellomhøye vokaler	s. 188
Belegg med /e/	s. 189
Lave vokaler	s. 190

Fonologisk u-omlyd: Diplomene

Trykksterke former	s. 191
Trykksterke former med <i>-and</i>	s. 200
Spesielle former som behandles under trykksterke former	s. 201
Trykklette former	s. 202
Forkortelser som blir nevnt i forbindelse med fonologisk u-omlyd	s. 203

Fonologisk u-omlyd: Runeinnskriftene

Trykksterke former	s. 204
Andre ord med /ɔ/ som nevnes i avhandlingen	s. 204

Forkortelser som brukes om utgavene:

1200-1300	=	<i>Norske diplomer til og med år 1300</i>
1301-1310	=	<i>Norske diplom 1301-1310</i>
NIyR IV	=	<i>Norges Innskrifter med de yngre Runer, bind IV</i>
NIyR V	=	<i>Norges Innskrifter med de yngre Runer, bind V</i>
Hagland 2011	=	<i>Runer fra utgravingane i Trondheim bygrunn 1971-94</i>

Translitterasjonsnøkkel for runeinnskriftene:

ƿ Ɔ Ɔ Ɔ R Ƴ * Ɔ | Ɔ ' 1 B Ƴ Ɔ Ɔ
f u Ɔ o r k h n i a s t Ɔ m l y

Ɔ Ɔ † Ƴ 1 B/K Ɔ Ɔ
e æ ø g d Ƴ/P c/z ü

Vokalharmoni: Diplomene

Høye vokaler

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN I 8	1200-1300: 6	vili (6,22)	<i>vilji</i>	i	i
DN I 8	1200-1300: 6	silfri (8,1)	<i>silfri</i>	i	i
DN I 8	1200-1300: 6	silfri (16,2)	<i>silfri</i>	i	i
DN I 8	1200-1300: 6	minning (11,9)	<i>minning</i>	i	i
DN I 8	1200-1300: 6	cigli (11,23)	<i>sigli</i>	i	i
DN II 10	1200-1300: 8	firi (3,10)	<i>firir</i>	i	i
DN II 10	1200-1300: 8	firi (9,7)	<i>firir</i>	i	i
DN II 17	1200-1300: 16	liðnir (2,3)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 17	1200-1300: 16	skipti (3,7)	<i>skipti</i>	i	i
DN II 17	1200-1300: 16	millím (3,14)	<i>millim</i>	i	i
DN V 12	1200-1300: 18	skilldi (2,21)	<i>skildi</i>	i	i
DN V 12	1200-1300: 18	skilldi (4,2)	<i>skildi</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	lidnir (1,37)	<i>liðnir</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	birtizst (6,25)	<i>birtist</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	lífí (8,1)	<i>lifi</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	vítني (8,13)	<i>vitni</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	villdí (12,19)	<i>vildi</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	uissí (13,17)	<i>vissi</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	misti (14,38)	<i>missti</i>	i	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	skilldí (16,26)	<i>skildi</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	skilldí (17,7)	<i>skildi</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	skilldí (17,20)	<i>skildi</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	skilldí (18,23)	<i>skildi</i>	i	i
DN III 30	1200-1300: 28	skilli (24,5)	<i>skildi</i>	i	i
DN III 34	1200-1300: 37	mínní (1,17)	<i>minni</i>	i	i
DN III 34	1200-1300: 37	mínní (2,34)	<i>minni</i>	i	i
DN III 34	1200-1300: 37	hírting (12,20)	<i>hirting</i>	i	i
DN III 34	1200-1300: 37	skíptí (15,12)	<i>skipti</i>	i	i
DN III 34	1200-1300: 37	gilldí (16,36)	<i>gildi</i>	i	i
DN III 35	1200-1300: 38	mínní (2,26)	<i>minni</i>	i	i
DN III 35	1200-1300: 38	hirting (25,31)	<i>hirting</i>	i	i
DN III 35	1200-1300: 38	skíptí (32,21)	<i>skipti</i>	i	i
DN III 35	1200-1300: 38	skíptí (37,11)	<i>skipti</i>	i	i
DN III 35	1200-1300: 38	líkí (38,23)	<i>liki</i>	i	i
DN III 35	1200-1300: 38	gilldí (40,10)	<i>gildi</i>	i	i
DN III 35	1200-1300: 38	gillði (40,13)	<i>gildi</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	lídnír (1,8)	<i>liðnir</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	fírír (23,13)	<i>fírir</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	fírír (26,23)	<i>fírir</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	þíkkír (5,25)	<i>þykkir</i>	i	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 36	1200-1300: 39	lifdí (7,19)	<i>lifði</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	millím (13,2)	<i>millim</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	sinní (19,17)	<i>sinni</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	vilid (23,1)	<i>viljið</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	ivir (24,3)	<i>yfir</i>	i	i
DN III 36	1200-1300: 39	milli (26,7)	<i>milli</i>	i	i
DN II 40	1200-1300: 44	lidnír (3,8)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 40	1200-1300: 44	fírir (12,2)	<i>fírir</i>	i	i
DN II 40	1200-1300: 44	millim (7,5)	<i>millim</i>	i	i
DN II 42	1200-1300: 48	liðnir (3,9)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 42	1200-1300: 48	vissi (9,1)	<i>vissi</i>	i	i
DN II 42	1200-1300: 48	sinní (10,5)	<i>sinni</i>	i	i
DN II 42	1200-1300: 48	uilldi (14,5)	<i>vildi</i>	i	i
DN II 42	1200-1300: 48	uilldi (25,13)	<i>vildi</i>	i	i
DN II 42	1200-1300: 48	vitnín (17,14)	<i>vitnin</i>	i	i
DN II 45	1200-1300: 58	mikín (2,3)	<i>mikin?</i>	i	i
DN II 45	1200-1300: 58	mikín (15,21)	<i>mikin?</i>	i	i
DN II 45	1200-1300: 58	litít (3,15)	<i>litit</i>	i	i
DN II 45	1200-1300: 58	villdí (6,2)	<i>vildi</i>	i	i
DN II 45	1200-1300: 58	víní (13,20)	<i>vini</i>	i	i
DN II 56	1200-1300: 68	vítaní (14,18)	<i>vitni</i>	i	i
DN II 56	1200-1300: 68	vítaní (24,3)	<i>vitni</i>	i	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 56	1200-1300: 68	missís (19,5)	<i>missist</i>	i	i
DN II 56	1200-1300: 68	fridí (23,11)	<i>fríði</i>	i	i
DN III 47	1301-1310 : 2	millím (1,10)	<i>millim</i>	i	i
DN III 47	1301-1310 : 2	liðnír (20,1)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 63	1301-1310 : 3	millím (1,10)	<i>millim</i>	i	i
DN II 63	1301-1310 : 3	millím (8,6)	<i>millim</i>	i	i
DN II 63	1301-1310 : 3	víssi (9,6)	<i>vissi</i>	i	i
DN II 63	1301-1310 : 3	víssi (13,1)	<i>vissi</i>	i	i
DN II 63	1301-1310 : 3	skilldí (17,7)	<i>skildi</i>	i	i
DN II 63	1301-1310 : 3	vítní (19,15)	<i>vitni</i>	i	i
DN II 63	1301-1310 : 3	hínír (27,3)	<i>hinir</i>	i	i
DN III 53	1301-1310 : 15	Ríkí (10,4)	<i>riki</i>	i	i
DN III 53	1301-1310 : 15	liðnír (22,4)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 68	1301-1310 : 17	liðnír (2,5)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 68	1301-1310 : 17	millím (12,7)	<i>millim</i>	i	i
DN II 68	1301-1310 : 17	skilðí (13,14)	<i>skildi</i>	i	i
DN III 55	1301-1310 : 20	sinní (9,5)	<i>sinni</i>	i	i
DN III 55	1301-1310 : 20	dirfízt (11,4)	<i>dirfiz</i>	i	i
DN III 55	1301-1310 : 20	liðnír (14,7)	<i>liðnir</i>	i	i
DN III 56	1301-1310 : 21	sinní (2,17)	<i>sinni</i>	i	i
DN III 56	1301-1310 : 21	vilí (19,22)	<i>vili</i>	i	i
DN III 56	1301-1310 : 21	dirfízt (21,19)	<i>dirfiz</i>	i	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 56	1301-1310 : 21	liðnír (24,18)	<i>liðnir</i>	i	i
DN III 57	1301-1310 : 22	mínnír (4,9)	<i>minnir</i>	i	i
DN III 57	1301-1310 : 22	lidnír (6,9)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 87	1301-1310 : 50	milldí (4,6)	<i>mildi</i>	i	i
DN II 87	1301-1310 : 50	sinni (6,3)	<i>sinni</i>	i	i
DN II 87	1301-1310 : 50	lidnir (11,8)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 89	1301-1310 : 51	liðnir (1,21)	<i>liðnir</i>	i	i
DN II 89	1301-1310 : 51	minni (6,7)	<i>minni</i>	i	i
DN II 89	1301-1310 : 51	minni (89: 8,1)	<i>minni</i>	i	i
DN II 89	1301-1310 : 51	lifir (10,18)	<i>lifir</i>	i	i
DN II 89	1301-1310 : 51	gilldí (13,19)	<i>gildi</i>	i	i
DN II 89	1301-1310 : 51	millim (17,2)	<i>millim</i>	i	i
DN II 89	1301-1310 : 51	skildi (17,16- 18,1)	<i>skildi</i>	i	i
DN III 90	1301-1310 : 82	lidít (1,9)	<i>liðit</i>	i	i
DN III 90	1301-1310 : 82	skíptí (2,14)	<i>skipti</i>	i	i
DN III 90	1301-1310 : 82	nidrí (6,9)	<i>niðri</i>	i	i
DN III 88	1301-1310 : 85	liðit (2,1)	<i>liðit</i>	i	i
DN III 88	1301-1310 : 85	silfrí (8,8)	<i>silfri</i>	i	i
DN III 88	1301-1310 : 85	skildí (11,16)	<i>skildi</i>	i	i
DN I 8	1200-1300: 6	vilium (1,19)	<i>viljum</i>	i	u
DN I 8	1200-1300: 6	livum (6,4)	<i>lifum</i>	i	u
DN II 10	1200-1300: 8	vilium (2,9)	<i>viljum</i>	i	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 10	1200-1300: 8	kirkiu (3,9)	<i>kirkju</i>	i	u
DN I 59	1200-1300: 10	miskunn (1,4)	<i>miskunn</i>	i	u
DN I 59	1200-1300: 10	miskunn (3,20-4,1)	<i>miskunn</i>	i	u
DN I 59	1200-1300: 10	viliu (2,18)	<i>vilju</i>	i	u
DN I 59	1200-1300: 10	kirkiu (5,4)	<i>kirkju</i>	i	u
DN I 59	1200-1300: 10	kirkiu (11,5)	<i>kirkju</i>	i	u
DN I 59	1200-1300: 10	biðium (9,14)	<i>biðju</i>	i	u
DN II 17	1200-1300: 16	miskun (1,4)	<i>miskunn</i>	i	u
DN II 17	1200-1300: 16	vínun (1,13)	<i>vinun</i>	i	u
DN II 17	1200-1300: 16	strinndu (4,15)	<i>Strinndu</i>	i	u
DN II 17	1200-1300: 16	blikun (7,3)	<i>Blikun</i>	i	u
DN II 17	1200-1300: 10	blikun (8,13)	<i>Blikun</i>	i	u
DN II 17	1200-1300: 16	blikun (8,21)	<i>Blikun</i>	i	u
DN II 17	1200-1300: 16	blikun (10,12)	<i>Blikun</i>	i	u
DN II 17	1200-1300: 16	viðun (9,12)	<i>Viðun</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	miskunn (1,4)	<i>miskunn</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	vínun (1,14)	<i>vinun</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	míntu (5,27)	<i>minntu</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	vissu (8,27)	<i>vissu</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	vissu (9,36)	<i>vissu</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	skilldu (16,39)	<i>skildu</i>	i	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	skilldu (17,26)	<i>skildu</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	skilldu (19,40)	<i>skildu</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	kristnum (17,11)	<i>kristnum</i>	i	u
DN III 30	1200-1300: 28	tígum (18,18)	<i>tigum</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	vítnum (2,9)	<i>vitnum</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	vitnum (10,36)	<i>vitnum</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	vítum (2,14)	<i>vitum</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	vitum(10,33)	<i>vitum</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	viku (7,6)	<i>viku</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	vissum (16,3)	<i>vissum</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	villðu (18,22)	<i>vildu</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	hirtu (25,14)	<i>hirtu</i>	i	u
DN III 34	1200-1300: 37	hínum (25,32)	<i>hinum</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	vítnum (2,1)	<i>vitnum</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	vítnum (16,25)	<i>vitnum</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	viku (10,4)	<i>viku</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	vítum (13,11)	<i>vitum</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	uissu (25,26)	<i>vissu</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	vissum (33,20)	<i>vissum</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	vissum (33,20)	<i>vissum</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	hírtu (30,5)	<i>hirtu</i>	i	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 35	1200-1300: 38	hínum (35,4)	<i>hinum</i>	i	u
DN III 35	1200-1300: 38	villdu (39,12)	<i>vildu</i>	i	u
DN III 36	1200-1300: 39	<i>vilium</i> (10,19)	<i>viljum</i>	i	u
DN III 36	1200-1300: 39	vítu (11,4)	<i>vitu</i>	i	u
DN III 36	1200-1300: 39	vitnum (17,7)	<i>vitnum</i>	i	u
DN II 40	1200-1300: 44	<i>vilium</i> (2,11)	<i>viljum</i>	i	u
DN II 40	1200-1300: 44	skilldu (14,5)	<i>skildu</i>	i	u
DN II 40	1200-1300: 44	vitnum (18,4)	<i>vitnum</i>	i	u
DN II 42	1200-1300: 48	<i>hinum</i> (10,16)	<i>hinum</i>	i	u
DN II 42	1200-1300: 48	<i>hinum</i> (18,13)	<i>hinum</i>	i	u
DN II 42	1200-1300: 48	<i>hinum</i> (24,9)	<i>hinum</i>	i	u
DN II 45	1200-1300: 58	kístu (4,8)	<i>kistu</i>	i	u
DN II 45	1200-1300: 58	<i>hinum</i> (7,18)	<i>hinum</i>	i	u
DN II 56	1200-1300: 68	<i>miskunn</i> (1,9)	<i>miskunn</i>	i	u
DN II 56	1200-1300: 68	<i>vilium</i> (3,3)	<i>viljum</i>	i	u
DN II 56	1200-1300: 68	vítum (3,17)	<i>vitum</i>	i	u
DN II 56	1200-1300: 68	<i>Bidium</i> (19,6)	<i>biðjum</i>	i	u
DN III 47	1301-1310 : 2	vínnum (3,11)	<i>vinum</i>	i	u
DN III 47	1301-1310 : 2	<i>vilium</i> (4,10)	<i>viljum</i>	i	u
DN III 47	1301-1310 : 2	vissu (7,17)	<i>vissu</i>	i	u
DN II 63	1301-1310 : 3	vilíum (31,8)	<i>viljum</i>	i	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 70	1301-1310 : 18	hínum (2,9)	<i>hinum</i>	i	u
DN II 70	1301-1310 : 18	þriðiu (4,7)	<i>þriðju</i>	i	u
DN III 56	1301-1310 : 21	skilldu (7,5)	<i>skildu</i>	i	u
DN III 56	1301-1310 : 21	skilldu (9,7)	<i>skildu</i>	i	u
DN II 87	1301-1310 : 50	vilium (2,2)	<i>viljum</i>	i	u
DN II 87	1301-1310 : 50	miskunn (3,5)	<i>miskunn</i>	i	u
DN II 87	1301-1310 : 50	bindum (6,9)	<i>bindum</i>	i	u
DN II 94	1301-1310 : 68	kírkíu (13,18)	<i>kirkju</i>	i	u
DN II 94	1301-1310 : 68	hínum (4,24)	<i>hinum</i>	i	u
DN III 90	1301-1310 : 82	millum (2,15)	<i>millum</i>	i	u
DN III 88	1301-1310 : 85	millum (3,2)	<i>millum</i>	i	u
DN I 8	1200-1300: 6	hvíti (13,3)	<i>hvíti</i>	i:	i
DN III 30	1200-1300: 28	tími (6,16)	<i>tími</i>	i:	i
DN III 34	1200-1300: 37	líki (18,5)	<i>líki</i>	i:	i
DN I 8	1200-1300: 6	sinu (6,9)	<i>sínu</i>	i:	u
DN II 17	1200-1300: 16	sínum(1,16)	<i>sínum</i>	i:	u
DN III 30	1200-1300: 28	sínum (1,16)	<i>sínum</i>	i:	u
DN III 30	1200-1300: 28	sínum (5,18)	<i>sínum</i>	i:	u
DN III 34	1200-1300: 37	huítu (4,26)	<i>hvítu</i>	i:	u
DN III 35	1200-1300: 38	huítu (5,1)	<i>hvítu</i>	i:	u
DN III 36	1200-1300: 39	pínu (20,2)	<i>pínu</i>	i:	u
DN III 36	1200-1300: 39	pínu (24,11)	<i>pínu</i>	i:	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 42	1200-1300: 48	sinum (11,8)	<i>sinum</i>	i:	u
DN II 42	1200-1300: 48	sinum (19,5)	<i>sinum</i>	i:	u
DN II 45	1200-1300: 58	spíru (9,23)	<i>spíru</i>	i:	u
DN II 56	1200-1300: 68	sínnum (1,3)	<i>sinum</i>	i:	u
DN III 47	1301-1310 : 2	sínnum (3,13)	<i>sinum</i>	i:	u
DN III 47	1301-1310 : 2	sínnum (3,13)	<i>sinum</i>	i:	u
DN II 63	1301-1310 : 3	pínu (31,3)	<i>pínu</i>	i:	u
DN III 53	1301-1310 : 15	sínu (10,3)	<i>sínu</i>	i:	u
DN II 70	1301-1310 : 18	mínu (9,18)	<i>mínu</i>	i:	u
DN III 55	1301-1310 : 20	pínu (8,5)	<i>pínu</i>	i:	u
DN III 56	1301-1310 : 21	slikum (16,18)	<i>slíkum</i>	i:	u
DN III 56	1301-1310 : 21	pínnum (23,9)	<i>pínnum</i>	i:	u
DN II 94	1301-1310 : 68	mínnum (5,15)	<i>mínnum</i>	i:	u
DN II 94	1301-1310 : 68	mínnum (6,8)	<i>mínnum</i>	i:	u
DN II 94	1301-1310 : 68	mínnum (7,9)	<i>mínnum</i>	i:	u
DN III 90	1301-1310 : 68	sínum (4,8)	<i>sinum</i>	i:	o
DN V 12	1200-1300: 18	lyngi (6,14)	<i>Lyngi</i>	y	i
DN III 30	1200-1300: 28	mynndi (23,27)	<i>myndi</i>	y	i
DN III 35	1200-1300: 38	syndízt (30,8)	<i>syndiz</i>	y	i
DN III 35	1200-1300: 38	syndízt (30,24)	<i>syndiz</i>	y	i
DN III 36	1200-1300: 39	fyndi (5,13)	<i>fyndi</i>	y	i
DN III 36	1200-1300: 39	ydrir (8,23)	<i>yðrir</i>	y	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 36	1200-1300: 39	bydím (25,12)	<i>byðim</i>	y	i
DN II 42	1200-1300: 48	lysti (23,8)	<i>lysti</i>	y	i
DN II 42	1200-1300: 48	myki (24,2)	<i>mikit</i>	y	i
DN II 45	1200-1300: 58	kyrtíl (9,3)	<i>kyrtíl</i>	y	i
DN II 45	1200-1300: 58	fyrri (9,12)	<i>fyrri</i>	y	i
DN II 56	1200-1300: 68	syní (1,12)	<i>syni</i>	y	i
DN II 56	1200-1300: 68	mykils (9,4)	<i>mikils</i>	y	i
DN II 56	1200-1300: 68	þyngdir (17,16)	<i>þyngdir</i>	y	i
DN III 47	1301-1310 : 2	lystí (12,12)	<i>lýsti</i>	y	i
DN III 53	1301-1310 : 15	lyngi (5,15)	<i>Lyngi</i>	y	i
DN III 53	1301-1310 : 15	lyngi (15,5)	<i>Lyngi</i>	y	i
DN II 68	1301-1310 : 17	fyrri (2,2)	<i>fyrri</i>	y	i
DN II 68	1301-1310 : 17	syní (14,16)	<i>syni</i>	y	i
DN II 68	1301-1310 : 17	syní (15,7)	<i>syni</i>	y	i
DN II 68	1301-1310 : 17	syní (15,13)	<i>syni</i>	y	i
DN II 68	1301-1310 : 17	syní (15,17)	<i>syni</i>	y	i
DN II 68	1301-1310 : 17	syní (16,7)	<i>syni</i>	y	i
DN II 68	1301-1310 : 17	mykít (18,11)	<i>mikit</i>	y	i
DN II 68	1301-1310 : 17	synír (23,16)	<i>synir</i>	y	i
DN II 70	1301-1310 : 18	synir (6,15)	<i>synir</i>	y	i
DN II 70	1301-1310 : 18	syni (10,12)	<i>syni</i>	y	i
DN III 55	1301-1310 : 20	lyðní (2,6)	<i>lyðni</i>	y	i
DN III 56	1301-1310 : 21	lyngí (5,7)	<i>Lyngi</i>	y	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 56	1301-1310 : 21	mykít (10,23)	<i>mikit</i>	y	i
DN III 56	1301-1310 : 21	sylfrí (13,3)	<i>silfri</i>	y	i
DN III 56	1301-1310 : 21	syni (17,19)	<i>syni</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	gyrfi (2,18)	<i>Gyrfi</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	gyrfi (89: 7,6)	<i>Gyrfi</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	gyrfi (15,1)	<i>Gyrfi</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	suamykils (7,8)	<i>(svá) mikils</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	suamykit (14,13)	<i>(svá) mikit</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	syní (18,13)	<i>syni</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	syní (19,6)	<i>syni</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	syní (19,10)	<i>syni</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	syní (19,14)	<i>syni</i>	y	i
DN II 89	1301-1310 : 51	syní (20,2)	<i>syni</i>	y	i
DN III 88	1301-1310 : 85	syní (13,4)	<i>syni</i>	y	i
DN I 59	1200-1300: 10	skylldu (8,13)	<i>skyldu</i>	y	u
DN V 12	1200-1300: 18	myllum (2,18)	<i>millum</i>	y	u
DN III 30	1200-1300: 28	syndu (5,22)	<i>syndu</i>	y	u
DN III 30	1200-1300: 28	bryníu (22,18)	<i>brynju</i>	y	u
DN III 34	1200-1300: 37	skyllðugt (18,27)	<i>skyldugt</i>	y	u
DN III 35	1200-1300: 38	skyllðugt (39,17)	<i>skyldugt</i>	y	u
DN III 36	1200-1300: 39	yðrum (20,9)	<i>yðrum</i>	y	u
DN III 36	1200-1300: 39	þyngslum (20,15)	<i>þyngslum</i>	y	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 36	1200-1300: 39	synum (20,17)	<i>synum</i>	y	u
DN II 45	1200-1300: 58	systur (11,16)	<i>systur</i>	y	u
DN II 63	1301-1310 : 3	synnðu (15,4)	<i>synðu</i>	y	u
DN II 63	1301-1310 : 3	synðu (22,3)	<i>synðu</i>	y	u
DN II 94	1301-1310 : 68	ystu (2,11)	<i>ystu</i>	y	u
DN III 88	1301-1310 : 85	fystu (6,11)	<i>fyrstu</i>	y	u
DN II 63	1301-1310 : 3	lyðní (3,13)	<i>hlýðni</i>	y:	i
DN II 70	1301-1310 : 18	lysti (9,15)	<i>lýsti</i>	y:	i
DN V 12	1200-1300: 18	nyu (3,26)	<i>nýju</i>	y:	u
DN V 12	1200-1300: 18	nyu (4,22)	<i>nýju</i>	y:	u
DN II 68	1301-1310 : 17	dynu (8,18)	<i>dýnu</i>	y:	u
DN III 55	1301-1310 : 20	lysum (3,12)	<i>lýsum</i>	y:	u
DN III 55	1301-1310 : 20	lysum (12,14)	<i>lýsum</i>	y:	u
DN I 8	1200-1300: 6	kunníkt (1,21)	<i>kunnígt</i>	u	i
DN I 8	1200-1300: 6	uppi (7,16)	<i>uppi</i>	u	i
DN I 8	1200-1300: 6	skvli (9,28)	<i>skuli</i>	u	i
DN II 10	1200-1300: 8	Sculj (3,3)	<i>Skuli</i>	u	i
DN I 59	1200-1300: 10	kunníkt (2,20)	<i>kunnígt</i>	u	i
DN I 59	1200-1300: 10	luti (11,1)	<i>(h)luti</i>	u	i
DN II 17	1200-1300: 16	lutir (12,2)	<i>(h)lutir</i>	u	i
DN III 30	1200-1300: 28	kunníkt (1,31)	<i>kunnígt</i>	u	i
DN III 30	1200-1300: 28	lutí (4,16)	<i>(h)luti</i>	u	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	lutí (9,32)	<i>(h)luti</i>	u	i
DN III 30	1200-1300: 28	undir (5,17)	<i>undir</i>	u	i
DN III 34	1200-1300: 37	þurfti (9,8)	<i>þurfti</i>	u	i
DN III 34	1200-1300: 37	fullrí (19,39)	<i>fullri</i>	u	i
DN III 35	1200-1300: 38	kunnigt (1,9)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN III 35	1200-1300: 38	þurfti (12,22)	<i>þurfti</i>	u	i
DN III 35	1200-1300: 38	fullrí (13,19)	<i>fullri</i>	u	i
DN III 36	1200-1300: 39	kunnikt (1,4)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN III 36	1200-1300: 39	luti (4,5)	<i>(h)luti</i>	u	i
DN III 36	1200-1300: 39	vndir (23,24)	<i>undir</i>	u	i
DN II 40	1200-1300: 44	kunnict (2,14)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 40	1200-1300: 44	fullri (18,1)	<i>fullri</i>	u	i
DN II 42	1200-1300: 48	kunnict (2,17)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 42	1200-1300: 48	guði (9,4)	<i>Guði</i>	u	i
DN II 42	1200-1300: 48	murni (21,11)	<i>murni</i>	u	i
DN II 45	1200-1300: 58	kunnict (1,5)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 45	1200-1300: 58	vndir (3,8)	<i>undir</i>	u	i
DN II 45	1200-1300: 58	vppi (3,22)	<i>uppi</i>	u	i
DN II 45	1200-1300: 58	gudi (14,17)	<i>guði</i>	u	i
DN II 56	1200-1300: 68	kunníct (7,16)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 56	1200-1300: 68	kunnígt (10,4)	<i>kunnigt</i>	u	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 47	1301-1310 : 2	kunnígt (4,12)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 63	1301-1310 : 3	kunnígt (4,8)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 63	1301-1310 : 3	fluttí (10,17)	<i>flutti</i>	u	i
DN II 63	1301-1310 : 3	vnðir (31,1)	<i>undir</i>	u	i
DN III 53	1301-1310 : 15	kunnígt (2,9)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN III 53	1301-1310 : 15	vnðír (19,5)	<i>undir</i>	u	i
DN II 68	1301-1310 : 17	kunnígtt (1,9)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 70	1301-1310 : 18	kunnigt (1,17)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 70	1301-1310 : 18	guði (2,2)	<i>guði</i>	u	i
DN III 55	1301-1310 : 20	vndír (8,3)	<i>undir</i>	u	i
DN III 56	1301-1310 : 21	vndir (7,13)	<i>undir</i>	u	i
DN III 57	1301-1310 : 22	kunnígt (2,5)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN III 57	1301-1310 : 22	kutzí (2,15)	<i>kutzi</i>	u	i
DN II 87	1301-1310 : 50	kunnigt (2,6)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 87	1301-1310 : 50	uppi (8,10)	<i>uppi</i>	u	i
DN II 89	1301-1310 : 51	kunnigt (1,9)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN II 94	1301-1310 : 68	guði (2,13)	<i>Guði</i>	u	i
DN II 94	1301-1310 : 68	guði (4,22)	<i>Guði</i>	u	i
DN II 94	1301-1310 : 68	vnðir (10,13)	<i>undir</i>	u	i
DN III 90	1301-1310 : 82	kunníct (1,5)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN III 88	1301-1310 : 85	kunnígt (1,9)	<i>kunnigt</i>	u	i
DN III 88	1301-1310 : 85	vndir (4,2)	<i>undir</i>	u	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 88	1301-1310 : 85	Ruđi (5,7)	<i>Ruđi</i>	u	i
DN II 10	1200-1300: 8	kunnekt (2,12)	<i>kunnigt</i>	u	e
DN I 59	1200-1300: 10	under (2,5)	<i>undir</i>	u	e
DN I 8	1200-1300: 6	skulu (5,10)	<i>skulu</i>	u	u
DN I 8	1200-1300: 6	skulu (5,23)	<i>skulu</i>	u	u
DN I 8	1200-1300: 6	skulu (7,3)	<i>skulu</i>	u	u
DN I 8	1200-1300: 6	fullum (7,19)	<i>fullum</i>	u	u
DN II 10	1200-1300: 8	fullum (6,11)	<i>fullum</i>	u	u
DN II 17	1200-1300: 16	skulu (7,25)	<i>skulu</i>	u	u
DN III 30	1200-1300: 28	lutum (3,9)	<i>(h)lutum</i>	u	u
DN III 30	1200-1300: 28	budum(4,22)	<i>budum</i>	u	u
DN III 30	1200-1300: 28	budum(5,35)	<i>budum</i>	u	u
DN III 34	1200-1300: 37	skulu (17,33)	<i>skulu</i>	u	u
DN III 34	1200-1300: 37	kusu (21,41)	<i>kusu</i>	u	u
DN III 34	1200-1300: 37	stundum (23,16)	<i>stundum</i>	u	u
DN III 34	1200-1300: 37	stunđum (26,28)	<i>stundum</i>	u	u
DN III 34	1200-1300: 37	wrđu (24,17)	<i>urđu</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	lutum (11,19)	<i>(h)lutum</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	vrđu (18,19)	<i>urđu</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	vrđu (23,9)	<i>urđu</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	kusu (19,32)	<i>kusu</i>	u	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 35	1200-1300: 38	stundum (21,27)	<i>stundum</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	stundum (37,28)	<i>stundum</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	munum (24,2)	<i>munum</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	munum (36,20)	<i>munum</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	munum (35,18)	<i>munum</i>	u	u
DN III 35	1200-1300: 38	skulu (36,16)	<i>skulu</i>	u	u
DN III 36	1200-1300: 39	budud (3,17)	<i>buðuð</i>	u	u
DN III 36	1200-1300: 39	budu (13,9)	<i>buðu</i>	u	u
DN III 36	1200-1300: 39	budu (13,17)	<i>buðu</i>	u	u
DN III 36	1200-1300: 39	hugdum (24,17)	<i>hugðum</i>	u	u
DN II 40	1200-1300: 44	skulu (9,5)	<i>skulu</i>	u	u
DN II 40	1200-1300: 44	skulu (12,6)	<i>skulu</i>	u	u
DN II 45	1200-1300: 58	skulu (5,15)	<i>skulu</i>	u	u
DN II 45	1200-1300: 58	skuldum (13,8)	<i>skuldum</i>	u	u
DN II 56	1200-1300: 68	hulpu (16,5)	<i>hulpu</i>	u	u
DN III 47	1301-1310 : 2	skutu (7,11)	<i>skutu</i>	u	u
DN III 47	1301-1310 : 2	lutum (10,1)	<i>(h)lutum</i>	u	u
DN III 53	1301-1310 : 15	skulu (3,14)	<i>skulu</i>	u	u
DN II 68	1301-1310 : 17	skulu (6,4)	<i>skulu</i>	u	u
DN II 68	1301-1310 : 17	skulu (9,14)	<i>skulu</i>	u	u
DN III 55	1301-1310 : 20	skulu (3,18)	<i>skulu</i>	u	u
DN III 56	1301-1310 : 21	fullu (6,11)	<i>fullu</i>	u	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 56	1301-1310 : 21	skulu (12,7)	<i>skulu</i>	u	u
DN III 56	1301-1310 : 21	skulu (20,15)	<i>skulu</i>	u	u
DN II 89	1301-1310 : 51	skulu (6,16)	<i>skulu</i>	u	u
DN II 89	1301-1310 : 51	skulu (9,11)	<i>skulu</i>	u	u
DN II 94	1301-1310 : 68	skulu (8,6)	<i>skulu</i>	u	u
DN III 90	1301-1310 : 82	tuptum (4,7)	<i>toptum</i>	u	u
DN III 34	1200-1300: 37	súkír (5,26)	<i>sjúkír</i>	u:	i
DN III 35	1200-1300: 38	súkír (6,10)	<i>sjúkír</i>	u:	i
DN III 35	1200-1300: 38	husi (37,2)	<i>húsi</i>	u:	i
DN II 42	1200-1300: 48	vti (17,8)	<i>úti</i>	u:	i
DN III 53	1301-1310 : 15	snuít (16,9)	<i>snúit</i>	u:	i
DN III 56	1301-1310 : 21	lukízt (15,20)	<i>lúkiz</i>	u:	i
DN III 56	1301-1310 : 21	luki (16,12)	<i>lúki</i>	u:	i
DN III 34	1200-1300: 37	stuku (3,32)	<i>stúku</i>	u:	u
DN III 34	1200-1300: 37	stuku (4,4)	<i>stúku</i>	u:	u
DN III 34	1200-1300: 37	husum (10,17)	<i>húsum</i>	u:	u
DN III 34	1200-1300: 37	stukur (11,27)	<i>stúkur</i>	u:	u
DN III 35	1200-1300: 38	stuku (4,3)	<i>stúku</i>	u:	u
DN III 35	1200-1300: 38	stuku (4,10)	<i>stúku</i>	u:	u
DN III 35	1200-1300: 38	husum (16,9)	<i>húsum</i>	u:	u
DN III 35	1200-1300: 38	stukur (17,26)	<i>stúkur</i>	u:	u
DN III 47	1301-1310 : 2	husum (13,12)	<i>húsum</i>	u:	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 87	1301-1310 : 50	pusu (6,5)	<i>púsu</i>	u:	u
DN I 8	1301-1310 : 17	æigi (8,10)	<i>eigi</i>	ei	i
DN III 34	1200-1300: 37	eínní (4,10)	<i>einni</i>	ei	i
DN III 34	1200-1300: 37	heilír (5,28)	<i>heilir</i>	ei	i
DN III 34	1200-1300: 37	greínndí (26,4)	<i>greindi</i>	ei	i
DN III 35	1200-1300: 38	einní (4,16)	<i>einni</i>	ei	i
DN III 35	1200-1300: 38	fléirí (17,20)	<i>fleiri</i>	ei	i
DN III 35	1200-1300: 38	greínndí (35,14)	<i>greindi</i>	ei	i
DN III 36	1200-1300: 39	greiddi (25,8)	<i>greiddi</i>	ei	i
DN III 47	1301-1310 : 2	einní (2,2)	<i>einni</i>	ei	i
DN III 47	1301-1310 : 2	veittí (12,9)	<i>veitti</i>	ei	i
DN II 63	1301-1310 : 3	eínní (1,15)	<i>einni</i>	ei	i
DN II 63	1301-1310 : 3	leíni (2,4)	<i>Leini</i>	ei	i
DN II 63	1301-1310 : 3	leíni (8,16)	<i>Leini</i>	ei	i
DN II 68	1301-1310 : 17	Eignír (6,6)	<i>eignir</i>	ei	i
DN II 17	1200-1300: 16	æínni (11,20)	<i>einni</i>	ei	i
DN III 30	1200-1300: 28	æígí (8,17)	<i>eigi</i>	ei	i
DN III 30	1200-1300: 28	æígí (9,37)	<i>eigi</i>	ei	i
DN III 30	1200-1300: 28	æígí (10,7)	<i>eigi</i>	ei	i
DN III 30	1200-1300: 28	æígí (12,20)	<i>eigi</i>	ei	i
DN III 30	1200-1300: 28	flæirí (12,22)	<i>fleiri</i>	ei	i
DN III 30	1200-1300: 28	æinní (22,12)	<i>einni</i>	ei	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 40	1200-1300: 44	æigi (15,11)	<i>eigi</i>	ei	i
DN II 42	1200-1300: 48	þæiri (11,10)	<i>þeirri</i>	ei	i
DN II 68	1301-1310 : 17	þæírí (10,17)	<i>þeiri</i>	ei	i
DN II 70	1301-1310 : 18	æignist (7,6)	<i>eigniz</i>	ei	i
DN II 89	1301-1310 : 51	hæitir (3,23)	<i>heitir</i>	ei	i
DN III 88	1301-1310 : 85	æinni (3,9)	<i>einni</i>	ei	i
DN II 87	1301-1310 : 50	þæri (9,2)	<i>þeirri</i>	ei	i
DN I 8	1200-1300: 6	æignum (3,26)	<i>eignum</i>	ei	u
DN III 34	1200-1300: 37	deilu (22,37)	<i>deilu</i>	ei	u
DN III 35	1200-1300: 38	eígu (2,12)	<i>eigu</i>	ei	u
DN III 35	1200-1300: 38	deilu (21,7)	<i>deilu</i>	ei	u
DN III 47	1301-1310 : 2	heilum (14,2)	<i>heilum</i>	ei	u
DN II 68	1301-1310 : 17	leígu (4,5)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 68	1301-1310 : 17	Eígnum (18,18)	<i>eignum</i>	ei	u
DN III 55	1301-1310 : 20	Eígur (4,3)	<i>eigur</i>	ei	u
DN III 55	1301-1310 : 20	leidum (5,3)	<i>leiðum</i>	ei	u
DN III 55	1301-1310 : 20	Eigu (6,5)	<i>eigu</i>	ei	u
DN III 56	1301-1310 : 21	eínu (7,14)	<i>einu</i>	ei	u
DN II 17	1200-1300: 16	læiru (7,20)	<i>Leiru</i>	ei	u
DN II 17	1200-1300: 16	græiddu (10,20)	<i>greiddu</i>	ei	u
DN II 17	1200-1300: 16	æignum (10,29)	<i>eignum</i>	ei	u
DN V 12	1200-1300: 18	æigu (6,4)	<i>eigu</i>	ei	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	læígum (18,15)	<i>leigum</i>	ei	u
DN III 36	1200-1300: 39	æigum (18,9)	<i>eigum</i>	ei	u
DN II 40	1200-1300: 44	læigu (8,5)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 40	1200-1300: 44	læigu (8,10)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 40	1200-1300: 44	læigu (9,4)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 40	1200-1300: 44	læigu (11,3)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 40	1200-1300: 44	æigu (17,5)	<i>eigu</i>	ei	u
DN II 42	1200-1300: 48	læigu (11,2)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 42	1200-1300: 48	læigu (11,15)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 42	1200-1300: 48	læigu (12,11)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 42	1200-1300: 48	læigu (13,1)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 42	1200-1300: 48	læigu (18,18)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 42	1200-1300: 48	læigu (19,10)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 42	1200-1300: 48	læigu (20,2)	<i>leigu</i>	ei	u
DN II 63	1301-1310 : 3	æígu (29,19)	<i>eigu</i>	ei	u
DN II 89	1301-1310 : 51	æígnum (14,19)	<i>eignum</i>	ei	u
DN III 88	1301-1310 : 85	æígnum (6,5)	<i>eignum</i>	ei	u
DN III 88	1301-1310 : 85	æígnum (7,4)	<i>eignum</i>	ei	u
DN XIII 1	1200-1300: 2	æyrir (4,5)	<i>eyrir</i>	øy	i
DN XIII 1	1200-1300: 2	æyrir (13,7)	<i>eyrir</i>	øy	i
DN II 42	1200-1300: 48	hæyrði (9,19)	<i>heyrði</i>	øy	i
DN II 45	1200-1300: 58	æyri (7,16)	<i>eyri</i>	øy	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 88	1301-1310 : 85	æyris (8,10)	<i>eyris</i>	øy	i
DN III 30	1200-1300: 28	gøymízst (6,30)	<i>geymiz</i>	øy	i
DN II 56	1200-1300: 68	høyrír (14,13)	<i>heyrir</i>	øy	i
DN II 68	1301-1310 : 17	gøymí (10,6)	<i>geymi</i>	øy	i
DN III 56	1301-1310 : 21	øyri (16,19)	<i>eyri</i>	øy	i
DN III 47	1301-1310 : 2	høyrðu (18,10)	<i>heyrdum</i>	øy	u
DN II 17	1200-1300: 16	næyslu (8,3)	<i>neyzlu</i>	øy	u
DN II 42	1200-1300: 48	hæyrðum (4,17)	<i>heyrdum</i>	øy	u
DN III 34	1200-1300: 37	høyrðum (6,17)	<i>heyrdum</i>	øy	u
DN III 34	1200-1300: 37	høyrðum (16,13)	<i>heyrdum</i>	øy	u
DN III 34	1200-1300: 37	høyrðum (25,3)	<i>heyrdum</i>	øy	u
DN III 34	1200-1300: 37	køyptu (9,3)	<i>keyptu</i>	øy	u
DN III 34	1200-1300: 37	gøymslu (23,5)	<i>geymslu</i>	øy	u
DN III 35	1200-1300: 38	høyrðum (7,8)	<i>heyrdum</i>	øy	u
DN III 35	1200-1300: 38	høyrðum (34,3)	<i>heyrdum</i>	øy	u
DN III 35	1200-1300: 38	køyptu (12,17)	<i>keyptu</i>	øy	u
DN II 56	1200-1300: 68	gøymslu (12,2)	<i>geymslu</i>	øy	u
DN II 70	1301-1310 : 18	øyrum (5,3)	<i>Eyrum</i>	øy	u
DN V 12	1200-1300: 18	auðní (5,28)	<i>Auð(u)ni</i>	ou	i
DN V 12	1200-1300: 18	haugi (6,11)	<i>Haugi</i>	ou	i
DN II 42	1200-1300: 48	haustit (3,1)	<i>haustit</i>	ou	i

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 68	1301-1310 : 17	haustít (1,12)	<i>haustit</i>	ɔu	i
DN III 56	1301-1310 : 21	haustít (24,15)	<i>haustit</i>	ɔu	i
DN III 88	1301-1310 : 85	kaupí (11,19)	<i>kaupi</i>	ɔu	i
DN II 10	1200-1300: 8	aurum (6,12)	<i>aurum</i>	ɔu	u
DN II 40	1200-1300: 44	Audunn (1,13)	<i>Auðunn</i>	ɔu	u
DN II 42	1200-1300: 48	auðunn (2,1)	<i>Auðun</i>	ɔu	u
DN II 42	1200-1300: 48	auðunn (13,21)	<i>Auðun</i>	ɔu	u
DN II 42	1200-1300: 48	auðunn (15,4)	<i>Auðun</i>	ɔu	u
DN II 42	1200-1300: 48	auðunn (18,4)	<i>Auðun</i>	ɔu	u
DN II 42	1200-1300: 48	auðunn (21,7)	<i>Auðun</i>	ɔu	u
DN III 53	1301-1310 : 15	Audunn (1,1)	<i>Auðun</i>	ɔu	u
DN II 68	1301-1310 : 17	audunn (13,11)	<i>Auðun</i>	ɔu	u
DN III 55	1301-1310 : 20	Tautru (1,4)	<i>Tautru</i>	ɔu	u

Mellomhøye vokaler

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 45	1200-1300: 58	øxi (2,23)	<i>øxi</i>	ø	i
DN II 63	1301-1310 : 3	øfre (17,13)	<i>øfri</i>	ø	e
DN III 34	1200-1300: 37	øfro (23,13)	<i>øfru</i>	ø	o
DN III 35	1200-1300: 38	øfro (21,24)	<i>øfru</i>	ø	o
DN III 34	1200-1300: 37	møsson (4,30)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 34	1200-1300: 37	møsson (4,33)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 34	1200-1300: 37	møsson (7,5)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 35	1200-1300: 38	møsson (5,6)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 35	1200-1300: 38	møsson (5,9)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 35	1200-1300: 38	møsson (10,3)	<i>messu</i>	ø	o
DN II 42	1200-1300: 48	møsson (3,6)	<i>messu</i>	ø	o
DN II 42	1200-1300: 48	møsson (15,12)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 53	1301-1310 : 15	møsson (22,1)	<i>messu</i>	ø	o
DN II 68	1301-1310 : 17	møsson (2,1)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 55	1301-1310 : 20	møsson (14,1)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 56	1301-1310 : 21	møsson (9,1)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 56	1301-1310 : 21	møsson (12,24)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 56	1301-1310 : 21	møsson (19,14)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 56	1301-1310 : 21	møsson (24,13)	<i>messu</i>	ø	o
DN III 57	1301-1310 : 22	møsson (6,5)	<i>messu</i>	ø	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	dømde (21,1)	<i>dómdi</i>	ø:	e
DN III 30	1200-1300: 28	dømde (22,26)	<i>dómdi</i>	ø:	e
DN III 34	1200-1300: 37	dømes (1,34)	<i>dómis</i>	ø:	e
DN III 34	1200-1300: 37	større (11,18)	<i>stórri</i>	ø:	e
DN III 34	1200-1300: 37	føre (19,3)	<i>fóri</i>	ø:	e
DN III 35	1200-1300: 38	større (17,17)	<i>stórri</i>	ø:	e
DN III 35	1200-1300: 38	døme (24,9)	<i>dómi</i>	ø:	e
DN III 35	1200-1300: 38	føre (37,27)	<i>fóri</i>	ø:	e
DN III 36	1200-1300: 39	føre (5,4)	<i>fóri</i>	ø:	e
DN III 36	1200-1300: 39	køme (25,6)	<i>kómi</i>	ø:	e
DN II 42	1200-1300: 48	føre (23,16)	<i>fóri</i>	ø:	e
DN III 56	1301-1310 : 21	føre (6,23)	<i>fóri</i>	ø:	e
DN II 10	1200-1300: 8	brøðrum (3,6)	<i>bróðrum</i>	ø:	u
DN II 10	1200-1300: 8	brøðrum (4,15)	<i>bróðrum</i>	ø:	u
DN II 10	1200-1300: 8	brøðrum (5,6)	<i>bróðrum</i>	ø:	u
DN III 34	1200-1300: 37	bønom (4,13)	<i>bónum</i>	ø:	o
DN III 34	1200-1300: 37	dømðo (14,15)	<i>dómdu</i>	ø:	o
DN III 34	1200-1300: 37	tømðozt (14,31)	<i>tómðust</i>	ø:	o
DN III 34	1200-1300: 37	førzlor (15,4)	<i>fórslur</i>	ø:	o
DN III 34	1200-1300: 37	brøðrom (26,29)	<i>bróðrum</i>	ø:	o
DN III 35	1200-1300: 38	bønom (4,20)	<i>bónum</i>	ø:	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 35	1200-1300: 38	tømdozt (31,29)	<i>tómdust</i>	ø:	o
DN III 35	1200-1300: 38	brøðrom (37,19)	<i>bróðrum</i>	ø:	o
DN III 47	1301-1310 : 2	brøðrom (5,10)	<i>bróðrum</i>	ø:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	brøðrom (24,15)	<i>bróðrum</i>	ø:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	dømom (29,6)	<i>dómum</i>	ø:	o
DN III 53	1301-1310 : 15	ðømdom (4,13)	<i>dómðum</i>	ø:	o
DN III 56	1301-1310 : 21	bønom (9,16)	<i>bónum</i>	ø:	o
DN III 56	1301-1310 : 21	brøðrom (16,23)	<i>bróðrum</i>	ø:	o
DN III 56	1301-1310 : 21	brøðrom (22,15)	<i>bróðrum</i>	ø:	o
DN II 94	1301-1310 : 68	brøðrom (6,7)	<i>bróðrum</i>	ø:	o
DN III 88	1301-1310 : 85	brøðrom (10,21)	<i>bróðrum</i>	ø:	o
DN III 36	1200-1300: 39	komít (8,14)	<i>komit</i>	o	i
DN II 40	1200-1300: 44	borkní (11,5)	<i>Borkni</i>	o	i
DN V 12	1200-1300: 18	loðen (8,3)	<i>Loðin</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	komenn (2,30)	<i>kominn</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	komenn (6,8)	<i>kominn</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	lodne (4,28)	<i>Loðni</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	kome (5,1)	<i>komi</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	opet (5,16)	<i>opit</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	komenn (6,10)	<i>kominn</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	Lodenn (7,38)	<i>Loðinn</i>	o	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	holme (9,20)	<i>Holmi</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	holme (18,29)	<i>Holmi</i>	o	e
DN III 30	1200-1300: 28	forne (16,24)	<i>forni</i>	o	e
DN III 34	1200-1300: 37	borenn (6,3)	<i>borinn</i>	o	e
DN III 34	1200-1300: 37	fonnre (9,10)	<i>fornri</i>	o	e
DN III 34	1200-1300: 37	wordet (9,26)	<i>orðit</i>	o	e
DN III 34	1200-1300: 37	komet (10,24)	<i>komit</i>	o	e
DN III 34	1200-1300: 37	kosenn (10,27)	<i>kosinn</i>	o	e
DN III 35	1200-1300: 38	holme (1,17)	<i>Holmi</i>	o	e
DN III 35	1200-1300: 38	boðenn (9,12)	<i>boðinn</i>	o	e
DN III 35	1200-1300: 38	boðet (9,23)	<i>boðit</i>	o	e
DN III 35	1200-1300: 38	fonnre (14,22)	<i>fornri</i>	o	e
DN III 35	1200-1300: 38	komet (16,16)	<i>komit</i>	o	e
DN III 35	1200-1300: 38	kosenn (16,19)	<i>kosinn</i>	o	e
DN III 36	1200-1300: 39	þotte (4,17)	<i>þotti</i>	o	e
DN III 36	1200-1300: 39	(a)drottens (11,17)	<i>drottins</i>	o	e
DN III 36	1200-1300: 39	komed (24,14)	<i>komið</i>	o	e
DN II 42	1200-1300: 48	boret (14,13)	<i>borit</i>	o	e
DN II 42	1200-1300: 48	boret (26,3)	<i>borit</i>	o	e
DN II 45	1200-1300: 58	ofre (9,15)	<i>offri</i>	o	e
DN II 56	1200-1300: 68	holme (2,4)	<i>Holmi</i>	o	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 56	1200-1300: 68	komet (12,6)	<i>komit</i>	o	e
DN II 56	1200-1300: 68	orde (17,7)	<i>orði</i>	o	e
DN II 56	1200-1300: 68	skoðe (21,6)	<i>skoði</i>	o	e
DN III 47	1301-1310 : 2	holme (1,4)	<i>Holmi</i>	o	e
DN II 63	1301-1310 : 3	holme (1,4)	<i>Holmi</i>	o	e
DN II 63	1301-1310 : 3	opet (15,7)	<i>opit</i>	o	e
DN II 63	1301-1310 : 3	boret (19,13)	<i>borit</i>	o	e
DN II 63	1301-1310 : 3	forðze (25,18)	<i>forsi</i>	o	e
DN III 53	1301-1310 : 15	boðet (3,1)	<i>boðit</i>	o	e
DN III 53	1301-1310 : 15	boðe (5,2)	<i>boði</i>	o	e
DN III 53	1301-1310 : 15	boðe (10,14)	<i>boði</i>	o	e
DN III 53	1301-1310 : 15	boret (6,11)	<i>borit</i>	o	e
DN III 53	1301-1310 : 15	skotet (16,6)	<i>skotit</i>	o	e
DN II 68	1301-1310 : 17	drottens (1,14)	<i>drottins</i>	o	e
DN II 68	1301-1310 : 17	Borre (18,1)	<i>Borri</i>	o	e
DN II 70	1301-1310 : 18	hollte (3,8)	<i>Holti</i>	o	e
DN II 70	1301-1310 : 18	loðne (10,14)	<i>Loðni</i>	o	e
DN III 55	1301-1310 : 20	holme (1,8)	<i>Holmi</i>	o	e
DN III 55	1301-1310 : 20	boðe (3,7)	<i>boði</i>	o	e
DN III 55	1301-1310 : 20	folke (12,20)	<i>folki</i>	o	e
DN III 56	1301-1310 : 21	loket (12,19)	<i>lokit</i>	o	e
DN III 56	1301-1310 : 21	loket (14,21)	<i>lokit</i>	o	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 56	1301-1310 : 21	korne (13,23)	<i>korni</i>	o	e
DN III 56	1301-1310 : 21	boðed (20,8)	<i>boðið</i>	o	e
DN II 87	1301-1310 : 50	folke (8,12)	<i>folki</i>	o	e
DN II 89	1301-1310 : 51	koste (14,7)	<i>kosti</i>	o	e
DN II 94	1301-1310 : 68	borðe (6,15)	<i>borði</i>	o	e
DN II 94	1301-1310 : 68	boren (11,1)	<i>borinn</i>	o	e
DN I 59	1200-1300: 10	orðum (6,2)	<i>orðum</i>	o	u
DN I 59	1200-1300: 10	nockorn (8,14)	<i>nokkurn</i>	o	o
DN I 8	1200-1300: 6	konongr (2,5)	<i>konungr</i>	o	o
DN I 8	1200-1300: 6	frosto (4,22)	<i>Frostu</i>	o	o
DN I 8	1200-1300: 6	mote (5,10)	<i>móti</i>	o:	e
DN I 59	1200-1300: 10	skolo (5,15)	<i>skulu</i>	o	o
DN II 17	1200-1300: 16	nokot (11,15)	<i>nokkut</i>	o	o
DN V 12	1200-1300: 18	forno (3,23)	<i>fornu</i>	o	o
DN V 12	1200-1300: 18	forno (4,19)	<i>fornu</i>	o	o
DN III 30	1200-1300: 28	nokornn (10,3)	<i>nokkurn</i>	o	o
DN III 30	1200-1300: 28	kono (22,11)	<i>konu</i>	o	o
DN III 30	1200-1300: 28	ockor (25,18)	<i>okkur</i>	o	o
DN III 34	1200-1300: 37	nockors (3,12)	<i>nokkurs</i>	o	o
DN III 34	1200-1300: 37	brotto (5,18)	<i>brottu</i>	o	o
DN III 34	1200-1300: 37	brotto (6,15)	<i>brottu</i>	o	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 34	1200-1300: 37	klocko (9,2)	<i>klocku</i>	o	o
DN III 34	1200-1300: 37	nockor (20,5)	<i>nokkur</i>	o	o
DN III 34	1200-1300: 37	forno (22,30)	<i>fornu</i>	o	o
DN III 35	1200-1300: 38	nockors (3,11)	<i>nokkurs</i>	o	o
DN III 35	1200-1300: 38	nockora (3,21)	<i>nokkurra</i>	o	o
DN III 35	1200-1300: 38	brotto (7,6)	<i>brottu</i>	o	o
DN III 35	1200-1300: 38	nockor (8,19)	<i>nokkur</i>	o	o
DN III 35	1200-1300: 38	klocko (12,16)	<i>klocku</i>	o	o
DN III 35	1200-1300: 38	nockor (13,25)	<i>nokkur</i>	o	o
DN III 35	1200-1300: 38	forno (20,31)	<i>fornu</i>	o	o
DN III 35	1200-1300: 38	ockor (41,18)	<i>okkur</i>	o	o
DN III 36	1200-1300: 39	Torgom(2,10)	<i>Torgum</i>	o	o
DN III 36	1200-1300: 39	komom (10,24)	<i>komum</i>	o	o
DN III 36	1200-1300: 39	komo (11,12)	<i>komu</i>	o	o
DN III 36	1200-1300: 39	nokkot (16,23)	<i>nokkut</i>	o	o
DN II 40	1200-1300: 44	stofu (4,7)	<i>stofu</i>	o	o
DN II 56	1200-1300: 68	skoloð (4,15)	<i>skuluð</i>	o	o
DN II 56	1200-1300: 68	skolom (15,3)	<i>skulum</i>	o	o
DN II 56	1200-1300: 68	forno (10,12)	<i>fornu</i>	o	o
DN II 56	1200-1300: 68	forno (22,12)	<i>fornu</i>	o	o
DN III 47	1301-1310 : 2	torgom (2,8)	<i>Torgum</i>	o	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 63	1301-1310 : 3	komo (5,14)	<i>komu</i>	o	o
DN II 63	1301-1310 : 3	komo (6,12)	<i>komu</i>	o	o
DN III 53	1301-1310 : 15	ockor (21,2)	<i>okkur</i>	o	o
DN II 68	1301-1310 : 17	kono (10,3)	<i>konu</i>	o	o
DN II 68	1301-1310 : 17	kono (11,1)	<i>konu</i>	o	o
DN II 68	1301-1310 : 17	stofu (25,4)	<i>stofu</i>	o	o
DN III 56	1301-1310 : 21	komo (8,1)	<i>komu</i>	o	o
DN III 56	1301-1310 : 21	komo (9,6)	<i>komu</i>	o	o
DN II 89	1301-1310 : 51	nockot (5,16)	<i>nokkut</i>	o	o
DN II 89	1301-1310 : 51	hornom (15,20)	<i>hornum</i>	o	o
DN II 89	1301-1310 : 51	nockor (13,18)	<i>nokkur</i>	o	o
DN III 53	1301-1310 : 15	nockors (8,12)	<i>nokkurs</i>	o	o
DN II 68	1301-1310 : 17	nockot (7,10)	<i>nokkut</i>	o	o
DN II 17	1200-1300: 16	fole (4,8)	<i>fóli</i>	o:	e
DN II 17	1200-1300: 16	fole (14,12)	<i>fóli</i>	o:	e
DN I 8	1200-1300: 6	broðer (1,3)	<i>bróðir</i>	o:	e
DN I 8	1200-1300: 6	þorer (12,12)	<i>þórir</i>	o:	e
DN II 10	1200-1300: 8	mote (2,16)	<i>móti</i>	o:	e
DN I 59	1200-1300: 10	mote (4,10)	<i>móti</i>	o:	e
DN I 59	1200-1300: 10	mote (6,12)	<i>móti</i>	o:	e
DN I 59	1200-1300: 10	broðer (13,17)	<i>bróðir</i>	o:	e
DN II 17	1200-1300: 16	mote (6,17)	<i>móti</i>	o:	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 17	1200-1300: 16	mote (9,33)	<i>móti</i>	o:	e
DN V 12	1200-1300: 18	þores (1,9)	<i>þóris</i>	o:	e
DN V 12	1200-1300: 18	þorer (3,29)	<i>þórir</i>	o:	e
DN III 30	1200-1300: 28	jone (4,33)	<i>Jóni</i>	o:	e
DN III 30	1200-1300: 28	mote (23,40)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 30	1200-1300: 28	bonde (24,8)	<i>bónði</i>	o:	e
DN III 34	1200-1300: 37	mote (3,14)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 34	1200-1300: 37	mote (17,31)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 34	1200-1300: 37	mote (25,1)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 35	1200-1300: 38	thores (1,22)	<i>þóris</i>	o:	e
DN III 35	1200-1300: 38	mote (38,14)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 35	1200-1300: 38	mote (23,31)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 36	1200-1300: 39	mote (5,5)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 36	1200-1300: 39	mote (14,9)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 36	1200-1300: 39	mote (21,17)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 36	1200-1300: 39	Jone (6,23)	<i>Jóni</i>	o:	e
DN II 40	1200-1300: 44	bonde (5,9)	<i>bónði</i>	o:	e
DN II 40	1200-1300: 44	broðer (6,7)	<i>bróðir</i>	o:	e
DN II 40	1200-1300: 44	jone (19,6)	<i>Jóni</i>	o:	e
DN II 42	1200-1300: 48	broðer (2,6)	<i>bróðir</i>	o:	e
DN II 42	1200-1300: 48	broðer (24,5)	<i>bróðir</i>	o:	e
DN II 45	1200-1300: 58	roser (4,11)	<i>rósir</i>	o:	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 45	1200-1300: 58	mote (6,14)	<i>móti</i>	o:	e
DN II 45	1200-1300: 58	godre (16,5)	<i>góðri</i>	o:	e
DN II 56	1200-1300: 68	Thores (2,7)	<i>Þóris</i>	o:	e
DN II 56	1200-1300: 68	mote (7,7)	<i>móti</i>	o:	e
DN II 56	1200-1300: 68	broder (17,3)	<i>bróðir</i>	o:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	ðome (8,19)	<i>dómi</i>	o:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	mote (31,13)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 53	1301-1310 : 15	mote (11,7)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 53	1301-1310 : 15	mote (16,10)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 53	1301-1310 : 15	Thore (13,10)	<i>Þóri</i>	o:	e
DN III 53	1301-1310 : 15	Thore (18,8)	<i>Þóri</i>	o:	e
DN II 68	1301-1310 : 17	Thore (16,12)	<i>Þóri</i>	o:	e
DN II 68	1301-1310 : 17	Thore (17,16)	<i>Þóri</i>	o:	e
DN II 68	1301-1310 : 17	jone (17,6)	<i>Jóni</i>	o:	e
DN II 68	1301-1310 : 17	bonde (24,8)	<i>bónði</i>	o:	e
DN II 70	1301-1310 : 18	dotter (1,13)	<i>dóttir</i>	o:	e
DN III 55	1301-1310 : 20	mote (11,7)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 56	1301-1310 : 21	bonde (2,24)	<i>bónði</i>	o:	e
DN III 56	1301-1310 : 21	broder (4,1)	<i>bróðir</i>	o:	e
DN III 56	1301-1310 : 21	dome (7,18)	<i>dómi</i>	o:	e
DN III 56	1301-1310 : 21	mote (21,20)	<i>móti</i>	o:	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 89	1301-1310 : 51	Thore (20,6)	<i>Þóri</i>	o:	e
DN II 94	1301-1310 : 68	mote (10,9)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 90	1301-1310 : 82	mote (4,10)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 90	1301-1310 : 82	móte (5,16)	<i>móti</i>	o:	e
DN III 88	1301-1310 : 85	jóne (13,13)	<i>Jóni</i>	o:	e
DN I 8	1200-1300: 6	dottor (2,14)	<i>dóttur</i>	o:	o
DN II 10	1200-1300: 8	Dottor (3,14)	<i>dóttur</i>	o:	o
DN II 10	1200-1300: 8	tocom (7,10)	<i>tókum</i>	o:	o
DN II 10	1200-1300: 8	moðor (7,14)	<i>móður</i>	o:	o
DN III 30	1200-1300: 28	forom (7,2)	<i>fórum</i>	o:	o
DN III 30	1200-1300: 28	holom (7,26)	<i>Hólum</i>	o:	o
DN III 30	1200-1300: 28	tokom (8,12)	<i>tókum</i>	o:	o
DN III 34	1200-1300: 37	toko (20,2)	<i>tóku</i>	o:	o
DN III 34	1200-1300: 37	toko (25,37)	<i>tóku</i>	o:	o
DN III 35	1200-1300: 38	jolom (8,15)	<i>jólum</i>	o:	o
DN III 35	1200-1300: 38	toko (13,22)	<i>tóku</i>	o:	o
DN III 35	1200-1300: 38	toko (35,9)	<i>tóku</i>	o:	o
DN III 36	1200-1300: 39	foro (13,8)	<i>fóru</i>	o:	o
DN II 42	1200-1300: 48	suoro (22,13)	<i>sóru</i>	o:	o
DN II 42	1200-1300: 48	goðom (5,12)	<i>góðum</i>	o:	o
DN III 47	1301-1310 : 2	suoro (7,8)	<i>sóru</i>	o:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	toko (11,7)	<i>tóku</i>	o:	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 63	1301-1310 : 3	toko (13,17)	<i>tóku</i>	o:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	toko (20,13)	<i>tóku</i>	o:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	bíóðom (31,18)	<i>bjóðum</i>	o:	o
DN III 53	1301-1310 : 15	þriotsko (6,6)	<i>þrjótzku</i>	o:	o
DN III 53	1301-1310 : 15	folsko (6,8)	<i>fólsku</i>	o:	o
DN III 53	1301-1310 : 15	bíóðom (14,12)	<i>bjóðum</i>	o:	o
DN II 70	1301-1310 : 18	fiorðo (5,4)	<i>fjórðu</i>	o:	o
DN III 88	1301-1310 : 85	gríotom (3,16)	<i>Grjótum</i>	o:	o
DN III 88	1301-1310 : 85	godom (14,4)	<i>góðum</i>	o:	o
DN III 30	1200-1300: 28	svoro (9,5)	<i>sóru</i>	o:	o
DN III 30	1200-1300: 28	brefe (2,19)	<i>bréfi</i>	e:	e
DN III 30	1200-1300: 28	brefe (13,34)	<i>bréfi</i>	e:	e
DN III 30	1200-1300: 28	brefet (3,28)	<i>bréfit</i>	e:	e
DN III 30	1200-1300: 28	rette (17,12)	<i>rétti</i>	e:	e
DN II 42	1200-1300: 48	brefet (7,16)	<i>bréfit</i>	e:	e
DN III 47	1301-1310 : 2	brefe (5,2)	<i>bréfi</i>	e:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	brefe (4,13)	<i>bréfi</i>	e:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	brefet (16,9)	<i>bréfit</i>	e:	e
DN II 68	1301-1310 : 17	Petre (16,2)	<i>Pétri</i>	e:	e
DN II 87	1301-1310 : 50	teðe (4,11)	<i>téði</i>	e:	e
DN II 89	1301-1310 : 51	petre (19,16)	<i>Pétri</i>	e:	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 88	1301-1310 : 85	rétte (7,1)	<i>rétti</i>	e:	e
DN I 59	1200-1300: 10	heto (4,13)	<i>hétu</i>	e:	o
DN I 59	1200-1300: 10	heto (5,10)	<i>hétu</i>	e:	o
DN I 59	1200-1300: 10	heto (6,10)	<i>hétu</i>	e:	o
DN III 30	1200-1300: 28	retto (3,42)	<i>réttu</i>	e:	o
DN III 34	1200-1300: 37	leto (25,8)	<i>létu</i>	e:	o
DN III 35	1200-1300: 38	leto (27,27)	<i>létu</i>	e:	o
DN II 42	1200-1300: 48	setto (12,16)	<i>séttu</i>	e:	o
DN II 42	1200-1300: 48	setto (20,8)	<i>séttu</i>	e:	o
DN III 55	1301-1310 : 20	brefom (3,9)	<i>bréfum</i>	e:	o
DN III 88	1301-1310 : 85	réttom (11,10)	<i>réttum</i>	e:	o

Belegg med /e/

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN I 59	1200-1300: 10	huergi (5,20)	<i>hvergi</i>	e	i	e	Foran likv. + kons.
DN I 59	1200-1300: 10	ecki (9,10)	<i>ekki</i>	e	i	e	Foran andre kons.gr.
DN I 59	1200-1300: 10	geri (11,14)	<i>geri</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 17	1200-1300: 16	senðir (1,8)	<i>senðir</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN II 17	1200-1300: 16	eftir (4,16)	<i>eptir</i>	e	i	e	Foran andre kons.gr.
DN V 12	1200-1300: 18	hevír (3,20)	<i>hefir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN V 12	1200-1300: 18	hevír (5,13)	<i>hefir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN V 12	1200-1300: 18	hevir (5,20)	<i>hefir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN V 12	1200-1300: 18	hefði (4,16)	<i>hefði</i>	e	i	e	Foran andre kons.gr.
DN III 34	1200-1300: 37	tekít (9,17)	<i>tekit</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 34	1200-1300: 37	tekít (10,5)	<i>tekit</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 34	1200-1300: 37	gefín (25,30)	<i>gefin</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 35	1200-1300: 38	tekít (14,26)	<i>tekit</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 35	1200-1300: 38	tekít (15,26)	<i>tekit</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 35	1200-1300: 38	genngít (15,20)	<i>gengit</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 35	1200-1300: 38	tekín (25,16)	<i>tekin</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 35	1200-1300: 38	gefín (35,2)	<i>gefin</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 36	1200-1300: 39	helgi (7,21)	<i>Helgi</i>	e	i	e	Foran likv. + kons.
DN III 36	1200-1300: 39	hefði (8,13)	<i>hefði</i>	e	i	e	Foran andre kons.gr.
DN III 36	1200-1300: 39	kennír (14,15)	<i>kennir</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN III 36	1200-1300: 39	gerir (23,15)	<i>gerir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 40	1200-1300: 44	eftir (3,3)	<i>eptir</i>	e	i	e	Foran andre kons.gr.
DN II 40	1200-1300: 44	velli (8,7)	<i>velli</i>	e	i	e	Foran likv. + kons.
DN II 40	1200-1300: 44	vellí (9,13)	<i>velli</i>	e	i	e	Foran likv. + kons.
DN II 40	1200-1300: 44	gengit (13,16)	<i>gengit</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN II 40	1200-1300: 44	tekit (14,6)	<i>tekit</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 40	1200-1300: 44	hendi (15,13)	<i>hendi</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 40	1200-1300: 44	engi (15,20)	<i>engi</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN II 40	1200-1300: 44	segir (21,5)	<i>segir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 45	1200-1300: 58	hefir (12,1)	<i>hefir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 45	1200-1300: 58	hefir (13,24)	<i>hefir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 45	1200-1300: 58	heuír (5,6)	<i>hefir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 45	1200-1300: 58	heuir (9,20)	<i>hefir</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 45	1200-1300: 58	henni (8,6)	<i>henni</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN II 45	1200-1300: 58	Ellingr (9,17)	<i>Erlingr</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN II 45	1200-1300: 58	efní (14,7)	<i>efni</i>	e	i	e	Foran kons. + lik./nas.
DN III 53	1301-1310 : 15	enskís (12,9)	<i>enskis</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN III 56	1301-1310 : 21	Erlings (1,2)	<i>Erlings</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN III 56	1301-1310 : 21	Erlíngur (1,6)	<i>Erlingr</i>	e	i	e	Foran nas. + kons.
DN II 89	1301-1310 : 51	serkuirs (18,12)	<i>Serkvis</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 90	1301-1310 : 82	settízt (7,3)	<i>settiz</i>	e	i	e	Foran andre kons.gr.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 90	1301-1310 : 82	nefnízst (7,14)	<i>nefniz</i>	e	i	e	Foran kons. + lik./nas.
DN III 88	1301-1310 : 85	Gerdizst (2,11)	<i>gerðiz</i>	e	i	e	Foran likv. + kons.
DN III 88	1301-1310 : 85	nefnízst (15,7)	<i>nefniz</i>	e	i	e	Foran kons. + lik./nas.
DN II 10	1200-1300: 8	æptir (7,13)	<i>eptir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 10	1200-1300: 8	ægg ínn (4,8,9)	<i>Egginn</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 17	1200-1300: 16	ængi (13,22)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN II 17	1200-1300: 16	hælmíng (14,19)	<i>helming</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
DN III 30	1200-1300: 28	sændír (1,8)	<i>sendir</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 30	1200-1300: 28	dægí (2,36)	<i>degi</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 30	1200-1300: 28	hæfði (2,39)	<i>hefði</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 30	1200-1300: 28	hæfði (3,12)	<i>hefði</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 30	1200-1300: 28	frælsí (3,35)	<i>frelsi</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
DN III 30	1200-1300: 28	æckí (6,20)	<i>ekki</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 30	1200-1300: 28	længi (6,39)	<i>lengi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 30	1200-1300: 28	æftír (8,24)	<i>eptir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 30	1200-1300: 28	æftir (9,3)	<i>eptir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 30	1200-1300: 28	huærír (8,25)	<i>hverir</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 30	1200-1300: 28	ængi (17,1)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 30	1200-1300: 28	ængi (17,21)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 30	1200-1300: 28	ængi (20,23)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 30	1200-1300: 28	ænni (24,7)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 30	1200-1300: 28	sæctír (23,5)	<i>sektir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 30	1200-1300: 28	tækít (23,10)	<i>tekit</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 34	1200-1300: 37	lænngi (10,4)	<i>lengi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 34	1200-1300: 37	ænni (11,25)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 34	1200-1300: 37	ænni (12,36)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 34	1200-1300: 37	hæfdí (13,28)	<i>hefði</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 34	1200-1300: 37	hæfði (18,30)	<i>hefði</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 34	1200-1300: 37	sættí (21,27)	<i>setti</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	æckí (9,22)	<i>ekki</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	lænnzí (15,25)	<i>lengi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 35	1200-1300: 38	ænnzi (17,24)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 35	1200-1300: 38	sættí (19,18)	<i>setti</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	hæfdí (39,20)	<i>hefði</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 42	1200-1300: 48	vælli (11,4)	<i>Velli</i>	e	i	æ	Foran kons. + lik./nas.
DN II 42	1200-1300: 48	vælli (19,1)	<i>Velli</i>	e	i	æ	Foran kons. + lik./nas.
DN II 42	1200-1300: 48	æftir (13,12)	<i>eptir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 56	1200-1300: 68	mægzí (5,7)	<i>megi</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 56	1200-1300: 68	frælsí (6,13)	<i>frelsi</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 56	1200-1300: 68	frælsi (16,8)	<i>frælsi</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
DN II 56	1200-1300: 68	tækit (11,7)	<i>tekit</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 56	1200-1300: 68	drægid (19,2)	<i>dregit</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 47	1301-1310 : 2	gæfín (1,5)	<i>gefín</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 47	1301-1310 : 2	Sændír (3,8)	<i>sendir</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 47	1301-1310 : 2	gæfít (9,6)	<i>gefít</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 47	1301-1310 : 2	þæssír (15,8)	<i>þæssir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 47	1301-1310 : 2	sættí (16,8)	<i>setti</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 63	1301-1310 : 3	gæfínn (1,5)	<i>gefínn</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 63	1301-1310 : 3	sænndír (3,2)	<i>sendir</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN II 63	1301-1310 : 3	fænnzí (18,4)	<i>fengiz</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN II 63	1301-1310 : 3	fænnzí (24,5)	<i>fengit</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN II 63	1301-1310 : 3	tækín (25,14)	<i>tekin</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 63	1301-1310 : 3	æckí (27,5)	<i>ekki</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 63	1301-1310 : 3	mægí (33,1)	<i>megi</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 63	1301-1310 : 3	ænnzí (33,2)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 53	1301-1310 : 15	tækít (5,4)	<i>tekit</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 53	1301-1310 : 15	tækít (16,2)	<i>tekit</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 53	1301-1310 : 15	æckí (7,8)	<i>ekki</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 53	1301-1310 : 15	fænnzí (13,9)	<i>fengit</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 53	1301-1310 : 15	æmfní (14,7)	<i>efni</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 53	1301-1310 : 15	kræfí (17,1)	<i>krefi</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 53	1301-1310 : 15	ænnzí (20,13)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN II 68	1301-1310 : 17	ænnzí (22,4)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN II 68	1301-1310 : 17	mægí (22,5)	<i>megi</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 68	1301-1310 : 17	vættrí (25,8)	<i>vetri</i>	e	i	æ	Foran kons. + lik./nas.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 68	1301-1310 : 17	sægír (25,11)	<i>segir</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 56	1301-1310 : 21	þæssír (3,4)	<i>þessir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	læstír (5,10)	<i>lestir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	tækít (5,15)	<i>tekit</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 56	1301-1310 : 21	tækít (12,5)	<i>tekit</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 56	1301-1310 : 21	tækít (18,4)	<i>tekit</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 56	1301-1310 : 21	lægðím (7,21)	<i>legðim</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	hæfdí (10,8)	<i>hefði</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	hælmíng (11,22)	<i>helming</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
DN III 56	1301-1310 : 21	hælmíng (15,19)	<i>helming</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
DN III 56	1301-1310 : 21	hælminng (16,10)	<i>helming</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
DN III 56	1301-1310 : 21	hælminng (17,5)	<i>helming</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
DN III 56	1301-1310 : 21	næmfdir (12,13)	<i>nefndir</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 57	1301-1310 : 22	mægi (5,4)	<i>megi</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 57	1301-1310 : 22	ænngi (5,5)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN III 57	1301-1310 : 22	sætti (5,7)	<i>setti</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 87	1301-1310 : 50	dæghi (8,6)	<i>degi</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 94	1301-1310 : 68	hæfir (6,13)	<i>hefir</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 94	1301-1310 : 68	æftír (7,5)	<i>eptir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 94	1301-1310 : 68	æftír (15,15)	<i>eptir</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 94	1301-1310 : 68	mægi (16,7)	<i>megi</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 94	1301-1310 : 68	ænngi (16,8)	<i>engi</i>	e	i	æ	Foran nas. + kons.
DN II 94	1301-1310 : 68	sættí (16,10)	<i>setti</i>	e	i	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 89	1301-1310 : 51	sæigir (6,14)	<i>segir</i>	e	i	æi	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 89	1301-1310 : 51	sæigir (8,5)	<i>segir</i>	e	i	æi	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 89	1301-1310 : 51	sæigir (24,7)	<i>segir</i>	e	i	æi	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 89	1301-1310 : 51	æínge (21,12)	<i>engi</i>	e	e	æi	Foran nas. + kons.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN XIII 1	1200-1300: 2	nese (2,1)	<i>Nesi</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN XIII 1	1200-1300: 2	nese (4,1)	<i>Nesi</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN I 59	1200-1300: 10	þesser (11,14)	<i>þessir</i>	e	e	e	Foran andre kons.gr.
DN I 59	1200-1300: 10	hende (12,1)	<i>hendi</i>	e	e	e	Foran nas. + kons.
DN I 59	1200-1300: 10	hende (13,11)	<i>hendi</i>	e	e	e	Foran nas. + kons.
DN II 17	1200-1300: 16	þesser (12,1)	<i>þessir</i>	e	e	e	Foran andre kons.gr.
DN II 17	1200-1300: 16	mege (13,21)	<i>megi</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN V 12	1200-1300: 18	leget (3,21)	<i>legit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN V 12	1200-1300: 18	leget (4,17)	<i>legit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN V 12	1200-1300: 18	gevet (6,2)	<i>gefit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 30	1200-1300: 28	vetrenn (1,34)	<i>vetrinn</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 30	1200-1300: 28	bedet (6,37)	<i>beðit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 36	1200-1300: 39	mege (14,23)	<i>megi</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 36	1200-1300: 39	lesen (20,23)	<i>lesin</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 36	1200-1300: 39	fengen (21,2)	<i>fengin</i>	e	e	e	Foran nas. + kons.
DN II 40	1200-1300: 44	geuet (6,12)	<i>gefit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 40	1200-1300: 44	geuet (8,2)	<i>gefit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 40	1200-1300: 44	geuet (9,18)	<i>gefit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 40	1200-1300: 44	geuenn (16,3)	<i>gefinn</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 42	1200-1300: 48	leset (6,9)	<i>lesit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 42	1200-1300: 48	leset (8,2)	<i>lesit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 42	1200-1300: 48	leset (14,18)	<i>lesit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 42	1200-1300: 48	geuet (7,2)	<i>gefit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 42	1200-1300: 48	lengge (17,3)	<i>lengi</i>	e	e	e	Foran nas. + kons.
DN II 42	1200-1300: 48	beðet (17,5)	<i>beðit</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 42	1200-1300: 48	lesen (22,6)	<i>lesinn</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 45	1200-1300: 58	gerer (1,20)	<i>gerir</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 45	1200-1300: 58	gere (13,5)	<i>geri</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 68	1301-1310 : 17	Gerde (2,19)	<i>gerði</i>	e	e	e	Foran likv. + kons.
DN II 68	1301-1310 : 17	preste (16,15)	<i>presti</i>	e	e	e	Foran andre kons.gr.
DN II 68	1301-1310 : 17	preste (17,7)	<i>presti</i>	e	e	e	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	preste (18,15)	<i>presti</i>	e	e	e	Foran andre kons.gr.
DN II 89	1301-1310 : 51	mege (21,13)	<i>megi</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN II 94	1301-1310 : 68	gerezst (7,1)	<i>geriz</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 88	1301-1310 : 85	þesser (9,7)	<i>þessir</i>	e	e	e	Foran andre kons.gr.
DN III 88	1301-1310 : 85	heðne (13,15)	<i>Heðni</i>	e	e	e	Foran kons. + lik./nas.
DN I 8	1200-1300: 6	sænder (1,6)	<i>sendir</i>	e	e	æ	Foran nas. + kons.
DN I 8	1200-1300: 6	þæsser (12,4)	<i>þessir</i>	e	e	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 10	1200-1300: 8	hænne (8,11)	<i>henni</i>	e	e	æ	Foran nas. + kons.
DN V 12	1200-1300: 18	þæsser (7,1)	<i>þessir</i>	e	e	æ	Foran andre kons.gr.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 34	1200-1300: 37	þæsser (18,11)	<i>þæssir</i>	e	e	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	hæfðe (27,14)	<i>hefði</i>	e	e	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	þæsser (38,29-39,1)	<i>þæssir</i>	e	e	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 56	1200-1300: 68	mæged (3,8)	<i>megið</i>	e	e	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 55	1301-1310 : 20	næse (5,16)	<i>nesi</i>	e	e	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
DN III 56	1301-1310 : 21	hæfde (7,9)	<i>hefði</i>	e	e	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 89	1301-1310 : 51	vættre (24,4)	<i>vetri</i>	e	e	æ	Foran kons. + lik./nas.
DN I 59	1200-1300: 10	verkum (7,5)	<i>verkum</i>	e	u	e	Foran likv. + kons.
DN I 59	1200-1300: 10	leggjum (8,8)	<i>leggjum</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.
DN I 59	1200-1300: 10	settu (14,4)	<i>settu</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	veníu (15,23)	<i>venju</i>	e	u	e	Foran kons. + kons. /i/
DN III 36	1200-1300: 39	festum (1,28)	<i>festum</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.
DN III 36	1200-1300: 39	festum (9,16)	<i>festum</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 36	1200-1300: 39	settud (10,12)	<i>settuð</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.
DN III 36	1200-1300: 39	settu (9,11)	<i>settu</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.
DN III 36	1200-1300: 39	stemfnu (9,14)	<i>stefnu</i>	e	u	e	Foran nas. + kons.
DN III 36	1200-1300: 39	enngum (14,18)	<i>engum</i>	e	u	e	Foran nas. + kons.
DN III 36	1200-1300: 39	sendud (19,14)	<i>senduð</i>	e	u	e	Foran nas. + kons.
DN III 36	1200-1300: 39	settum (26,21)	<i>settum</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.
DN II 40	1200-1300: 44	hueríu (10,9)	<i>hverju</i>	e	u	e	Foran kons. + kons. /i/
DN II 40	1200-1300: 44	huerium (12,3)	<i>hverjum</i>	e	u	e	Foran kons. + kons. /i/
DN II 40	1200-1300: 44	settum (20,4)	<i>settum</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.
DN II 68	1301-1310 : 17	hueríum (7,6)	<i>hverjum</i>	e	u	e	Foran kons. + kons. /i/
DN I 8	1200-1300: 6	siætnum (4,12)	<i>Sjetnum</i>	e	u	æ	Foran kons. + lik./nas.
DN II 10	1200-1300: 8	huæríum (8,5)	<i>hverjum</i>	e	u	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN II 17	1200-1300: 16	sættum (13,24)	<i>settum</i>	e	u	æ	Foran andre kons.gr.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN V 12	1200-1300: 18	stæmfnu (2,7)	<i>stefnu</i>	e	u	æ	Foran kons. + lik./nas.
DN III 30	1200-1300: 28	sætíum (25,15)	<i>setjum</i>	e	u	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN III 34	1200-1300: 37	sægíum (1,28)	<i>segjum</i>	e	u	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN III 34	1200-1300: 37	væníu (9,34)	<i>venju</i>	e	u	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN III 34	1200-1300: 37	sættu (22,8)	<i>settu</i>	e	u	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	sægíum (1,12)	<i>segjum</i>	e	u	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN III 35	1200-1300: 38	bæztu (9,26)	<i>beztu</i>	e	u	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	rænntur (14,29)	<i>rentur</i>	e	u	æ	Foran nas. + kons.
DN III 35	1200-1300: 38	sættu (30,21)	<i>settu</i>	e	u	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	sættu (20,9)	<i>settu</i>	e	u	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 42	1200-1300: 48	stæmnu (17,13)	<i>stefnu</i>	e	u	æ	Foran nas. + kons.
DN II 42	1200-1300: 48	sættum (28,14)	<i>settum</i>	e	u	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 63	1301-1310 : 3	kænndu (16,13)	<i>kenndu</i>	e	u	æ	Foran nas. + kons.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 63	1301-1310 : 3	sætium (28,16)	<i>setjum</i>	e	u	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN II 87	1301-1310 : 50	huærrium (8,4)	<i>hverjum</i>	e	u	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN I 8	1200-1300: 6	lendom (1,9)	<i>lendum</i>	e	o	e	Foran nas. + kons.
DN I 8	1200-1300: 6	gerðom (2,17)	<i>gerðum</i>	e	o	e	Foran likv. + kons.
DN I 8	1200-1300: 6	þesso (5,21)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN I 8	1200-1300: 6	ero (7,16)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN I 8	1200-1300: 6	ero (10,19)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN I 59	1200-1300: 10	þesso (5,9)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN I 59	1200-1300: 10	þesso (7,9)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN I 59	1200-1300: 10	þesso (9,7)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN II 17	1200-1300: 16	gengo (4,23)	<i>gengu</i>	e	o	e	Foran nas. + kons.
DN II 17	1200-1300: 16	þessom (10,28)	<i>þessum</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN II 17	1200-1300: 16	ero (12,5)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 30	1200-1300: 28	messo (2,13)	<i>messu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 30	1200-1300: 28	messo (7,14)	<i>messu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN III 30	1200-1300: 28	þesso (5,39)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN III 30	1200-1300: 28	þesso (7,6)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 34	1200-1300: 37	ero (21,14)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 34	1200-1300: 37	ero (21,24)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 36	1200-1300: 39	gengom(2,3)	<i>gengum</i>	e	o	e	Foran nas. + kons.
DN III 36	1200-1300: 39	ero (6,12)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 36	1200-1300: 39	ero (10,9)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 36	1200-1300: 39	ero (10,15)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 36	1200-1300: 39	mego (9,25)	<i>megu</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 36	1200-1300: 39	þesso (11,11)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN II 40	1200-1300: 44	messo (3,5)	<i>messu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN II 40	1200-1300: 44	gengo (14,5)	<i>gengu</i>	e	o	e	Foran nas. + kons.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 40	1200-1300: 44	þessom (18,3)	<i>þessum</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN II 45	1200-1300: 58	klerkom (6,13)	<i>klerkum</i>	e	o	e	Foran likv. + kons.
DN II 56	1200-1300: 68	ero (13,2)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN II 56	1200-1300: 68	ero (13,2)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN II 56	1200-1300: 68	engom (15,16)	<i>engum</i>	e	o	e	Foran nas. + kons.
DN III 47	1301-1310 : 2	fengo (11,8)	<i>fengu</i>	e	o	e	Foran nas. + kons.
DN II 63	1301-1310 : 3	ero (3,14)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN II 68	1301-1310 : 17	ero (21,17)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN II 70	1301-1310 : 18	setto (11,13)	<i>settu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN III 55	1301-1310 : 20	ero (2,7)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN III 56	1301-1310 : 21	ero (12,12)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN II 89	1301-1310 : 51	messo (1,18)	<i>messu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN II 89	1301-1310 : 51	þessor (4,14)	<i>þessur</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN II 89	1301-1310 : 51	þesso (4,18)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 89	1301-1310 : 51	ero (15,13)	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
DN II 89	1301-1310 : 51	setto (22,11)	<i>settu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN III 90	1301-1310 : 82	gerðozst (2,11)	<i>gerðuz</i>	e	o	e	Foran likv. + kons.
DN III 90	1301-1310 : 82	þessor (2,12)	<i>þessur</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN III 90	1301-1310 : 82	fenngo (4,3)	<i>fengu</i>	e	o	e	Foran nas. + kons.
DN III 88	1301-1310 : 85	þessom (6,4)	<i>þessum</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN III 88	1301-1310 : 85	þessom (12,15)	<i>þessum</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN III 88	1301-1310 : 85	brenndo (8,7)	<i>brenndu</i>	e	o	e	Foran nas. + kons.
DN III 88	1301-1310 : 85	setto (14,10)	<i>settu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN III 88	1301-1310 : 85	þesso (11,18)	<i>þessu</i>	e	o	e	Foran andre kons.gr.
DN XIII 1	1200-1300: 2	skæppor (3,3)	<i>skeppur</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN XIII 1	1200-1300: 2	skæppor (5,3)	<i>skeppur</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN I 8	1200-1300: 6	þæssom (3,25)	<i>þessum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN I 8	1200-1300: 6	huæriom (9,3)	<i>hverjum</i>	e	o	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN I 8	1200-1300: 6	huæriom (11,11)	<i>hverjum</i>	e	o	æ	Foran kons. + kons. /i/
DN III 34	1200-1300: 37	næmfnomzt (1,37)	<i>nefnumz</i>	e	o	æ	Foran kons. + lik./nas.
DN III 34	1200-1300: 37	rænntor (9,20)	<i>rentur</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN III 34	1200-1300: 37	fænngo (20,31)	<i>fengu</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN III 34	1200-1300: 37	næmfnozt (27,19)	<i>nefnuz</i>	e	o	æ	Foran kons. + lik./nas.
DN III 35	1200-1300: 38	fænngo (14,14)	<i>fengu</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN III 35	1200-1300: 38	þæssom (24,24)	<i>þessum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 35	1200-1300: 38	sættom (41,13)	<i>settum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 42	1200-1300: 48	þæsso (13,18)	<i>þessu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 56	1200-1300: 68	bæztom (10,1)	<i>beztum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 56	1200-1300: 68	ræntor (12,13)	<i>rentur</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN II 56	1200-1300: 68	mægom (14,17)	<i>megum</i>	e	o	æ	Foran enk.kons. + /u/

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN III 47	1301-1310 : 2	sætto (17,4)	<i>settu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 63	1301-1310 : 3	fænngo (9,18)	<i>fengu</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN II 63	1301-1310 : 3	fænngo (21,15)	<i>fengu</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN II 63	1301-1310 : 3	fængno (29,16)	<i>fengnu</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN II 63	1301-1310 : 3	þæssó (31,15)	<i>þessu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 63	1301-1310 : 3	sættom (33,4)	<i>settum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 53	1301-1310 : 15	ræntor (4,1)	<i>rentur</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN III 53	1301-1310 : 15	rænto (11,6)	<i>rentu</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN III 53	1301-1310 : 15	kænnomzst (12,13)	<i>kennumz</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN III 53	1301-1310 : 15	sættom (20,14)	<i>settum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 68	1301-1310 : 17	þæssó (6,11)	<i>þessu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 68	1301-1310 : 17	þæssom (14,2)	<i>þessum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 68	1301-1310 : 17	þæssom (21,13)	<i>þessum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.

DN-nr.	Faksmilie-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykksvak vokalfon	/e/-grafem	Konsonant-omgivelse
DN II 68	1301-1310 : 17	gæmngo (21,9)	<i>gengu</i>	e	o	æ	Foran nas. + kons.
DN II 68	1301-1310 : 17	sætto (23,4)	<i>settu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 55	1301-1310 : 20	þæssom (7,14)	<i>þessum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 55	1301-1310 : 20	þæsso (11,8)	<i>þessu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 55	1301-1310 : 20	þæsso (12,17)	<i>þessu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	þæssom (7,3)	<i>þessum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	þæssom (16,13)	<i>þessum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	þæsso (21,21)	<i>þessu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 87	1301-1310 : 50	fræghnom (7,13)	<i>fregnum</i>	e	o	æ	Foran kons. + lik./nas.
DN II 87	1301-1310 : 50	ærom (9,6)	<i>erum</i>	e	o	æ	Foran enk.kons. + /u/
DN II 87	1301-1310 : 50	sættom (10,7)	<i>settum</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN II 87	1301-1310 : 50	mæsso (12,4)	<i>messu</i>	e	o	æ	Foran andre kons.gr.
DN III 56	1301-1310 : 21	gíenngo (5,1)	<i>gengu</i>	e	o	ie	Foran nas. + kons.

Lave vokaler

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN I 59	1200-1300: 10	lærðir (6,14)	<i>lærðir</i>	æ:	i
DN II 56	1200-1300: 68	gætið (9,14)	<i>gætitt</i>	æ:	i
DN I 59	1200-1300: 10	lærðer (7,14)	<i>lærðir</i>	æ:	e
DN III 30	1200-1300: 28	uære (2,29)	<i>væri</i>	æ:	e
DN III 30	1200-1300: 28	uære (6,8)	<i>væri</i>	æ:	e
DN V 12	1200-1300: 18	bæðe (3,9)	<i>bæði</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	lærðer (1,31)	<i>lærðir</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	æfe (2,27)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	æfe (6,25)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	æfe (7,28)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	æfe (9,19)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	æfe (16,20)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	æfe (18,16)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	mælges (3,14)	<i>mælgis</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	smærre (11,16)	<i>smærri</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	være (15,38)	<i>væri</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	mærens (19,31)	<i>Mærins</i>	æ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	ræðes (26,22)	<i>ræðis</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	æve (2,18)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	æfe (7,16)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	æfe (10,26)	<i>ævi</i>	æ:	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 35	1200-1300: 38	æfe (14,28)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	æfe (34,10)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	æfe (39,6)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	være (9,16)	<i>væri</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	være (9,21)	<i>væri</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	være (33,15)	<i>væri</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	mærens (12,24)	<i>Mærins</i>	æ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	smærre (17,15)	<i>smærri</i>	æ:	e
DN III 36	1200-1300: 39	være (19,2)	<i>væri</i>	æ:	e
DN III 36	1200-1300: 39	mætte (26,2)	<i>mætti</i>	æ:	e
DN III 36	1200-1300: 39	mættem (24,21)	<i>mættim</i>	æ:	e
DN II 45	1200-1300: 58	ætte (11,10)	<i>ætti</i>	æ:	e
DN II 56	1200-1300: 68	bæde (23,17)	<i>bæði</i>	æ:	e
DN III 47	1301-1310 : 2	sæte (1,9)	<i>sæti</i>	æ:	e
DN III 47	1301-1310 : 2	bræððe (12,15)	<i>bræddi</i>	æ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	sæte (1,9)	<i>sæti</i>	æ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	mærens (2,20)	<i>Mærins</i>	æ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	mærens (9,10)	<i>Mærins</i>	æ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	mærens (17,18)	<i>Mærins</i>	æ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	mærens (20,5)	<i>Mærins</i>	æ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	mærens (13,8)	<i>Mærins</i>	æ:	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 63	1301-1310 : 3	mærens (25,1)	<i>Mærins</i>	æ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	mærens (30,3)	<i>Mærins</i>	æ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	æfe (26,5)	<i>ævi</i>	æ:	e
DN II 70	1301-1310 : 18	være (10,3)	<i>væri</i>	æ:	e
DN III 88	1301-1310 : 85	ræðe (10,3)	<i>ræði</i>	æ:	e
DN I 8	1200-1300: 6	lærðom (1,7)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN I 59	1200-1300: 10	lærðum (1,16)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN II 17	1200-1300: 16	lærðom (1,9)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	lærdom (1,9)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	lærdom (8,6)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN III 34	1200-1300: 37	lærðom (14,26)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN III 34	1200-1300: 37	ætlom (19,15)	<i>ætlum</i>	æ:	o
DN III 34	1200-1300: 37	mælto (24,41)	<i>mæltu</i>	æ:	o
DN III 34	1200-1300: 37	sættom (27,16)	<i>sættum</i>	æ:	o
DN III 35	1200-1300: 38	mælto (23,30)	<i>mæltu</i>	æ:	o
DN III 35	1200-1300: 38	lærdom (31,24)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN II 40	1200-1300: 44	sættozt (5,11)	<i>sættuz</i>	æ:	o
DN II 42	1200-1300: 48	lærðom (1,2)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN II 42	1200-1300: 48	lærðom (1,2)	<i>lærðum</i>	æ:	o
DN II 56	1200-1300: 68	ætlom (5,15)	<i>ætlum</i>	æ:	o
DN III 55	1301-1310 : 20	lærðom (1,18)	<i>lærðum</i>	æ:	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 88	1301-1310 : 85	sætrum (5,18)	<i>Sætrum</i>	æ:	o
DN XIII 1	1200-1300: 2	hvale (14,3)	<i>Hváli</i>	ɔ:	e
DN I 8	1200-1300: 6	varre (11,8)	<i>várri</i>	ɔ:	e
DN I 59	1200-1300: 10	raðe (2,7)	<i>ráði</i>	ɔ:	e
DN II 17	1200-1300: 16	varett (2,17)	<i>várit</i>	ɔ:	e
DN II 17	1200-1300: 16	are (2,25)	<i>ári</i>	ɔ:	e
DN II 17	1200-1300: 16	raðe (3,11)	<i>ráði</i>	ɔ:	e
DN II 17	1200-1300: 16	varer (5,7)	<i>várir</i>	ɔ:	e
DN II 17	1200-1300: 16	varer (14,8)	<i>várir</i>	ɔ:	e
DN II 17	1200-1300: 16	ase (9,25)	<i>Ási</i>	ɔ:	e
DN II 17	1200-1300: 16	atte (10,9)	<i>átti</i>	ɔ:	e
DN II 17	1200-1300: 16	vare (13,4)	<i>vári</i>	ɔ:	e
DN V 12	1200-1300: 18	pale (1,21)	<i>Páli</i>	ɔ:	e
DN III 30	1200-1300: 28	vare (8,11)	<i>vári</i>	ɔ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	raadet (10,14)	<i>ráðit</i>	ɔ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	raaðe (11,31)	<i>ráði</i>	ɔ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	raade (21,3)	<i>ráði</i>	ɔ:	e
DN III 34	1200-1300: 37	raaðe (21,34)	<i>ráði</i>	ɔ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	huarke (8,13)	<i>hvárki</i>	ɔ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	raaðet (16,6)	<i>ráðit</i>	ɔ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	raade (17,29)	<i>ráði</i>	ɔ:	e
DN III 35	1200-1300: 38	raade (17,29)	<i>ráði</i>	ɔ:	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 36	1200-1300: 39	vare (21,19)	<i>vári</i>	ɔ:	e
DN III 36	1200-1300: 39	lated (23,7)	<i>látið</i>	ɔ:	e
DN II 40	1200-1300: 44	are (10,10)	<i>ári</i>	ɔ:	e
DN II 40	1200-1300: 44	barðe (19,3)	<i>Bárði</i>	ɔ:	e
DN II 42	1200-1300: 48	skraðe (21,6)	<i>skráði</i>	ɔ:	e
DN III 47	1301-1310 : 2	raaðet (8,11)	<i>ráðit</i>	ɔ:	e
DN III 47	1301-1310 : 2	pauenn (9,10)	<i>páfinn</i>	ɔ:	e
DN III 47	1301-1310 : 2	are (13,2)	<i>ári</i>	ɔ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	are (11,12)	<i>ári</i>	ɔ:	e
DN III 53	1301-1310 : 15	huarke (8,3)	<i>hvárki</i>	ɔ:	e
DN II 68	1301-1310 : 17	atte (8,15)	<i>átti</i>	ɔ:	e
DN II 68	1301-1310 : 17	atte (18,12)	<i>átti</i>	ɔ:	e
DN II 68	1301-1310 : 17	Baarðe (16,5)	<i>Bárði</i>	ɔ:	e
DN II 70	1301-1310 : 18	ase (6,6)	<i>Ási</i>	ɔ:	e
DN III 56	1301-1310 : 21	skiate (4,21)	<i>skjáti</i>	ɔ:	e
DN III 56	1301-1310 : 21	huarke (18,13)	<i>hvárki</i>	ɔ:	e
DN II 87	1301-1310 : 50	vare (5,16)	<i>várri</i>	ɔ:	e
DN II 89	1301-1310 : 51	atte (14,14)	<i>átti</i>	ɔ:	e
DN II 94	1301-1310 : 68	vaare (2,19)	<i>vári</i>	ɔ:	e
DN II 70	1301-1310 : 18	vore (2,5)	<i>vári</i>	ɔ:	e
DN II 63	1301-1310 : 3	frealre (13,13)	<i>frjálsri</i>	ɔ:	e
DN III 90	1301-1310 : 82	áttæ (6,7)	<i>átti</i>	ɔ:	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 10	1200-1300: 8	gafum (5,5)	<i>gáfum</i>	ɔ:	u
DN II 10	1200-1300: 8	Gafu (8,7)	<i>gáfu</i>	ɔ:	u
DN III 36	1200-1300: 39	latum (23,21)	<i>látum</i>	ɔ:	u
DN I 8	1200-1300: 6	gavom (3,18)	<i>gáfum</i>	ɔ:	o
DN I 8	1200-1300: 6	attom (4,10)	<i>áttum</i>	ɔ:	o
DN I 8	1200-1300: 6	varo (11,13)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN I 8	1200-1300: 6	varo (25,5)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN I 59	1200-1300: 10	varo (11,13)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 17	1200-1300: 16	varo (2,4)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 17	1200-1300: 16	varo (3,10)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 17	1200-1300: 16	atto (3,22)	<i>áttu</i>	ɔ:	o
DN II 17	1200-1300: 16	atto (5,8)	<i>áttu</i>	ɔ:	o
DN II 17	1200-1300: 16	atto (7,1)	<i>áttu</i>	ɔ:	o
DN II 17	1200-1300: 16	huarom (11,7)	<i>hvárum</i>	ɔ:	o
DN II 17	1200-1300: 16	varom (13,9)	<i>várum</i>	ɔ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	varo (1,38)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	varo (2,20)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	nattom (7,11)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	vagom (11,41)	<i>Vágum</i>	ɔ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	vagom (14,22)	<i>Vágum</i>	ɔ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	vaagom (15,38)	<i>Vágum</i>	ɔ:	o
DN III 30	1200-1300: 28	vaagom (19,13)	<i>Vágum</i>	ɔ:	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	varom (24,20)	<i>várum</i>	ɔ:	o
DN III 34	1200-1300: 37	matto (14,33)	<i>máttu</i>	ɔ:	o
DN III 34	1200-1300: 37	matto (15,32)	<i>máttu</i>	ɔ:	o
DN III 35	1200-1300: 38	varom (8,1)	<i>várum</i>	ɔ:	o
DN III 35	1200-1300: 38	paskom (8,17)	<i>páskum</i>	ɔ:	o
DN III 35	1200-1300: 38	matto (31,31)	<i>máttu</i>	ɔ:	o
DN III 35	1200-1300: 38	matto (33,9)	<i>máttu</i>	ɔ:	o
DN III 36	1200-1300: 39	varo (1,9)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN III 36	1200-1300: 39	nattom (1,26)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN III 36	1200-1300: 39	bado (2,19)	<i>báðu</i>	ɔ:	o
DN III 36	1200-1300: 39	bado (25,22)	<i>báðu</i>	ɔ:	o
DN III 36	1200-1300: 39	matto (21,12)	<i>máttu</i>	ɔ:	o
DN III 36	1200-1300: 39	vagom (9,19)	<i>Vágum</i>	ɔ:	o
DN II 40	1200-1300: 44	varo (3,9)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 40	1200-1300: 44	varom (4,11)	<i>várum</i>	ɔ:	o
DN II 40	1200-1300: 44	gauo (13,6)	<i>gáfu</i>	ɔ:	o
DN II 40	1200-1300: 44	nattom (3,2)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN II 42	1200-1300: 48	naattom (3,3)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN II 42	1200-1300: 48	varo (3,10)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 42	1200-1300: 48	varom (4,12)	<i>várum</i>	ɔ:	o
DN II 42	1200-1300: 48	nattom (15,9)	<i>náttum</i>	ɔ:	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 42	1200-1300: 48	varom (15,14)	<i>várum</i>	ɔ:	o
DN II 42	1200-1300: 48	baro (17,15)	<i>báru</i>	ɔ:	o
DN II 56	1200-1300: 68	nadom (9,16)	<i>náðum</i>	ɔ:	o
DN II 56	1200-1300: 68	nadom(20,11)	<i>náðum</i>	ɔ:	o
DN III 47	1301-1310 : 2	nattom (19,12)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	nattom (5,10)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	nattom (6,17)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	nattom (34,5)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	atto (9,9)	<i>áttu</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	atto (13,7)	<i>áttu</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	atto (24,18)	<i>áttu</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	atto (27,1)	<i>áttu</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	atto (27,6)	<i>áttu</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	varo (18,13)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 63	1301-1310 : 3	sao (14,3)	<i>sáu</i>	ɔ:	o
DN III 53	1301-1310 : 15	nattom (21,13)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN II 68	1301-1310 : 17	nattom (1,17)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN II 68	1301-1310 : 17	varo (2,6)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 68	1301-1310 : 17	varo (8,11)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 68	1301-1310 : 17	varo (14,7)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 68	1301-1310 : 17	vattom (21,14)	<i>váttum</i>	ɔ:	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 56	1301-1310 : 21	baro (2,22)	<i>báru</i>	ɔ:	o
DN III 56	1301-1310 : 21	nattom (8,20)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN III 56	1301-1310 : 21	nattom (24,10)	<i>náttum</i>	ɔ:	o
DN III 56	1301-1310 : 21	varo (9,21)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN III 57	1301-1310 : 22	varo (6,10)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 87	1301-1310 : 50	varo (11,9)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 89	1301-1310 : 51	varo (2,1)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 89	1301-1310 : 51	varo (18,8)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 89	1301-1310 : 51	jaðo (11,16)	<i>jáðu</i>	ɔ:	o
DN II 89	1301-1310 : 51	vapnom (15,19)	<i>vápnum</i>	ɔ:	o
DN III 90	1301-1310 : 82	váro (4,1)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN III 88	1301-1310 : 85	málo <i>m</i> (11,11)	<i>málum</i>	ɔ:	o
DN III 88	1301-1310 : 85	varo (12,7)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN II 87	1301-1310 : 50	voro (5,6)	<i>váru</i>	ɔ:	o
DN III 36	1200-1300: 39	farít (26,16)	<i>farit</i>	a	i
DN III 88	1301-1310 : 85	allir (9,10)	<i>allir</i>	a	i
DN XIII 1	1200-1300: 2	jarðer (1,3)	<i>jarðir</i>	a	e
DN XIII 1	1200-1300: 2	ácre (10,4)	<i>akri</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	hafðe (2,6)	<i>hafði</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	staðrenn (4,26)	<i>staðrinn</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	aller (5,8)	<i>allir</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	aller (9,27)	<i>allir</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	aller (11,15)	<i>allir</i>	a	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN I 8	1200-1300: 6	same (6,24)	<i>sami</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	vaxe (7,22)	<i>vaxi</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	bare (12,7)	<i>Barri</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	tafse (12,14)	<i>tafsi</i>	a	e
DN I 8	1200-1300: 6	bratte (13,1)	<i>bratti</i>	a	e
DN II 10	1200-1300: 8	Jærllsens (5,3)	<i>jarlsins</i>	a	e
DN I 59	1200-1300: 10	aller (1,8)	<i>allir</i>	a	e
DN I 59	1200-1300: 10	halldeð (10,7)	<i>haldið</i>	a	e
DN II 17	1200-1300: 16	arne (6,2)	<i>Arni</i>	a	e
DN II 17	1200-1300: 16	lagðe (6,3)	<i>lagði</i>	a	e
DN II 17	1200-1300: 16	arne (7,7)	<i>Arni</i>	a	e
DN II 17	1200-1300: 16	lagde (9,2)	<i>lagði</i>	a	e
DN II 17	1200-1300: 16	arne (10,17)	<i>Arni</i>	a	e
DN V 12	1200-1300: 18	kane (7,17)	<i>kani</i>	a	e
DN V 12	1200-1300: 18	suaðe (8,2)	<i>svaði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	suarenn (2,21)	<i>svarinn</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	hafde (8,33)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	arne (9,18)	<i>Arni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	saker (10,1)	<i>sakir</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	suarenn (10,26)	<i>svarinn</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (10,27)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	Biarne (10,39)	<i>Bjarni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	dagenn (11,15)	<i>daginn</i>	a	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	bíærne (12,2)	<i>Bjarni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	hafde (12,3)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (12,16)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	lande (12,25)	<i>landi</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (12,32)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	Biarne (12,35)	<i>Bjarni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	suarenn (12,40-13,1)	<i>svarinn</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (13,19)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	banne (13,31)	<i>banni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	saker (13,36)	<i>sakir</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (14,11)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	Bíærne (14,15)	<i>Bjarni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	hafde (14,16)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	stadrenn (14,37)	<i>staðrinn</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	suarenn (15,21)	<i>svarinn</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (15,32)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	hafde (15,41-16,1)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	arne (18,27)	<i>Arni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	suarenn (18,30)	<i>svarinn</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (19,3)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (19,8)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	Biarne (19,16)	<i>Bjarni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	hafde (19,19)	<i>hafði</i>	a	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	Bíarne (20,18)	<i>Bjarni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	lage (22,15)	<i>lagi</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	manne (22,21)	<i>manni</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	hafde (20,19)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	hafde (23,9)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	stade (23,20)	<i>staði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (23,30)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (24,2)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 30	1200-1300: 28	sagde (24,16)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	Namfne (1,2)	<i>nafni</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	false (1,23)	<i>falsi</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	alldre (13,13)	<i>aldri</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	fíærre (13,22)	<i>fjarri</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	fíærre (17,18)	<i>fjarri</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	vannde (18,12)	<i>vandi</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	garðe (23,3)	<i>garði</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	hafde (23,21)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	fíærre (25,24)	<i>fjarri</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	garde (26,25)	<i>garði</i>	a	e
DN III 34	1200-1300: 37	arne (27,34)	<i>Arni</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	Namfne (1,2)	<i>nafni</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	Arne (1,14)	<i>Arni</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	aðrer (20,26)	<i>aðrir</i>	a	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 35	1200-1300: 38	garde (21,14)	<i>garði</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	hafðe (22,3)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	alldre (26,30)	<i>aldri</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	fjárre (27,8)	<i>fjarri</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	fiærre (30,15)	<i>fjarri</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	garðe (37,15)	<i>garði</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	varnde (39,2)	<i>varndi</i>	a	e
DN III 35	1200-1300: 38	fiærre (40,31)	<i>fjarri</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	manne (13,2)	<i>manni</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	sagde (10,6)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	sagde (14,13)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	sagde (15,12)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	sagde (18,13)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	sagde (21,9)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	sagde (23,19)	<i>sagði</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	banne (10,14)	<i>banni</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	banne (21,26)	<i>banni</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	haldezt (16,5)	<i>haldiz</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	hafer (17,13)	<i>hafir</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	hafer (18,2)	<i>hafir</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	kalled (19,20)	<i>kallið</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	fallet (20,1)	<i>fallit</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	fallet (24,9)	<i>fallit</i>	a	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 36	1200-1300: 39	sialfer (26,1)	<i>sjalfir</i>	a	e
DN III 36	1200-1300: 39	hafe (24,7)	<i>hafi</i>	a	e
DN II 40	1200-1300: 44	hafde (6,9)	<i>hafði</i>	a	e
DN II 40	1200-1300: 44	hafðe (8,1)	<i>hafði</i>	a	e
DN II 40	1200-1300: 44	manne (12,4)	<i>manni</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	biærne (1,14)	<i>Bjarni</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	hafðe (7,1)	<i>hafði</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	sagðe (14,2)	<i>sagði</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	sagðe (18,3)	<i>sagði</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	sagðe (23,4)	<i>sagði</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	sagðe (25,2)	<i>sagði</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	sagðe (25,7)	<i>sagði</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	dagren (17,11)	<i>dagrinn</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	hafe (28,5)	<i>hafi</i>	a	e
DN II 42	1200-1300: 48	faret (28,9)	<i>farit</i>	a	e
DN II 45	1200-1300: 58	vaxe (9,13)	<i>vaxi</i>	a	e
DN II 45	1200-1300: 58	halldezt (13,18)	<i>haldiz</i>	a	e
DN II 45	1200-1300: 58	fande (13,26-14,1)	<i>fandi?</i>	a	e
DN II 56	1200-1300: 68	hialpet (6,5)	<i>hjalpið</i>	a	e
DN II 56	1200-1300: 68	aller (17,5)	<i>allir</i>	a	e
DN II 56	1200-1300: 68	hallden (18,8)	<i>haldin</i>	a	e
DN III 47	1301-1310 : 2	ARne (1,1)	<i>Arni</i>	a	e
DN III 47	1301-1310 : 2	hafðe (9,5)	<i>hafði</i>	a	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 47	1301-1310 : 2	hafe (15,15)	<i>hafi</i>	a	e
DN III 47	1301-1310 : 2	faret (16,3)	<i>farit</i>	a	e
DN II 63	1301-1310 : 3	ARne (1,1)	<i>Arni</i>	a	e
DN II 63	1301-1310 : 3	sagðe (10,12)	<i>sagði</i>	a	e
DN II 63	1301-1310 : 3	vallðe (26,1)	<i>valdi</i>	a	e
DN II 63	1301-1310 : 3	vallðe (29,8)	<i>valdi</i>	a	e
DN II 63	1301-1310 : 3	faret (26,9)	<i>farit</i>	a	e
DN II 63	1301-1310 : 3	namfne (28,6)	<i>nafni</i>	a	e
DN II 63	1301-1310 : 3	manne (30,7)	<i>manni</i>	a	e
DN III 53	1301-1310 : 15	lanndöns (9,1)	<i>landsins</i>	a	e
DN III 53	1301-1310 : 15	vallðe (11,9)	<i>valdi</i>	a	e
DN III 53	1301-1310 : 15	take (19,3)	<i>taki</i>	a	e
DN II 68	1301-1310 : 17	Namne (1,2)	<i>nafni</i>	a	e
DN II 68	1301-1310 : 17	dagenn (1,15)	<i>daginn</i>	a	e
DN II 68	1301-1310 : 17	manne (7,7)	<i>manni</i>	a	e
DN II 68	1301-1310 : 17	arne (23,18)	<i>Arni</i>	a	e
DN II 70	1301-1310 : 18	samre (3,16)	<i>samri</i>	a	e
DN II 70	1301-1310 : 18	samre (4,11)	<i>samri</i>	a	e
DN II 70	1301-1310 : 18	samre (5,9)	<i>samri</i>	a	e
DN II 70	1301-1310 : 18	hafe (6,17)	<i>hafi</i>	a	e
DN III 55	1301-1310 : 20	Arne (1,6)	<i>Arni</i>	a	e
DN III 55	1301-1310 : 20	hamre (7,5)	<i>Hamri</i>	a	e
DN III 55	1301-1310 : 20	manne (8,7)	<i>manni</i>	a	e

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 56	1301-1310 : 21	Biarne (1,1)	<i>Bjarni</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	Snare (1,9)	<i>Snari</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	hafde (5,14)	<i>hafði</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	marger (6,20)	<i>margin</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	aller (7,8)	<i>allir</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	aller (12,9)	<i>allir</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	faret (7,11)	<i>farit</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	salet (10,20)	<i>salit</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	manne (18,11)	<i>manni</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	hafe (19,8)	<i>hafi</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	hafe (20,7)	<i>hafi</i>	a	e
DN III 56	1301-1310 : 21	hafe (21,2)	<i>hafi</i>	a	e
DN II 87	1301-1310 : 50	vaner (9,7)	<i>vanir</i>	a	e
DN II 89	1301-1310 : 51	namfne (1,2)	<i>nafni</i>	a	e
DN II 89	1301-1310 : 51	manne (5,13)	<i>manni</i>	a	e
DN II 94	1301-1310 : 68	Arne (1,10)	<i>Arni</i>	a	e
DN II 94	1301-1310 : 68	Namfne (1,2)	<i>nafni</i>	a	e
DN III 88	1301-1310 : 85	lagðe (7,10)	<i>lagði</i>	a	e
DN II 68	1301-1310 : 17	Aulfi (18,2)	<i>Qlvi</i>	ɔ	e
DN I 59	1200-1300: 10	hanum (8,2)	<i>honum</i>	A	u
DN II 10	1200-1300: 8	Scalu (7,16)	<i>skulu</i>	A	u
DN II 17	1200-1300: 16	varðslu (11,6)	<i>vørzlu</i>	A	u
DN II 17	1200-1300: 16	skalu (12,8)	<i>skulu</i>	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 34	1200-1300: 37	annur (16,38)	<i>ɔnnur</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	annur (24,9)	<i>ɔnnur</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	ganngu (17,32)	<i>gɔngu</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	hafum (19,10)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	hafum (22,21)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	hafum (27,9)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	hafdu (5,20)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	hafdu (12,6)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	hafdu (19,26)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	hafdu (31,12)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	hafðu (38,18)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	hafdum(7,20)	<i>hɔfðum</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	hafum (20,22)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	hafum (39,6)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	annur (22,31)	<i>ɔnnur</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	annur (38,12)	<i>ɔnnur</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	ganngu (36,15)	<i>gɔngu</i>	A	u
DN II 40	1200-1300: 44	allum (1,1)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN II 40	1200-1300: 44	allum (2,12)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN II 40	1200-1300: 44	vardslu (11,17)	<i>vɔrzlu</i>	A	u
DN II 40	1200-1300: 44	aðru (16,7)	<i>ɔðru</i>	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 42	1200-1300: 48	skuaðru (5,8)	<i>skvøðru</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	skuaðru (16,13)	<i>skvøðru</i>	A	u
DN XIII 1	1200-1300: 2	fallum (3,4)	<i>Føllum</i>	A	u
DN I 8	1200-1300: 6	allum (7,18)	<i>øllum</i>	A	u
DN I 8	1200-1300: 6	aðrum (9,17)	<i>øðrum</i>	A	u
DN II 10	1200-1300: 8	Allum (1,7)	<i>øllum</i>	A	u
DN II 10	1200-1300: 8	allum (2,10)	<i>øllum</i>	A	u
DN II 10	1200-1300: 8	mannum (2,11)	<i>mønnum</i>	A	u
DN II 10	1200-1300: 8	lagðum (9,8)	<i>løgðum</i>	A	u
DN I 59	1200-1300: 10	allum (1,15)	<i>øllum</i>	A	u
DN I 59	1200-1300: 10	allum (10,7)	<i>øllum</i>	A	u
DN I 59	1200-1300: 10	mannum (1,17)	<i>mønnum</i>	A	u
DN I 59	1200-1300: 10	havum (3,14)	<i>høfum</i>	A	u
DN I 59	1200-1300: 10	aðrum (10,16)	<i>øðrum</i>	A	u
DN II 17	1200-1300: 16	allum (1,12)	<i>øllum</i>	A	u
DN V 12	1200-1300: 18	hafðu (1,19)	<i>høfðu</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	allum (1,12)	<i>øllum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	allum (1,30)	<i>øllum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	mannum (5,37)	<i>mønnum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	mannum (8,7)	<i>mønnum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	allu (5,40)	<i>øllu</i>	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 30	1200-1300: 28	hafdum (6,36)	<i>hɔfðum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	hafdu (10,25)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	margum (8,5)	<i>mɔrgum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	adrum(8,8)	<i>ɔðrum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	adrum(17,15)	<i>ɔðrum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	adrum(21,20)	<i>ɔðrum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	sagdu (9,28)	<i>sɔgðu</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	adru (10,9)	<i>ɔðru</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	hafdu (5,10)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	hafdu (8,25)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	hafðu (14,11)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	hafðu (17,4)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 34	1200-1300: 37	hafðu (21,35)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	allum(1,3)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	allum(6,17)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	halfu (2,15)	<i>hɔlfu</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	halfu (19,10)	<i>hɔlfu</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	halfu (22,10)	<i>hɔlfu</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	adrum (6,8)	<i>ɔðrum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	hafum (7,13)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	hafum (15,20)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	hafum (22,3)	<i>hɔfum</i>	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 36	1200-1300: 39	hafum (22,13)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	langu (13,18)	<i>lɔngu</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	takum (16,1)	<i>tɔkum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	sagdu (16,13)	<i>sɔgðu</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	kallum (16,15)	<i>kɔllum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	mannum (20,11)	<i>mɔnnum</i>	A	u
DN III 36	1200-1300: 39	lagdu (25,16)	<i>lɔgðu</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	halfu (11,31)	<i>hɔlfu</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	allum (1,7)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	allum (11,18)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	ladum (1,21)	<i>Lɔðum</i>	A	u
DN II 40	1200-1300: 44	mannum (2,13)	<i>mɔnnum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	Allum (1,1)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	allum (2,15)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	mannum (2,16)	<i>mɔnnum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	mannum (9,6)	<i>mɔnnum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	mannum (5,13)	<i>mɔnnum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	margum (5,10)	<i>mɔrgum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	margum (16,5)	<i>mɔrgum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	margum (23,6)	<i>mɔrgum</i>	A	u
DN II 42	1200-1300: 48	aðrum (5,11)	<i>ɔðrum</i>	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 42	1200-1300: 48	aðrum (16,6)	ǫðrum	A	u
DN II 45	1200-1300: 58	allum(1,3)	ǫllum	A	u
DN II 45	1200-1300: 58	mannum (1,4)	mǫnnum	A	u
DN II 45	1200-1300: 58	tialldum (3,9)	tjǫldum	A	u
DN II 45	1200-1300: 58	gangu (6,18)	gǫngu	A	u
DN II 45	1200-1300: 58	fadur (11,12)	fǫður	A	u
DN II 45	1200-1300: 58	sialfum (14,18)	sjǫlfum	A	u
DN II 56	1200-1300: 68	ladum (2,10)	Lǫdum	A	u
DN II 56	1200-1300: 68	lagum (7,8)	lǫgum	A	u
DN II 56	1200-1300: 68	fadur (16,14)	fǫður	A	u
DN III 47	1301-1310 : 2	halfu (2,3)	hǫlfu	A	u
DN III 47	1301-1310 : 2	halfu (5,9)	hǫlfu	A	u
DN III 47	1301-1310 : 2	allum (3,9)	ǫllum	A	u
DN III 47	1301-1310 : 2	allum (9,13)	ǫllum	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	halfu (1,16)	hǫlfu	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	halfu (5,2)	hǫlfu	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	halfu (17,14)	hǫlfu	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	allum (3,3)	ǫllum	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	allum(4,6)	ǫllum	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	hafðu (7,13)	hǫfðu	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	hafðu (19,5)	hǫfðu	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 63	1301-1310 : 3	hafðu (19,12)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	hafðu (20,17- 21,1)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	hafðu (22,18)	<i>hɔfðu</i>	A	u
DN II 63	1301-1310 : 3	lagðu (11,13)	<i>lɔgðu</i>	A	u
DN III 53	1301-1310 : 15	allum (1,9)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 53	1301-1310 : 15	allum (2,5)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 53	1301-1310 : 15	lagum (8,1)	<i>lɔgum</i>	A	u
DN III 53	1301-1310 : 15	allum (9,8)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 53	1301-1310 : 15	hafðum (10,10)	<i>hɔfðum</i>	A	u
DN III 53	1301-1310 : 15	allu (11,10)	<i>ɔllu</i>	A	u
DN III 53	1301-1310 : 15	hafum (13,7)	<i>hɔfum</i>	A	u
DN III 53	1301-1310 : 15	halfu (15,1)	<i>hɔlfu</i>	A	u
DN II 68	1301-1310 : 17	allum (1,7)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN II 68	1301-1310 : 17	allum (14,4)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN II 68	1301-1310 : 17	halfu (12,12)	<i>hɔlfu</i>	A	u
DN II 68	1301-1310 : 17	an̄nur (19,23)	<i>ɔnnur</i>	A	u
DN II 70	1301-1310 : 18	allum (1,15)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN II 70	1301-1310 : 18	allum (2,13)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN II 70	1301-1310 : 18	allum (9,12)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 55	1301-1310 : 20	Allum (1,17)	<i>ɔllum</i>	A	u
DN III 55	1301-1310 : 20	hafum (3,4)	<i>hɔfum</i>	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN III 55	1301-1310 : 20	halfu (6,12)	<i>hølfu</i>	A	u
DN III 55	1301-1310 : 20	adrum (10,3)	<i>øðrum</i>	A	u
DN III 55	1301-1310 : 20	allu (12,9)	<i>øllu</i>	A	u
DN III 55	1301-1310 : 20	allu (12,19)	<i>øllu</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	allum (1,17)	<i>øllum</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	allum (7,4)	<i>øllum</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	lagdum (8,10)	<i>løgðum</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	adru (13,20)	<i>øðru</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	adrum (18,2)	<i>øðrum</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	adrum (18,17)	<i>øðrum</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	adrum (22,19)	<i>øðrum</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	sannum (19,4)	<i>sonnum</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	sannum (23,3)	<i>sonnum</i>	A	u
DN III 57	1301-1310 : 22	Allum (1,1)	<i>øllum</i>	A	u
DN III 57	1301-1310 : 22	samu (4,14)	<i>soomu</i>	A	u
DN II 87	1301-1310 : 50	Allum (1,1)	<i>øllum</i>	A	u
DN II 87	1301-1310 : 50	allum (2,4)	<i>øllum</i>	A	u
DN II 87	1301-1310 : 50	mannum (1,2)	<i>mønnum</i>	A	u
DN II 87	1301-1310 : 50	mannum (2,5)	<i>mønnum</i>	A	u
DN II 89	1301-1310 : 51	allum (1,7)	<i>øllum</i>	A	u
DN II 89	1301-1310 : 51	allum (8,16)	<i>øllum</i>	A	u
DN II 89	1301-1310 : 51	allum (14,8)	<i>øllum</i>	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 89	1301-1310 : 51	allum (18,4)	<i>øllum</i>	A	u
DN II 89	1301-1310 : 51	mannum (1,8)	<i>mønnum</i>	A	u
DN II 89	1301-1310 : 51	sualum (8,14)	<i>svølum</i>	A	u
DN II 89	1301-1310 : 51	adru (14,20)	<i>øðru</i>	A	u
DN II 89	1301-1310 : 51	halfu (17,7)	<i>hølfu</i>	A	u
DN II 94	1301-1310 : 68	faður (1,3)	<i>føður</i>	A	u
DN II 94	1301-1310 : 68	vallum (10,3)	<i>vøllum</i>	A	u
DN II 94	1301-1310 : 68	lagum (16,1)	<i>løgum</i>	A	u
DN III 55	1301-1310 : 20	sialfum (4,17)	<i>sjølfum</i>	A	u
DN III 55	1301-1310 : 20	sialfu (11,11)	<i>sjølfu</i>	A	u
DN I 8	1200-1300: 6	allom (1,10)	<i>øllum</i>	A	o
DN I 8	1200-1300: 6	hafðo (3,8)	<i>høfðu</i>	A	o
DN I 8	1200-1300: 6	garðom (4,7)	<i>gørðum</i>	A	o
DN I 59	1200-1300: 10	skolu (4,17)	<i>skulu</i>	A	u
DN I 59	1200-1300: 10	skolu (6,17)	<i>skulu</i>	A	u
DN I 59	1200-1300: 10	skolu (7,14)	<i>skulu</i>	A	u
DN II 63	1301-1310 : 21	skolu (28,1)	<i>skulu</i>	A	u
DN V 12	1200-1300: 18	ollu (3,16)	<i>øllu</i>	A	u
DN V 12	1200-1300: 18	ollum (4,11)	<i>øllum</i>	A	u
DN III 30	1200-1300: 28	bornum (23,30)	<i>børnum</i>	A	u
DN III 35	1200-1300: 38	storfum (24,25)	<i>størfum</i>	A	u

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
DN II 45	1200-1300: 58	skiolldu (2,27)	<i>skjǫldu</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	vordzslu (5,3)	<i>vǫrzlu</i>	A	u
DN III 56	1301-1310 : 21	Morkum (11,18)	<i>mǫrkum</i>	A	u
DN II 63	1301-1310 : 21	voku (5,13)	<i>vǫku</i>	A	u
DN II 63	1301-1310 : 21	voku (7,2)	<i>vǫku</i>	A	u
DN II 63	1301-1310 : 21	voku (34,8)	<i>vǫku</i>	A	u
DN III 90	1301-1310 : 82	ollum (1,3)	<i>ǫllum</i>	A	u
DN III 88	1301-1310 : 85	ollum (1,7)	<i>ǫllum</i>	A	u
DN III 88	1301-1310 : 85	ollum (6,19)	<i>ǫllum</i>	A	u
DN III 88	1301-1310 : 85	holuu (3,10)	<i>hǫlfu</i>	A	u
DN III 88	1301-1310 : 85	jordum (4,13)	<i>jǫrðum</i>	A	u
DN III 88	1301-1310 : 85	morghum (14,2)	<i>mǫrgum</i>	A	u
DN III 88	1301-1310 : 85	oðrum (14,3)	<i>ǫðrum</i>	A	u
DN V 12	1200-1300: 18	ozor (5,19)	<i>Ǫzurr</i>	A	o

Vokalharmoni: Runeinnskriftene

Høye vokaler

Innskrift	Utgave	Ordform	Normalisering	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
N446	NIyR IV	firi	<i>firir</i>	i	i
N446	NIyR IV	minnizk	<i>minnisk</i>	i	i
N457	NIyR V	firir	<i>firir</i>	i	i
N462	NIyR V	uinir	<i>vinir</i>	i	i
N506	NIyR V	risti	<i>risti</i>	i	i
N506	NIyR V	sihni	<i>signi</i>	i	i
N536	NIyR V	biþir	<i>biðið</i>	i	i
N536	NIyR V	firri	<i>firir</i>	i	i
N827	Hagland 2011	risti	<i>risti</i>	i	i
N834	Hagland 2011	firir	<i>firir</i>	i	i
N837	Hagland 2011	ilir	<i>illir</i>	i	i
N457	NIyR V	HVILIR	<i>hvílr</i>	i:	i
N489	NIyR V	huilir	<i>hvílr</i>	i:	i
N457	NIyR V	sY-ggi	<i>syngi</i>	y	i
N829	Hagland 2011	skyli	<i>skyli</i>	y	i
N850	Hagland 2011	lþkil	<i>lykil</i>	y	i
N521	NIyR V	undir	<i>undir</i>	u	i
N524	NIyR V	untir	<i>undir</i>	u	i
N829	Hagland 2011	ḡunni	<i>kunni</i>	u	i
N834	Hagland 2011	hugi	<i>hugi</i>	u	i
N527	NIyR V	uti	<i>úti</i>	u:	i
N524	NIyR V	st*ni	<i>steini</i>	ei	i
N775	Hagland 2011	þilium	<i>þiljum</i>	i	u
N478	NIyR V	sinu	<i>sínu</i>	i:	u
N521	NIyR V	niu	<i>núu</i>	i:	u
N446	NIyR IV	kunnu	<i>kunnu</i>	u	u
N461	NIyR V	fulku	<i>fulgu</i>	u	u
N497	NIyR V	suku	<i>sukku</i>	u	u
N512	NIyR V	æihu	<i>eigu</i>	ei	u
N461	NIyR V	mæyiu	<i>meyju</i>	øy	u

Mellomhøye vokaler

Innskrift	Utgave	Ordform	Normalisering	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
N497	NIyR V	løpenn	<i>Loðinn</i>	o	e
N524	NIyR V	fólget	<i>folgit</i>	o	e
N834	Hagland 2011	komet	<i>komit</i>	o	e
N802	Hagland 2011	þorer	<i>Þórir</i>	o:	e
N446	NIyR IV	bønom	<i>bónum</i>	ø:	o

Belegg med /e/

Innskrift	Utgave	Ordform	Normalisering	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon	/e/-grafem	Konsonantomgivelse
N493	NIyR V	ketills	<i>Ketils</i>	e	i	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
N497	NIyR V	þessir	<i>þessir</i>	e	i	e	Foran andre kons.gr.
N803	Hagland 2011	kirþi	<i>gerði</i>	e	i	i	Foran likv. + kons.
N446	NIyR IV	gærþi	<i>gerði</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
N451	NIyR V	kætil	<i>Ketill</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
N494	NIyR V	ærlingr	<i>Erlingr</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
N500	NIyR V	kætil	<i>Ketill</i>	e	i	æ	Foran enk.kons. + vok. /i/
N787	Hagland 2011	ærligr	<i>Erlingr</i>	e	i	æ	Foran likv. + kons.
N478	NIyR V	hiælg	<i>helgi</i>	e	i	ia	Foran likv. + kons.
N447	NIyR IV	kerþe	<i>gerði</i>	e	e	e	Foran likv. + kons.
N491	NIyR V	heþen	<i>Heðinn</i>	e	e	e	Foran enk.kons. + vok. /i/
N536	NIyR V	gerþe	<i>gerði</i>	e	e	e	Foran likv. + kons.
N462	NIyR V	erusk	<i>erust</i>	e	u	e	Foran enk.kons. + /u/
N524	NIyR V	þessum	<i>þessum</i>	e	u	e	Foran andre kons.gr.
N446	NIyR IV	hælgum	<i>helgum</i>	e	u	æ	Foran likv. + kons.
N512	NIyR V	hællur	<i>hellur</i>	e	u	æ	Foran likv. + kons.
N826	Hagland 2011	ero	<i>eru</i>	e	o	e	Foran enk.kons. + /u/
N837	Hagland 2011	æro	<i>eru</i>	e	o	æ	Foran enk.kons. + /u/

Lave vokaler

Innskrift	Utgave	Ordform	Normalisering	Trykksterkt vokalfonem	Trykklett vokalfon
N494	NIyR V	kæti	<i>gæti</i>	æ:	i
N886	Hagland 2011	bæpi	<i>bæði</i>	æ:	i
N534	NIyR V	kiæte	<i>gæti</i>	æ:	e
N446	NIyR IV	salo	<i>sálu</i>	ɔ:	o
N826	Hagland 2011	uarom	<i>várum</i>	ɔ:	o
N493	NIyR V	taki	<i>taki</i>	a	i
N781	Hagland 2011	ari	<i>Ari</i>	a	i
N782	Hagland 2011	arni	<i>Arni</i>	a	i
N783	Hagland 2011	arni	<i>Arni</i>	a	i
N829	Hagland 2011	manni	<i>manni</i>	a	i
N457	NIyR V	fAþer	<i>faðir</i>	a	e
N461	NIyR V	hafpe	<i>hafði</i>	a	e
N478	NIyR V	hialpe	<i>hjalpi</i>	a	e
N478	NIyR V	mane	<i>manni</i>	a	e
N536	NIyR V	fAþer	<i>faðir</i>	a	e
N469	NIyR V	sakum	<i>sokum</i>	A	u
N473	NIyR V	ua(k)tu	<i>voktu</i>	A	u
N829	Hagland 2011	morkum	<i>morgum</i>	A	u

Fonologisk u-omlyd: Diplomene

Trykksterke former

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN XIII 1	1200-1300: 2	fallum (3,4)	<i>Follum</i>	umarkert	a
DN XIII 1	1200-1300: 2	læir fallum (6,5,6)	<i>Leirfollum</i>	umarkert	a
DN XIII 1	1200-1300: 2	kila staðum (7,6,7)	<i>Kilastøðum</i>	umarkert	a
DN I 8	1200-1300: 6	allom (1,10)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN I 8	1200-1300: 6	hafðo (3,8)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN I 8	1200-1300: 6	garðom (4,7)	<i>gørðum</i>	umarkert	a
DN I 8	1200-1300: 6	flegstaðum (4,20)	<i>Flegstøðum</i>	umarkert	a
DN I 8	1200-1300: 6	allum (7,18)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN I 8	1200-1300: 6	aðrum (9,17)	<i>øðrum</i>	umarkert	a
DN II 10	1200-1300: 8	Allum (1,7)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN II 10	1200-1300: 8	allum (2,10)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN II 10	1200-1300: 8	mannum (2,11)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 10	1200-1300: 8	lagðum (9,8)	<i>løgðum</i>	umarkert	a
DN I 59	1200-1300: 10	allum (1,15)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN I 59	1200-1300: 10	allum (10,7)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN I 59	1200-1300: 10	mannum (1,17)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN I 59	1200-1300: 10	havum (3,14)	<i>hofum</i>	umarkert	a
DN I 59	1200-1300: 10	aðrum (10,16)	<i>øðrum</i>	umarkert	a
DN II 17	1200-1300: 16	allum (1,12)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN II 17	1200-1300: 16	varðslu (11,6)	<i>vørzlu</i>	umarkert	a
DN V 12	1200-1300: 18	hafðu (1,19)	<i>hofðu</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN V 12	1200-1300: 18	ollu (3,16)	<i>ollu</i>	markert	o
DN V 12	1200-1300: 18	ollum (4,11)	<i>ollum</i>	markert	o
DN V 12	1200-1300: 18	ozor (5,19)	<i>Qzurr</i>	markert	o
DN III 30	1200-1300: 28	læikmannum (1,11)	<i>leikmǫnnum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	allum (1,12)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	allum (1,30)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	kalladom (2,17)	<i>kǫlluðum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	kalladom (7,16)	<i>kǫlluðum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	mannum (5,37)	<i>mǫnnum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	mannum (8,7)	<i>mǫnnum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	allu (5,40)	<i>ollu</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	hafdum (6,36)	<i>hǫfðum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	ma`r`gum (8,5)	<i>mǫrgum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	adrum (8,8)	<i>ǫðrum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	adrum (17,15)	<i>ǫðrum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	adrum (21,20)	<i>ǫðrum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	ranzsakadom (8,22)	<i>rannsǫkuðum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	sagdu (9,28)	<i>sǫgðu</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	adru (10,9)	<i>ǫðru</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	hafdu (10,25)	<i>hǫfðu</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	halfu (11,31)	<i>hǫlfu</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	landzlagum (17,16)	<i>landsłogum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	arnastadum (21,24)	<i>Árnastǫðum</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN III 30	1200-1300: 28	bornum (23,30)	<i>børnum</i>	markert	o
DN III 34	1200-1300: 37	hafdu (5,10)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	hafdu (8,25)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	hafðu (14,11)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	hafðu (17,4)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	hafðu (21,35)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	annur (16,38)	<i>önnur</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	annur (24,9)	<i>önnur</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	ganngu (17,32)	<i>göngu</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	hafum (19,10)	<i>hofum</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	hafum(22,21)	<i>hofum</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	hafum(27,9)	<i>hofum</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	aluaru (19,19)	<i>alvöru</i>	umarkert	a
DN III 34	1200-1300: 37	ogmundr (27,27)	<i>Ögmundur</i>	markert	o
DN III 35	1200-1300: 38	allum (1,7)	<i>öllum</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	allum (11,18)	<i>öllum</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	ladum (1,21)	<i>Löðum</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	hafdu (5,20)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	hafdu (12,6)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	hafdu (19,26)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	hafdu (31,12)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	hafðu (38,18)	<i>hofðu</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	hafdum (7,20)	<i>hofðum</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN III 35	1200-1300: 38	stopullínn (13,30)	<i>stopulinn</i>	markert	o
DN III 35	1200-1300: 38	stopullínn (14,20)	<i>stopulinn</i>	markert	o
DN III 35	1200-1300: 38	hafum (20,22)	<i>høfum</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	hafum (39,6)	<i>høfum</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	annur (22,31)	<i>ønnur</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	annur (38,12)	<i>ønnur</i>	umarkert	a
DN III 35	1200-1300: 38	storfum (24,25)	<i>størfum</i>	markert	o
DN III 35	1200-1300: 38	ganngu (36,15)	<i>gøngu</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	allum (1,3)	<i>øllum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	allum (6,17)	<i>øllum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	adrum (6,8)	<i>ødrum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	halfu (2,15)	<i>hølfu</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	halfu (19,10)	<i>hølfu</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	halfu (22,10)	<i>hølfu</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	hafum (7,13)	<i>høfum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	hafum (15,20)	<i>høfum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	hafum (22,3)	<i>høfum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	hafum(22,13)	<i>høfum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	kalladum (8,6)	<i>kølluðum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	langu (13,18)	<i>løngu</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	takum (16,1)	<i>tøkum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	sagdu (16,13)	<i>søgðu</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	kallum (16,15)	<i>køllum</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN III 36	1200-1300: 39	mannum (20,11)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	lagdu (25,16)	<i>løgðu</i>	umarkert	a
DN III 36	1200-1300: 39	taladozt (12,18)	<i>tóluduz</i>	umarkert	a
DN II 40	1200-1300: 44	allum (1,1)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN II 40	1200-1300: 44	allum (2,12)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN II 40	1200-1300: 44	mannum (2,13)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 40	1200-1300: 44	aluaru (6,1)	<i>alvøru</i>	umarkert	a
DN II 40	1200-1300: 44	vardslu (11,17)	<i>vørzlu</i>	umarkert	a
DN II 40	1200-1300: 44	aðru (16,7)	<i>øðru</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	Allum (1,1)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	allum (2,15)	<i>ollum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	læik mannum (1,4,5)	<i>leikmønnum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	læikmannum (16,9)	<i>leikmønnum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	mannum (2,16)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	mannum (9,6)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	mannum (5,13)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	skuaðru (5,8)	<i>skvøðru</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	skuaðru (16,13)	<i>skvøðru</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	margum (5,10)	<i>mørgum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	margum (16,5)	<i>mørgum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	margum (23,6)	<i>mørgum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	aðrum (5,11)	<i>øðrum</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	aðrum (16,6)	<i>øðrum</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN II 45	1200-1300: 58	allum (1,3)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN II 45	1200-1300: 58	mannum (1,4)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 45	1200-1300: 58	skiolldu (2,27)	<i>skjöldu</i>	markert	o
DN II 45	1200-1300: 58	tialldum (3,9)	<i>tjöldum</i>	umarkert	a
DN II 45	1200-1300: 58	gangu (6,18)	<i>göngu</i>	umarkert	a
DN II 45	1200-1300: 58	krokstaðum (7,4)	<i>Krokstöðum</i>	umarkert	a
DN II 45	1200-1300: 58	Ogmundi (8,2)	<i>Ögmundi</i>	markert	o
DN II 45	1200-1300: 58	fadur (11,12)	<i>föður</i>	umarkert	a
DN II 45	1200-1300: 58	sialfum (14,18)	<i>sjölfum</i>	umarkert	a
DN II 56	1200-1300: 68	ladum (2,10)	<i>Ladum</i>	umarkert	a
DN II 56	1200-1300: 68	lagum (7,8)	<i>lögum</i>	umarkert	a
DN II 56	1200-1300: 68	fadur (16,14)	<i>föður</i>	umarkert	a
DN III 47	1301-1310 : 2	halfu (2,3)	<i>hölfu</i>	umarkert	a
DN III 47	1301-1310 : 2	halfu (5,9)	<i>hölfu</i>	umarkert	a
DN III 47	1301-1310 : 2	allum (3,9)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN III 47	1301-1310 : 2	allum (9,13)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN III 47	1301-1310 : 2	kallaðom (5,6)	<i>kølluðum</i>	umarkert	a
DN III 47	1301-1310 : 2	torvalum (14,3)	<i>torfvøllum</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	halfu (1,16)	<i>hölfu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	halfu (5,2)	<i>hölfu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	halfu (17,14)	<i>hölfu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	allum (3,3)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	allum (4,6)	<i>qllum</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN II 63	1301-1310 : 21	kallaðom (4,17)	<i>kølluðum</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	voku (5,13)	<i>vøku</i>	markert	o
DN II 63	1301-1310 : 21	voku (7,2)	<i>vøku</i>	markert	o
DN II 63	1301-1310 : 21	voku (34,8)	<i>vøku</i>	markert	o
DN II 63	1301-1310 : 21	hafðu (7,13)	<i>høfðu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	hafðu (19,5)	<i>høfðu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	hafðu (19,12)	<i>høfðu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	hafðu (20,17- 21,1)	<i>høfðu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	stopullinn (21,9)	<i>stopulinn</i>	markert	o
DN II 63	1301-1310 : 21	hafðu (22,18)	<i>høfðu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	lagðu (11,13)	<i>løgðu</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	aluaru (16,18- 17,1)	<i>alvøru</i>	umarkert	a
DN II 63	1301-1310 : 21	tillagu (28,9)	<i>tilløgu</i>	umarkert	a
DN III 53	1301-1310 : 15	allum (1,9)	<i>øllum</i>	umarkert	a
DN III 53	1301-1310 : 15	Allum (2,5)	<i>øllum</i>	umarkert	a
DN III 53	1301-1310 : 15	allum (9,8)	<i>øllum</i>	umarkert	a
DN III 53	1301-1310 : 15	lagum (8,1)	<i>løgum</i>	umarkert	a
DN III 53	1301-1310 : 15	hafðum (10,10)	<i>høfðum</i>	umarkert	a
DN III 53	1301-1310 : 15	allu (11,10)	<i>øllu</i>	umarkert	a
DN III 53	1301-1310 : 15	hafum (13,7)	<i>høfum</i>	umarkert	a
DN III 53	1301-1310 : 15	halfu (15,1)	<i>hølfu</i>	umarkert	a
DN II 68	1301-1310 : 17	allum (1,7)	<i>øllum</i>	umarkert	a
DN II 68	1301-1310 : 17	allum (14,4)	<i>øllum</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN II 68	1301-1310 : 17	hanndlagum (12,6)	<i>handlögum</i>	umarkert	a
DN II 68	1301-1310 : 17	halfu (12,12)	<i>hølfu</i>	umarkert	a
DN II 68	1301-1310 : 17	strupa stadum (19,2,3)	<i>Strupastöðum</i>	umarkert	a
DN II 68	1301-1310 : 17	flottstadum (19,10)	<i>Flottstöðum</i>	umarkert	a
DN II 68	1301-1310 : 17	annur (19,23)	<i>önnur</i>	umarkert	a
DN II 70	1301-1310 : 18	allum (1,15)	<i>öllum</i>	umarkert	a
DN II 70	1301-1310 : 18	allum (2,13)	<i>öllum</i>	umarkert	a
DN II 70	1301-1310 : 18	allum (9,12)	<i>öllum</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	Allum (1,17)	<i>öllum</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	hafum (3,4)	<i>höfum</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	sialfum (4,17)	<i>sjölfum</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	halfu (6,12)	<i>hølfu</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	uppsalum (7,9)	<i>Uppsöllum</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	adrum (10,3)	<i>öðrum</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	sialfu (11,11)	<i>sjölfu</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	allu (12,9)	<i>öllu</i>	umarkert	a
DN III 55	1301-1310 : 20	allu (12,19)	<i>öllu</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	allum (1,17)	<i>öllum</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	allum (7,4)	<i>öllum</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	vordzslu (5,3)	<i>vörzlu</i>	markert	o
DN III 56	1301-1310 : 21	hanndlagum (6,2)	<i>handlögum</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	lagdum (8,10)	<i>lögðum</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	Morkum (11,18)	<i>mörkum</i>	markert	o

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN III 56	1301-1310 : 21	adru (13,20)	<i>qðru</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	adrum (18,2)	<i>qðrum</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	adrum(18,17)	<i>qðrum</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	adrum(22,19)	<i>qðrum</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	sannum (19,4)	<i>sønnum</i>	umarkert	a
DN III 56	1301-1310 : 21	sannum (23,3)	<i>sønnum</i>	umarkert	a
DN III 57	1301-1310 : 22	Allum (1,1)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN III 57	1301-1310 : 22	samu (4,14)	<i>sømu</i>	umarkert	a
DN II 87	1301-1310 : 50	Allum (1,1)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN II 87	1301-1310 : 50	mannum (1,2)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 87	1301-1310 : 50	allum (2,4)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN II 87	1301-1310 : 50	mannum (2,5)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	allum (1,7)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	mannum (1,8)	<i>mønnum</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	akannulaus (5,10)	<i>ákønnulaus</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	sualum (8,14)	<i>svølum</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	allum (8,16)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	masur bolla (11,11,12)	<i>mqsurbolla</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	allum (14,8)	<i>qllum</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	adru (14,20)	<i>qðru</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	hand lagum (16,20-17,1)	<i>handløgum</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	halfu (17,7)	<i>hølfu</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	allum (18,4)	<i>qllum</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN II 94	1301-1310 : 68	faður (1,3)	<i>fǫður</i>	umarkert	a
DN II 94	1301-1310 : 68	vallum (10,3)	<i>vǫllum</i>	umarkert	a
DN II 94	1301-1310 : 68	Aulfunðyníar (14,8)	<i>Qlfundar</i>	markert	au
DN II 94	1301-1310 : 68	lagum (16,1)	<i>lǫgum</i>	umarkert	a
DN III 90	1301-1310 : 82	ollum (1,3)	<i>ǫllum</i>	markert	o
DN III 88	1301-1310 : 85	ollum (1,7)	<i>ǫllum</i>	markert	o
DN III 88	1301-1310 : 85	holuu (3,10)	<i>hǫlfu</i>	markert	o
DN III 88	1301-1310 : 85	jordum (4,13)	<i>jǫrðum</i>	markert	o
DN III 88	1301-1310 : 85	ollum (6,19)	<i>ǫllum</i>	markert	o
DN III 88	1301-1310 : 85	morghum (14,2)	<i>mǫrgum</i>	markert	o
DN III 88	1301-1310 : 85	oðrum (14,3)	<i>ǫðrum</i>	markert	o

Trykksterke former med *-and*

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN I 8	1200-1300: 6	verandom (1,11)	<i>verǫndum</i>	umarkert	a
DN I 8	1200-1300: 6	komandom (1,14)	<i>komǫndum</i>	umarkert	a
DN II 10	1200-1300: 8	værandum (1,8)	<i>verǫndum</i>	umarkert	a
DN II 10	1200-1300: 8	viðrkomandum (1,9)	<i>viðrkomǫndum</i>	umarkert	a
DN II 17	1200-1300: 16	nerverandum (13,7)	<i>nærverǫndum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	nerverandom (5,38)	<i>nærverǫndum</i>	umarkert	a
DN III 30	1200-1300: 28	nær verandom (8,2,3)	<i>nærverǫndum</i>	umarkert	a
DN II 40	1200-1300: 44	neruerandum (18,5)	<i>nærverǫndum</i>	umarkert	a

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN II 42	1200-1300: 48	hæyrandom (23,8)	<i>heyrdum</i>	umarkert	a
DN II 45	1200-1300: 58	neruerandum (16,9)	<i>nærverdum</i>	umarkert	a
DN II 68	1301-1310 : 17	neruerandom (14,3)	<i>nærverdum</i>	umarkert	a
DN II 89	1301-1310 : 51	næruærandom (18,5)	<i>nærverdum</i>	umarkert	a
DN III 88	1301-1310 : 85	néruerandom (12,17)	<i>nærverdum</i>	umarkert	a

Spesielle former som behandles under trykksterke former

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
DN II 10	1200-1300: 8	Scalu (7,16)	<i>skulu</i>	umarkert	a
DN I 59	1200-1300: 10	skolu (4,17)	<i>skulu</i>	markert	o
DN I 59	1200-1300: 10	skolu (6,17)	<i>skulu</i>	markert	o
DN I 59	1200-1300: 10	skolu (7,14)	<i>skulu</i>	markert	o
DN I 59	1200-1300: 10	hanum (8,2)	<i>honum</i>	umarkert	a
DN II 17	1200-1300: 10	skalu (12,8)	<i>skulu</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	markus (9,23)	<i>Markús</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	Morkus (18,7)	<i>Markús</i>	markert	o
DN II 42	1200-1300: 48	morkus (24,4)	<i>Markús</i>	markert	o
DN II 42	1200-1300: 48	markusar (6,13)	<i>Markúsar</i>	umarkert	a
DN II 42	1200-1300: 48	morkusar (8,11)	<i>Markúsar</i>	markert	o
DN II 42	1200-1300: 48	morkusar (21,13)	<i>Markúsar</i>	markert	o
DN II 63	1301-1310 : 21	skolu (28,1)	<i>skulu</i>	markert	o

Trykklette former

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert	Markert/ umarkert	Grafem	Realisering av trykklett /u/
DN II 10	1200- 1300: 8	Tolfmanaðum (8,6)	<i>tolfmánuðum</i>	umarkert	a	u
DN III 30	1200- 1300: 28	citeradom (2,14)	<i>siteruðum</i>	umarkert	a	o
DN III 30	1200- 1300: 28	kalladom (2,17)	<i>kølluðum</i>	umarkert	a	o
DN III 30	1200- 1300: 28	kalladom (7,16)	<i>kølluðum</i>	umarkert	a	o
DN III 30	1200- 1300: 28	ritado (5,9)	<i>rituðu</i>	umarkert	a	o
DN III 30	1200- 1300: 28	cíterado (6,1)	<i>siteruðu</i>	umarkert	a	o
DN III 30	1200- 1300: 28	ranzsakadom (8,22)	<i>rannsøkuðum</i>	umarkert	a	o
DN III 34	1200- 1300: 37	skipaðozt (24,12)	<i>skipuðuz</i>	umarkert	a	o
DN III 35	1200- 1300: 38	skipadozt (23,1)	<i>skipuðuz</i>	umarkert	a	o
DN III 36	1200- 1300: 39	kalladum (8,6)	<i>kølluðum</i>	umarkert	a	u
DN III 36	1200- 1300: 39	taladozt (12,18)	<i>tøluðuz</i>	umarkert	a	o
DN III 47	1301-1310 : 2	kallaðom (5,6)	<i>kølluðum</i>	umarkert	a	o
DN II 63	1301-1310 : 21	kallaðom (4,17)	<i>kølluðum</i>	umarkert	a	o
DN II 63	1301-1310 : 21	vítrazto (28,10)	<i>vitrustu</i>	umarkert	a	o
DN III 53	1301-1310 : 15	þríotskaðozst (11,1)	<i>þrjózkuðuz</i>	umarkert	a	o
DN II 68	1301-1310 : 17	manadom (10,13)	<i>mánuðum</i>	umarkert	a	o

Forkortelser som blir nevnt i forbindelse med fonologisk u-omlyd

DN-nr.	Faksimile-nr.	Ordform	Normalisert
DN II 17	1200-1300: 10	ħm (8,18)	<i>honum</i>
DN III 30	1200-1300: 28	ħm (4,38)	<i>honum</i>
DN III 30	1200-1300: 28	ħm (5,23)	<i>honum</i>
DN III 30	1200-1300: 28	ħm (23,1)	<i>honum</i>
DN III 34	1200-1300: 37	mōm (14,27)	<i>mōnnum</i>
DN III 35	1200-1300: 38	mōm (1,8)	<i>mōnnum</i>
DN III 35	1200-1300: 38	ħm (9,20)	<i>honum</i>
DN III 35	1200-1300: 38	mōm (29,25)	<i>mōnnum</i>
DN III 36	1200-1300: 39	ħm (21,3)	<i>honum</i>
DN III 36	1200-1300: 39	ħm (18,18)	<i>honum</i>
DN II 45	1200-1300: 58	ħm (2,19)	<i>honum</i>
DN II 45	1200-1300: 58	ħm (10,14)	<i>honum</i>
DN II 45	1200-1300: 58	ħm (14,2)	<i>honum</i>
DN II 45	1200-1300: 58	ħm (15,3)	<i>honum</i>
DN II 56	1200-1300: 68	mōm (10,2)	<i>mōnnum</i>
DN II 56	1200-1300: 68	ħm (14,3)	<i>honum</i>
DN II 63	1301-1310 : 21	mōm (4,7)	<i>mōnnum</i>
DN III 53	1301-1310 : 15	mōm (2,6)	<i>mōnnum</i>
DN III 53	1301-1310 : 15	ħm (5,19)	<i>honum</i>
DN II 68	1301-1310 : 17	mōm (1,8)	<i>mōnnum</i>
DN II 70	1301-1310 : 18	mōm (1,16)	<i>mōnnum</i>
DN II 70	1301-1310 : 18	mōm (2,16)	<i>mōnnum</i>
DN II 70	1301-1310 : 18	mōm (10,8)	<i>mōnnum</i>
DN III 55	1301-1310 : 20	leikmōm (2,2)	<i>leikmōnnum</i>
DN III 56	1301-1310 : 21	mōm (1,18)	<i>mōnnum</i>
DN III 56	1301-1310 : 21	leikmōm(20,9)	<i>leikmōnnum</i>
DN III 57	1301-1310 : 22	mōm (1,2)	<i>mōnnum</i>
DN II 89	1301-1310 : 51	ħm (10,13)	<i>honum</i>
DN II 89	1301-1310 : 51	ħm (13,13)	<i>honum</i>
DN III 90	1301-1310 : 82	mōm (1,4)	<i>mōnnum</i>
DN III 90	1301-1310 : 82	ħm (4,4)	<i>honum</i>
DN III 88	1301-1310 : 85	mōm (1,8)	<i>mōnnum</i>
DN III 88	1301-1310 : 85	mōm (9,16)	<i>mōnnum</i>
DN III 88	1301-1310 : 85	ħm (10,10)	<i>honum</i>
DN III 88	1301-1310 : 85	mōm (14,5)	<i>mōnnum</i>

Fonologisk u-omlyd: Runeinnskriftene

Trykksterke former

Innskrift	Utgave	Ordform	Normalisert	Markert/umarkert	Grafem
N469	NIyR V	sakum	<i>søkum</i>	umarkert	a
N473	NIyR V	ua(k)tu	<i>vøktu</i>	umarkert	a
N473	NIyR V	olasuakunot	<i>Ólafsvøkunótt</i>	umarkert	a
N792	Hagland 2011	hoskulr	<i>Høskuldr</i>	markert	o
N829	Hagland 2011	morkum	<i>mørgum</i>	markert	o

Andre ord med /ɔ/ som nevnes i avhandlingen

Innskrift	Utgave	Ordform	Normalisert	Grafem
N497	NIyR V	fiorþ	<i>ffjorð</i>	o
N527	NIyR V	knor	<i>knorr</i>	o
N794	Hagland 2011	külbiörn	<i>Kolbjørn</i>	ü
N798	Hagland 2011	burkr	<i>Børkr</i>	u

